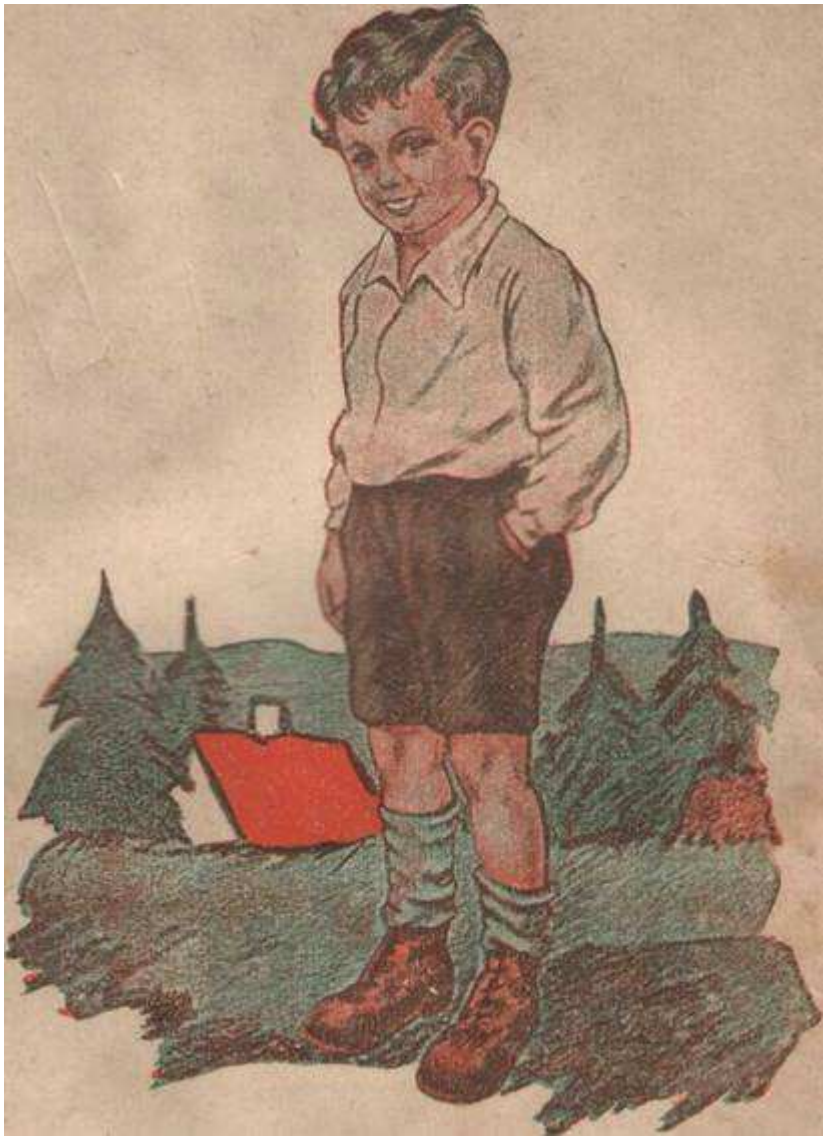

F. HÁJ

ŠKOLÁK KÁJA MAŘÍK

DÍL VII

TISKEM A NÁKLADEM OBČANSKÉ TISKÁRNY V BRNĚ

F. Háj:

Školák Kája Mařík

Ilustroval

Andrej Kováčik

Díl VII.

Osmé vydání

1943

Tiskem a nákladem Občanské tiskárny v Brně

VEŠKERÁ PRÁVA VYHRAZENA NAKLADATELI.
(COPYRIGHT 1943 by Občanská tiskárna, Brno.)

PŘIPSÁNO
VILDOVI WÁGNEROVI

Digitalizace: Golem, 5. 4. 2006, nezávislá korektura chipushit, mina
verze 5 – 8. 2. 2007.
Pokud narazíte v textu na chyby, dejte, prosím, vědět do diskusního fóra:
http://lopuch.cz/klub.php?klub=kaja_marik, díky.

OBSAH

I. NAROZENÍ MALÉHO KÁJI. 4
II. PAN LESNÍ OSLAVUJE DOMA. 9
III. MLADÍ NA DOVOLENÉ. 11
IV. KOVÁŘKA S KLEPEM JAK NA KONI. 17
V. KOVÁŘKA SVATBU NEZMEŠKALA, ALE TA CEDULKA. 20
VI. ROZÁRKA VYZRÁLA NA POLICAJTA. 25
VII. ČETNÍK VEDE KOVÁŘKU V ŽELÍZKÁCH. 28
VIII. O LETNÍ DOVOLENÉ. 30
IX. MALÝ KÁJA PRVŇÁKEM. 33
X. KÁJA CÍTÍ, ŽE MU UBLÍŽENO. 39
XI. MALÉHO KÁJI „KUFÉREK“. 42
XII. KÁJA MÁ SESTŘIČKU. 44
XIII. MALÝ KÁJA JDE DO ŠKOLY V LÁŽOVĚ. 47
XIV. KOVÁŘKA SE VRÁTILA Z KRIMINÁLU. 50
XV. V BRANŽOVSKÉ LESOVNĚ. 55
XVI. BRANŽOVSKÉ DĚTI U ŠTULCŮ V KRÁMĚ. 58
XVII. VÝPRAVA ZE SAMOT. 63
XVIII. MALÝ KÁJA NECHCE HOLČIČKU. 65
XIX. KAM S HOLKOU? 67
XX. HOLČIČKA ZAS DOMA. 69
XXI. POPLACH VE VILE. 72
XXII. PAN WEBER NEPOŘÍDIL. 75
XXIII. MALÝ KÁJA O KŘTINÁCH. 79
XXIV. PŘIŠLA FILA. 82
XXV. FILA A KÁJA BUDOU STAVĚT. 85
XXVI. KÁJA A TONDA HEVERKOVIC. 90
XXVII. FILA S KÁJOU ZAKLÁDAJÍ HOSPODÁŘSTVÍ. 94
XXVIII. VRABČÍ VAJÍČKO. – KONEC POHÁDKY. 98
XXIX. KÁJA SÁZÍ STÁNIČKU K POTOKU, ABY ROSTLA JAKO Z VODY. 100
XXX. STÁNIČKA U POTOKA PŘECE NEVYROSTLA. 104

I. NAROZENÍ MALÉHO KÁJI.

Dopisy ze samot byly čím dál smutnější. Pan lesní psal o zhoubách, které způsobily kruté mrazy. „Vysoká“ chodí až k samotám, zajíci běhají po dvoře, psi jsou zavřeni v kuchyni, kosové zrovna v letu padají zkřehlí do vysokých závějí. Takové zimy není pamětníka. Nestačí ani dovážet potravu do lesa. Koroptve snad všechny vyhynou. Maminka před oknem komory chystá i vranám, které přece on – tatínek – chtěl už tolikrát postřílet, ale maminka jen zaprosí: „Tatínku, nech je! Ony dost nerady. Řekneš, že škodná, a konečně zajíci jsou také škodná. Aspoň do jetele jistě. Sýkory, kosové i vrabci, snad i chocholouši přenocují u nich v komoře. Maminka nechává i v noci okno dokořán, a u zásypu po ránu už ani neodlétají, už se nebojí. Jenže čím dál je jich míň. Našel on už i celou srnčí rodinu, v houfečku stulenou, zmrzlou.

„Jsem starý kozák, děti, otužilý,“ psal tatínek, „zrovna jako tatínek v hajnovně, ale věřte mi, zaplakali jsme v tu chvíli oba. Do lesů pro vysoké závěje stěží se dostaneme. Krutý mráz láme nejen větvičky, ale i silné větve. Dnes ráno jsme měli 30 stupňů pod nulou.“

Trpěla Zdeňa, trpěl i Kája, protože i listy z hajnovny stejně povídaly. Teprve koncem dubna psali ze samot veseleji: Pohromy jsou sice veliké, ale přece jen Bůh nedopustil tak, aby zoufali. S jeho pomocí a požehnáním všecko se to vzpamatuje, ale těžce, na lesy, zvěř a ptactvo i lidi dolehla ruka Páně.

To už paní Webrová víc než doma byla u Maříků. To už Zdeňa nebyla tak čerstvá jako dřív. Už si sem tam paní Webrové postěžovala na různé nesnáze, už chtěla psát domů, aby maminka přijela.

Za takového jednoho květnového večera, kdy konečně mohl otevřít všecka okna dokořán, aby jimi zavoněla tucha tolik opožděného jara, kdy pan učitel se zabral do vzpomínek na zrození prvního dítka, kdy z radia vyhrávala diskretně klasická hudba a na stole ve váze rozvoněly se první fialky, když Kája odložil oharek cigarety, zadíval se na Zdeňu: „Snad abych psal na samoty, po neděli aby někdo přijel?“

Věděl, že se Zdeňa rozhodne pro svou maminku, to bylo docela zřejmé. Ale vzpomínal silně na svou maminku, která přece jen by také byla ráda přijela, ale obě nemohly, to bylo nemožno. Maminka by ani nepípla, ví dobře, ale jistě by si v koutku povzdechla, že by také tuze ráda jela.

Zdeňa říká: „Já jsem si to rozmyslila. Třebas by maminka se musila zdržet déle, a to ona ztěžka může, a za druhé, překvapíme je, až bude po všem.“ V duchu si smutně myslila: „Možná, že bude se mnou konec.“

Kája byl rád, že se to tak lehko vyřídilo. Věděl, že paní Webrová dá na Zdeňu pozor, když on není doma. Potom už se Zdeně pořád jen zdálo, už aby bylo po všem, a hlavní věc, aby byl Kája doma. Z lesovny psali, kdy maminka má přijeti, že raději o den dřív než o hodinu později. Zdeňa odpověděla, že ještě napíše, že se asi přepočetla, a pan lesní se zlobil.

V neděli odpoledne musil Kája k panu vrchnímu stavebnímu radovi pro důležité instrukce: Řekl, že v půlhodině je zpátky. Byl opravdu jako na trní, ale nechtěl-li býti krajně nezdvořilým, nemohl odmítnout sklenku vína a zákusek. Nemohl odmítnout cigaretu, zvláště když pan rada byl tak velice vlídný. Bylo o něm známo, že má velký vliv, a Kájovi přece záleželo na tom, kdyby po čase dostal místo blíž domova. Proto se nutil do hovoru, ale bylo to znát, až hostitel řekl sám: „Myšlenkami jste asi jinde, pravda?“

Přiznal se, že je Zdeňa sama doma, a že opravdu v týdnu čekají přírůstek do domácnosti. Pan rada se zasmál: „Milý příteli, to nemáte k čemu pospíchat. To byste se tam darmo pletl, i kdyby se už dnes něco stalo. To patří výhradně dámám. Nadělají samy hluku dost. Mám zkušenosti, vždyť máme čtyři děti. Nejstarší dcerka se bude vdávat, nejmladší hoch je v tercii gymnasia. A věřte mi, dnes když vzpomenu, zdá se mi býti snem minulý život. Někdy sladkým, někdy drsným, někdy těžkým, jindy jako pohlazení. Vzpomínám si, že před

narozením prvního dítěte byl jsem rozrušen zrovna jako vy. Přišel jsem tenkrát k nejlepšímu, vlastně k nejhoršímu. Ženské běhaly pokoji a předsíní jako divé. Mne konečně ženina matka zamkla do vedlejšího pokoje. Když po nekonečných pro mne chvílích otevřela, běžela mi vstříc moje matka a místo nově narozeného dítěte mi celá uplakaná mermomocí nadnášela div ne pod nos prázdnou peřinku. Dítě už koupaly. Nemyslete na to, příteli, ještě jednou si probereme tyhlety plány!“ A na stole znovu rozbělely se papíry, a oba se k nim sklonili.

Déle tří hodin zdržel se Kája. Nemohl dříve odejít. Byl úmyslně zdržován, ač v dobrém smyslu. Když konečně sešel do ulice, musil se násilím přemáhat, aby se nerozběhl. A přece přišel pozdě. První, koho potkal na schodech a kdo ho div neporazil, byla domovnice.

„To je dost, že jdou! Honem klíče od skříně! Milostpane, máme chlapečka jako tuřín, a neměl, chudinka, pod sebe ani plenčičku. Do ručníku jsme ho zabalily, ale kdyby to byl aspoň ručník! Milostpaní tomu říká tak ňák jako ‚flotýrovanej‘. Škrábe to až hrůza. A když se ptáme milostpaní po klíči od prádlové skříně, kde je nachystána hromada krásných věcí pro ‚mladého pána‘, tak řekne mdle: To nejspíš Kája jej někam položil. Sem s klíčem, milostpane! Copak jarmara s prádlem se zamyká?“

Kája zůstal jako zkamenělý. Rty se mu sice otvíraly, ale slova vyhrknout nemohl. Schodiště se s ním zatočilo, rukou se přidržet musil, když konečně vyrazil: „Co Zdeňa? Zdráva?“

Ale noha ne a ne se mu od schodu odlepit, jak byl zrovna omámen tou zvěstí.

„Copak milostpaní! Trpěla, chudinka, a jen po nich volala. Teď usnula. Jdou zticha! A honem ten klíč, milostpane!“

Sáhl do kapsy. Vskutku. V roztržitosti vložil klíč od prádelníku do kapsy, když si tam bral kapesník.

A jen odešli, přijely obě milostpaní maminky. Teda chci říci jako už teď babičky.“

Ku podivu! Tohle Káju rozehřálo. Pocit, který ho přepadl, podobal se navlas studu. Ano! Jaksi se styděl. A třeba lnul k mamince hlubokou, vděčnou láskou, a třeba Zdenina maminka byla mu také skoro jako za vlastní, přece jen v tuhle chvíli chtěl by být sám u Zdeni. Stojí už u dveří, jen kliku stisknout, u Zdeničky je celou duší, a jak si ji představí, zrovna vrazí do předsíně.

Pan učitel Weber pospíchá z pokoje. Objímá ho: „Kájo, to budete míti radost! Ale jen zticha!“

V kuchyni s prstem na rtech a ohromně důležitou tváří stojí maminka z hajnovny a maminka z lesovny, paní Webrová, Náhlíková a ještě jedna cizí. Domyslil se. Ku podivu! Ani jedna z maminek nevztáhla po něm náruč. Nechaly ho stát u dveří. Kutily něco u stolu, na němž bylo plno bílých plen a peřinka. To už otevřely skříň. Div od dveří neodletěl, jak prudce je otevřel pan učitel Weber s housličkami pod paží. Šeptal: „Jdu zahrát Zdeničce ukolébavku.“

Ale v tu chvíli mu jeho Bětunka vzala housle, položila je dost nešetrně na židli a zašeptala ostře: „Máš ty rozum, tatínku? Zdenička spí bez tvé ukolébavky.“

Ke čtyřem ženským postavám naklonila se pátá, mužská, pan Weber. Kdyby jen tam byl Kája dohlédl! Nejspíš vybírají peřinku a všecko ostatní, on musí ke Zdeně. Několika tichými, dlouhými kroky je obešel a už byl v pokoji. První jeho pohled platil Zdeně. Spala. Byla velmi bledá, a i tak, když oči měla zavřené, stopa prve prožitého utrpení znatelně jí v rysech ležela. Se slzami v očích sklonil se k její ruce svými rty. Hned oči otevřela.

„Kájo!“ řekla mdlým hlasem. Chtěla k němu ruce zvednout, ale síly neměla.

„Má miloučká Zdeničko!“ zašeptal něžně.

Ale ona se jen zeptala: „Viděl jsi?“ a už zase oči zavírala.

Kája pochopil. Dítě je vedle, tam mezi těmi plenami na stole.

Šel kolem něho a nevěděl to. Jemně zlíbal obě ruce Zdeniny, několika krátkými, ale vroucími slovy poděkoval tiše Bohu a vracel se do kuchyně. Tam zrovna v tu chvíli dítě

s ohromnou pýchou pevně sbalily do peřinky, zatočily povijanem, na hlavu uvázaly čepičku – no, hotová vánočka! Obě maminky se na sebe spokojeně usmály. Je podle jejich. Dítě má ručičky přitažené k tělíčku, aby mu rovně rostly, čepičku má utaženou, aby mu neodstávala ouška. Teď už jen dudlík do pusy a bude dítě jak se patří. Ukázalo se, že maminka z lesovny přivezla dudlíků celou krabičku. Na pěkné šňůrce pověsila jej děcku na krček. To spalo. Takto vypravené podávala je jedna druhé.

To Káju dozlobilo. A třeba to byla zrovna jeho maminka, ta maminka, kterou měl přece tolik rád, a která prvně hýčkala jeho dítě, řekl tiše sice, ale důrazně: „První snad jsem měl svoje dítě pohýčkat já, maminko, ne?“ A vzal je udivené mamince z ruky, zadíval se na ně a už byl s ním v pokoji.

„Neubliž mu!“ volala maminka.

„Jen když je utažené,“ řekla blaženě paní lesní. „jen ať se jím potěší!“

Zdeňa tiše spala. Kája si svůj drahocenný poklad položil na stůl, nejdřív rozvázal povijan a mrskl jím do kouta. Potom odstranil jemně šňůrku s dudlíkem a poslal za povijanem, za kterým také letěla čepička. V tu chvíli dítě otevřelo oči. Kája neviděl nic víc, jen velké, sazově černé oči. A když rozevřel cípek peřinky, skrčilo dítě nožičky a hned je zase natáhlo.

Ruce sepjal nad tím zázrakem Božím. Jeho dítě! Jeho a Zdenino! Přežehnal je třemi křížky.

„Bože na nebi, jak ti děkuju za ten převzácný dar! Slibuji Ti, že je povedeme podle příkazů Tvých. Budiž Ti věčná čest a chvála!“ S úžasnou opatrností přetáhl cípy peřinky přes sebe, a dítě, které zas oči zavřelo, položil do připraveného kočárku.

Zdeňa otevřela oči: „To jsem ráda, Kájo, že jsi u mne. Máš radost? Mně je tak hezky. Prosím tě, tichounce nám něco zahrej!“

Kája se sklání k jejímu čelu s políbením: „Má dobrá Zdeničko! Všecko doposud bylo krásné v našem životě, ale tahle chvíle je ze všech nejkrásnější. Děkuju ti vroucně, a odpusť mi, že jsi trpěla. Dítě, naše sladké dítě, Zdeničko, utáhly do peřinky, čepičku mu daly, dudlíka na šňůrku pověsily.“

„Ale tys to všecko zaházel, viď?“ maličko se usmívá Zdeňa. „Dobře jsi udělal! Víš, já bych ze všeho byla nejradši, kdybys tu prve byl ty! Bědovaly víc než já. Maminka říkala, že na slepo se rozjely a zrovna včas přijely. Vím, že jsi nemohl utéci. Dej mi sem toho malého Káju a jdi tiše hrát!“

V kuchyni se radily, co dobrého k večeři uchystat, když to všecko tak dobře dopadlo. Mluvily sice polohlasem, ale Zdeňu to trochu dráždilo, protože zcela jemná hra Kájova byla přece jen přehlušována. Jak by to Kája věděl, pevněji stiskl klávesy. Jemně přivinula k sobě dítě a zaposlouchala se. V tu chvíli slyšely v kuchyni Kájovu hru. První to byla maminka hajná, za ní maminka z lesovny, potom ta „cizí ženská“ a na konec domovnice, které dost dupavě přeběhly pokoj, ve kterém ležela Zdeňa, a všecky spustily na Káju: „Copak té to, chlapče, napadá?“ řekla maminka, „Vždyť je vyděsíš! Přestaň!“ A potom se přidaly ty ostatní.

Protože hrál dál, doufaly všechny, že Zdeňa vedle v pokoji začne naříkat a dítě plakat. A když se tak nestalo, pospíšily ke Zdeně.

Obě maminky mlčky ruce sepjaly, když viděly v koutě pohozený povijan, dudlík i čepičku. Dítě se sice statečně živilo, ale teď už všechny čtyři zanaříkaly: „Bylo přece tak krásně utažené!“ Maminky spustily dvojhlasně: „Zdeňo, vždyť vám poroste nakřivo!“

Teď už se Zdeňa usmála docela spokojeně: „I toto! Ale utahovat se nesmí! Kája to všecko zaházel a měl pravdu.“

Kája dohrál. Při jeho příchodu do pokoje odešly ostatní do, kuchyně. Seděl na židli u postele. Pozoroval šťastnýma očima dítě i Zdeňu.

Kája si svůj drahocenný poklad položil na stůl…

V kuchyni se živě rozpovídaly. Pan učitel Weber už dávno odešel. Na plotně syčela smaženina. To maminka z lesovny novinku – mladá kuřátka – donesla. Paní Weisknechtová, nezbytná osoba při takových příležitostech, a domovnice jen se ulízly. Paní Webrová krouhala nové okurky na salát, maminka hajná oškrabovala nové brambůrky a maminka z lesovny dávala stručné rozkazy: „Také navařit heřmánkového odvaru pro malého, kdyby dostal v noci boleníčko. Ssací lahvičku jsem přivezla. Tak, a teď prostřu v pokoji.“

„Milostpaní, nač to?“ brání se paní Weisknechtová. „Tuhle nám ráčejí dát na ten stůl, a je to!“

„Když se neurazíte,“ říká paní lesní, „ale to vám říkám, paní Weisknechtová, dneska to ubohé dítě musí být ještě utaženo do peřinky. Mohou být rádi, že jim Bůh daroval zdravé dítě. Mrzačit je nedáme, že ne, maminko?“ obrátila se k mamince hajné.

„Ba nedáme. Já domluvím Kájovi, paní Weisknechtová oběma, a dítě musí růsti rovně!“

To už na stole na míse zlatí se smažené kuře, žloutnou se nové brambory, voní okurkový salát. Paní Weisknechtová jí statečně. Chutná jí znamenitě. Teprve když zmohla druhou porci a zapila vínem, řekla: „Inu, to asi bude těžká porada! Chodím po těch nejlepších domech, a taky už se mi stalo, že jsem nesměla dítě utáhnout a nic takového. Nejlepší bude nechat mladé panstvo, ať si vychovávají po svém.“

Paní lesní chystala se sice ještě podat dort, ale po tomhle prohlášení zle se zamračila. Přinesla jen mísu máslových rohlíčků a už ani muk.

„Kdypak asi budou křtiny?“ ptá se paní Weisknechtová.

„Nejspíš pozítří,“ říká paní lesní.

„A jaképak asi se dá jméno?“ vyzvídá dál paní Weisknechtová jed většinou v nóbl domech se dávají módní jména: Miloslav, Libor, Vlastislav, Evžén, Egon, Miroslav, Vladimír.“

„Já nejradši Slávečka,“ říká paní lesní.

„Anebo Mirečka,“ dodává maminka hajná.

Tohle už slyší Kája stojící mezi dveřmi.

„Tak, křtiny budou příští pondělí, aby Zdenička mohla také hned k úvodu, a jmenovat se bude dítě na výslovné přání Zdenino po mně Kája – Karel!“

„Já jsem si zrovna myslila,“ vyrukuje paní Webrová s nápadem, „že Jarka je také velmi hezké jméno.“

„Už je to odhlasováno nejvyšší instancí, že Karel,“ smál se. Kája. „Zdeňa spí. A co to, že jste se, maminky, tak rozjely?“

„No,“ odpovídá paní lesní dost neochotně, „povídal tatínek ‚Jen jeďte!‘ – a tož jsme jely.“ –

V hostinském pokoji na pohovce, když už všecko ztichlo, povídají si maminky ze samot. Náramně se shodují. Povijan, čepička, dudlík na šňůrce, všecko pryč. Prohrály to se Slávečkem i s Mirečkem. Křtiny budou až za týden. Nejlepší, když obě pozítří odjedou. Děti jich poslouchati nechtějí, no, jen aby nelitovaly! Do křtin se zdržet nemohou. Ano, pojedou. Ale rády budou vidět, jak to ubohé dítě bude vypadat v srpnu, kdy mladí přijedou na dovelenou.

Po ránu pospíchá Kája s telegramem na poštovní úřad. Opakuje si v duchu, jestli to dobře zařídili se Zdeňou, když si řekli, kmotrem že bude tatínek z lesovny a kmotrou maminka z hajnovny. Pochlubil se v kanceláři, požádal za dovolenou na dva dny a přišel domů ve chvíli, kdy Zdeňa plakala a paní Webrová se zlobila, ale maminky opakovaly, že je nutno odjeti. Hlavní věc, že je dítě i Zdeňa zdráva, Nezlobily se, ne, ale ostatní cítili, že něco není v pořádku.

Kája rozhodl: „Nikam nepojedete! Abych vám to vyřídil všechno najednou. Rádi bychom měli za kmotry vás všechny a oba tatínky ze samot k tomu. Ale protože to nejde, jste zkušenější, poraďte!“

„O tom jsme se uradily, že musíme pozítří domů. Oba tatínkové z revíru naprosto nemohou odjet. Chtěly jsme vám zrovna teď vyřídit: Vezměte si za kmotry tady odtud, ať Webrovy, ať kohokoli z kanceláře! Tatínek řekl, že budeme míti dost na ‚dědkách‘, kmotry že přepustíme někomu jinému. Jen, děti, mějte rozum. Nechtějte nemožnosti! Máme jeti zítra nebo dnes, to už je jedno. Beztoho děláte s dítětem podle svého,“ trošičku paní lesní ďobla.

Konečně, co se dalo dělat? Zdeňa opakovala: „Však do srpna není tak dlouho! Pak zas budeme všichni pohromadě.“

Pan Weber s Kájou šli třetího dne s hosty na nádraží, a při loučení pošeptala paní lesní Kájovi totéž, co prve v bytě Zdeně: „Aspoň na noc to dítě utáhněte do peřinky!“

Pokud chodila děcko koupat paní Weisknechtová, a pokud rozhodovali se o tom, koho o kmotrovství požádat, pořád ještě nebylo doma náležitého klidu. Pan Weber poradil Kájovi, aby požádal za kmotra pana profesora Chetila, že kdož ví, kdy to malému Kájovi může býti k dobrému. Když konečně bylo po křtinách, při nichž šla Zdeňa k úvodu, řekl Kája: „Teď teprve jsme zase doma.“ A každou volnou chvíli seděl u dítěte, které obyčejně blahostně se rozvalovalo na peřince v širokém kočárku nebo na peřince na koberci.

Malý Kája se měl k světu. Málokdy zaplakal, ale když, tak to stálo za to. To už uznala i Zdeňa, že v takových chvílích doslovně „bříská“. Časem si radostně broukal a většinu dne prospal.

Zdeňa, když dítěti byl měsíc, se často dlouho zamýšlela. Jednou ji zastihl Kája v slzách, a ona pověděla: „To ti mám strach, že to dítě docela nic nemluví!“

Kája se také trochu zarazil. Když byli dětmi, pravda, Staník byl ještě v peřince, ale ony se tenkrát hrozně málo o něho staraly. Přizvali na poradu paní Webrovou, a ta se jim vysmála: „Snad byste nechtěli, aby měsíční dítě vám vypravovalo kroniky!“

A bylo dobře.

II. PAN LESNÍ OSLAVUJE DOMA.

Tenkrát, když maminky přijely, moc málo se potěšily. Špíže byly skoro vyjedené. Týna hlásila, kolik kuřat musila zabít, kolik masa přinést.

No, jakpak ne! Po obdržení telegramu rozběhl se pan lesní nejdřív do lesa za hajným. Ale hned se vrátil, a už to začalo. Marjánka šafářovic musila oběhnout do daleka všecky lesní a hajné, že druhého dne bude slavnostní oběd na počest prvorozeného vnuka. Umluvili i paní řídící, která přišla vařit – byla tu i Bětuška. Oběd se protáhl do večeře. I hajný nanosil sem věcí z hajnovny. Houf dětí přiběhl na „čuměnku“ a vzácný pán poručil mazati jim karásky zavařeninami.

„Vzácná paní,“ vypravovala zděšeně Týna, „naložené houby jsou pryč, řípa i okurky pryč, sklenice od zavařenin prázdné, brusinky pryč, naložený karfiol pryč! I všechny sušenky, suchary, másla padlo do koláčů a bábovek, a do cukroví těch věcí! Vzácný pán přinesl papírové sáčky, poručil do nich mouky, krupice, krupek nasypat a rozdával to dětem i žebrákům, kterých tady najednou bylo! Kdož ví, odkud se najednou vzali. Vzácná paní, i uzené se vařilo k večeři, a nezbyl tam ani kousek. Vajíčka byla vytlučena všechna. Já nesměla ani pípnout. Jen jsem se potichu jednou ozvala a vzácný pán se zeptal: ‚Máte vy vnuka nebo já, co?‘ Každému z obdarovaných dětí řekl: „Abyste věděli, že lážovský fořt má vnuka!“

Vzácný pán měl tak ohromnou radost, že jsem dostala strach, aby najednou neotevřel skříně a nezačal rozdávat šatstvo a prádlo. Proto jsem klíče stáhla a uklidila. Vzácná paní, já si troufala i to, co bych si – nebýt té ohromné radosti pána – nikdy nebyla troufala. Slyšela jsem dobře, že si na chodbě hlasitě povídá: ‚Musím těm dětem, které přijdou okukovat, dáti každému peněžitý dar.‘ A tak si myslím: ‚Bože náš, pán by byl s to, když je v té radosti a v tom rozdávání, rozdat všechny peníze z psacího stolu. Když odešel, jen jsem jukla k zásuvce. Zaplať Pán Bůh! Klíč v zámku trčel. Já jím otočila a klíč také schovala.“

Paní lesní ulehčeně oddechla: „Tos hodná, Týno! Trnu hrůzou.“ Maminka hajná, jak slyšela o rabování ve špižírnách, honem pospíšila domů. „Vida, tatínek hospodařil. No, měl radost! Chápe to! A nechtěl zůstat o moc pozadu za lesovnou. Dal, co bylo možno. No, někde se

ušetřiti musí! Zas jen na puse, na jídle. Dostane teď častěji k obědu krupičnou kaši anebo dvakrát polévku," usmívá se tiše.

Pan lesní opravdu divy dělal. Zpíval v lese, až se to rozléhalo, až stará kovářka mu nadběhla, protože její ukrutná zvědavost ničeho si za výstrahu nevzala z toho, čím pan lesní už tolikrát ji ztrestal. S Rozárou už si to dávno vyřídila. Koukal z toho hnedle soud. Ale Tancibudka řekl: „Nač by ses, Rozárko, s bábou soudila! Nestojí za to!" To má ještě u ní schované. A Rozáře dala co proto. Od té doby se neznají, ale kde ona může, na policajtku si přisadí. Tenkrát ji sice fořt zavřel do sklepa, ale to už je dávno! A beztoho navedla ho Rozára. Nespala by celou noc, kdyby nevěděla, proč on se tolik směje. Horší to bylo s tím rochotským. Ten jí tenkrát našlehal! Nevídáno, pro pár buchet a trochu truňku! Však i na něho dojde, o to se ona už postará. Už jde proti panu lesnímu. Dělá, jak by ani neslyšela ani neviděla. Shýbá se k zemi, trhá sem tam kytičku.

„To už jsem vás, bábo, dlouho neviděl! Proto jsem měl pořád takové dobré spaní. Nevíte, kdo mi chodí vyžínat jetel?"

„To, prosím, nejspíš Rozára. A smím-li se ptát, co to, že vzácný pán tak vyzpěvuje?"

„Inu radostí, bábo! Naše maminka odjela za mladými, ňák jsme se doma nepohodli. Dnes jsem dostal telegram, že se tam vdala." houká pan lesní.

„To snad ne," skoro dopadá kovářka na pařez. „A nemusejí tak na mě křičet! – To ani není možná tak zčerstva."

Pan lesní začal potichu hýbat rty. Ne, teď kovářka nerozuměla ani jednomu slovu. A hořela zrovna chtivostí vědět, co povídá.

„Nic nerozumím, vzácný pane, fraj nic."

Pan lesní zahoukal na lesy i na ni: „Proč by to nebylo možná? Dneska jde všecko zčerstva. Rozvod – v cuku letu. A pak naše maminka, ta přece má víc světských myšlenek nežli maminka z hajnovny. A vidíte! Ta se také ještě nevrátila! Možná, že budou na samotách dva ženiši! Škoda, bábo, že už vám vypadl i ten kejvavý zub! Jináč byste byla ještě nevěsta jako prut rozmarýny!"

„No, vzácný pane, přeceť zuby nejsou všecko! Ale že by hajná? Copak paní fořtka, ta pořád samý smích a samá legrace. Z té by to koukalo, že ona na mladšího by smejšlela, ale hajná?"

„Inu, špatná společnost kazí dobré mravy. Poslední dobou byly pořád pohromadě."

Kovářka nemá stání. Kam s touhle novinou dřív?"

Pan fořt jí náhle vzkřikne do ucha: „Bábo, jestli tohleto někde vyžvaníte, zavřu vás ne do sklepa, ale do prasečího chlívku, rozumíte?" Začal zvesela: „Může mi Pán Bůh dát, že budu milovat děvče jak karafiát."

Jde jinou cestou, a kovářka stojí zrovna jako Herkules na rozcestí.

„Do prasečího chlívku, povídal! A žádné špásy s ním nejsou! No, uvidí! Dnes to poví jen staré Hacapírkové." –

Pan lesní čekal maminky až tak za tři dny po jejich slavnostním obědu. Proto se ukrutně podivil, když toho dne, kdy Týna už vypověděla všecky bolesti svého srdce, kdy už paní lesní s bolestným povzdechem zrevidovala skoro prázdné špižírny, a kdy přece jen na konec se usmála a řekla Týně: „Jaká pomoc! Sádla tam zůstalo dost, ječné mouky také, budou teď pořád péci lívance. Kdyby byl tatínek jen trochu s rozumem se poradil, nemusilo by to takhle dopadnout!"

Když pan lesní po příchodu z lesa slyšel její hlas z kuchyně, vešel trochu zkrušen.

„Vítám tě, maminko!" podával jí ruku a sebral s jejích rtů manželskou pusinku, ale takovou nějakou neslanou, nemastnou, k ničemuž. „Tak co? Všechno zdrávo? Povídej! A co kluk? Má se k světu? A komupak se podobá?"

„Počkej, tatínku, pomalu s otázkami! Především, tam je všecko v pořádku. Tady už míň! Což kdybychom tak byly tam zůstaly týden? Snad i skobky ze špíže byli byste snědli. A co

jste vlastně oslavovali? Já ti to povím, tatínku: Pohánka! Malého pohánka! Dítě ještě není pokřtěno, a ty takhle vyvádíš? Kdyby to bylo, tatínku, s měrou, ani bych nemukla. Anebo kdybys byl počkal, až ti povím, kdy budou křtiny. V ten den bych sama byla řekla: Oslavíme to!“

„Prosím tě, maminko, co by to bylo za křtiny bez dítěte?“

„Nemluv, tatínku, nemluv! Skoro se divím, že paní řídící tě trochu nezkrotila!“

„Paní řídící, maminko, paní řídící – utekla dost brzo,“ přiznává se pan lesní. „Jak jsem začal rozdávat mouku, řekla, že už se na takovéhle hospodářství nemůže dívat, a byla pryč.“ –

„Stalo se, stalo, tatínku! Je jim přáno, jenže ty bys ve chvíli velké radosti rozdal i peřiny. Teď se to musí ušetřit. Dvakrát týdně mohou býti pařené housky.“

Jéje, pařené housky pan lesní nemohl ani vidět, neřku-li jíst.

„A k večeři,“ pokračovala paní lesní neúprosně, „k večeři budeme dělati kaše: jáhlovou s perníkem, krupičnou se skořicí, rýžovou s malinovou šťavou, nastavovanou s cibulkou, bramborovou se škvarky.“

„Tak to abych neobjednával pivo,“ říká trochu hořce pan lesní. „To ovšem ne, tatínku, ani pomyšlení! Na tom se také ušetří,“ kývá paní lesní hlavou.

„Začneš, maminko, hned dnes s tím šetřením?“

„Po neděli, tatínku!“

„Tak, a teď povídej!“

Nebylo to sice tak doslovně, jak paní lesní řekla, ale přece jen pařené housky se na stole objevily, a pan lesní hned chytil klobouk a utekl do hajnovny na králíka.

III. MLADÍ NA DOVOLENÉ.

V srpnu chystají se mladí na dovolenou. Webrovi jsou už čtrnáct dní s Jarkou u nejstarší dcery. Pohubovala paní Webrová, že proto blíž k Jarkovi se odstěhovali, že si myslili, že se brzo ožení, a tam, kde se usadí, oni si postaví vilku a budou pod jednou střechou. Dcera Lojzička moc pěknou partii mu dohazovala, ale on najednou ani slyšet o ženění. –

Konečně bylo všechno přichystáno. Konečně Náhlíkovi odvezli koše i kočárek na nádraží. Konečně jsou ve vlaku. Po dlouhé cestě, kterou dítě snášelo velmi klidně, zastavují se v nádražním restaurantu, aby se něčím občerstvili. Ve stmělém koutku, když Kája je zakryje svou vysokou postavou, dostane i dítě posilu na další cestu a hned zase usíná.

Z Prahy už se jim jede vesele. Na samotách toho dne, kdy je čekají, není s panem lesním k vydržení.

„Tak do kočáru posadíme obě maminky, a kolik nás půjde pěšky?“ ptá se pan lesní a usuzuje: „Aby šafářka nesla prapor, ne? Tancibudková by mohla za ní s bubnem. Tak to budu já a tatínek z hajnovny, panstvo šafářovic a Marjánka s Josefem Motyčkovic v čele. Týna snad půjde s Křampulou, ne? Malinovic se rozhodně přidají. Přece Malinová byla první naše Týna. To asi oni s kočárkem vyrukují, aby taky něčeho užila nejmladší Malinka.“

„Tatínku, my máme jiné starosti než poslouchat tvoje povídačky: Kdybys raději dohlédl, jestli je kočár v pořádku,“ jemně vystrkuje paní lesní tatínka z kuchyně.

Ten sedá na lavičku před lesovnou. Usmívá se, ale oči se mu zamžívají. Dnes prvně chytne do náruče vnuka. Pane Bože na nebi, vždyť tuhle maminka je na tom tisíckrát lepší než on. Maminka už dítě viděla, maminka už dítě hýčkala, a on tuhle dočista nic. Však jim je odnese do lesů, až všichni budou spát. Snad dá Bůh, že nebude jako Staník, který se sice výborně učí, ale když tu byl o velikonocích, řekl rovnou: „Tatínku, tisíckrát radši budu v zámečnické dílně pracovat, než chodit po lesích!“ Psal bratr z Vídně, jak poznal, nejlepším jeho nástupcem bude Staník. Čtrnáct dní byl doma v červenci. Když pospravil doma všechny strojky, nejkratší cestou pospíchal do Lážova a po dílnách chodil. Kde spravovali auto nebo motocykl, tam byl

první – ne koukat, ale pomáhat. V lesovně zavedl elektrický zvonek nejen zvenčí, ale také do kanceláře i do kuchyně se slovy: „Když, maminko, budete chtít, aby sem přišel tatínek, zazvoníte, a je to.“ On tenkrát řekl: „To jsem rád! Když budu chtít něco na zub, zazvoním dvakrát, to bude na maminku. Když budu chtít vyčistit boty, zazvoním třikrát, to bude na Týnu.“ Ale to se neosvědčilo. Jak zazvonil prvně, už běžela maminka a za ní poskokem Týna.

Pan lesní se usmívá: „Jak Bůh chtěl, dal. Však i Staník zná kouzlo domova a rád přiběhne, když se mu zasteskne.“

Dnes přijedou. Ne, dnes sedět tady nevydrží. Vrací se do kuchyně. „Abych, maminko, dokončil svou řeč. Paní Líba je v Lážově s Pavlem už kolik dní. Ti půjdou také s rodinou a potom řídících. Třeba by mužové mohli jeti jako banderium kolem kočáru. Kroj bychom si vypůjčili. Na tetu Dvořákovic ovšem zapomenou nesmíme. Už je také jako na pensi, ale poptává se pořád, kdy mladí přijedou. Ta si jistě vezme ty fialové ‚ouvodní‘ šaty. Škoda že jí tenkrát Kája nedonesl ten bubínek ze Svaté Hory, který jí chtěl darovat, aby nemusila v dubčí malé dětičky volat, ale zabubnovat, a samy by přiběhly. Mohla by dnes jíti vedle Tancibudkové za druhého bubeníka. Maminko, před tímhle procesím musí se nésti prapor. Anebo abych zjednal kapelu?“

Paní lesní s Týnou dokončovala poslední přípravy k slavnostní mu přivítání. Ve všech pokojích byly vázy s nejkrásnějším růžemi. Vzduch plný jejich vůně protahoval se i chodbou. Za nic na světě ani stará kovářka nebyla by nikde našla atomu prášku Všecko se jen lesklo. Pan lesní nakoukl do špíže i jídelny: „Mně se zdá, maminko, že čekáš regiment vyhladovělých vojáků a ne dceru se zetěm a vnukem.“

Paní lesní rovnala na mísu ořechové „pusinky“ a jen vzdychla „Kdybych já aspoň věděla, že to ubohé dítě nerostlo nakřivo Kdybych já aspoň věděla, že nemá odchlíplá ouška a nožičky do o. Ale já nevím ničehož. Jen píší, že se dítě má k světu. A můj vnitřní hlas mi pořád říká, že něco není v pořádku. Snad ani to robátko na těchhle ‚pusinkách‘ si nepochutná.“

Pan lesní se rozesmál: „Bodejť jo, maminko, copak myslíš, že ti přijde študent? A jak promluvil tvůj vnitřní hlas, to je zle. Maminko, to je moc zle!“

„Já se ti, tatínku, divím, že je ti pořád do smíchu. Máš u přece léta, dospělou dceru a – vnuka!“

„To všecko ty máš také, maminko,“ směje se pan lesní, „a také se ráda zasměješ. No, pomoz Pán Bůh tomu dítěti! jako bych to slyšel: Řekni bú! No řekni bú! jak dělá kravička? Řekni bú. To bude bučení jako zrána o jarmarce. jak dělají hodiny Řekni: Tyk-tak – tyk-tak! To bude tu zas jak u hodináře a dítě se, chudáček, vyjeví.“

„Myslím, tatínku, to že je mou starostí, abych věděla, jal s dítětem!“ trochu uražené řekla maminka.

„Horší je, jak ho budete jmenovat. Na Káju je ještě mrně abyste říkaly ‚Kájíčku“, to jako krajíčku nebo králíčku.“

Paní lesní se rozehnala utěrkou, pan lesní honem vyběhl. Ale ještě do okna zavolal: „Škoda, že pojedeš! Byl bych ti poradil, aby sis vzala pohodlné střevíce. Raz – dva, raz – dva, vykročíme levou nohou a hned začneme: Krásný vzhled je na ten boží svět!“

Protože zrovna vyběhla z kuchyně Týna, ďobl ji otázkou: „Kdypak přijde Křampula o tebe říkat, co? Holka, toť abys celý den vyvářela, on postačí jíst. Jen pospíchej, dokud on má kuráž, a než ti narostou fousky.“

„Tatínku,“ zlobila se paní lesní v kuchyni, „co to povídáš? Copak Týně, chudince, rostou fousky?“

Pan lesní se obrátil: „Ještě řekni, maminko, že jsi zapomněla, co povídala Týna před časem: ‚Vzácná paní, tak koukám tuhle po ránu do zrcátka, a dočista mi vyráží chmejří pod nosem. Je to pravda nebo ne, Týno?“

Týna se směje: „Je, vzácný pane, ale to je než takové chmejříčko, to nic není!“

„Já vím,“ říká pan lesní. „To asi bude ten broskvový pel. No, já bych ti spíš přál fousky. Měli byste lehké živobytí. Zavřel by tě do klece a vozil po světě. To byste měli peněz!“ Už uhání ze dvora a paní lesní dodává: „Je ten náš tatínek křápal!“

Jen jednu chviličku zvážněl pan lesní, to když z rukou Kájových vzal dítě, přežehnal je třemi křížky a zadíval se na ně. Jeho rty se lehce zachvěly, a slzy, které mu sklouzly z očí, neukrýval. Byly to slzy díků a radosti Bohu. Ale v tu chvíli, kdy dítě dával do rukou tatínka hajného, šelmovství už se v poslední slze ukázalo: „Přivítejte malého Maříka a potom hned s ním k našim bábám. Koukají obě švígrmutr jako palusáci, že nebyly první.“

Jen přišli domů, jen dítěti popřál, aby dostalo svůj díl, už začínal: „Maříčku, králíčku, krajíčku, bobečku, drobečku, řekni, jak dělá kravička! Bú-ú-ú!“

Dítěti se to patrně líbilo, protože kopalo nožkama a broukalo si.

Paní lesní, jak utišila všeobecný hlad, chodila kolem kočárku, nakláněla se k dítěti, laskala je něžnými slovy. Jen pořád se dívala, jestli není křivé, jestli jsou ouška v pořádku.

„Copak chodíš, maminko, kolem kočárku jako kočka okolo horké kaše? Maříček má nožičky jako lineál rovné a ouška v pořádku.“

„Tatínku, varuju tě! Ty začneš v žertu říkat Maříček, a dítěti to zůstane.“

„To už docela jistě,“ směje se pan lesní. „Do smrti to bude Mařík, a protože je teď malý, proč by to nebyl Maříček?“

V kuchyni u okna debatují obě maminky a Týna: „Ku podivu, dítě je zdravé, rovné bez povijanu, bez čepičky, bez dudlíka. To je co říct!“

Maminka hajná končí debatu slovy: „Inu, on ten náš chlapec měl vždycky štěstí!“

Hůř bylo druhého dne. Dítě klidně spalo, ale obě maminky, Týna a šafářka chtěly je pochovat. Odnesly je do kuchyně i s kočárkem. Dítě ještě spalo.

„Chudinka,“ říká paní lesní, „toho chování moc neužil. Musíme mu to vynahradit.“ A už je bere z kočárku, houpá na rukou a dělá „pšš-pšš-pššš“.

Malý Kája otevřel oči. Snad nezvyklé prostředí zabránilo jeho pláči, protože on naprosto nebyl zvyklý tomu, aby ho někdo choval a houpal na rukou. Nade všecko rád měl svůj klidný kočárek.

„Kouká,“ povídají si potichu a mají všechny radost.

Maminka hajná už vztahovala po něm ruce a Týna spustila: „Miláčku, drobečku, zlatíčko, jak dělá kravička? Řekněte ‚búúú‘, a obě maminky i šafářka hned se k ní přidaly: „Řekni ‚búúúú‘!“

Pan lesní snad na tohle zrovna čekal, protože hned byl v kuchyni. jak otevřel, spustil: „Neřekl jsem to? To je bučení! jestli se mladí probudí, bude myslit Zdeňa, že je tu jarmark.“ A hned se k nim přidal: „Búúúú!“

Zdeňa se opravdu probudila. „Kájo,“ budí ho, „slyšíš? To je bučení! Hochu, malý Kája je pryč i s kočárkem.“

Kája říká: „Jen spi, Zdeňo, já si také ještě zchrupnu. Káju si vzaly jistě do kuchyně.“ A spal dál.

Zdeně to nedalo. Myla se, rychle česala, a mezitím začal malý Kája jeden ze svých nejkrásnějších koncertů – břískal. Ale to Zdeňu nezaleklo. „Za čtvrt hodiny je čas jeho snídaně,“ usmívá se. „Dřív nedostane.“

Pan lesní se zaradoval: „Zaplať Pán Bůh, že se kluk ozval! Už jsem měl strach, že neumí břískat.“

Paní lesní honem nesla piškot, maminka hajná vylovila z kapsy koláček, šafářka měla připravenou cukrovou tyčinku, Týna se hrnula se žlutou hruškou. Ale Kája ručičkama po všem sekal a vytrvale pokračoval ve svém programu.

„Což kousek okurkového salátu?“ dopaloval pan lesní. „Anebo kachní stehýnko?“

Šafářka nalítla: „Nebo páreček, vzácný pane; ten naše Marjánka moc ráda když byla malá.“

„Proto tak dlouho šišlala,“ ďobl pan lesní. „Však si máma bude vědět rady.“

Zdeňa vešla. Usměvavě dala „dobrýtro“, a dítě už po ní se dívalo. Tišilo se. Zdeňa se podívala po dobrotách mu nabízených a řekla vážně: „Prosím vás, nic takového Kájovi nedávejte! Nesmí dostat ještě ničeho víc než mléko. Později, jak dá Pán Bůh, budu ho přikrmovat kašičkou. Asi tak za půl roku mléko zaměním odvarem pražené, tlučené kukuřice. A prosím vás, nechovejte ho zbytečně! A hlavně ne houpat! Až se nasnídá, dáme mu peřinku na zahradu, ať se tam rozvaluje. My se rozběhneme s Kájou po lesích. Však nám dítě ohlídáte.“

Zašla do pokoje.

„To jste to dostaly,“ směje se pan lesní a odchází.

Ostatní mlčí. Usilovně se zamýšlejí nad tou kukuřicí. Kdo tohle jakživ slyšel? Kukuřice, ať Bůh netrestá, je pro prasátka a ne pro malé děti. Snad to Zdeňa řekla v rozespalosti. To už taky mohla říci šrot!

Paní lesní se div za hlavu nechytne: „To dítě čekají pěkné věci! Je to máma, co? A táta zrovna tak. Od toho jme tady my, abychom zabránily té kukuřici.“

V devět hodin „mladí“ donesli spícího Káju do zahrady, položili ho na peřinku a řekli, na dvě hodiny že se rozběhnou po lesích. Napomínali, jen aby daly všechny pozor, aby malého Káju nic neštíplo a aby mu do pusy nic nedávaly.

Zrovna jako čestnou stráží hlídaly obě maminky, Týna, šafářka i Marjánka.

„Já tomu všemu ještě pořád nevěřím,“ šeptá paní lesní, „třebaže řekla prve Zdeňa, kluk že je zvyklý spát i když Kája hraje na piano. Možná – nedopouštěj Pán Bůh – dítě se nepostaví na nožičky, když tuhle pořád bez povijanu.“

„Aspoň piškótek kdyby se mu dal mezi časem, třebas v mlíčku namočený,“ radí maminka hajná.

Teprve v ½ 11. vzpomenou si maminky i šafářka, že je nutno jíti vařit oběd, že je už vlastně hrozně pozdě, leká se paní lesní. „Týno, honem!“ U dítěte drží stráž Marjánka šafářovic. „Co honem vařit?“ běduje paní lesní v kuchyni, „když přece jen aby to bylo aspoň trochu sváteční? Týno, ve sklepě jsou dvě kuřata už vykuchaná; budou smažená, s brukví, zčerstva pospěš! Polévka je ve sklepě od včíra čistá. Zavařím do ní krupici, vrazím vajíčko a trochu ‚šnitlíku‘.“

Kája se Zdeňou probíhají známými místy. Zastavují se co chvíle.

„Zdeňo, pamatuješ? Tadyhle odtud jsme váleli sudy tenkrát v bílé maminčině zástěrce a v prostěradle.“

„A tadyhle, Kájo, jsi bacil po hlavě tenkrát tu zmiji, jak jsi ji zabitou chtěl dáti panu inspektorovi pro dětičky.“

„A tuhle, Zdeňo, až ve vrcholku jsem vyzpěvoval, když jsem byl prvně u stolu Páně, ‚Máti Páně…‘.“

„A támhle daleko odtud, Kájo, ale dohlédneme, támhle jsme se potkali tenkrát v zimě, pamatuješ? Co je to všecko platno, hochu, pro nás brdské lesy zůstanou navždycky nejkrásnějšími na světě!“

Skoro zadýchaně doběhli až k velké louži. Vzpomínali na „terefón“. Též si připomněli v tu chvíli, že včera nikdo si nevzpomněl na radio, a že jak v 11 hodin přijdou domů, nesmějí propást dopolední koncert od ¼12. Je to reprodukovaná hudba, desky jsou kolikrát opotřebované, ale přece jen časem chytnou se pěkné věci !

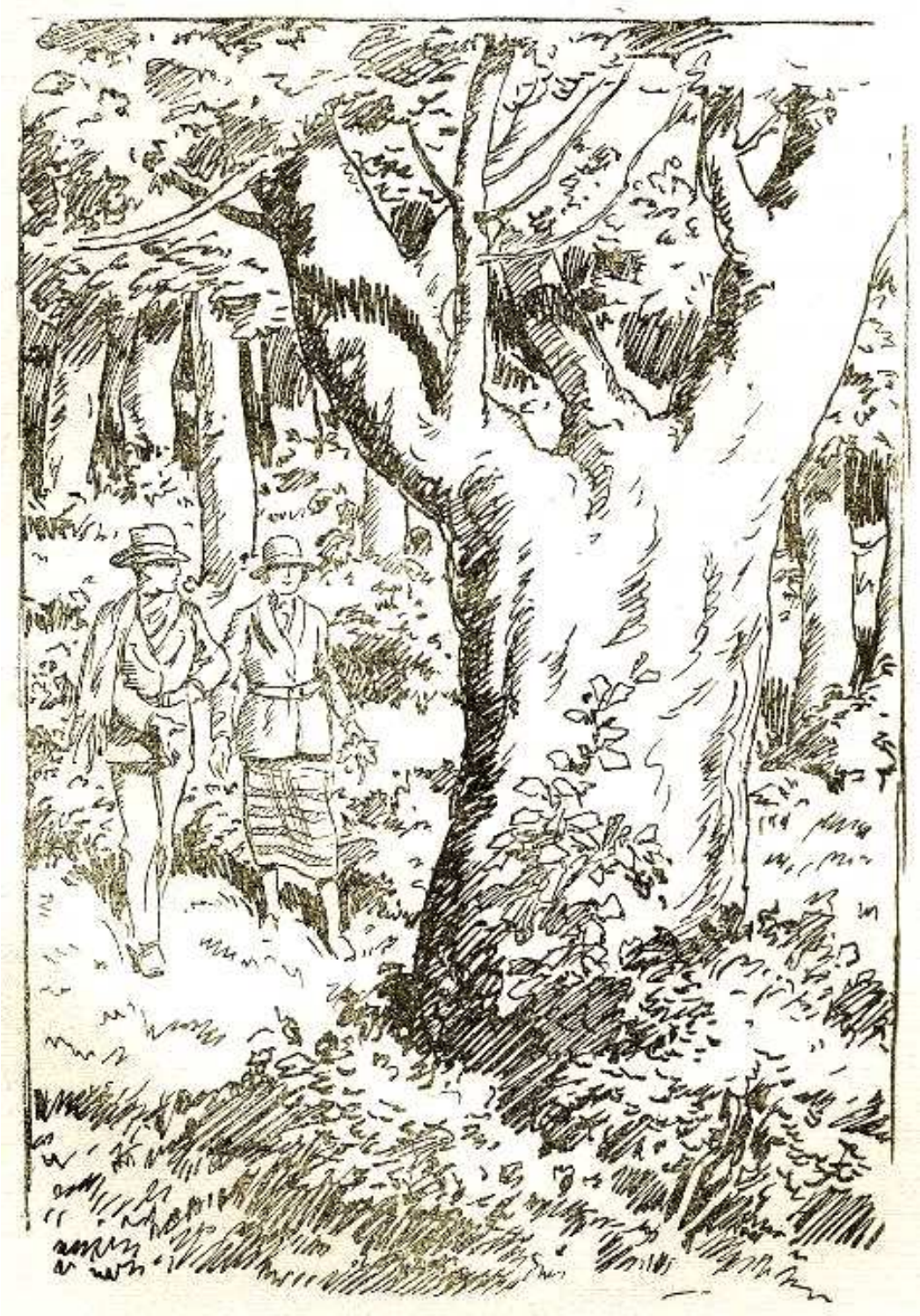

„Zdeňo, pamatuješ?“…

„V průsekách bylo zrovna jako v ráji,“ řekla Zdeňa. „Támhle tenkrát Kája hrál divadlo.“

„Tenkrát zrovna také, Zdeničko, jsi dostala bolení bříška, a byla z toho škrkavka,“ směje se Kája.

Ale Zdeňa se trošičku zlobí: „To už není ani pravda. A jestli budeš zlobit, dostaneš citronový nákyp, o kterém říkáš, že je to zrovna než pocukrovaný citron.“

Malý Kája se drží statečně. Spí blaženě. Chutná mu spaníčko v pryskyřicové vůni lesa a v záři srpnového slunce. Den po dni je nebeská pohoda. Ani není zrovna v tu chvíli třeba dešťů. Země je nasáklá dost.

„Je jen třeba," opakuje pan lesní, „Boha prosit, aby úrodu zemskou dáti a zachovati ráčil."

„Všecko je to moc krásné," říká pan lesní k večeru, „jen to ne, že čas tak příliš rychle utíká. Bude se nám opravdově stýskat. Kudy chodím, tudy přemýšlím, jak by to šlo zařídit –"

Maminky natahují uši. („Safraporte, snad tatínek přemýšlí, jestli by přece jen se mladí mohli dostat blíž," řekly si už víckrát, „že tu bude teď hrozně smutno. Anebo snad myslí, aby tu aspoň Zdeňa s dítětem zůstala o čtrnáct dní déle než Kája. I to by bylo hezké.")

„– jak by to šlo zařídit," pokračuje pan lesní, „aby nám tu bez vás nebylo tak smutno."

„Tatínku," tklivě se usmívá paní lesní, „tys přece jen tuze rozumný člověk! A citlivý! Vidíš, já také o tom přemýšlela, jak smutno tu teď bude."

„To jsem rád, maminko, to jsem moc rád. A víš-li, že zrovna teď jsem na to přišel."

„Tatínku, mně se zdá, že já také. Můj vnitřní hlas mi říká, že ty se, tatínku, budeš starat o to, aby Kája dostal místo blíž."

„I toto!" odpovídá pan lesní s nevinnou tváří. „Ten tvůj vnitřní hlas tě dnes zvlášť hanebně oklamal. Já si zrovna teď pomyslil – děti, co byste tomu řekly – maminko, to budeš koukat – copak, kdybych zašel k tetě Dvořákovic pozeptat se, jestli by pro nás v dubčí něco kloudného nenašla!" Ale už měl klobouk v ruce a s náramným smíchem uháněl z pokoje. Měl nejvyšší čas.

Paní lesní strhla v kuchyni plácačku na mouchy a za tatínkem skoro až k průseku. Byla by se s chutí dala do smíchu, ale to by tatínek teprve vyváděl.

„Počkej, tatínku, dnes musíš dostat!"

Ale pan lesní měl velký předskok. Proto si mohl dovolit obrátit se, a když ji zahlédl s plácačkou v ruce, rozesmál se naplno: „Vzácná paní, ráčila jste v tom prudkém běhu ztratit jeden domácí střevíček, pozor! Tady to píchá, ať si neurazíte paleček!"

Paní lesní opravdu vykřikla, protože zrovna šlápla na ostrý kamínek a střevíček opravou ležel kousíček cesty za ní. Zavolala do průseku: „Těš se, tatínku, až přijdeš!" a bojovně zamávala plácačkou. V odpověď zahlaholil pan lesní písničku: „Nepůjdeme domů až ráno, až ráno, až ráno", a paní lesní vyhodila poslední trumf: „Ještě rád! Za chvíli! Protože máš na nohou plátěné střevíce – a naboso!"

Vrací se k lesovně. Tatínek říká, že od smíchu hlava nebolí, a on se rád zasměje. Ale dnes před mladými tatínek takhle začne, oni si pak mohou myslit, kdož ví co. Na měkké lesní pěšině zůstává chvíli stát. „Bože náš, tak nám Bůh všeho dobrého dal, že je třeba tolik se k němu modlit, a tatínek takhle!"

Vzpomínka na starou školu slétla jí před oči. Kdyby se tak byli tatínek s maminkou její spokojenosti, Zdenina štěstí dočkali, kdyby aspoň na chvíli mohli přijít mezi ně! Sedá na široký pařez. Když byla malá, vyprávěla jí maminka pohádky. Ale nad všechny byla nejkrásnější o hvězdičkách. „To jsou nebeské lucerničky," říkávala maminka, „a jak se sluníčko skulí do postýlky, rozběhnou se andělíčkové po nebi a rozsvěcují je. My se díváme vzhůru a říkáme: Hvězdičky svítí! Někdy se stane, že příliš horlivý andělíček rozsvícenou lucerničku porazí. Ta se rozbije na tisíceré kousíčky, které padají dolů na zem a v podobě svatojanských mušek rozletují se potom po kraji. Svítí dobrým i zlým zrovna jako hvězdičky, s tím rozdílem, že když zlý člověk chytne svatojanskou mušku a podívá se na ni, řekne, že je to nehezký hmyz, a rozmáčkne ji, kdežto dobrý člověk těší se těmi droboučkými létajícími lucerničkami a říká si, že jsou hezké!"

Nebožka maminka dovedla o všem možném vyprávět. Když teď paní lesní vzpomíná, zamýšlí se tak dlouho, až andělíčkové rozsvítili už všechny lucerničky na nebi, až Měsíček se rozesmál a hodil jí do klína hrst lesklých paprsků. Skoro se jí zdá, že slyší matčin láskou

proteplený hlas: „Děvenko, mně se zdá, že začínáš, sbírat pohádky pro malého Káju. Jen si vzpomeň na všechny, které jsem ti povídala! Nebude trvat tak dlouho, budeš je potřebovat.“

Vstává. Říká si v duchu: „Je tomu tak. Chytila jsem s měsíčními paprsky vlákna maminčiných pohádek, které, když Bůh dá nám dočkat, nebudou pohádkami maminčinými, ale babiččinými. Prvně se nad těmi slovy zamýšlí: Babiččiny pohádky! A jí se zdá, že jí není víc než třicet let. Ale to všecko tatínek, ten je vinen, že ona ani o tom neví, že stárne.

Pan lesní nejkratší opačnou cestou zahnul k lesovně. Jistě bude doma dřív než maminka.

Byl! Ale protože maminka dlouho se nevracela, neměl ani on doma stání a řekl rovnou:

„Víte, děti, já vás mám moc rád, ale bez maminky to všecko nic není. Musím se po ní podívat.“

Viděl ji za chvíli sedět na pařezu, a věru, v té chvíli musil si vzpomenout, jak dobrou vždycky byla mu ženou, jak to zlé, co už mají za sebou, trpělivě s ním snášela, a jak konec konců vždycky ho poslechla. Vzpomíná asi. Nebude ji vyrušovat. Však přijde za chvíli.

A paní lesní přišla v tak sladké a něžné náladě, že se ani nezlobila, když spustil: „Á, naše maminka tančila s lesními vílami. Neposlaly mi pozdravení?“

Ale paní lesní řekla skoro tiše: „Vzpomínala jsem na maminčiny pohádky. Snad mi dá Bůh dočkat, že malému Kájovi je budu povídat a on si po letech vzpomene na babiččiny pohádky.“

Zdeňa s Kájou ztichli. Tak nějak příliš tklivě dotkla se slova maminky-babičky jejich srdcí. Jako by ta slova byla doznáním, že ona přes svých teprve 43 let, tedy let, v nichž jiné ženy smýšlejí ještě na flirt a zábavu, myslí na „babiččiny pohádky“. Ztichl i pan lesní. Dokonce mu svědomí výčitku předhodilo: „Vidíš? Ty jen na darebnosti smýšlíš, a maminka?“ Ale protože se bál, aby večer nekončil smutně, za chvíli vyhrkl: „To jsem rád, že naše maminka se přiznala k té bábě. To já teď o dědkovi ani muk. Dost na jedné starožitnosti. Vid, maminko, že jsi moc ráda, že jsem si tě vzal?“

Paní lesní se musí smát. „To jsem to chytla! A koukejme se, on jí ještě řekne: Že jsi moc ráda, že jsem si tě vzal?! Ty bys měl Pánu Bohu děkovat, že jsem si tě vzala já, jak to podle pravdy bylo. Já měla partií na výběr!“ vykládá paní lesní.

„Já vím. Jenže jsem se ti líbil jen já, jenom já, maminko! S jiným jsi ani nepromluvila. To já vím dobře. Však jsem byl taky chlapec jako jedle. Týno, to bylo něco jinšího než Křampula! A co říkám: Byl jsem! Copak nejsem dodnes? Povídala tuhle Tancibudková: Vzácný pán je čím dál mladší! A není Tancibudková holka jako malina?“

Ani se nikomu nechtělo spát, ale přece řekla paní lesní: „Nic platno, děti, je čas k spaní!“

Toho večera se zeptala Zdeňa tiše Káji: „Budeš mne mít vždycky tak rád jako náš tatínek maminku? Tatínek se v mamince vidí.“

Kája ji k sobě přivinul: „Má zlatá Zdeničko, ještě víc, ale nikdy tě nebudu zlobit jako někdy tatínek maminku.“

„A to můžeš, Kájo!“ směje se tiše Zdeňa. „To je při té lásce to nejkrásnější.“

IV. KOVÁŘKA S KLEPEM JAK NA KONI.

Na samotách spali klidně, ale stará kovářka spala jako na vodě. To, čeho dnes byla svědkem, co na své vlastní oči viděla, na co by se hodinu zaklejvat mohla, to je taková novina, že kdyby si nebyla rozkopla palec u nohy, rozhodně by teď nebyla ležela na posteli, ale vykládala v Lážově. To zrovna jak poposkočila, o ten kámen brkla, bosa byla, ouraz hned. Kovář zle se obořoval: „Nemůžeš aspoň chvíli dát pokoj? Když nemůže jazykem sekat, aspoň se převaluje a heká.“

Odpovídá kovářka do kouta kuchyňky, kde spí kovář na široké lavici: „Už jsem ti to řekla jednou: Vím novinu, že mi za to hotovejma budou v Lážově platit.“

„Já vím,“ zlobí se kovář, „hotovejma na záda!“

„I toto! Na dlaň! Tíží mě to jako můra. Já se rána nedočkám!“ Kovář už spí, a ona znovu si v duchu přemílá, čeho byla svědkem. Vyběhl fořt bez flinty, v plátěných střevících naboso, za chviličku fořtka za ním s plácačkou na mouchy. Anebo to byla hůl? Ale ovšem. To byla hůl. Sukovice! Uhání za ním co může. Houká, on taky. Ona zrovna vejskala: „Těš se, až přijdeš domů!“ No, nač by se měl těšit? Na vejprask! Tak je to! Fořt je doma bit jak žito. Je ta fořtka metrnice, co? Ta ho ještě jednou zastřelí! A tohle všecko v Lážově nevědí. To je taky ňákej fořt, který se bojí ženy? Už bude po ouctě! Už bude po strachu z něho! Už si bude ubírat polena z metrů bez ouzkostí! Ze zlosti zpíval si písničku.

Rány do palice! Ona teď si nemůže za nic vzpomenout, kterou. Má ji pod jazykem a ne a ne si vzpomenout! Zapomíná na palčivost v palci a rychle sedá na posteli. Už má nohy dole, už stojí. Na, do rána bolest přejde. Ale která jen to byla písnička? Pijácká jistě. A to on se šel fořt „namáznout“ do Lážova, koupit si kuráž, aby to doma všecko nepral.

Vida! Perou se! To budou v Lážově koukat! A co to – „hernajs, fernajs“ – bylo za písničku? Chraptivým hlasem skuhravě zkouší: „Prší, prší, jen se leje“. To není ta, kdepak!

Kovář se vzbouzí: „Ženská, spi už! A jestli prší, tak nech pršet a zavři hubu! Neblázni!“

Ale kovářka spouští novou: „Dej si ještě jednu!“

Kovář už křičí: „Nebudeš-li zticha, poleju tě vodou!“

V tu chvíli kovářka si radostně uvědomuje, že jakmile táta řekl: „Nebudeš-li,“ si vzpomněla na písničku fořtovu „Nepůjdeme domů až ráno, až ráno, až ráno.“ Ztiší se, ale neusíná tvrdě. Toto! Tahle novina ji pálí jako oheň a studí jako led. Nebude lepší, dokud ji v Lážově nevypoví.

Jenže špatně si to po ránu vybrala. Především shledala, že nemá doma ani cikorii, ani pražené žito, ani kávu. Za druhé – a to už pozorovala delší čas – kovář už se jí bojí o moc míň než dřív. Docela si troufá ji zakřiknout, neutíká před ní jako dřív a už ji kolikrát řekl, že se ona přece jen toho „vyhazovu“ dočká. Spustil hned po ránu, když slyšel, že ona musí do Lážova pro cikorku, žito a kafe, to že on už ví, že se vrátí nejdřív v jednu hodinu, a že on už má dost toho stálého mléka k snídani, a už jen aby se sypala a za půl hodiny musí býti zpátky.

Jen si utáhla šátek na hlavě a zapomněla všecko, co on říkal. První potkala panímámu Fichtlovic. Jen taktak z prostředka silnice utekly. Jinak by je auto rozhodně bylo přejelo. Odlehčily si několika jadrnými nadávkami, za autem volanými, a za půl hodiny šla panímáma Fichtlovic domů s hlavou bez ustání se vrtící a se stále se hýbajícími rty: „Kdo by to byl řekl? Přeceť fořtovic, a taková pranice! Tahle novina už stála za to, co kovářce slíbila.“ Kovářka jako na jezdeckém koni! Tuhle, támhle, snídala už čtyřikrát, tašku už měla plnou, všude bylo ukrutné divení. I mladá Slabihoudková po jejím odchodu řekla staré: „Ať je to jak chce, kovářka je stará klepna. Ale když se takhle dušuje, že na vlastní oči viděla, jak se fořtovic prali, tomu věřím. Na svou hříšnou duši tomu věřím. To by se přeceť tak nezaklejvala!“

Když s líbezným úmyslem vešla kovářka k Štulcovům, už si byla jista, že dnes dostane zadarmo cikorku s příslušenstvím. Sotva ji pan Štulc přivítal a paní Štulcová se usmála, paní Liba se hned ptala: „Copak je na samotách nového?“ Kovářka se důležitě zatvářila, jak by posmutněla, a řekla: „Hrozné věci! Na tyhlety vlastní oči jsem viděla, jak se fořtovic prali.“

Paní Liba otevřela pusinku a paní Štulcová řekla: „To snad ne!“ Pan Štulc, aniž ho ona pozorovala, přestal vážit žito, postavil se k pultu a psal.

„Už jo, milostpaní! Jdu včera k večeru podívat se po tom božím lesíčku. V tu ránu vidím, pan fořt polonahej uhání k průseku, za ním paní fořtka, v ruce sukovici a křičí za ním: ‚Počkej, ty darebáku, já ti dám co proto!‘ Chytla ho a tloukla sukovicí hlava nehlava. On křičel: ‚Nech mne, nebo tě zastřelím!‘ Už krev mu. stříkala z hlavy, ale přece ji zachyt, a pak dostala ona. To byla řežba! Jak na porážce! A těch nadávek! Křičela paní fořtka: ‚Votrávím tě!‘ Fořt zas nato: ‚Ale já tě dřív zabiju!‘ No, už jsem tohle vykládala na kolika místech, a všude se křižovali. Víme, milostpaní, on pan fořt nestojí za nic. A fořtka? Ta jen kouká, kde

jakej mladej. A ta mladá? V kožichu na vánoce, v ‚herbábí‘ na ‚vagace‘. No, když to mladej trpí.“

Pan Štulc pořád rychle psal. Tak rychle, až mu ruka umdlévala. A paní Štulcová celá zmámená se ještě pro jistotu zeptala: „Paní, nemejlíte se?“

Kováři a otočila oči vzhůru: „Milostpaní, ať se zdráva s toho místa nehnu,“ obezřetně postupovala dál, „esli lžu! Víme, ono se řekne ‚tuhle támhle‘, ale podle pravdy fořt je darebák, fořtka záletnice a mladá po ní. Tak je to!“

Pan Štulc dopsal. Tečka, kterou udělal na konci věty, byla jako hrách, ale honem šel dovážit žito a kávu.

„Tak tuhle jsem napsal, paní kovářová, co máte za loňsko doplácet,“ ukázal jí popsaný papír, „a tuhle jsem taky připsal, co jste povídala o Rédlových, abych to nezapomněl. Paní kovářko, stojíte za každým slovem, které jste proti nim řekla?“

„A to stojím,“ suše říká.

„Tak se tuhle podepište!“

Kovářka podpisuje.

To už mladí dávno odjeli, když kovářka ráno od půl sedmé čeká u kytínské cesty. Nesmí přece propást svatbu. Musí ji vidět nejdřív. Potom si nadběhne, aby zas u kostela byla první, aby dávala pozor, jestli nevěsta vykročí přes práh pravou nohou, jestli se bude usmívat nebo plakat, jestli, jak slyšela, bude družička v modrých šatech. Ale to by snad ani nebylo možné, protože družička v „modrým“, neštěstí v manželství jisté. Potom se musí postavit k mřížkám, aby viděla, jak to dopadne s věnečky, které budou dlouhou bílou pentličkou spojené, jestli je chytne družba, nebo družička, a jestli budou mít prsteny. Samé takové důležité věci. Ona se diví, že na té cestě stojí sama. Diví se, jak je to možné, že ostatní mohou spát snad ještě, když tuhlec ze Lhotky ten Matašovic, ze statku přeceť, si bude brát z chalupy tu Knířovic, a ani nikdo neví, v kolik hodin vyjdou. A v tom je chlup! Co se ona napátrala, kdy to bude! Kostelník jen rameny pokrčil: „No, bude to, bude, ‚vokolostojičnosti‘ nevím“ Služka z fary ani muk. Na Bětušku ze školy šla chytře: „To bude přece pan řídící na ‚harvánky‘ vyhrávat, ne?“ Ale Bětuška, duše darebná, jen se ušklíbla: „Bude, bude, v neděli na ranní.“

Tohle všecko znamená tajnost. To znamená, že Matašovic nechtějí, aby někdo syna okukoval. V tom je háček, jestli ne hák. Možná, že už to musilo být. Tu holku Knířovic neviděla už jak dlouho, anebo Matašovi přece jen nechtějí, a chlapec si ji béře proti jejich vůli. V tom případě by byly oddavky brzo po ránu bez družičky. Sami by pospíchali, a až v Lážově by se za jednoho svědka postavil kostelník a za druhého třeba pan Leška, je tak při ruce. A to ono bude asi tak. Jen jestli nepřišla pozdě. To by si neodpustila. Ano, tak to bejvá. Holka měla smejšlet na sobě roveň. Matašovi mají pár krásných koní, kočár, no, Mařenu Knířovic do kostela nepovezou, toto! To bude ‚kvaltovná‘ svatba!“

Slyšela táhlé zahouknutí auta. „Nono,“ říká si v duchu, „aby už taky touhle cestou luciferové nejezdili!“

Že nikdy čas nejde tak pomalu, jako když člověk čeká, „už aby brzo to přišlo“, přesvědčila se kovářka toho dne sama na sobě. Ne a ne se dočkat! Už se rozhodla jít ještě kus cesty kupředu. Došla až ke kytínskému hřbitovu – nikdež nic! Už zas šla zpátky, hnedle až do „šraňku“ se dostala. Aspoň kdyby věděla, kolik je hodin! Támhle někdo jde. Vida, to je lážovský pan Štulc! A kampak se asi žene? Že by do Kytína? Co by tam dělal? No, jsou všelijaké případnosti. Ono se řekne „tuhle – támhle“, a pan Štulc jistě ne za „kšeftíčkem“, toto! To by neměl přes ruku „ýbrzír“, to by šel jen tak. No, třebas – je tu takových Pražaček – safra, kdyby tak něco „vypetrachtovala“! Dvě mouchy jednou ranou by zabila: Snoubence důkladně si prohlídla a paní Štulcové by vyřídila, aby si dávala na pána pozor. Ta by koukala! Pořád se to staví, jako by u nich nikdá nic, a bác ho! Bodejť, ono je všude něco.

S nejlíbeznějším úsměvem vyšla z lesa na cestu: „Dej Pán Bůh dobré ráno, pane Štulc, a kampak tak po ránu?“

Pan Štulc pohodil hůlčičkou: „Na špacír ne, jako vy. Do Kytína za kšeftem! A jestlipak víte, že to u soudu všecko prohrajete?“

Jéje, o soudu kovářka nerada slyšela. „A copak, pane Štulc, bych já, docela obyčejná ženská, měla se soudem!“

„No, už ano! Když vás nezkrotil ani pan lesní, zkrotí vás soud! Či už jste zapomněla, co jste tenkrát u nás v krámě proti Rédlovým povídala? Už je to u soudu. A aby bylo moc tak po ránu, to není. Půl desáté!“ A pan Štulc šel dál.

Kovářka se ušklíbla: „Ale jo! Beze všeho! Však on si dá každý pozor, než aby mě žaloval! Bodejť by mě někdo pro pár slov žaloval! Kdopak, leda? Snad pan ‚wachmajstr‘? Ten při tom nebyl! Málo strachu! A že by půl desáté? Tak to by měli slavnou veselku?“ Ještě hodně dlouho přechází. Najednou rychle přejelo auto kolem ní a za ním druhé. Tak rychle, že nemohla ani vykřiknout. Hrdlo měla zrovna stažené. Jen tak tak zahlédla v druhém autu nevěstu, Mařenu Knířovic, v bílých šatech se „šrajerem“. V prvním poznala panímámu Matašovic v „herbábných“ skořicových šatech. Tak jí zasvítil zlatý řetěz na krku.

Auta už dávno byla z dohledu, když vyjekla: „Rány do hlavy, já se svalím! V autech to jede, a já všecko zmeškám! Kdo by si to byl pomyslil! To ona stará Knířka kroutí pejchou hlavou, div ji neuletí, a což Knířek? Ten snad jede na oddavky v dragounské uniformě. Říká přece, že sloužil u dragounů. Tohle si ona nechá ujít! Nebude vědět „jak, co, kerak“, až budou z toho „lucifera“ vystupovat. Tak by si natloukla! Snad se svalí údivem a zlostí!“

Ale nesvalila se. Naopak! Zčerstva vyběhla a co mohla utíkala, jako ten, který říká: „Zachránit, co se zachránit dá.“ K něčemu se ještě přitrefí, ale musí moc pospíchat. Už to nebude takové, jako kdyby nebyla zmeškala. Kdepak ona a takový „lucifer“! Div jí nos neurazili. Za těmi těžko běžet. Už vidí, že dojedou-li bez úrazu, zmešká všecko. Kdepak už jsou auta! A co po nich zbylo? Ani to nechce říci, ale voňavého nic. Něco jede za ní. A, to je pantáta Bárovic s bryčkou, to asi třeba na nádraží jede. Pantáta Bárovic je moc hodný člověk. Ten ji sveze, to má jisté. A bude uhánět jako vítr. Tak přece všecko nezmešká.

Pantáta už zvolňuje jízdu a sám říká: „Tak jen si sedněte, paní kovářko!“

Usmívá se, děkuje a už sedí, a už jedou. Kdyby ji viděla policajtka, ta by měla zlost, že ona si tu jede jako panička! Brzo dojeli k Lážovu.

„Kdepak paní kovářová vystoupí?“ ptá se pantáta.

„Až u kostela, pantáto, u kostela!“

„To je dobře. Jedu zrovna okolo.“

V. KOVÁŘKA SVATBU NEZMEŠKALA, ALE TA CEDULKA.

U kostela už byl zástup lidí. Kovářka se vykroutila z kočárku, poděkovala, natřásla si sukně, narovnala šátek a rovnou do kostela. Tááák! Na oltáři ani nerozsvíceno, kluci ministranti se prali na hřbitově, až sem je bylo slyšet. Vyšla za nimi sakristií: „Kluci, už byla veselka?“

„Jó, byla!“ říká Lojzík. „Teprvka bude! Oni jeli teprvka pro družičku.“

„Pro kterou, pro kterou?“ ptá se s ohromným ulehčením.

„Jó, to já nevím,“ odpovídá Lojzík a nastavuje nohu Frankovi Kožíškovic, aby upadl.

„Pro tu Hejkulovic,“ říká Pepík Nových, „do statku. Potom pojedou pro družbu ke Kaňkovům. Povídal jejich Eman, že tam budou pít víno.“

„Tak vida,“ libuje si v duchu kovářka, „přece jsem nezmeškala. Než to obejdou, všude chvíli se pozdrží – jenže už mám hlad.“ Loví rukou v kapse. „Lojzíčku,“ říká, „doběhni mi k Leškovům pro buřta a housku! Dám ti od cesty.“

Rozjívený Lojzík se ušklíbl: „Z vás toho kouká! Leda pohlavek!“

A skoro než to dořekl, už měl jeden na tváři. Kluci se rozběhli po hřbitově. Protože bylo slyšet houkání auta, pospíšila kovářka k chrámovému vchodu. Teď už jí neujde ničehož nic.

„Nevěsta má ‚šrajer‘ až dolů, plno myrty ve vlasech i po šatech. To je snad ‚herbábí‘ na těch šatech. Ženich je v černém, usmívá se. Koukejme se! Dočista se teď ‚zaháleli‘! Inu, panstvo! Toť už aby pejchou byli zajeli s tím ‚luciferem‘ až k oltáři. Mařena je bledá. No, jen aby ta bledost byla jen tak přechodná! Co taky na holce viděl? Vlasy má černé jako uhel, až to není hezké. A kdyby neměla ten ‚šrajer“, tak na ní nebude nic. Šatičky má jen tak tak. To oni koupili restlík. A ženich? Kdož ví, jestli si to ‚kvádro‘ nevypůjčil. Ten zas má vlasy docela světlé. Všecko se jí zdá – no, už je to jistý – lakýrky má! No, to je co říct. A ty budou taky asi vypůjčené. Jestli se nemejlí, ta pravá je ‚sečmajdlá‘. Panstvo to dělá, a ženich ani pořádnej řetěz na vestě nemá. Takovej, jak se patří, jako klanečník, aby bylo vidět z dálky majetek. Takový se nosí jen v neděli tak někdy odpoledne, když pantátové posedají v kaštanech nebo před domem. To se jde jen tak bez kabátu, palce se zastrčí do průramků vesty, aby bylo řetěz dobře vidět. A tuhle ženich má řetízek jako kousek bavlnky, jako kousek nitě tenký, jako nic! Bude to asi divné manželství. Ona s očima zrovna cikánskýma, on se světlými vlasy, jak budou asi vypadat jejich děti? Toho bych se moc ráda dočkala!“

Když tak v myšlenkách dopodrobna je zkritizovala, přitočila se k panímámě Matašové.

„To je krásný pár lidí! Ať je Mařenka chudá, jen když jí to sluší,“ ďobla.

Matašová po ní šlehla očima: „O to není, ale že je to moc hodná holka a že nemá jazyk jako vy, kovářko, jako meč!“

Kovářka by se byla kousla do rtů, kdyby měla čím. Takhle jenom šoupla nohou a myslila si: „Ta má hubu!“ A honem pospíchala k mřížkám, aby jí nic neušlo.

Ti dva, kteří právě před oltářem vyměňovali slib manželský, byli dokonale šťastni. Byl to opravdu pár lidí, na které bylo možno s radostí se zadívat. Je pravda, nejdřív Matašovi zbraňovali, ale dlouho ne. Přesvědčili se, že taková žena, jako je Mařenka, platí daleko víc než peníze. Těch měli sami dost.

Bylo po obřadech. Začínala mše sv. Sedí kovářka v první lavici, ale v kostele není nic platná. Teď teprve uvažuje: Jak se to mohlo stát, že přijeli v těch ‚luciperech‘? Nejvíc ji mrzí, že ji Matašová tak odbyla. To se takhle ani nedozví, jestli bude večer muzika, z kolika kil pekly koláče, kolik „husejch“ padlo, jestli bude telecí „podnaditý“ nebo vepřové s křupavou kůrčičkou, jestli taky „práškový“ bábovky. Kovářka se ulizuje. Taky by moc ráda věděla, kolik dostanou ministranti. Ale to by zas zmeškala, až budou svatebčani „nasedat“. Kluci snad ještě v rochetách podrančejí k Buchtovům pro cukroví, kdepak by je hledala potom! Jen kdyby už mohla něco sníst!

Když odfrčela obě auta, rozběhla se k Leškovům. Koupí si dva buřty, možná že tři, jaký má hlad. Zrovna se svítily do růžova za výlohou. Snad deset jich spolkla očima, než otevřela dveře.

„Honem tři buřty!“ zavolala, „a tři housky!“

Usměvavá paní Lešková hned se ptala, jak slouží zdraví, a když už buřty položila na papír, zeptala se hlasem, který rozhodně nemohl být odmítnut: „To je všecko, prosím?“

Ani kovářka přízvuku svádějícího hlasu neodolala. „Za korunu tohlec,“ ukázala na paštiku, zabalenou. ve staniolu.

„Prosím,“ usmívá se paní Lešková, „jenže za korunu mnoho paštiky není.“

Kovářka natahuje uši: Jakže to řekla? Paštika! To kovář jí zrovna tuhle povídal: „Nedáš pokoj, až dostaneš od někoho přes paštiku!“ No, a ona – ona myslila, že paštika je někde vzadu, a zatím tuhle v papíře jak „čukuláda“.

„Je to ňáký bledý,“ povídá. „Snad to není dost pečený.“

Paní Lešková se jen usmívá: „To je pražská paštika, paní mistrová, moc dobrá!“ A ukrojila ždibec. No jistě ždibec. Dala na váhu. Dobře vážila, jen co je pravda. Ani do váhy neťukla, dala na druhý čistý papír a zase se tak svůdné zeptala: „To je všecko, prosím?“

„Vo to není,“ říká kovářka. „Všecko by to nebylo. Jenže je to náramná drahota!“

Paní Lešková jí dává drobné zpátky, a ona, balíček v ruce, odchází.

„Pozdravujte doma, paní mistrová, a zase brzo přijďte! Dobrou chuť přeju!“

Kovářka se nese jako víno. „Vida, mladá, a ví, komu čest – tomu čest. Pěkně řekne ‚paní mistrová‘. A leckdo jen se ušklíbne ‚stará kovářka‘. Teď jen už abych věděla, jak chutná ta paštika.“

Trošinku uvolní balíček, dloubne prstem, olízne a: „Jejejeje! To se už nedivím, že je to drahota. Kdepak takové dobroty může být flákota za korunu!“ A jak zajde na cestu k domovu, sedá na mez. Na dlaň si dává plátek paštiky. „Abych k tomu jedla housku, to by bylo škoda,“ ulizuje se, a už je po paštice. Buřty na ni nechutnají rozhodně tak dobře, jako by byly chutnaly bez paštikové předehry. Ale sní všecko do posledního drobtu a tak posilněna jde dál. jen kdyby kapku něčeho bylo k zapití! Už aby byla doma. To on kovář „kafe“ uvařil!

Jen za ní vrznou vrátka u dvorka, už je venku kovář: „Máš tu psaní! Na cedulku! Musíš to podepsat! To bude nejspíš od ňákého tvého chlapce. A to jen mu napiš, aby si pro tebe přišel. Já už s tebou zkusil dost!“

Kovářka se leká. Jestli tak upomíná pan Suchý z Lážova, to bude táta vyvádět! Řekla mu, že tam dluh zaplatila, a zatím tenkrát platila pokutu za ty uřezané smrčky. Mezi dveřmi stojí kovář: „To je, panečku,“ a hodně zvýšil hlas, „vobsílka vod soudu! Jsi žalovaná, to je jisté. Za co, já nevím, ale uhodnu: Za tvou nevymáchanou hubu! Dvě ceduličky budeš podpisovat a pojucháš na Zbraslav!“

Co je živa, tak se ještě kovářka nepolekala jako dnes. Ona, tuhle v počestnosti zestárlá paní mistrová, na Zbraslav! Ba ne! Nikam nepůjde. A to by se na to podívala, jestli jí někdo poručí! Tak to nejspíš pan vachmajstr jí dal lejstro poslat.

„Tak jen to otevři, aby sis přečtla, kdy je stání,“ pobízí ji kovář. A když ona váhá, sám jí obálku z ruky bere, otvírá a čte. „Tak to máme ode dneška za 14 dní. Když se nedostavíš, přijdou pro tebe četníci. Tuhle to podpiš, a večer se tu staví pan Růžička. A to ti řeknu: Z gruntu srdce bych ti přál, aby tě tam zavřeli. Ale hned! Bez vejslechů! To budeš mít slávy!“

„Nedopaluj ještě ty! Aspoň kdybych věděla, kdo co mohl udat. Totě aby člověk byl z toho ‚tumpachovej‘. Kuřeti neublížím a k soudu mám jít? Táto, já půjdu do Řevnic.“

„Copak jsi zapomněla, co ještě před týdnem ti vzkázali? Ani ukázat se tam nemáš!“ připomíná jí kovář.

„Tohleto spískala policajtka,“ zrovna povyskočila kovářka. „Že jsem si hned nevzpomněla! Kam se neděje! Že jsem jí vzkázala po Farkačce, aby se tak moc nenafukovala, že to nemají ještě ‚defenetiv‘, že mohou letět z policajtství jako slíva, aby místo kytičky do okna si přišila podsazení u sukně, a že je princmetálová semetrika – pokřikla za mnou: ‚Tuhleta bude sedět v kriminále, to je jisté!‘ Neměla jsem kdy jí odpovědít, protože jsem pospíchala k staré poště. Převrhli tam vůz se slámou. Tak to byla ona. No počkej! Tohle já si vyřídím oustně a tuhle ten papír dám panu Růžičkovi, ať tam připíše: Slavný pane soude, už je to vyřízeno. Paní mistrová už si to s policajtkou vyřídila. A bude po všem.“

Marně jí kovář bránil. Vypila zčerstva dva hrnky kávy, kus chleba si vzala na cestu a už uháněla k Lážovu. Rovnou k Tancibudkovům. Policajt nesl ňáké lejstro, zašel do chalupy. Nejspíš bude bubnovat a Rozára ho tomu dřív musí naučit. Vrazila za ním a hned dala ruce v bok: „Tak ty takhle na mě, ty sůvo, ty rachejtle policajtská, ty trajdo jedna trajdavá, ty šnitlíku uschlej, ty břemeno vobce, ty si troufáš vobsílku mi poslat? Ty plakáte fórovej, ty angrešte nahnilej – –“

„Dost!“ vzkřikl policajt. „Tohle jsou samé urážky na cti! To vám přijde draho! Rozárka vás bude žalovat, ale hned, a vy marš tady odtud!“ otevřel dveře.

Kovářka se začala posupně smát a křičela: „Ty Kanimůro z Blatný, ty řemínku utaženej, ty bubne nafouklej, ty kalounku utrženej – –“

„Halt!“ zrovna zařval Tancibudka. „Jsem v službě! Urážela jste ouřední osobu, to si zodpovíte! Rozárka si všechny vaše nadávky napsala. A teď alou ven, nebo použiju své ouřední moci a vyhodím vás!“

„A mordsecsakfralent, kolik je vás u nás do nás? To já se leknu až třetí den po smrti! Ležáku jeden ležavej, kdo tě živí, co?“

Ale v tu chvíli to byla Rozárka, která ji chytla – inu, tuze hbitě a obratně – a už byla na dvorku. Než se vzpamatovala, šel Tancibudka, zamával jí až u nosu novým lejstrem a řekl důrazně: „Už s tím běžím na četnickou stanici.“

To ji zase vzpružilo. Byla ukrutně dopálená. Jen se rozhlédla dvorkem, chytla silný klacík, a už Tancibudka popoběhl, jak ho zezadu sekla. Rozpřáhla se znovu, ale on už byl na cestě, jen zavolal do otevřeného okna: „Rozárko, viděla jsi?“

A ona odpovídá: „Viděla, policajt, viděla, odpřisáhnout mohu!“

Tancibudka zmizel za rohem a Rozárka se rozkřikla: „jedeš tady odtud!“

Kovářka už zlostí nevěděla, co počít. Chytla kámen, sekla jím do okna, kořenáč se rozkřápl a policajtka vykřikla na kolemjdoucího Tomše: „Pane Tomeš, viděl jste ji?“

A Tomeš rozvážlivě odpovídal: „Japa by ne! Na svý vlastní oči jsem viděl, jak mrskla kamenem do okna!“

Tohleto „vidíš“, „slyšíš“, „viděl jste“, to nejvíc kovářku dopalovalo. Zahrozila oběma sevřenými pěstmi: „Ty fuksie starodávná, ty májový pometlo, s tebou si to ještě vyřídím jinde!“ A opouštěla bojiště s pocitem vítěze.

Jak domů přišla, hned se pochlubila: „Už je po soudě! Já jim to vyřídila! Víckrát si na mě netroufnou! Já je usadila! Teď vědí, co je kovářka!“

„A to on policajt byl ve službě, když jsi dělala ‚špektákl‘?“

„No, něco takovýho povídal, ale co je mi do toho! Já jim to vyřídila. Povídám: Ty Kanimůro z Blatný, ty řemínku utaženej, ty bubne nafouklej, ty kalounku utrženej!“

Kovář zvážněl: „No, nic platno. Budu se muset kouknout po někom, kdo by mi obstaral hospodářství, uvařil a vypral. Urazila jsi ouřední osobu a jí jsi také asi vynadala. Abys napsala testament, než pojedeš na Zbraslav! Jen tu svou nectnou hubu žádnému neodkazuj! To by bylo zase zle na světě! Vezmi si s sebou několikero převlečení, hned tak se neuvidíme!“

Ale kovářce pořád je do smíchu. Přemýšlí, jak to zařídit, aby se dozvěděla, jestli opravdu mladá Kuncka půjde zejtra k ouvodu. Tu by moc nerada promeškala. Povídala Farkačka, že si dala Kuncka šít nové šaty, hnědé se zelenými zrovna jako „lampasami“, a taky že už bude mít krátkou sukni a od Bati střevíce za 69 K. A jak si zas vzpomene na policajtovic, když Rozára ječela a vykřikovala, na Tomše, musila se smát. Ten smích ji přejde, kdy jí hlásí kovář: „Jde sem pan strážmistr!“

Říká sice kurážně: „I ať jde! Nejsem dnešní!“ Ale když pan strážmistr vejde do jizby a hned vytáhne notýsek a čte jí, co prve vyřídila u policajtů, a když se potom ptá: „Doznáváte, že jste užila těchto výrazů proti panu Tancibudkovi a paní Tancibudkové?“ nový smích jí projede zvadlými rty: „Bodejť ne, pane vachmajstr! A jaké pak ‚páňování‘! Tancibudka je mameluk a Rozára trajda trajdavá! A copak vy, pane vachmajstr, tak se na mě koukáte? Víte co? Vy tu také nemáte co dělati K soudu nepůjdu, to už jsem si vyřídila oustně, tak koukejte, kde jsou dveře!“

Kovářka už zlostí nevěděla co počít…

„Jen pomalu, paní! Dejte pozor, ať si vás nevezmu s sebou!“

„A mord hadry, budu já chodit s každým, kdo si houkne, ne?“ obrátila se rozezlená kovářka k plotně, chytla pohrabáč a rozehnala se proti strážmistrovi.

Rána ovšem nedopadla. Pan strážmistr jí ruku zadržel a stiskl se slovy: „Tohle vám dopadne špatně!“ Spustil ostře: „Jak jste rozená?“

Teď teprve trochu začala věřit kovářka, že to asi půjde doopravdy. „Rozená, rozená, však pan vachmajstr dobře ví, že pocházím z Černolic z chalupy, kde říkají u Ťuhýků.“

„O ‚pocházení‘ se mi nejedná,“ říká ostře strážmistr, „ale o rodné jméno. Tedy Anna Ťuhýková.“

„I toto, pane vachmajstr, u Ťuhýků tam přezdívají, takto jsem Vočulomová.“

„Kdy jste se narodila?“

„To prosím, zrovínka takhle na tejden před lišnickou poutí.“

„Den, měsíc, rok!“ zavelel strážmistr.

„A to já nevím, kdepak! Když jsem se vdávala, bylo mi čtyřiadvacet. Tenkrát zrovna dával kovář na kovárnu nové tašky. To on to třebas vypočte.“

„Zavolejte muže!“

Kovářka vyběhla. Bude čekat, ne? Leda na co? Táta, jak je dnes v ráži, by jí ňákou vlepil, a vachmajstr, kdož ví, nač by se jí ještě vyptával. Tuhle zadem proklouzne, počká v lese, až se scmrkne, a poběží do Řevnic. Tam zůstane, než na to vachmajstr zapomene.

Kovář odešel hned, jak z dálky strážmistra poznal, druhou stranou. Ať si to vyřídí sama! Jen hanbu mu dělá!

Strážmistr netrpělivě poklepával tužkou o stůl. Nejde. Podívá se sám. Ale nikde nikoho.

„Utekla,“ říká. „Mohl jsem si to myslit. A kovář není doma. Odešel také.“

VI. ROZÁRKA VYZRÁLA NA POLICAJTA.

Tancibudková pekla toho dne k obědu bramborové placky. Namaže je povidly, posype trochu mákem, policajt si pochutná. Jak se strhl ten „rumrejch“ s kovářkou, nejdřív placky postrčila na kraj plotny, a dopékala je, až bylo po všem. Tak se celá třese, jak kovářka řádila. No, tentokrát bude zle. Urazila „ouřední“ osobu – jako policajta, a jí nectně vynadala. Bejt to jindavá, pokud byla svobodná, žádný by se jí nezastal. Teď cítí výhody toho, že je „paní policajtkou“.

Copak, ona je někdy s policajtem práce! Někdy na něho padnou staré nemoci: lenost, nepořádnost, chuť na breberku, ale to ani jináč nejde. Nemůže honem být docela jiným člověkem. Ona to s ním umí! Jaképak křiky, leda aby v Lážově měli radost! Jako tenkrát brzo po svatbě! To už na něm poznala, že dostal někde napít, a že mu zachutnalo. Dávala po něm pozor. Než odešel, řekl: „Musím si koupit ňáké to mazání na ty záda. Pořád mě v nich píchá!“ A bral si z poličky z bezuchého hrnečku hned pětikorunu.

Povídá mu: „Jen aby to, policajt, nebylo mazání dovnitř! Na vyhazování nemáme. Podívej se kolem sebe, jaký máš ve všem pořádek, jak na tebe dbám! Policajt! jestli ty peníze propiješ, bude tě to mrzet!“

Zašla si „na obec“. Po zdvořilém pozdravu začala: „Prosím poníženě, pane starosta, jdu s velkou prosbou.“

„Tak povězte, Tancibudková! Musím vám říci, že jsme s policajtem spokojeni. Je vidět, že dostal ženskou, která z něho udělala pořádného člověka. Snad nejdete žalovat?“

„I toto, prosím, pane starosta, a tak si myslím, když jako smí policajt doma mít i uniformu, proč bych nesměla poprosit, aby mu ráčili svěřit i ten buben s paličkami. Vědí, ono by to dělalo moc krásný dojem, když každý, kdo by vešel, hned by viděl takový ‚vodznak‘. Zvostáváme přece jen kousíček cesty, tak by to bylo jedno. Má viset tady, nebo u nás!“

„No, jestli vás netrápí nic jiného, buben si odneste! Máme tu beztoho málo místa. Ale ručíte za něj! Tuhle mi podpíšete cedulku, že jste dnes buben odnesla. Tak! A koukejme se, píšete dobře, ani bych byl neřekl.“

Tancibudková s poděkováním nesla buben domů jako drahou mast.

Policajt nešel. Aby snad ho šla hledat po hospodách, toto! To by ho „blamírovala“. Taky rozhodně spíš bude v krámku u Rozhodů – na breberce! Bude dělat jako by nic a doběhne tam pro cigorku. Zčerstva si béře čistou zástěru, čistý šátek na hlavu a už pospíchá. Rozhoda byl starý ochmelka a velmi se radoval, když někoho k řádnému napití svedl. Rozárka už otvírá dveře. Zvonek nad nimi se vesele ozval, už vidí policajta. Sedí na prázdném sudu. Na pultě blízko něho stojí sklenička s „breberkou“. Tancibudková se usmívá: „Tak vida! To je pořád sháňka po policajtovi, a on tuhle na soudku. Zrovna povídal pan starosta: ‚Hned mi najděte Tancibudku, moc nutně ho potřebuju!“

Ale Tancibudka měl už ve „vyšším patře“, protože místo aby jako jindy vyskočil a koukal se po čepici, řekl těžkým jazykem: „Ale já! Visím na hřebíčku! Jen ať čeká!“

Viděla, že je zle. Ale diplomaticky obrátila řeč: „Však jsem si to taky pomyslila! Zeptala jsem se, co pan starosta potřebuje. No, jen jít na poštu. Tak jsem běžela. Jen seď, policajt, popovídej si! Tuhle pan Rozhoda je moudrý pán, a tak bych prosila tu cigorku, zrnitou, prosím, zrnitou!“ Zaplatila, už je mezi dveřmi. Jak by náhle si vzpomněla, obrací se: „Policajt, abych nezapomněla, zač mám doslova prodat to prasátko? Pan Leška šturmuje už hodinu, nutně potřebuje. No, jen seď, já to ňák vyřídím!“

Ano, Tancibudkovi měli prasátko. To byla jeho chlouba. Jak si vzpomněl, že se dočká doma zabijačky, všecko se kolem něho prosvětlilo. To bude vůně a pochutnání! Slyší teď dobře, co povídá Rozárka, ale nechce rozumět. Prodat prasátko? Za nic na světě! To by raději sám nejeď! Je pravda, Leška se ho tuhle ptal, prodá-li, a on se jen usmíval. Aby teď Rozárka prodala! Jelita a jitrnice, ovar a mozeček, vepřová na kmíně a pečeně, řízeček, „presbuřt“, „sulc“ – všecko to tancuje teď zrovna před jeho očima. A uzené! Za uzené, za domácí uzené by šel kraj světa, a tuhle to bude mít doma. Myšlenky jsou ještě v pořádku, jen jazyk se těžko hýbá.

„Musím za Rozárkou,“ říká a platí.

Za chviličku je doma. „Roro-rozárko, to pra-pra-prasátko ne-ne-neprodáme!“

„Bodejť jo!“ broukla Rozárka. „A tys pil víc než je třeba. Oči se ti zavírají. A to takhle, policajt, ‚defenetivu‘ nedostaneš! To není jen tak! Kdybys měl jít teď s bubnem, usneš na cestě. To bylo posledně, policajt! Lehni si, prospi se, potom si povíme další!“

Je pravda, poslechl hned, protože se mu chtělo ukrutně spát. Ale jen oči zavřel, zamkla Rozárka dveře, ubednila okna, sedla si k posteli, kde spal, a začala bubnovat. Vytrvale a hlučně. Sousedů zblízka neměli, po obou stranách byly zahrady. Bubnovala.

Policajt se rozmáchl rukama, otevřel oči: „Přestaň, Rozárko, chci spát!“

Ale ona bubnovala bez ustání. Třebas ho spaní přemáhalo, usnout nemohl. Rozárka vydržela bubnovat do půlnoci. Ráno policajt vstával s bolením hlavy a ukrutnou žízní. Hnal se s hrnkem pro vodu do štoudve. Byla prázdná. Rozárka se ptala líbezně: „Máš žízeň, policajt? A to já ti doběhnu pro čerstvou do parku. Hned jsem tady!“

Ale to „hned“ se protahovalo ze čtvrt hodiny na půl, z půl na tři čtvrti. Už byl jak na trní. Byl by si doběhl k hydrantu, ale Rozárka nenechala klíč u skříně, kde visí uniforma i to „cibilní“. Včera opravdu pil hodně. To Rozhoda pořád nutil, jenže on už odvykl a proto má takovou ukrutnou žízeň. Lepší ovšem než voda by byla kyselá okurka nebo herynk, ale to by asi Rozárka vyvalila oči. Jináč je to moc hodná ženská. Drží ho v pořádku, ale bubnovat nemusila. Kdyby se byl prospal, nemusil mít takovou žízeň.

„Napadlo mi, policajt, že ti přijde k chuti herynk,“ ve dveřích povídala sladce Rozárka.

Usmál se blaženě: „Moc k chuti, Rozárko!“ natahuje ruku. „Tu vodu neseš?“

„Vidíš, policajt, to jsem se zapovídala s panímámou Putínovic u Štulců a džbán jsem tam nechala. Tak jen si posluž, jsem tu hned.“

Herynk byl „náramný“, řekl policajt. Ale ta žízeň po něm zrovna psí. Zrovna „čechmantská“! V hrdle pálí ohněm, a Rozárka zas nejde. Náhle si sáhne ukazováčkem na

čelo: „Už to mám. To ona mne takto trestá, že jsem propil celou pětikorunu. A což kdyby věděla, kolik mi nalil Rozhoda mimo to! Je to chytrá ženská, koukejme se! Bodejť se s ním bude vadit! „Recht“ má! Však on už víckrát tohle neprovede, protože nikdo na světě neví, jaká je takováhle žízeň. Rozárka nikde. Hnedle čas jít do služby. No, konečně!“ Dychtivě sahá po džbánu.

„Vidíš, policajt, co se mi stalo. Zakopla jsem, voda se mi vy šplíchla, jen toho kapánek tam zbylo.

Bylo to opravdu jen kapánek. „Dál už na jazyk se nedostala,“ zabručel. „Tak honem kafé, Rozárko, a klíč! Hnedle čas jít.“

„Jsem to já ženská zapomenutá,“ leká se zdánlivě Rozárka. „Volal na mne pan starosta, hned abys běžel!“ Vysvětlila totiž po ránu u starostů, že policajt včera přebral, ale že ho vyléčí. Herynka mu koupila, ale kapku vody přinese; až už bude musit jít do služby, popožene ho. „Prosím poníženě, pane starosto, ráčejí ho prohánět, ať se k pití nedostane! Jsou tak laskavej! Však on si dá pro příště pozor!“

Pan starosta se usmíval a hlavou pokyvoval: „Vy jste safraportsky vykoukaná ženská! Máte pravdu. Takhle je to lepší. Bez rámusů! A já ho proženu!“

Jak slyšel policajt, že má honem běžet, hartusil: „Honem uniformu, Rozárko! A připrav mi asi tři koruny!“

„To na mazání, policajt? Francovku už jsem koupila, a teda ty tři koruny, ty už nemůžeme vydat, kdepak! Budeš potřebovat podrážku, musíme šetřit!“

Tancibudka jen vzdychl a šel. Však „na vobci“ vždycky je na stole sklenice vody tak pro „všecko“. Vypije ji hned, jak přijde. A kdyby náhodou nebyla, doběhne si k hydrantu. Žízní jazyk zrovna k patru se lepí.

První pohled v kanceláři padá na stůl. Sklenice tam není. Pan starosta má pro něho hned kolikero čerstvých pochůzek. Jen to oběhne, už má připravené dopisy na poštu. A sotva se vrátí, posadit se musí ke stolku u okna a rovnat pěkně na sebe lejstra, obálky do koše, a tak to trvá dopoledne.

Zrovna běží k obědu. Kdyby aspoň Rozárka měla nápad a uznání, a dělala čočku na kyselo nebo brambory „s kulajdou“, nebo aspoň oukrop, ten je taky dobrý po víc pití. Ale je zklamán! Polévka je mléčná s drobenkou, a potom s líbezným úsměvem nese Rozárka škubánky s prachandou. „Vodu, Rozárko, honem mi přines hrnek vody!“

A Rozárka přinesla ten větší. – – –

Na to všecko Rozárka vzpomíná, když maže placky povidly, a znovu si opakuje: „Copak on, policajt, je z gruntu hodný člověk, ale musí se s ním umět! Jenom jednou mu bubnovala k spaní, jen jednou ho bez křiku vytrestala, a už dá pokoj! Inu, váží on si takového ouřadu i jí. Teď jen jak to bude s kovářkou. Tak se jí zdá, že přece jen kovářka bude sedět. Říkají teď „odsouzení podmínečné a nepodmínečné“, a jakýpak copak! Urážela ouřední osobu!“

„Strážník není doma?“ ozvalo se u okénka. Pan vachmajstr.

„Prosím poníženě, není. Je ve službě!“ hlásí trochu ulekaně.

„To je jedno! Ať přijde večer na stanici! Kovářovou jste tu neviděla?“

„Prosím poníženě, od toho ‚rumrejchu“ ne! A že jsem tak smělá, pane strážmistr, policajt teda jako při těch urážkách byl ve službě, teda ‚ouředně‘.“

„Ovšem! Také soud se tak na to bude dívat. Urazila také mne velice. Kdybyste ji náhodou viděla, vzkažte na stanici! S Bohem!“

„Poníženě prosím, s Pánem Bohem!“

VII. ČETNÍK VEDE KOVÁŘKU V ŽELÍZKÁCH.

Kovářka zatím přemýšlela, má-li do Řevnic nebo raději do Černolic. Táta má pravdu. Vzkázali tuhle, aby jim poslala tu sukni, co si vypůjčila, a víckrát aby tam nechodila. Copak, „krubiáni“ oni jsou, jen co je pravda. To je „cerátů“ se sukni! Nevídáno! Přeceť je příbuzná, a sukně za moc nestála, jen tak za spodánku. A aby tam nechodila? K vůli tomu, že se tam trošku pohádala s Pužvanckou? To je toho! A je to pravda, že Pužvancka tenkrát před pěti lety vzkázala starému Lahodovi, že by si ho vzala, a když on nechtěl, zapírá do dneška.

Nebýt té sukně, přece by tam šla, ale takhle bude lepší, když se podívá do Černolic. Jenže do svého rodiště nemůže v tuhlec té zástěře a všedním šátku. Bude lepší, když počká do soumraku. Doběhne domů pro lepší šaty a půjde třeba do Zahořan. Černolická sestřenice, ta hubatá Fišmanka, jí vzkázala, ať se tam neukáže, nebo že jí přerazí nohu, protože pověděla tomu mlynářskému, co chodil za Fišmanovic Nankou a byl cizí, o ní tolik věcí, na které se dušovala, že nechal Nanku sedět. To měla Nanka za to, že řekla o veteránském bále: „Teta kovářka z Lážova je ta největší klepajda v celém kraji od Písku až k Litoměřicům.“ Já ti dám Písek! Já ti dám Litoměřice! Počkala si na mlynářského, a bylo to. Jenže povídala zrovna včera mladá Čáplová, že už se to smířilo, že přece bude svatba.

Ale Fišmanka neodpustí, toto! Ženská jako hora, každý se jí bojí. A hubatá! To zas není hned tak druhá. A do všeho strká nos. Jak jen tak může někdo o každém kroniky vykládat. Že se nebojí, že se jí huba zkroutí! Má tak někdo kuráž!

Co by jí lezla do cesty! Půjde třeba k zahořanské Mouškové. Je to taky tak trochu z přátelstva. Její nebožtík dědek – dej mu Pán Bůh radost věčnou ale to byl mazavka! Dokázal vysedět v hospodě celý den. Teda ten dědek byl v kmotrovství s její, teda kovářky, nevlastní švagrovou. Taky už je nebožkou. No, musíme tam všichni, ale ona ta nevlastní švagrová – říkali jí „Černá Tonka“ – byla vykutálená!

Táta řekne „vobsílka“ a myslí, že se ona svalí jako špalek! Čechmanta dá na kus hadru. Pojede na Zbraslav. Ale jo. Na ni si přijdou!

Kovářka sedí až dole u potoka. Skoro snivě rozhlíží se kolem sebe. Pro samou práci a starosti – říká si v duchu – ani nemá kdy se rozhlédnout po tom božím světě. Vida, ještě pomněnky tu kvetou. To už je doba, kdy je trhala. To byla ještě holka jako třešně, chlapci se na ni smáli, zuby měla všechny. Kovářka snivě vzdychne. Tak se jí zdá, že už jí nezbylo nic než jazyk. Ještě štěstí, že ten je v pořádku. A tak se jí všechno zdá, že už tenkrát, když byla mladá, o ní stranou říkali: „Té jede huba!“ No, říkali to. Copak lidé, vždycky spíš pohaní, než pochválí. Ona jakživa kuřeti neublížila!

I to se jí zdá tady v tom tichu, že Václav Mlejnkovic jenom proto ji tenkrát nechal, že řekla Vitáskovic Mařeně: „To víš, jestli budu u Mlejnků, že staré za chvíli zkrotím!“ No, jakáž pomoc! Dnes už jí zuby znova nenarostou, ani vlasy nezhoustnou, ale aby si dala ublížit, toto!

Což kdyby tak natrhala kytičku pomněnek, přinesla ji tátovi a řekla: „Vidíš, jak na tebe myslím?“ a hned by dodala, aby jí dal dvacet korun. Musí je dát na ten dluh panu Suchému, on potom zas počká.

Ale dřív než začala kovářka trhat pomněnky, kdesi nad ní zaharašil kamínek. Za ním druhý. To v husté porostlině na stráni. Přikrčila se za veliký balvan.

To jistě k něčemu se natrefí! To jistě něco uvidí, co bude stát za to. Možná že je to Pušničkovic Fanda s tím Rejzkovic studentem. Jednou je tu vyčíhala, ale oni nic. Jen si pořád povídali, ani si nesedli. Dnes možná bude jiná. Nebo by to mohla být ta Vyhlídalovic s tím Nešputovic. Povídala stará Richtrová, zrovna sem že chodí. Poslouchá. Ano, slyší kroky. Ale zas jak by s druhé strany. Nebo se jí to jen zdá? Ba ne, nezdá. Vidí ze zdola žluté vysoké boty. „Á, to je lážovský Kepřánek. Tyhle boty si koupil o posledním jarmarce. Usmlouval na nich šest korun a ještě je ani ‚viksem‘ nenamazal.“

„Půjdete se mnou!“ zrovna za ní zahřměl hlas pana vachmajstra.

Pomněnky u potoka jak by zmizely, jen voda tak smutně zašuměla a kovářka vykřikla skoro jako herečka: „Ne, nikdy ne!“ A pelášila strmou pěšinou nahoru.

Několika kroky ji dlouhonohý strážmistr doběhl. Dopadla jeho ruka na její rameno: „Jestli ne po dobrém, tedy po zlém,“ řekl ostře a čímsi hnul, až to hlasitě zacvrnklo.

„Řetízky,“ vyjekla kovářka. „Pane vachmajstr, pro Boha jich prosím, já už jdu. Jen ne řetízky! A co vlastně chtějí?“

„Abyste šla rovnou na četnickou stanici k předběžnému výslechu. Ostatní se dozvíte u soudu. Jděte napřed, už mi neutečete!“

„Pane vachmajstr, poběžím rovnou domů. Jen si vezmu čistota zástěru a hned jsem na stanici. jenom nechodějí za mnou!“

„Už jsem řekl!“

„Rány do palice, pane vachmajstr, kterou cestu mi to vybrali? Takhle musím přes celý Lážov, já bych si tuhle nadběhla.“

„Ani krok vpravo, ani vlevo!“ zahřměl. „Rovnou!“

Cupitá kovářka a myslí si: „Leda budou v Lážově vědět, že jde za mnou! Ani je to nenapadne! Budu dělat jako by nic – usmívat se.“

Z první chalupy vyběhla mladá Trpáková. A hned volala za sebe: „Táto, nech toho šití! Pojď se podívat! Pan strážmistr vede kovářku.“

„A copak vás napadá, mladá paní,“ šveholí kovářka. „To my jen máme stejnou cestu.“ Obrátila se na strážmistra: „Vedí, pane vachmajstr, oni z vejletu, já od potoka. Jářku, lidi jsou zlí, aby něco neřekli, stejnou cestu máme, ale poběžím před ‚níma‘ , vedí?“

„Nemluvte zbytečně a jděte k četnické stanici! Na vejlet nechodím služebně a nepřestanete-li mluvit –“ zachřestil řetízky.

Trpáková se rozesmála: „Zaplať Pán Bůh, že na vás někdo vyzrál. Jen ji ‚zašperujou‘, pane strážmistr, aspoň na rok!“

Kovářka zlostí nevěděla, co dělá. Shýbla se pro kámen, a než jí mohl strážmistr zabránit, sekla jím po Trpákové. Ta jen vyjekla, krev se jí z čela vyhnula, a už se kácela k zemi. Trpák vyběhl pro vodu a rychle se vrátil. Pan strážmistr mžikem dal kovářce želízka na ruce. Jen to zacvaklo, a ona zrovna jako uhranutá jen se dívala, co se děje. Když viděla, že Trpák se strážmistrem odnášejí Trpákovou dovnitř, řekla si: „To jsem jí dala! Teď se lek’ i vachmajstr. Teď strhnu želízka a uteču!“

Ale už tu byl strážmistr. Díval se jako mrak: „Na stanici! Teď to bude ještě horší. Těžké ublížení na těle. Zabít jste ji chtěla.“

Cesta kovářky ke stanici byla nesmírně kormutlivá. Se všech stran volali: „To jí patří! Jen ji zašperovat!“ A protože už se dověděli od Trpákovic plačícího Toníka, který běžel pro lékaře, že by hnedle jejich maminku zabila, jejich výkřiky změnily se v těžké vyhrůžky, několikeré ruce se shýbly pro kámen. Strážmistr ji pobídl, a ona skoro úprkem vběhla do vrat, vedoucích do průjezdu domu, v němž byla četnická stanice. Jít pomalu, měla snad hlavu rozbitou.

Kovářka nejdřív zuřila, potom zapírala. Dvě hodiny trval výslech. Dvě hodiny trvalo, než se přiznala. Ale když jí řekli: „Zatím můžete jít,“ vyběhla, přirazila za sebou dveře, vyplázla jazyk, natřepala sukni a řekla tiše: „Starou bačkoru mi uděláte! Horší je, kudy ven. Před domem hlučí zástup, zdráva bych neprošla. Vezmu to přes zahrady zadem.“

Nikdo by nevěřil, s jakou rychlostí přeleze jednu zeď, druhou zeď, plot a zase zeď. Už by měla skoro cestu volnou, když Broulíkovic Alík se jí zakousne do lýtka. Kopla ho druhou nohou, až se skučením odletěl, ale hned se vrátil. Teď za sukně ji chytil, rozdřípla se. Honem se chytá nízké zdi, ještě chvíli a bude na osamělé polní cestě. Už je nahoře, ryc, a celý kus všech tří sukní zůstal dole. To Alík vyškubl, ale jen když je za zdí.

A když konečně je i na té vytoužené polní cestě, od níž ke kovárně není příliš daleko, jen si umět nadejít, zadívá se na sebe. Jako by jí čišelo na hlavu. Sahá si na ni. Už je to jisté, šátek ztratila. I zezadu také tak fouká. No, to dopadá! Takový kus „faldů“ někde na plotě nechala. Jen ta poslední spodánka, ta krátká „poušťák“ zůstala celá. Totě zrovna „kalupem“ aby uháněla domů, jen aby nikoho nepotkala. Kovář odešel upomínat, potřeboval peníze. Nejdřív jiné sukně oblékla a honem zatápěla. Udělá si, když táta není doma, pár vajíček „na kastrůlek“. „Kdyby bylo kus paštiky od Lešků,“ myslí si, „ještě lepší by bylo.“ Když se pořádně nají a kávou zapije, zadívá se do dvorka. „To se mi dnes pomněnky vyplatily,“ říká si. „Začumím se do nich, a už je zle. Byl to oulek! Snad mi opar naskočí. No, Trpáková beztoho hrála komedaj! Má ona na mě dopal, že jsem o jejich Pepině řekla, aby si dřív utřela nos, než bude koukat po chlapcích. Vachmajstr jako čert. Pane, ten zná křičet! Jenže na mne to neplatí. A na ty jejich „protokůly“ dočista nic nedám. To mě jen tak postrašili. Horší je, že celý Lážov ví, že mě vedl v želízkách. Nejlepší bude, když na delší dobu zmizím. Do Zahořan je moc blízko. Což kdybych až do Prahy? Mám tam přece neteř Lojzku. Jen co táta vyklopí peníze!“

Ale kovář nedal ani koruny. Řekl jí, jestli chce, aby ji vedli postrkem třeba až z Prahy, že jí nemůže bránit. Kovářce se zdá, že přece jen to jde do tuhého. A ten týden, než má jít na Zbraslav podle soudní obsílky, drží se doma. Kovář denně obchází vesnice.

Den před tím, než má jet, přichází Týna z lesovny. Volá přes dvorek do okna:

„Na tu Zbraslav nemusíte zejtra jezdit. Vzácný pán si tam v týdnu dopsal a vzal žalobu zpátky, protože se mu nechce k vůli vám chodit po soudech. Vzkazuje vám, že teď to dostanete ostřeji. Trpáková zle běduje a v noci k ní volali doktora.“

„Láry, fáry,“ brouká kovářka z okna, „to ona schválně. A vyřiďte, že měl pan fořt nos, že mne na Zbraslav nehnal. On ví dobře, proč! Má strach, abych mu neškodila v lese. To je to! A taky mu řekněte, kdyby na ‚placech‘ s tím drobným jetýlkem za průsekem seděl, že mu je přece vyžnu!“

Za tři dny dostala novou obsílku. Ta už se týkala posledního jejího řádění, a to na Zbraslav musila. Protože u soudu byla stále napomínána a zakřikována, dupla si s nadávkou. Vzpírala se, když po odsouzení ji chtěli odvést, skoro zuřila, ale za chvíli seděla v chládku s pevnou jistotou, že hned tak k průseku vyžínat nepůjde.

VIII. O LETNÍ DOVOLENÉ.

Mladí se chystají na letní dovolenou. Kája už je chlapčík vyrostlý, roztomilý. Když mu byla čtyři léta, prodělal hned několik dětských nemocí za sebou. Po spalničkách přišla spála, po ní zanedlouho záškrt. Tenkrát, když přijela maminka z lesovny, div nad všemi nezaplakala, jak byli sešlí, bezbarví, zhubenělí. Vždyť už i paní Webrová přestala říkat: „Však dá Pán Bůh, pozdraví se.“

Dítě bylo sice už mimo nebezpečí, ale lékaři se obávali zápalů, které by při vyčerpanosti tělesné těžko bylo léčit. Maminka se zapřela, přemohla, těšila laskavým povzbuzováním a poukazováním na Boží všemohoucnost. Opravdu, její zásluhou všichni pomaličku osvěžovali, dítě nejrychleji. Teprve po čase se přiznala, že pochybovala nejen o dítěti, ale o všech.

Než vypadal malý Kája jako dřív, doslovně krev a mléko, trvalo dost dlouho. – Tenkrát šafářka při senách dostala se nohou pod vůz. Musila ulehnout, nad kotníkem byla noha zlomena. Že si poleží, věděla. Proto šafář dopsal její neteři Barušce na Dobříš, aby hned přijela na delší dobu ji zastávat.

Baruška Křížová ráda poslechla. Její muž – zedník – jezdil v pondělí ráno na práci až k Plzni, vracel se v sobotu večer. A to on se v sobotu doma umyje, oholí, převlékne a přispěchá za nimi do lesovny. Chalupu, kravičku i drůbež obstará jeho matka, která je u nich

už kolik let, a Baruška, třebaže se celkem dobře snášely, přece bude ráda, když na pár týdnů nebude pořád musit poslouchat.

„Baruško, tohle musíš tak, a tohle musíš zase tak! To víš, jak jsme to dělávaly za nebožtíků rodičů, tak musíš ty taky.“

Ano, Josefova matka byla sice dobrá duše, ale jen potud, pokud nepřišel někdo s novotami. Jen jednou si troufala Baruška zavázat si šátek místo pod bradu „na babku“, a už bylo zle.

„Světská pejcha se tě chytá, no, to moc radosti s tebou neužijem. Za chvilku si vzpomeneš na šálu, a potom snad na klobouk, ne? Paraplíčko bys nechtěla? Což rukavičky a polobotky?“

Je pravda, před Josefem nikdy ani muk. Nechtěla mu žalovat na jeho matku, když on po týdnu práce domů přijel. Zato teď bude pořád nosit šátek „na babku“, těší se. Malou Josefku vezme s sebou. Babička ji má sice velice ráda, ale tuze brzo ji do práce zapřahá. Žába je sotva pětiletá, a už ji učí otírat nádobí, trhat „pamprlici“, zametat. To všecko by nebylo zlé, ale babí by nejraději, aby holka mezi ostatní nevyběhla, nepohrála si s nimi, nezavýskla.

A tak se stalo, že Baruška s Josefkou byla v lesovně zrovna třetí den, když přejeli mladí ze Slovenska. Po prázdninách půjde už Kája do školy. Je to roztomilý chlapec, ale aby se řeklo, že pokojný nebo tichý, toto! Sotva si odbyl přivítání, které záleželo v tom, že šel z náruče do náruče, a maminky i tatínkové hojně při tom slzeli, sotva si pochutnal na smetaně a krajíce mazaného chleba, už ho byla plná lesovna. – Týna, která opravdu zvídala z okolí zprávy o Křampulovi, vážně uvažovala o možné svatbě s ním. Slyšela, že on ničeho víc nepotřebuje, jen řádnou ženu, že nemá jen svou světničku, ale celá chalupa mu patří, a že jen taková toulavost ho později chytla, protože před lety byl pořádným člověkem a měl se ženit, a ta jeho vyvolená na měsíc před veselkou chytla úžeh, dostala zápal mozkových blan a umřela. Tak nějak na všecko zanevřel a potloukal se světem. Týna si řekla: „Tak byl vlastně chudák!“ Má prý i kousek pole. Kdyby oba pracovali, mohli by kus k tomu pronajmout, a ona by přece nemusila po smrti písek do povřísel vázat, ale Boha chválit a velebit za to, že se jí dal dočkat manželského stavu. Má uloženo hezkých pár zlatek, a kdyby ona přehlídla jeho nynější špatnou pověst, přehlídl by on ten její veliký nos, a bylo by jim s pomocí boží dobře.

Týna zabývala se takovými myšlenkami celé dny. A proto dnes, kdy mladí přijeli, jakby ze sna se probouzela. Bývalo tu přes celý rok ticho, a malý Kája naplnil svým běháním a křikem celou lesovnu. Už to vidí, že na chvíli musí Křampulu pustit z hlavy a dávat pozor, aby se nic nestalo.

Psi byli uvázáni, vzpínali se a už i vyli, jen aby mohli jít olíznout ruku hostům. Malý Kája zrovna na krk pověsil se feně Rilce, která mu radostně olizovala tvář, a volal: „Týno, pojďte je pustit, budeme se honit!“

Tenkrát měli v lesovně Rilku, stepního křepeláka, loveckého psa Káru a jezevčíka Vejříka. Kája ještě nikdy jezevčíka neviděl. Když teď Týna ho pustila, nejdřív se na něho zadíval a hned nato se začal srdečně smát: „Týno, ten má otočené nožičky! Jeje, Týno, ten je k smíchu! Jak se jmenuje?“

„Vejřík, Kájo, a když zlobí, říká vzácný pán: ‚Vejre, budeš bit‘!“

Vejra Kája znal. Vejra mají doma vycpaného, jenže tatínek říká „výr“. „Vejr“ se řekne o moc lepší, a moc hezky to z hubičky vyklouzne.

„Týno, já bysem Vejříka donesl ukázat tatínkovi!“

„Toho neuneseš, Kájo,“ směje se Týna.

„O unesení není, ale víte, což jestli – což kdyby kousl?“ „I nekousne! Vejřík je starý dobrák,“ utíká Týna do kuchyně, odkud podezřele něco syčí.

„Vejříku, já bysem tě nes, chceš?“ shýbá se Kája k jezevčíku. Ten seká prutem, upřímně se na dítě dívá. Ale Rilce to není vhod. Týna ji prve odvázala, i Káru, a jak se Kája shýbl, oba velcí psi se o něho radostně opírali, až se svalil do trávníku, výskal a křičel. Když vyběhla Zdeňa, ruce spráskla: „Pro pána krále, Kájo!“ ale musila se smát, když viděla to klubko

vrtících se nohou a hlav. Zakřikla psy, ale ti nedbali. Zdvihla Káju, ale ten jen po Vejříkovi se natahoval.

Protože Týna skoro zoufale volala z kuchyně: „Milostpaní, chytly saze v komíně!“ pospíchala tam a z pokoje zároveň ostatní.

„No tak chytly,“ řekl pan lesní. „Není to ponejprv. Nic se nemůže stát. Ale zdá se mi, že Týna chtěla předejít domluvě, proč nechala vytéci mléko. Proto vejskala. Anebo zas má hlavu plnou Křampuly.“

„To, prosím, já za to nemohu. To Kája chtěl odvázat psy – – „

„A – a – – ubohý chlapec,“ pod vousy se usmíval pan lesní, „na toho se teď všecko sveze. Otevři okna i dveře, a je po řeči!“

Malému Kájovi se konečně podařilo chytit jezevčíka do náruče. Byl rozhodně těžký. Kája zhluboka oddechoval a říkal: „To bude maminka koukat!“ Zrovna se s ním valil do chodby a pan lesní měl náramnou radost. Vejřík dostal od Káji kostku cukru, rovněž i Karo a Rilka, a od té chvíle Káju bez psů nebylo vidět. Když mu maminka obleku prací kalhotky a tričko bez rukávů, když se směl zout a nabažil se hry se psy, rozhlédl se pokojem: „Dědo, s kýmpak se budu vlastně prohánět?“

„S třemi psy-kamarády,“ usmál se pan lesní.

„Hm, ale psi neumějí vejskat a nedá se s nimi mluvit. Kluky tu nemáte žádné? Dědo, maminka povídala, když byla mladá, že teta Dvořákovic nosila kluky z dubčí ‚ancvaj‘, já tu sám nebudu!“

„Kája ve druhém vydání,“ usmál se pan lesní potichu a nahlas řekl: „Teta Dvořákovic, milý hochu, už do dubčí nevyběhne, už je stará. Ale u šafářů mají Josefku, holčičku čipernou, řečnou, s tou se budeš prohánět.“

Kája s libostí větral kapsičky plátěných kalhotek a šoupal bosou nožkou. Zdvihl sazově černé oči: „Dědo, s holkama já se neproháním.“

„Josefka, Kájo, to není ani holka,“ vykládá pan lesní. „To je půl kluka.“

„Moh’ bysem ji vidět?“ žadoní.

„Pojď se mnou!“ Na dvoře pan lesní hvízdl. Už vyběhla Josefka Křížová. Byla bosa, měla červenou sukničku a bělavou jupičku přes ni. Tmavěmodré oči se smály vesele každému vstříc a sluníčkem skoro do běla vybarvené vlásky byly utaženy v tenký cůpek, který se konečkem do obloučku zdvíhal.

„Dědo,“ ukazoval Kája na cůpek, „to je myší ocásek, co?“

Josefka jen tak jako náhodou ukázala špičku červeného jazýčku. Přeměřila si Káju, podívala se na svoje nožičky, na jeho, ušpulila se: „Ukaž paty!“

Kája se ochotně posadil na trávník a ukázal paty. Teď se Josefka ušklíbla: „No jo, to jsem věděla! Vzácný pane, tenhle povídal prve: ‚Myší ocásek!‘ Ať se podívá na moje paty! Podrážka, vzácný pane, říká naše maminka. S těma se rajdí po štěrku jako v prachu. Ale tuhle s těma,“ ukazuje pohrdavě na patičky Kájovy, „může jakorát jen po trávníku. Jakpak se jmenuje ten kluk?“ ptá se.

Než pan lesní odpoví, už děvče dostane přes záda. To její maminka poslouchala, co se děje, a jak slyšela poslední otázku, po plácnutí dodala: „Já ti dám kluka! To je mladý pán. Musíš mu říkat: Vy, Kájíčku!“

„I toto!“ směje se pan lesní. „Kájíčku! Kdo to jakživ slyšel! To je, jak říkám, jako králíčku nebo krajíčku. A vy – takovému klukovi? Josefka mu bude říkat ‚Kájo‘ a ‚ty‘, a je odbyto.“

„Josefka?“ táhle opakuje Kája. „To je dlouhé slovo!“

„Kdepak Josefka!“ pospíší Baruška s výkladem. „Jen jí říkejte ‚Pepko‘! Na to nejlepší slyší. Jen před babičkou nesmíme tak říkat.“

Kája se usmívá: „Vidíš, Pepko, to se mi bude hezky na tebe volat. S holkama jsem si ještě nehrál, ale když ti říkají Pepka, to jsi jako kluk. Co budeme dělat?“

„Na honičku v průseku budeme si hrát,“ a už děti běžely.

Po večeři, když malý Kája usnul div ne na židli, zmožen patrně honičkami v průseku a silnou vůní brdských lesů, pan lesní si zapálil nedělní cigárko a zeptal se náhle: „Jak dlouho vlastně, Zdeňo, chcete sem jezdit než s malým Kájou? Po prázdninách ho pošlete do školy, a copak potom ty budeš doma dělat, co? Koukat z okna, jestli už se ti familie vrací domů, ne? Chceš mi snad říct…“

„Tatínku, po kolika letech narodil se Staník?“

„Mohu ti povědět. Naše maminka nebyla vždycky tak zdravá jako když se vdala. Proto po kolika letech přišel Staník, a zas maminka postonávala. A nepozdravil jí nikdo – nic – jen vůně brdských lesů. Ale tys přece zdravá jako zoun, a podle mého rozpočtu, když malý Kája půjde do školy, na kočárku začne vám štěbetat malá Zdenička.“

Zdeňa už je v kuchyni u maminek a velký Kája se vrtí na židli. „Nesmíte, tatínku, zapomenout, co Zdeňa s Kájou zkusila. Zrovna vysílená byla,“ říká tiše.

„Ale teď z ní jako z tebe živobytí sálá. Kájo, můžete to dohonit. A dá-li nám Pán Bůh zdraví, mně tu radost uděláte, a druhé dítě přijde na svět tady. Na samotách! V klínu brdských lesů! Aby bylo odkojeno vůní rozkvetlých růží, resedy nebo vůní mateřídoušky a pryskyřice. Aby první, co uvidí, byla zeleň našich lesů, a první, co uslyší, píseň našich ptáků. Dá-li mi to Bůh dočkat, na rukou je vynesu, až slunce bude vycházet, a řeknu: „Buď Pán Bůh pochválen, že jsem se tě dočkal v našich lesích!

Když druhého dne v poledne přiběhl malý Kája k obědu, měl tričko roztržené, vzadu od shora do pasu, a z plátěných kalhotek zbyly celé skoro jen kapsy. Tak ho Pepka proháněla. Ale liboval si: „Kalhotky mám kolikeré, ale Pepka je než jedna. Ani jako by to holka nebyla.“

IX. MALÝ KÁJA PRVŇÁKEM.

K zápisu do školy s Kájou šli všichni, i Webrovi. To už Maříkovi věděli, že blíž domova se tak hned nedostanou. S Webrovými najali si vilku kolem dokola zahradou lemovanou, a bylo sjednáno, že na příští prázdniny Webrovi na samoty pojedou.

Malý Kája byl ku podivu tichý. Až nápadně. Přišli od zápisu. Paní Webrová přinesla moc krásnou tašku „na záda“, s řemínky a vyšitým psem na ní. Penál na kolik „zastrkovátek“ už dávno Kája prohlédl, a pořád nic. Seděl u svého malého stolečku, za tašku poděkoval a dodal: „Pes tu je! Tuze hezký pes! Ale není to ani Rilka, ani Kára, ani Vejřík. Je to spíš jako liška.“

„Jakpak se těšíš do školy?“ překvapil ho pán učitel Weber otázkou.

„Ani moc ne! Copak zejtra bude než kostel, ale pozítří to začne. Škoda, že tu není Pepka šafářovic. To by se mi to jináč chodilo.“

„Budou se ti, Kájo, otvírat branky nového poznání. Začneš i–í, u–ú a za chvíli nám budeš o škole kroniky povídat. Hned bych tam chodil místo tebe.“

Kája se usmívá! „Korniky povídat nebudu. A kdybyste chtěl chodit místo mne, strýčku, to bych byl moc rád!“

Po chvíli se ptá: „Maminko, už abyste napsala pro Pepku, že bysme chodili do školy spolu? Když se umí dobře prát a jmenuje se Pepka, to je hnedle jako Pepík. Mohla by sedět v klukovské lavici!“

„To, milý hochu,“ říká paní Webrová, „na žádný pád nepůjde!“

„To nemusí, teti, jít na ‚pát‘, to by mohla vlakem. Což pohádku, teti, o tom princi, co uháněl vysvobodit princeznu nejdřív kočárem, potom vlakem, a potom aeroplánem?“

A teti povídala. Chodil dnes za teti a jejími pohádkami celý den, ale pořádně rozesmát se jako jindy nemohl.

Ráno se probudil nejprvnější. Potichu se pomodlil, umyl a zatím jen tak v noční košilce snášel si na stůl na hromádku to, co podle svého mínění si vezme do školy: velký míč,

z pražského „Artělu“ dřevěná plochá zvířátka: velblouda, medvěda, oslíka, žirafu, slona – foukací harmoniku, loutkové divadlo, to přece musí vzít. Škoda, že tu není Pepka. Pomohla by mu nést. Figurky se do krabice nevejdou, toto! Děda z lesovny mu v létě koupil novou Smrkolu. Ta stará byla už moc otlučená.

…v košilce snášel si na stůl…

S tou Smrkolou podle pravdy to bylo tak: Když byl Kája menší, trošičku se jí bál a vždycky si myslíval, že je jako živá. Proto aby strach zahnal, když si hrál s figurkami sám, hodně Smrkolou tloukl a říkal si v duchu: „Kdyby byla přece trošičku živá, tak se zabije."

Potom mu koupil děda novou hostinskou, protože té staré, kterou měl v létě v lesovně, s Pepkou chtěli urazit drdol, ale jen drdol, protože Pepka nad ní ohrnovala nos a že není módní, teď že ženské drdoly nenosí. Ale rozkřápla se nadranc. Řekl tatínek, který se zrovna k tomu nahodil: „A to nesmíte, děti, ničit figurky!"

„To my, prosím," řekla tenkrát Pepka, „figurky ne, my jen drdól. To figurka sama se roztřískla."

Měl také nového čarodějníka a myslivce. Ty nové si dá do tašky. A dal. Na hromádku snesl ještě několik šilháčků, a potom se sám trochu polekal: „Jen aby maminka neřekla, že je toho moc. V tašce si musí nechat místo na jídlo."

„Kájo, pročpak ještě nespíš?" volá maminka.

„Já se chystám do školy," odpovídá.

„Jaképak chystání, hochu! Do tašky sešit, penál, slabikář, a je to! Jen si ještě lehni!"

Kája se zarazil: „To maminka jistě nikdá nechodila do školy, když ani neví, že se nosí do školy jídlo. To mu pověděl Tonda Heverkovic, domovníkovic z vedlejší vily. Ten už je druhák, ten to musí vědět. Kdepak maminka! Už je stará a ani neví, co kluci potřebujou do školy!"

Protože zrovna loktem nevědomky srazil se stolu kladívko, které si také připravil, bouchlo to a tatínek se probudil. Zeptal se: „Maminko, už je čas vstávat?"

„Kdepak, bloudku! Jen klidně spi! Kájo, hned do postýlky! Dvě hodiny času!"

Kája sedí na postýlce. Přemýšlí : Jak to prve řekla maminka? Bloudku! Zatím se říká velbloudku nebo velbloude! To je jedno. Když se včera chlubil Tondovi Heverkovic, že má dva dědy, dvě babí, a strýčků a tet kolik, ušklíbl se Tonda: „Ať! Ale vsaď se, že vaše maminka neumí tak nadávat jako naše, když přijde tatínek z hospody?" Kája opravdu prohrál, protože doma jedinkého špatného slova neslyšel. A přece by byl tak rád řekl: „Naše maminka ještě víc!" A teď to slyšel. Maminka řekla velbloudku. To je jako velbloude. Možná, že se tomu začíná učit, a on Tondu hnedle usadí.

Už neusnul. Ale jak maminka vstala a viděla těch věcí tolik na stole, hned se zeptala: „Kájo, když jsi brzo vstal a hrál si, proč pak jsi hračky neuklidil?"

„Ty já vezmu s sebou do školy, maminko!"

Ale maminka se dnes asi moc dobře nevyspala. Zívla a řekla: „Hned to ukliď! Do školy se takové věci nesmějí nosit!"

Poslechl, je pravda, ale potom řekl tiše: „Maminko, kdybyste byla klukem, tak by to bylo o moc lepší. A láhev máte?"

„Na co, dítě?"

„Na mlíčko, maminko!"

„Toto! Za chvíli budeš doma!"

„Tak to bych tam na tu chvíli nemusil chodit," vykládá Kája, kterého škola bez všech těch jeho krásných věcí přestala těšit.

Maminka ani muk. Protože tatínek měl dnes až od devíti, posnídali v kuchyni spolu. Maminka ho znovu ponaučovala, jak se má ve škole chovat. „Kdybyste", rozhodla se náhle, „náhodou měli do jedenácti, dám ti do tašky dva suchárky."

„Dva? Ty já sním hned za rohem!" doznává Kája.

„Tak je sněz, a je to!" Nové figurky vytáhla z tašky, suchárky navrch učení položila a udělala mu křížek na čelo. Vzpomněla si, jak významný krok dnes Kája udělá – prvně sám přes práh školy – oči se jí slzami zaleskly, když dodala: „Jdi s Pánem Bohem! Do školy máš blízko, ulice je tichá, zvykej samostatnosti!"

Kája už stojí mezi dveřmi: „A – maminko, kdyby se mne zase ptal Tonda Heverkovic nebo pan učitel, jestli umíte tatínkovi nadávat jako paní Heverková tomu jejich tatínkovi, tak smím říct, že už budete hnedle umět?“

Maminka se chytla stolu: „Co to povídáš?“

„Prve jste, maminko, řekla tatínkovi něco zrovna jako velbloud.“

Přitáhla ho k sobě: „Kájo, řekla jsem ‚bloudku‘. To znamená asi jako bláhový anebo: Co tě napadá! Pamatuj si, že vždycky, když uslyšíš něco, čemu nerozumíš, musíš běžet se zeptat tatínka nebo maminky, co to znamená. Nebo bys způsobil sobě i nám hanbu. Slibuješ mi to?“

A když on horlivě kýval hlavičkou, teprve s ním vyšla před vilu. A dívala se za ním, jak se otáčí a pořád volá: „S Bohem, maminko, s Bohem! Já zas přijdu!“

Když zahnul za roh, s těžkou hlavou šla nahoru. Nechybili přece jen trochu, když při výchově Káji dbali toho, aby brzo odvykl takovému zakoktávání slov, jak děti mívají ve zvyku? Nechybili snad, když ho učili: nikdy nesmíš zalhat, jak si co myslíš, řekni! Tak se jí skoro zdá, že Kája přemýšlí a mluví nepřiměřeně k svému dětství. A zase by se chtěla usmívat, když přece jen po dětsku jí vykládal o velbloudovi: Dotýká se zlehka čela velkého Káji: „Tatínku, tak jsem vypravila Káju do školy.“ A pověděla mu všecko. Nejdřív se zasmál, potom zvážněl: „Je pravda, Zdeničko, musíme být velmi opatrní. A mohla jsi mne vzbudit, než šel.“

„Potřebuješ se vyspat, tatínku! Do jedné hodiny jsi kreslil.

Jak zahnul školák Kája za roh, jak by smutek na něho padl. Maminku už neuvidí, a jakpak asi pan učitel je přivítá? Ve škole už je hlučno. Kája je trochu zaražen. A když jeden chlapec se zeptá: „Čí jsi?“ odpovídá: „Maříkovic.“

Chlapec se směje: „To nic nevíme. To musíš říct, jestli tvůj tatínek stojí u ‚ponku‘ nebo na ‚štaflích‘, nebo sedí na verpánku, nebo zasklívá okna, nebo na velkém stole stříhá látku na šaty, nebo prodává v krámě. Já jsem kupcovic, máme v krámě všecko na světě. Co dělá tvůj tatínek?“

Káju nenapadlo nic jiného, než říct: „Tatínek rýsuje.“

„Rýsuje?“ diví se chlapec, „a co to je? Tak to jsi rýsařovic.“

Vchází pan učitel. Je vysoký, vyholený, má hluboký hlas. Promlouvá k dětem. Chce je mít rád, ale ony musí být hodnými, „Víte, co je kázeň?“ ptá se.

Kája si vzpomene, co mu maminka ráno připomněla. „Když něco slyšíš, běž se zeptat tatínka nebo maminky!“ Nečeká tedy dalšího výkladu, opakuje si slovo „kázeň“ a upaluje ze třídy chodbou, už je na ulici a rovnou k tatínkovi běží. Má to blízko a už tam byl kolikrát.

V předsíni si důkladně otřel botičky o rohožku. Pro spěch se blátu nevyhnul. A protože se mu ještě nezdály dost čisté, vzpomněl si, že by je mohl očistit kapesníčkem. Vzal to důkladně. I podrážky. Zaklepal, slyšel: „Volno!“ Už stojí v kanceláři, uklání se hluboce: „Pochválen Pán Ježíš Kristus! Ruku líbám, prosím, pane vrchní rado, je tu náš tatínek?“

Pan rada vstal a šel mu s úsměvem vstříc. Podával mu ruku: „Nazdar, Kájo, školáku! Tatínka hledáš? Ten tu ještě není. To zaspal! Jaká pomoc! Bude klečet na hrachu. A ty, Kájo, asi také, ale ve škole. Je půl deváté. Ty máš sedět ve škole, a hledáš tatínka.“

Kája se může v duchu udivit. Tatínek, jeho tatínek bude klečet na „drátu“. (Špatně rozuměl.) A to on se nikdy nebude učit inženýrem, kdepak! To by klečel na drátu každou chvíli.

„Pojď se mnou vedle do kanceláře! Páni tě mají všichni rádi, a povíš nám, co tatínkovi chceš,“ pobídl ho pan rada.

„To prosím, pane vrchní rado, to já bysem zameškal moc učení.“ Ale už byl ve druhé úřadovně, když dořekl: „to já bysem nenosil domů ‚korniky‘, jak řekl pán učitel Weber.“ Ukláněl se na všechny strany mlčky, protože si řekl, že škoda marně otvírat hubičku, beztoho by mne neslyšeli. Tak hlučně ho páni vítali.

„Jen pověz, proč hledáš tatínka,“ doráželi. Posadili ho na vysokou otáčecí židli.

Kája se rozběhl po nich sazovýma očima, a tak se mu najednou zdálo, že si to představoval docela jinak. Že pan vrchní rada zavolá na tatínka, že se zeptá, co je to… Tááák! Teď zapomněl to slovo. Je přesvědčen, že si musí otřít s čela pot. Sáhne do kapsičky a aniž se na šáteček podívá, rozjede se s ním po čele.

„Copak to máš, Kájo?“ smějí se páni.

Kája zčervenal: „A to, prosím, to je kapesníček, jenže jsem si s ním prve utřel botičky,“ a schovává jej.

„To bude mít maminka radost,“ říká pan rada. „A už povídej, co tatínkovi chceš! A co to, žes nezačal hned po pozdravu s tím tvým: ‚Pro pána krále‘?“

„To, prosím, naše maminka povídala, že musím teď vynechávat, když jsem školák. Ale takhle toho moc nenaškolákuju, když nejsem ve škole. Povídala maminka, tomu ‚králování‘ že jsem se naučil jen doma, protože jsou zvyklí to říkat. A zas abych s Pánem Bohem šel.“

„I toto, Kájo!“ zdržují ho páni. „My si s tebou moc rádi porozprávíme. Dnes stejně začínáme úřadovat až v devět.“

„Prosím, náš tatínek říká, že nejvíc rozprávím já, že se musím ‚mordenýrovat‘ (modernisovat), jenže to zas řekla Týna z lesovny, co je u naší babí. Tu, prosím, nezná nikdo? To je zvláštní. Bude se nejspíš vdávat s Křampulou. Povídal děda z lesovny, že jí půjdu za mládence. Ale to bych s Pepkou šafářovic nešel, to by musil Tonda Heverkovic. Tož už jsem si poseděl, podíval jsem se na vás, musím zas o dům dál,“ pověděl, jak slýchal doma mluvit.

„Počkej, Kájo, tatínek už přijde. Musí s tebou do školy omluvit tě.“

„Tatínek bude muset klečet na drátu, řek’ pan vrchní rada, ten nebude smět ven!“

„Copak dělá maminka?“ ptá se pan rada.

„A to, prosím,“ ujede z jeho ústek neprozřetelně, „mně se zdá, že taky bude klečet na drátu, protože se začíná učit tatínkovi nadávat.“

Páni sebou trhli. Znali přece dokonalý soulad v manželství Maříkově, paní Zdeňa je tak jemná a dobrá.

„To jsi se, Kájo, jistě přeslechl,“ říká pan rada vážně.

„Ba ne, prosím! Řekla maminka ráno ‚velbloudku‘, za chvíli řekne ‚velbloude‘, a je to. To třebas neumí ani paní Heverková.“ Pochopili ovšem ihned, zasmáli se. V tu chvíli smekl se Kája se židličky, vysekl hlubokou poklonu a už byl pryč.

Peláší jak může nejrychleji, i pan učitel, když do třídy vběhne, se neusmívá ani trochu. Řekne suše: „Maříku, zůstaneš zde po desáté hodině! Vysvětlíš mi, proč jsi ze školy odešel!“

Za Kájou sedí Kympl. Sedí v první třídě už druhý rok. Ušklíbne se na Káju a zašeptá mu: „To začínáš brzo! První den, a už budeš po škole! To já jistě ne dřív až za tejden.“

Kája slovům jeho „po škole“ vůbec nerozuměl. Vysvětlit má. A to on vysvětlí, a bude dobře. V deset hodin, když ostatní odejdou domů, Kája zůstává.

„Maříku, tohle se stalo prvně a naposledy! Ze školy odbíhat nesmíš! To by byl pěkný pořádek! Kdes byl?“

„Prosím, pane učiteli, jen jsem běžel za tatínkem do kanceláře zeptat se, co je to – vida, už jsem si vzpomněl – jak pan učitel povídal – kázání. Tak si myslím, to že já teď vím, co to je, protože chodím v neděli na osmou do kostela, a tam je kázání,“ radostně vysvětluje Kája. „Už jste byl v tom kostele, jak je tam napravo ta kaple, pane učiteli, s tou vysokou sochou Panny Marie? A což, jak tam vyhrávají na varhany! Náš tatínek taky umí. A tak prosím, abysem už snad šel. Maminka bude čekat, taky leckams musím doběhnout. Tak s Pánem Bohem, pane učiteli! Já už víckrát nepoběhnu ze školákování. Dobrou chuť přeju!“

Než se přívalem Kájových slov překvapený pan učitel vzpamatoval, kde už byl Kája! I na suchárky zapomněl. Úprkem běžel domů.

„Má zlatá maminko, to jsem rád, že jsem doma! Máte, prosím vás, něco jíst?“

Maminka mu nesla chléb s máslem: „Pochutnej si, školáčku, a povídej, co bylo ve škole!“

„Já jsem se, maminko, dnes moc nenaškolákoval.“

Dřív než se maminka začne divit, přichází listonoš a nese psaní ze samot. Čte, usmívá se: „Píšou všichni od nás, Kájo! Zdraví tě srdečně a pošlou ovoce a všelijaké dobré věci. To bude mít tatínek radost!“

Kája dojedl, vzpomněl na tatínka a vzdychl: „Chudák tatínek! Ten klečí na drátu!“

„Co to povídáš, Kájo?“ leká se maminka. A leká se ještě víc, když Kája vytahuje ohavně blátem zašpiněný kapesníček.

„Co je tohle?“ béře mu jej z ručky.

„To je, maminko, to byl, to kapesníček.“

„A tys jím utřel botičky, viď? To nesmíš, to bych se zlobila!“

„Vidíte, maminko, a pan vrchní rada v kanceláři povídal, že budete mít radost,“ říká smutné Kája.

„Pan vrchní rada? Kdepak jsi s ním mluvil?“

„To, maminko, jak jsem zašel do kanceláře na něco se přeptat.“ „Tafraporte, to bych přece ráda věděla, dítě moje, co ty máš co dělat v kanceláři? To jsi tam byl teď?“

„Kááájóóó!“ houkal někdo pod okny.

Kája sebou trhl: „Tonda, maminko, musím běžet!“

Maminka ho zadržela: „Miláčku, Tonda Heverkovic není pro tebe kamarád. Je to uličník!“

Kája se lekl. Jak řekne maminka „miláčku“, obyčejně to špatně dopadne. Bud mu něco zakáže, nebo pokárá.

„Ty, Kájo, s Tondou běhat nebudeš! Teti Webrová mi dnes otevřela oči.“

Tohle Káju hrozně zajímalo. Škoda, že při tom nebyl. Pospíšil si podotknout: „Mně se vždycky otevrou oči samy. Bolelo to?“

„Nezamlouvej, hochu! Jisto je, že si musíš najít jiného kamaráda.“

„Jéje, maminko, copak vy myslíte, že je to jen tak najít kamaráda? Kdybyste věděla, jak umí nadávat!“

„Právě proto! V pět hodin odpoledne půjdeme na procházku všichni.“

„To nic není! Ani se neumíte honit a nic. Proč nemáte děti? U Heverků jich mají kolik. Tonda říká – pět. My bysme mohli mít víc, když máme víc místa. Maminko, prosím vás, dovolte mi aspoň na chvíli s Tondou! Já bych třebas ‚zesolil‘ a už bych se víckrát ani nehnul.“

„Co bys?“ diví se maminka.

„No, jak jste mi povídala tuhlec o tom obrázku z dějepravy, jak tam stojí ta žena. Počkejte, jak se jmenovala? Paní Lotová.“ Zdeňa volá oknem: „Tondo, pojď nahoru!“

Ježatý Tonda, devítiletý, vyčouhlý, umazaný, kalhoty na jedné šli z provázku, jde. Něco olízne, to je jistá věc, ale k tomu dostane napomenutí.

„Pochválen Pán Ježíš Kristus!“

„Na věky,“ dokončuje Zdeňa. Zakrojuje pořádný kus chleba a maže medem. „Tondo, povídala paní Webrová, žes uličník. Nepolepšíš-li se, s Kájou kamarádit nebudeš!“

Natáhl ruku po krajíci. „Plaj Pán Bůh! To, prosím, milospaní, Webrovic zrovna se večer nahodila k tomu, když jsem se pral s Lojzkem. No jo, ale von mi ustřelil takovou, že mi lítaly z hlavy ‚vězdičky‘, tak co?“

„Nejspíš jsi mu něco provedl?“

„Proveď, milospaní? Dočista nic. Slíbil mi malou vovečku za pár králíků a přines’ mi v kornoutě pár vovčích bobečků. Tak jsem mu je hodil za krk a on mi ji ustřelil! Jenže já ho přepral.“

Zdeňa ovšem nemůže ničeho namítat, ale vidí sama, Tonda že kamarádem Kájovým být nemůže.

„Tak jděte, ale v poledne ať jste doma!“

Ještě toho dne večer dožaduje se Kája odpovědi na naléhavou otázku: „Tatínku, proč nemáme pět kluků jako u Heverků?“

„Musíš počkat, hochu! Také dostaneš bratříčka nebo sestřičku. Ale maminka by radši holčičku.“

Zdeňa se červená. Však v březnu, jak Pán Bůh dá, ale ani doma to ještě neřekla, aby tatínek nevtipkoval.

„Pro pána krále, tatínku, tak maminka by sestřičku a holčičku, a to by bylo hned holek pohromadě! Jestli by byly jako Pepka od šafářů, tak bych byl rád, ale jináč jsou o moc lepší kluci.“

Když se s ním maminka domodlila, ještě zavrtal křížek do čela a říkal šeptem: „Pane Bože, já bysem moc rád měl doma pět kluků hned zejtra ráno. Holky ne, anebo až pozdějc!“

X. KÁJA CÍTÍ, ŽE MU UBLÍŽENO.

Kája ve škole si brzo zvykl, a pro svou až příslovečnou ochotu byl velmi oblíben. To bylo už koncem listopadu, kdy přišel ze školy místo v 10 před polednem. Sotva dveře u kuchyně zavřel, bolestně se rozplakal.

To bylo tak: Jejich pan učitel ochuravěl a místo něho toho dne učil pan učitel ze třetí třídy. O něm říkali třeťáci: „Pane, u toho se musí i kejchat potichu!“

„Je ‚nervézní‘. Když někomu spadne penál s lavice,“ vykládal kolikrát Jenda Šešničkovic, „dostane přes záda, jen to fikne. To pane, není potom žádná ‚nervézní‘ rána, ta vydá!“

Tenkrát Kája natahoval ouška a za tepla se doma přeptal: „Maminko, copak je to – počkej, jak to povídal Jenda – ‚furvézní‘? To asi, víte, jak jsem byl s dědou z lesovny v Praze, a zrovna šli vojáci, tak těm jedněm povídal děda: ‚To jsou od „furvezny“.‘ Tak to snad pan učitel ze třetí třídy je taky od nich?“

Maminka chvíli přemýšlela. „To řekl asi Jenda ‚nervósní‘. To znamená, Kájo, že pana učitele děti ve škole moc zlobí, až ho hlava ukrutně bolí, a on musí mít kolem sebe ticho. Má slabé nervy.“

Kája o tom dlouho nepřemýšlel. Toho dne, kdy jejich pan učitel v 9 hodin řekl skoro tiše: „Není mi dobře, děti! Musím odejít domů. Pan kolega ze třetí třídy mne zastane. Ať jste hodné, a neslyším žalob! Pamatujte si, že ani on není zcela zdráv, že musí mít ticho,“ – doprovázely ho posmutnělé dětské obličeje. Za chvíli opravdu přišel obávaný pan učitel ze třetí. Hned od dveří zavolal: „Kdopak psal posledně na tabuli písmenka? Jsou nakřivo. Smazat a psát znova! A rovně, ať se nemusím rozčilovat! Kdo to psal?“

Kája v rozpacích už stál u tabule a mazal. Pan učitel přecházel rychlými kroky třídou. Durdík, největší uličník ve třídě, který také opakoval, pošeptal Čechulovi: „Co myslíš, přiběhne na nás, když oba sešoupneme penály na zem? Sjedeme za nimi pod lavice, jo?“

Penály už bouchly a kluci jako blesk sjeli pod lavici. Pan učitel se chytil za hlavu a pospíšil k posledním lavicím. Jen se sehnul, vytáhl je, dal každému po zádech a kluci už ani nemrkli.

Kája opatrně stavěl na tabuli písmenka. Neměl dnes štěstí. Prve běžely řádky nahoru, teď dolů. Pan učitel se zlobil: „Copak nemůžeš dát pozor? Tak dlouho budeš psát, až to bude správně a rovně!“

Kája se zadíval na pana učitele a řekl upřímně: „Prosím, pane učitel, to tu budeme dnes přes poledne, protože pořád se ‚strefuju‘ špatně.“

„Zbytečné odmlouvání! Piš!“

Káju už hodně bolela ruka a psal opravdu čím dál hůř. Vždyť to už bylo písmenek, co dnes napsal a musil smazat. Ruka mu umdlévá. Pan učitel stojí a dívá se na tabuli. Ne, není spokojen. Má v ruce dlouhé ukazovátko a jím ukazuje chyby na tabuli. Konečně se rozčílí,

ukazovátko pohodí na stůl tak, že přečnívá přes stůl. Kdyby Kája udělal dva kroky zpět, jistě do něj vrazí, a ono spadne. Pan učitel sedá za stůl a volá: „Sedni si, nic neumíš!“

Kája sice cítí v očích slzy, že ho tlačí, ale uklání se hluboce panu učiteli, a v tu chvíli padá dlouhé ukazovátko se stolu a béře s sebou oba kousky křídy.

„Uličníku, to ty úmyslně děláš hluk, viď?“ zlobí se pan učitel. „Po škole budeš dopoledne!“

Kája jen hoří v obličeji. Sbírá přeraženou křídu i ukazovátko a říká tiše: „Prosím vás, pane učiteli, já nerad, na mou pravdu, já moc nerad. Křídu přinesu novou a jen mi to, prosím vás, odpusťte, pane učiteli!“

Skoro by ručky sepjal a zaprosil, ale pan učitel se zlobí: „Schválně jsi to shodil! Vím to! Na místo!“

Kájovi se srdíčko svírá bolestí. Jistě, on tak nerad! Vždyť ví od maminky, že jen z dětí pan učitel je „fur-nor-ver-“ – už ví, je „nervovej“. Kája by radši sám bolest měl, než by ji někomu udělal, a přece bude po škole. Teď už ví, co je to – hanba.

V deset hodin odcházejí ostatní. Kája zůstává. Pan učitel se za chvíli vrací: „Jdi psát na tabuli písmenka, ale rovně!“ Zabral se do čtení a Kája psal.

Čím víc dává pozor, tím víc se písmenka rozbíhají na všechny strany, nahoru, dolů. A ruka zase už tak bolí. Potichoučku udělá dva kroky dozadu a dívá se na tabuli. Místo, aby byl smuten, že písmenka nejdou v rovině, rozesměje se tichounce, docela tichounce. Ruka s křídou octla se u kapsičky a Kája se zahleděl oknem do zahrady. Tam daleko se černají lesy. To on už ví, že v těch, na které tu odtud dohlédne, nechodí ani děda z lesovny, ani děda z hajnovny. Ti že chodí brdskými lesy, těmi na světě nejkrásnějšími, jak říká tatínek i maminka. A co ti řeknou, to je vždycky pravda. Ale jak se zadíval na daleké lesy, hned viděl dědu z lesovny a hned si vzpomněl, jak mu ukazoval sešit Pepky od šafářů a říkal: „Heleď, Kájo, Pepka píše cestičkami, zrovna takovými jako jsou v našich lesích. Nahoru dolů, tuhle se škrábe do vejšiny, tuhle prolezla podrostem, tuhle jede do ouvozu.“ A když po téhle vzpomínce se zadívá na svoje písmenka na tabuli, hned se mu zdají těmi nejkrásnějšími na světě. Cestička k průsekům, to je ta dolů, cestička k červenému kříži, to je ta nahoru, cestička k Velké louži, to je ta droboučká, skákavá. A ta poslední řádka Kája se usmívá – to je přece cestička do Lážova. Tohle musí povědět panu učiteli.

Pan učitel byl zabrán do čtení a nemile se vyrušil Kájovým radostným hlasem: „Prosím, pane učiteli, a tuhle ta poslední cestička je k Lážovu!“

Pan učitel Káju neznal. Proto myslil, že hoch snad zlobí a popouzí úmyslně. Přeběhl očima tabuli, ukazovátkem přejel Káju po zádech a poručil: „Sednout a být tiše!“

Kája sedí v lavici jako opařený. Stydí se, že dostal. A cosi jako nevraživost na pana učitele klíčí mu v duši. Ještě jednou vstane: „Prosím, pane učiteli, já jsem jistotně do toho ukazovátka strčil nerad.“

Teď už se pan učitel rozkřikl hodně: „Chceš tu být přes poledne? Mlčet!“ A teprve v poledne ho pustil s poznámkou: „Na tebe si musím dát pozor!“

Všecka lítost Kájova shrnula se mu do hrdla. jen kdyby už se mohl vyplakat! A tož tedy úprkem přiběhl domů. Všecko poctivě pověděl, jak tatínek přišel k obědu. Když skončil, tatínek řekl: „Pan učitel měl pravdu, Kájo! Měl jsi dáti pozor, abys rovně psal. Neměl jsi ho vyrušovat potom ze čtení, a bylo dobře!“ V duchu si ovšem myslil, že se mohl pan učitel dřív přesvědčit, jestli Kája opravdu úmyslně shodil ukazovátko. Ale tak jako on vychován, že učitel je nejvyšší autoritou u dítěte, tak chtěl vychovávat Káju.

Kája čekal doma zastání. Když slyšel tatínkovu odpověď, zavrtěl hlavičkou: „Tatínku, pan učitel dobře viděl, že jsem schválně ukazovátko neshodil. A kdybych mohl’, tak bych ho…“

„Nono,“ zpřísněl tatínek, „copak bys udělal? Odpoledne půjdeš k němu ještě jednou a řekneš: Prosím, pane učiteli, já si dám po druhé pozor! – a odbyto!“

„Prosím, pane učiteli“

Kája šel do kuchyně. Maminka jen zaslechla, co si pro sebe povídal: „Já to řeknu, když tatínek poručil, ale kdybych moh’, tak bych pana učitele nechal psát hodinu na tabuli a potom bych ho přetřel ukazovátkem a nechal po škole do večera.“

Když odpoledne vyřídil znovu panu učiteli, ten už se usmíval, ale Kája nikdy, ani když pan učitel Horák opět je učil ke konci roku, nezapomněl, že mu ublížil.

XI. MALÉHO KÁJI „KUFÉREK“.

Koncem února přijel, jak bylo sjednáno, pan lesní a měl malého Káju nadchnout pro odjezd na samoty přes tu dobu, než – jak řekl pan Weber – zase bude všecko v pořádku a přibude „břískloun“. „Kakraholti,“ zahuboval, tak jsem se těšil, že sláva bude u nás, ale v těchhle zimách není ani pomyšlení. To bych s děckem do lesů neběžel, Snad se dočkám jindy!“ Sotva se zmínil, že jsou u lesovny i hajnovny moc krásné klouzačky a že je možno stavět kolem myslivny sněhuláky, Kája si poposkočil: „Dědo, prosím vás, já s vámi pojedu. Tatínku, smím? Mohli bysme hned!“

„Dnes už ne, Kájo,“ smáli se. „Až pozítřku, až si děda odpočine.“

Pozítří od rána Kája chvátal. Už v sedm hodin přišel do kuchyně. Kapsičky měl všechny nadité míči, figurkami – a konečně i za košilku dal, co se vešlo. Sotva dveřmi prošel. Co viděl teď a čeho dřív si nevšiml, byl dědův, jak řekl, „kuférek“. Měl pan lesní pěkný menší kožený kufřík s sebou.

„Maminko, nic na světě bych nechtěl, jen takový ‚kuférek‘. A nemusil by být ani tak krásný, jen kdyby to byl kuférek.“ Jeho oči byly plny veliké touhy.

„Maminko“ říká děda Zdeně, „máš přece někde podobný, také kožený, jenže už trochu otřelý.“

A maminka přišla za chvíli s kuférkem.

„Pro pána krále, maminko, to je krásný kuférek! Prosím vás, půjčíte mi jej na cestu?“

„I dám, nejen půjčím! Je tvůj!“

„Má zlatá maminko, to jsem rád!“

Nic nevadilo, že byl odřený, že se špatně zavíral, byl jeho. Obsah kapsičky stěhoval se do kuférku. Měli od Káji pokoj do chvíle odjezdu. Chodil s kuférkem blaženě všemi místnostmi.

Velký Kája měl nutnou úřední cestu do Prahy. Zajede s chlapcem a dědou až na samoty a bude tak dobře, protože chlapec je příliš živý a mohl by dědu cestou znavit. Zdeňa chystala leccos, co posílala na samoty, nevšímali si příliš chlapce, který se konečně rozhodl, že z krásného kuférku všecky ty věci vyhází a dá tam jiné, jen ty nejlepší.

V Kájových očích mezi nejlepší věci patřily zlaté rybky. Našel čistou sklenku od zeleniny, hravě vytáhl dvě zlaté rybky, nasypal jim do sklenky hrst mravenčích vajíček, ovázal otvor nahoře plátýnkem a provázkem a postavil na dno. To bude Pepka koukat! Možná, že už je z ní Pepík, to bude dobrota! To se budou koulovati Taky by měl vzít babí zavařeninu. Třeba na samotách už je snědli, budou mít radost. Ve špíži se moc netočí. Maminka to nemá ráda. Sáhne po jedné lahvičce a klade ji vedle sklenky s rybičkami. Taky by měl vzít pár vajíček. Maminka jich tu má! Vzal čtyři a k tomu dvě tvrdé žemle. Ať má taky něco pro babí do hajnovny. Kuférek ještě není plný. Škoda, že sem dal ty zlaté rybičky. Tady by zrovna bylo místo pro tu krásnou krabičku, kterou našel v zásuvce umyvadla. Byla plna jemného, bílého prášku. O tom se přesvědčil, ale nevěděl, k čemu je. Maminka mu řekla: „To nech být! To je pro malé dětičky, a ty už jsi školák.“ Když maminka něco nechce nebo nemůže mu dát, hned mu připomene, to že je pro malé dětičky, a on už je školák. Kája si myslí, že by to bylo moc hezké z toho prášku dělat v lesovně s Pepkou koláčky, a proto opatrně vytahuje sklenku s rybkami a na její místo klade vysokou krabici se zasýpacím práškem. Rybičky dává k ostatním zpět do akvaria. A čím by zaplnil kuférek?

Když přišel tuhle ze školy domů, maminka něco vyšívala. Bylo to moc hezké. A když se ptal, co to je, řekla maminka: „To je překvapení pro babí z lesovny.“ Překvapení! Kája moc rád dělá překvapení. Což kdyby to vyšívání odvezl babí on?

Šel tiše do pokoje, z maminčina stolku vytáhl nedokončenou nádhernou přikrývku, pestrým hedvábím vyšívanou, určenou za přikrývku na kočárek druhého dítěte. Už je s tím u kuférku. Vidí, že to není hotovo, ale říká si blaženě: „Ona si to babí dodělá! Ta bude mít radost!“

A cpe přikrývku, pod kterou už je na jedné straně přišitý růžový atlas, do kuférku. Protože tam ještě zbývá kousek místa, podnikne ještě jednou cestu do špižírny.

Rajská jablíčka! Vida! Týna v lesovně říkala: „Rajskou bych mohla jíst každý den. Ta bude mít radost!“ Z láhve jich trochu dává do sáčku od kávy a ukládá do kuférku.

Prve viděl maminku, jak skládá věci do koše, když už je plný, a říká: „Ještě něco navrch na přikrytí. Co by to tak bylo, aby taky babí měla z toho radost? V létě naříkala, co se spotřebuje utěrek. A my máme takových krásných, bílých v prádlové skříni. Nejsou to utěrky červeně nebo modře kostkované, jen bílé jsou. Takové měkoučké. Kája se maminky ptal: „Na co to je?“ A maminka řekla: „Na okna, hošíčku, na čištění oken. A nebuď zvědavý! Na okna!“

Na to vzpomněl si Kája, když naplňoval kuférek a zrak jeho padl na utěrky, které maminka ještě do koše nesložila. Uvažuje: „Než by se u nás roztrhaly! Okna se myjou jednou za měsíc, nádobí se utírá každý den. Přiveze je babí. Ta bude mít radost!“ A už je násilím cpe navrch kuférku. Ale maminka před ním zatajila, že jsou to heboučké pleny pro čekané dítě.

Jsou připraveni k odchodu. Kája se nadnáší s kuférkem: „Maminko, vzal jsem si něco ze špíže, abych nejel s prázdnem.“ Ale Zdeňa nemá kdy poslouchat. Tuze ráda by jela také, ale teď už nelze na cestu se vydat. To jí bude smutno po obou. Ovšem, teti Webrová bude u ní přes den i přes noc, ale co je to platné! Bude počítat hodiny, až se aspoň jeden z nich vrátí.

Malý Kája posmutněl hned na nádraží. Myslil, že maminka také jede s sebou, a v očích se mu ukázaly slzičky. Ve vlaku byl velice hodný. Jeli už skoro dvě hodiny, když se tatínek zeptal: „Nezapomněl jsi slabikář a sešity, Kájo?“

„Na co, tatínku! Přece na klouzačce a při stavěni sněhuláků nebudu je potřebovat?“

„Pro pána krále, Kájo, vždyť budeš chodit v Lážově do školy!“ „Tááák!“ leká se Kája. „A to já bysem radši zůstal u maminky. To nic není, tatínku, to já bych jel hned zpátky.“

Ale tatínek se zabral do čtení novin a děda mu povídal tak přesvědčivě o zimních krásách samoty, že se začal usmívat. –

Kája ani nevěděl, kdy tatínek odjížděl ze samot. Nechtěl mu kazit náladu, když ho viděl, jak s několika chlapci, panem lesním vybranými a pozvanými, proháněl se na klouzačce. Ale ohlížel se cestou k Lážovu každou chvilečku. Věděl, že nechává dítě v dobrých rukou, ale přece jen si myslil, už aby zase dítě bylo u nich a už aby Zdeňa měla odbytou svou těžkou chvíli, jíž teprve teď začala se zas bát. Pospíchá známými cestami. Oba tatínky už vrátil, že přidá do kroku. A přece jen na vršku se zastavil. Do prava i leva rozbíhají se daleko Hřebeny. U Skalky vykácený kus lesa milosrdně přikryl sníh. Kostelíček jako zachuchlaný do bílých přikrývek přes tu dálku na něho volá: „Kájo, pamatuješ? Pamatuješ, jak před oltářem sv. Maří Magdaleny kněz tobě a Zdeně ruce štólou svázal? Pamatuješ, jaký to byl slunečný den, plný vůně a ptačího zpěvu? Všichni tu na tebe vzpomínáme. I ti svatí ve výklencích časem zašeptají: ‚Tenkrát, když tu před oltářem klečela Zdeňa s Kájou, tenkrát i my jsme tiše řekli: Bůh vám žehnej! A což ty, Kájo, ty se tu nezastavíš ani na jediný Otčenášek‘?“

Dívá se Kája do daleka. Má vyměřenou každou minutu. Ale hlas skaleckého kostelíka je mocnější než hlas povinnosti, které přece doposud Kája nikdy nezameškal. Ještě chvíli váhá. Ještě jednou zadívá se na skalecký kostelík, který teď jak by vstříc ruku mu podával, tak se sněhem zabělený úsek lesa usmál, jak by mu říkal: „čekáme na tebe, budeš nám vítán!“ Je rozhodnut. Zaběhne do Lážova na poštu, zatelefonuje do Prahy a pak půjde na Skalku. Sem jeli kočárem z Řevnic, ale to on věděl, že dávno už není Lážov tím idylickým podbrdským městečkem jako dřív. Že sterá benzinová vozidla projíždějí jím celé dny, dlouho do noci a časně zrána. Ale jeho srdci zůstal stejně drahý jako dřív. Telefonoval: „Nutná osobní záležitost zdržela mne v Lážově. Vyřídím vše zítra v 9 hodin.“ Spěchá od pošty k pivovaru, k haltýři a do lipek. Na Skalku, je pravda, nedostali se doposud, co jezdili. Dovolená byla krátká, ale jak dá Pán Bůh, letos jistě všichni tam půjdou. je tam jistě naprostý klid. Snad se

ani do kostelíka nedostane pro závěje. Ale ať! Pro vzpomínku tam dojde, pro svatou, sladkou vzpomínku jejich svatebního dne.

A je sotva na začátku Lipek, když slyší jasné, veselé hlasy. „Lyžaři!“ podiví se. Sjíždějí se Skalky po polích dolů. Čím výš vycupuje, tím je hlučněji. A tam, kde myslil, že závějí půjde strmou cestičkou od červené cesty vzhůru, je cesta vyšlapaná, široká, je možno jíti po schůdkách vlevo nejvýš až na cestu, u níž socha sv. Jana Nepomuckého vítá příchozí. Kája zdiveně rozhlíží se kolem. Od kostelíka hrnou se lyžaři i sáňkaři. Hlučno je tu, veselo je tu. Jde za těmi, kteří vcházejí do kláštera. Zrovna jako ve snu je mu. Vlevo kuchyň a jídelna. Ani neví, jak se tam dostal. Ale najednou starší příjemný, usměvavý pán se ptá: „Nemýlím-li se, pan inženýr Mařík. Viděl jsem vás, pane inženýre, loni v létě s panem lesním v Lážově. Jsem Hruška.“

„Těší mne, pane restauratér. Slyšel jsem už loni na samotách povídat o klášterní restauraci. Ale takhle seřízené jsem si to nepředstavoval. Smím prosit o kávu? Potom bych se rád podíval do kostelíka.“

Ochotný pan restauratér ve chviličce byl tu zpět s koláči a kávou. Kája si pochutnal, porozprávěl. Přišla i paní Hrušková, protože celá parta lyžařů posvačila a už se rozjížděla, měla chvilečku času. Poptávala se na rodinu a podotkla, že je čekala už loni.

Šli s Kájou ke kostelíku a otevřeli. V tu chvíli, jak se křížem přežehnal, cítil vůni srpnového dopoledne, viděl svou milou Zdeničku vedle sebe, slyšel jemnou hru varhan, vzpomněl slov dobrého, milého přítele, pana faráře Hloušky, kterého před rokem vyprovodil na poslední cestě. Padl na cestě do přespolní školy duševně docela vyčerpán, uštván nehorázností a rozverností dnešní mládeže. Padl na poli práce jako statečný voják, jako hrdinný kapitán, který neopouští lodi, když hrozí nebezpečenství. Se zárodkem srdeční choroby spěchal ze školy do školy, nepopřál si chvíle, aby v klidu poobědval. Spěchával v dešti a sněhové vánici zrovna tak zčerstva jako v slunečním úpalu. Už mu lékař poručil: „Musíte aspoň na 14 dní vypřáhnout, nebo padnete!“ Odpověděl prý tím svým teplým, milým úsměvem: „Jistě, pane doktore, jistě si na chvíli odpočinu. Jen co děti ve Chvojíně a Řepčicích k přijetí svátosti pokání připravím. Jakž bych mohl klidně odpočívat, kdybych věděl, že těm dětem tolik zůstávám dlužen, že jsem jich nepřivedl k stolu Páně!“ Připravil je, přivedl je, a lékař hned mu připamatoval: „V pondělí tedy začne vaše dovolená, pane faráři?“ Ale on jen hlavou zavrtěl: „Je mi teď tak hezky, že si to nechám až na prázdniny.“ Nedočkal se jich. Na cestě padl s brevířem v ruce, který se cestou modlíval. Se Zdeňou byli na jeho pohřbu. „Tady na tom místě on jim požehnal.

Klečí na oblázkové dlažbě a tichá modlitba za přítele letí s jeho rtů. Za první modlitbou letí druhá i třetí. Kája vzpomíná Zdeni, příchodu malého Káji, a tak se mu zdá, že jeho srdce je rozděleno. Jedna půlka zůstává v lesovně u Káji, druhá je u Zdeni. Cítí skoro svíravou bolest – touhu chytit Káju za ruku a utíkat s ním ke Zdeně.

Byl v kostelíku zcela sám. Hruškovi diskretně vyšli ve chvíli, v níž poklekl. Probral se z modlitby i ze vzpomínek. Posledně ještě Boha zaprosil za milost, aby Zdeňa to, co ji čeká, ve zdraví přetrpěla. Je mu krásně. Mnoho síly nabral. Poznal znovu, že pramenem vody živé je pevná víra v Boha. Nejjistější ochrana a záchrana.

Srdečně se rozloučil s Hruškovými, i balíček koláčů, na kterých si tolik pochutnal, musil přijmout: Radostně řekl: „Bude mít Zdeňa radost, až jí řeknu, to ze Skalky z klášterní restaurace posílají. Děkuju, a Bůh vám dej zdraví!“

XII. KÁJA MÁ SESTŘIČKU.

V Praze přespal Kája u přítele ze studií, Vitáska, ale po ránu stání neměl. Už od sedmi přecházel kolem banky, v níž měl řízení. A přece dobře věděl, že s panem ředitelem nebude

dřív mluvit až o deváté. Do kavárny zašel, prohlédl zběžně noviny, kávu nechal stát, klidu neměl. Do hluku probuzeného města přidal se rychlými kroky, a pořád bylo ¾8. Vzpomněl si na blízký kostel. Chtěl soustředit myšlenky, chtěl se modlit, nemohl. Jen v uších mu hučelo. Pořád se ohlížel, protože se mu zdálo, že slyší úzkostlivé volání Zdenino: „Kájo, Kájo!“ Až mu pot na čele vyvstával, a zase ho zamrazilo. Už – už jen aby jel domů, aby byl doma! Což jestli se něco, nedopouštěj Bůh, stalo?

Stalo se, jenže zlého nic. Zdeňa s paní Webrovou špatně si všecko rozpočetly. V ty chvíle nevysvětlitelné úzkosti Kájovy Zdeňa trpěla. Ale řekla paní Webrové: „To přejde! To není možno, abych se byla tak přepočetla!“

Paní Webrová zneklidněla: „Myslím, Zdeničko, že bude lepší, když připravím tatínka. Což kdyby opravdu musil utíkat?“

Zdeňa skousla rty a kývla. Pan učitel začínal nový veršík. Říkával, že nejkrásnější spaní je po ránu, když člověk tak trochu o tom ví, že spí. Veršík, který začínal, je překrásný. Začalo se mu zdát, že s housličkami pod paží klaní se v koncertním sále posluchačům a říká: „Dovolím si zahrát vlastní skladbu.“ Už spěšně housličky zladil, už je přejel nedočkavým smyčcem, už doprovazeč. hlavu k němu otočil, když jím Bětunka zrovna zalomcovala a zrovna vykřikla: „Tatínku, zčerstva vstaň! Myslím, že poběžíš pro paní Weisknechtovou. Zdenička naříká!“ A hned zas odbíhá.

Pan učitel ani očí neotevře. Jen si myslí: „Zatrachtělé ženské! To ne, aby správně počítaly, toto! A jak přijde chvilková nesnáz, hned paní Weisknechtová. Přece říkal Kája, že ještě deset dní. A Kája je počtář náramný. Jestlipak zas přijdu do toho snu?“ Zavírá oči.

Zdeňa opravdu trpí. Teti Webrová rozdělává oheň, Zdeňa k ni točí oči, horečkou zjiskřené: „Teti, já myslím, abyste doběhli pro paní Weisknechtovou,“ a zatíná prsty do žíněnky.

Teti běží a volá v předsíni: „Toníčku, pospěš!“

Ale Toníček blaženě spí. Paní Webrová zrovna nad ním zahřmí: „Tatínku, leť pro paní Weisknechtovou! Je nejvyšší čas!“

Pan učitel se tak polekal, že jen župan oblekl a uháněl do vedlejší ulice. Štěstí, že to nebylo daleko. Jako o závod utíká s paní Weisknechtovou, a přece, když otevřela dveře, přivítal ji vysoký hlásek zdravé holčičky. Paní Webrová už vaničku připravila, teď pro plenky běžela. V noci potmě by je našla. Stokrát jí Zdeňa ukazovala: „Teti, kdyby se stalo v noci, ať víte, tuhle dole vpravo jsou plenky! Aby to nedopadlo jako při narození Káji, když jsme neměly klíč od prádlové skříně a daly dítě do frotýrovacího ručníku.“

Šla najisto. Hmátla jednou, po druhé: „Tady byly, nejsou tu.“ Nejsou ani nikde jinde. „Zdeničko, kampak jste dala plenky?“ Ale Zdeňa snad ani neslyší. Proto paní Weisknechtová druhé dítě Maříkových zabaluje do bílé zástěry, která tu ležela přes židli přehozená a byla na dosah ruky.

Paní Webrová zčerstva otvírá ve svém pokoji kufr a vítězoslavně nese několik kousků bílé, měkké látky. „To zatím, než najdeme ty dávno připravené,“ vysvětluje. –

Kája v Praze musí se násilím přemáhat, aby důležitý vzkaz řádně vyřídil. Jen domů, jen domů! Šťastně chytne výhodné spojení. Ale cesta je přece tak úžasně dlouhá. Necítí hladu ani žízně. Konečně. Cesta z nádraží zdá se mu nekonečnou. Už běží. Tři schody béře najednou. Vrazí do dveří.

Paní Webrová jde mu s úsměvem vstříc: „Tiše, Kájo, Zdeňa spí. Máte holčičku jako malinu.“

Ale Kája ji odstrčí a skoro zchváceně klesá u lože Zdenina. „Má zlatá Zdeničko, děkuju ti!“ Líbá lehce její ruce, které leží jako dva bílé květy na peřině. Skoro se mu zdá, že to nejsou ty čilé ruce jeho Zdeni, ty že nikdy neleží tak nehybně a nejsou tak až smutně bílé.

Zdeňa se probouzí. Její ruka hladí Kájovy vlasy a říká tiše: „To jsem ráda, že je po všem. A plenky najít nemůžeme. Do zástěry berušku malou zabalily. Káju tenkrát do frotýrovacího ručníku. Tatínku, nevíš, kde by byly? To se mi chce spát!“

V tu dobu asi vyhladlý a promrzlý malý Kája pospíchal s kamarády od klouzaček do lesovny.

„Babí, to máme hlad! Mlíčko máte? A chlebíček s máslíčkem? Kluci taky mají hlad. Dědo, s kluky je o moc lepší hra než s Pepkou. Tuhlec Franta Zounovic by mě byl hnedle přepral. Ale já s ním šmikl do sněhu a bylo to.“

Kluci, prve diví a rozkřičení u klouzaček, docela tiše stáli u dveří. Ozval se nesměle Franta Zounů: „Prosím, vzácný pane, on tuhle Kája se nezdá, ale chlapík je.“

A pan lesní se jen usmívá a pobízí maminku, aby zčerstva svačinu přinesla. Skoro ruce spínala paní lesní nad chutí kluků. Nestačila dolévat a mazaného chleba i buchet na mísu přidávat.

„Tatínku,“ řekla tiše, „to Zdeňa s Kájou dokázali něco sníst, ale to je nic proti těmhle.“

„Zítra, Kájo, půjdeš do Lážova do školy! Přihlášen už jsi. Tuhle chlapci po ránu pro tebe zajdou a dostanou snídani.“

Kája dojídá: „Jak půjdou se mnou kluci, děda, to je jiná! To bysem šel třeba hned. Kdepak je tatínek?“

„Už odjel, hochu! Nechtěl tě rušit v klouzání. Na cestě je a zas pro tebe brzo přijede.“

Kluci poděkovali a odešli.

„Půjdeš spát, Kájo! A copak bys tomu řekl, kdyby za pár dní přišel telegram od maminky, žes dostal sestřičku? To bys měl radost, vid?“

„A tu jen ať si nechají! U nás rozváží malé děti stará Pilkuska, co má chaloupku za vilovou čtvrtí u toho širokého potoka a chodí s flašinetem. Říkala naše maminka, že v noci při měsíčku čáp hraje ty nejhezčí písničky, a tak ty malé dětičky vylézají zpod břehů potoka, kde mají malé domečky, a nejradši poslouchají flašinet. Já taky! Radši než tatínka, když hraje. To nejde tak do noty. Tak Pilkuska se zeptá těch dětiček, které chce maminku a tatínka, a sebere je a dá do takového krásného trakářku a rozváží je. Taky jsem to povídal u Heverků. Jejich Tonda se smál a povídal: ‚To tě voblafli.‘ Ale jejich maminka ho sekla plácačkou a řekla: ‚To víš! Však od toho inženýrovic študovali, aby to věděli lepší než my‘.“

„A naše maminka mi slíbila, že budeme mít kluka, ale až pozdějc. To ona by ani neudělala, aby řekla staré Pilkusce, když nejsem doma. Má zlatá maminka,“ jihne, „to se jí asi stýská! Dědo, nemít tu klouzačku a kluky, hned bych plakal.“

„Tááák!” říká paní lesní. „A my jsme nic?“

„Jste babí a děda a ne kluci. Babí, prosím vás, já se pomodlím a radši to všecko zaspím.” Už usíná, když si vzpomene: „Babí, já vám přivez’ moc krásných věcí! Jsou v kuférku!“

„Vidíš, maminko,“ směje se tiše pan lesní, „Zdeně a Kájovi stačilo říci: to teta Dvořákovic z dubčí nosí, mladí musili důkladněji a s flašinetem.”

Paní lesní otvírá kuférek: „Pro pána krále, tatínku, to dítě vzalo doma plenky Ano, jsou to, vždyť jsem je Zdeně nedávno poslala.“

„Maminko,“ zlobí pan lesní, „není to pokyn s hůry? Že jako plenky se vracejí.“

„Tak bych tě pleskla, tatínku,“ durdí se paní lesní a div oči v sloup netočí, když vytahuje nedokončenou přikrývku na kočárek, teď zrovna jako batikovanou rozmačkanými rajskými jablíčky a vaječným svítkem. „Tatínku, Zdeňa bude vyvádět! Co to to dítě napadlo? Tatínku, musíme to vyprat a poslat do Prahy sestře, aby tentýž vzor někde v obchodě našla, koupila přikrývku už celou hotovou a hned Zdeně poslala. Tak bych plakala!“

„Jen neplač, maminko!“ řekl pan lesní vážně. „Přikrývka nemá duši! Radši se pomodli za Zdeňu! Víš, co ji čeká.“

„Však mi nemusíš připomínat, tatínku! Víš dobře, kdyby mne noha tak nezlobila, že bych se byla vypravila já, anebo kdyby maminka hajná nebyla po té chřipce, že by byla jela ona.“

XIII. MALÝ KÁJA JDE DO ŠKOLY V LÁŽOVĚ.

Už v 6 hodin po ránu pět kluků přešlapovalo před lesovnou. Těšili se na snídani. Panečku, vzácná paní zakrojí kalvasy chleba! To je jináč než doma, když maminka musí počítat s každou kůrčičkou. Vzácná paní maže, panečku, medem nebo máslem, maminka doma jen posolit může.

Psi se rozštěkali hned, jak chlapce z dálky cítili. A pronikavým štěkotem. probudili nejdřív Týnu. Ta poznala hned, že ještě není její hodina. jak nemohla honem otevřít oči, věděla, že není půl sedmé. Vzpomněla si: „Že ti kluci! Prach sec, ti si přivstali!“ Měla zrovna takový krásný sen. Přišel Křampula a povídal: „Týninko, nic platno, jdu si pro poslední slovo.“ Měl zase ten mysIivecký klobouk, ale kalhoty s „lampasy“ zrovna jako jenerál a kytku v ruce z červených růží. To je všecko hezké. Zelené lampasy, naděje na dobré časy. Červené růže – radost. Ona zrovna hladila psy. Pes je věrnost. A z toho nejkrásnějšího ji kluci probudili. Dnes aby zrovna o dva litry mléka víc svařila. Kluci jsou k nedojedení. Je jim přáno. Mají doma víc hladu než čeho jiného.

Když se včera pořádně najedli, řekl Vincek Počátkovic: „To není jako u nás doma – po obědě jako po vejprasku! To jsem se najeď!“

Týna zakřikne psy a pouští kluky do kuchyně s rozkazem, že musí být tiši. Oheň už praská, kluci slídí očima po kuchyni. Támhle stojí kolik párů nevyčištěných bot, támhle je bedýnka a v ní kartáče. Patero klukovských rukou vztáhlo se po botách i kartáčích. Nejdřív bláto dolů, ale to venku. Kluci tiše vyběhnou. Potom jeden otevře velikou krabičku krému.

„Kluci,“ šeptá, „to je jiná než doma, když maminka dá ‚naviksovat‘ jen v sobotu večer a krém potom zamkne do jarmárky vedle perníku.“

Týna má radost. Boty se za chvíli jen lesknou. Než přinese z venku mléko, jeden zametl kuchyni, druhý semlel kávu, třetí nesl košík s dřívím, čtvrtý přikládal. Pátý – aby všichni nebyli tak moc hodní, a byl to ten, který měl největší hlad – vyskočil na židli a pošoupl hodiny. „Aby bylo dřív kafé,“ řekl šeptem ostatním.

Týna opravdu se hned podívala na zeď a řekla: „To zrovna letí ten čas. A když jste mne dnes zastali, a vzácná paní řekla, abych vám dnes uvařila dobrou kávu, máme tu od včíra smetanu, ať se máte, kluci, dobře!“

Káva už se zavařila, už ji Týna zakápla studenou vodou, aby se dřív usadila, už pět pořádných „kafáčů“ s velkými lžicemi bylo připraveno, a pět hladových kluků sedělo na lavici za stolem. jen se ulizovali už z té vůně. Před každým stojí hrnek a Týna nese mísu buchet. Bodejť by v lesovně neměli vždycky v zásobě! Buchty byly s rybízem, a Týna je poctivě rozdělila mezi kluky. Na míse zůstala jedna lichá. jen se Týna obrátila, pět rukou se po ní vztáhlo. Vincek Počátkovic to vyhrál. Už se do ní zakousl, když ho Pepík Zvonečkovic tak silně štípl do lýtka, že zbytek buchty upustil. Čtyři ježaté hlavy zmizely pod stolem. Pepík Zvonečkovic nacpal si ji ještě do úst, dokud byl pod stolem. To je nejjistější.

Týna šla na dvůr. Klukům blahem a dobrotou vystupoval pot na čele. Hrnky byly prázdné. Týna se vrací: „jen jezte, kluci! Pijte!“

Vincek se odvážil: „My už jsme, slečno, snědli a vypili.“

Týna si honem urovnala drdůlek na hlavě a obrátila zástěru. Vida, kdo by to do Vincka řek’! „Slečno“, jí řekl. Inu, svobodná a zachovalá je, proč by jí to neřek’? Usmívá se: „Což abych vám dala ještě jednou?“

Klukům zasvítily oči, a druhá porce, než bylo sedm hodin, v nich zmizela.

Paní lesní vzbouzí Káju: „Je čas do školy. Kájo, vstávej!“

Ten se nemůže vzpamatovat, kde je, a je mu najednou do pláče steskem po domově, mamince a tatínkovi. Babí pochopuje smutek malého človíčka: „Kluci už čekají v kuchyni, už jsou po snídani.“

Kája se posadil: „To jsem moc rád. Tak, babí, to já už vstávám.“

„A copak tě napadlo brát rozešitou ruční práci z domova, hochu? Víš, že jsi ji úplně zničil? Víckrát, Kájo, nic takového neproved! Pomodli se a pospěš!“

„Copak jsem mohl, babí, přijet jen tak s prázdnem?“ vysvětluje Kája. „Já ji nezničil, já ji dal pěkně do kuférku a přikryl utěrkami.“

„To nejsou utěrky, miláčku! A co se týče toho zničení, mám pravdu. Rajská jablíčka a vajíčka se na přikrývce rozmazala.“

„Tak vidíte, babí, tak to já ne!“

Za chvíli byl připraven a paní lesní šla do kuchyně připravit všem těm školákům mazaný chléb na „desátou“. „Děda půjde s vámi, děti! Koupí Kájovi slabikář, sešit a čeho je třeba, když to doma zapomněl.“

Kluci se trochu lekli. Copak vzácný pán byl moc hodný, ale že by zrovna musil s nimi až do školy, to není moc dobře. Cestou je největší příležitost k dělání otisků ve sněhu a všelijakým takovým věcem, pro které, jak si v duchu řekl Vincek, „vzácný pán nemá ‚pochopa‘.“ Snad pan lesní vycítil, že by kluci nejradši sami, proto napsal dopis panu řídícímu, doporučil mu Káju a k večeru že přijde.

„Však oni trefí beze mne, maminko! Vinckovi vidím na nose, že se začne otiskovat hned u průseku. Tuhle ti čtyři už se jen třesou, aby se začali koulovat, a náš Kája zrovna teď si mysli: To jsem rád, že půjdeme sami, viď?“

Kája kývá hlavičkou: „Jak to tak všecko umíte uhádnout, dědo!“

Sotva děti vyšly k průseku, hned podotkl Vincek: „Budem se otiskovat do sněhu, ale věčná škoda by byla těch mazaných krajíců, aby se rozpláclý. Nejlepší bude, když je sníme.“

Kluci rozhodně byli při tom a hned se do krajíců zakousli. Jejich chuť povzbudila i Káju, který sice prve řekl, že má bříška plné až do pasu, ale teď následoval jejich příkladu. Do školy přiběhli s tvářemi do červena rozhořelými, a Kája si honem vzpomněl, že má odevzdat dopis. Způsobně se uklonil a pozdravil: „Pochválen Pán Ježíš Kristus! Ruku líbám. Já jsem, prosím, Kája Mařík. Náš tatínek sem také chodil do školy, a já jsem tu jen tak na to koulování, a nejspíš naše maminka chce říct staré Pilkusce o malou holku. Ale to ona počká, až přijdu.“ Podával panu řídícímu dopis.

Kája zvykl ve škole velmi rychle. Když došel telegram, v němž oznamovali mladí narození zdravé dcerky, malý Kája zavrtěl hezkou hlavičkou: „Jen ať si ji Pilkuska zase odnese! Já si k nám dovezu Vincka.“

Došel i dlouhý dopis s pozváním na křtiny, aby přijeli všichni. Po Kájovi že se jim ukrutně stýská. Za kmotry že půjdou obě maminky, ne aby napsaly, že nemohou. A oba tatínkové že mohou jistě na nějaký den vyrazit.

Seděli toho večera všichni v lesovně v kuchyni. Týna spravovala punčochy a pořád se usmívala. Křampula jí poslal takový krásný lístek s holubičkou, jak drží v hubě (teď se pleskla přes ústa. Copak má holubička hubu?) – jak drží v zobáčku „pugét“. Pomněnky a růže. Napsáno bylo: „Vzpomínka z dálné ciziny“. No, moc z dálné ciziny to nebylo, protože na „štemplu“ vyražena bylo „Dobříš“. Ale ať! Než se, panečku, pěšky ujde ten kus cesty na Dobříš, je to hezká chvíle. A což ten „atres“ ! Týna se blaženě usmívá: „Spanilomyslná slečna, slečna Týnynka Vodvářková na samotách v Lážově“. Tak sladko jí nebylo ještě nikdy. Spanilomyslná! Kdyby napsal „nosatá“, ale spanilomyslná? To snad jen páni nóbl slečnám píšou. Inu, zná manýry. Je „entelekentná“.

Ostatní sedí chvíli tiše. Pan lesní dočetl dopis. Začíná sám: „Co je to napadá! Pár dní! Pár dní necháme samoty prázdné, vrátíme se a půjdeme si vypůjčovat zajíce do dobříšských. A dříví taky.“

Tatínek hajný vrtí rozvážně hlavou: „No, ono by to šlo. Branžovský pan nadlesní má moc spolehlivého adjunkta, ten by mohl zastupovat tady. Když jsem s ním posledně mluvil, smál se: „Budete-li potřebovat na výpomoc hajného, jen si vzkažte! Futírka vám hned pošlu!“

„Ale, ale,“ divila se paní lesní s jasným úsměvem: „To je novina! A to zejtra doběhne Týna na Branžov. Tatínku, dáš jí psaní, a pojedeme. Pojedeme všichni!“

Maminka hajná se lekla. Což o to! Ona by tuze ráda jela, ale co hospodářství v hajnovně? Jak by jí paní lesní tuhle otázku četla z očí, řekla: „Týna doběhne také do Lážova pro Malinovou, obstará všecko.“

Pan lesní zamnul rukama: „To bude vejprava! Aby na to byl ‚ekstracuk‘. A na Branžov bys, maminko, poslala Týnu samotnou? Což kdyby se v lesích potkala s Křampulou, co? Láska kvete v každém věku. Něco se strhne, hlídej je!“

„Vzácný pane,“ postavila se Týna k obraně, „i kdybych měla ‚vobyčejnej‘ nos a byla holka jako kytka, když budu chtít, ubráním se třeba třem Křampulům, vědí? To vždycky záleží na ženské. Na to mě neužijou, že by se něco strhlo před veselkou! To je moje věc! A jestli k oltáři půjdu, vzácný pane, tak pod věncem, který mi bude patřit! Tak! Křampula by leda koukal, abych mu pospravila prádlo nebo uvařila knedlíky s třešňama, jak se patří. Na ten Branžov doběhnu a tady spolehnutí budou mít a v hajnovně taky.“

„To jsem se, Týno, polekal,“ hlaholí pan lesní. „Ale hodná holka jsi. Ujednáno! Pojedeme všichni!“

Kája zrovna vrazil s pěti kamarády do kuchyně: „To mám hlad, babí! Ale na něco teplého! Nezbylo vám od oběda?“

Pochutnávají si kluci, a paní lesní hladí Káju po hlavě: „Moc se tatínkovi a mamince stýská po tobě. Pozítřku pojedeme!“

Kája zdvihl k babí sazové oči: „Ba ne, babí, já pojedu až později. Až maminka vrátí tu holku. Anebo pojedu, ale s Vinckem!“

„Táák!“ polekal se pan lesní. „To bude mít tatínek s maminkou malou radost, až jim povíme. Dá-li Pán Bůh, přijedete všichni na prázdniny a za sestřičku poděkuješ Pánu Bohu při večerní modlitbě.“

„Za tu holku, dědo?“ divil se Kája. „Já myslil, že se děkuje jen za dobré a hezké věci, a ne za umrněnou holku.“

„Kájo, co je to za řeč?“ trochu se zlobí paní lesní.

„To povídal Vincek, babí, že mají doma takovou malou umrněnou holku, a ta že pořád křičí.“

„Už je nejvyšší čas, že budeš zase doma, Kájo. A ty, Vincku, jakpak to mluvíš o sestřičce?“

„Vzácná paní, jen kdyby ji slyšeli, když začne!“ háji se Vincek.

„Tož, kluci, domů! Týno, přines jim na cestu pár jablek, a zítra ještě přijďte!“

Řekl pan lesní druhého dne dopoledne, kdy v lesovně a hajnovně byly přípravy k cestě v plném proudu: „Mám velkou radost, ale skoro se mi zdá, maminko, že tuhle ta maličká měla už dnes běhat, a teď že měla být řada na třetím, ne na druhém dítěti.“

„Nechtěl bys, tatínku,“ řekla paní lesní trochu zlobně, „nechtěl bys jezdit na křtiny třikrát do roka?“

„A kdopak nám tu bude hlídat Týnu,“ začíná pan lesní, „aby nám ji Křampula neunesl, než se vrátíme?“

Kája zrovna vrazil s pěti kamarády do kuchyně…

„To ne, vzácný pane! Dá-li Pán Bůh, dáme se sezdat pěkně v počestnosti. Jen jsou beze strachu! Ten se tu neukáže! Musím o něm všechno přezvědít, abych potom nelitovala. Dají pozor, ať se tu neumažou! Všude plno mouky a cukru!“

Pan lesní se jen ušklíbl a šel se pochlubit do Lážova, že pojede ze samot výprava.

XIV. KOVÁŘKA SE VRÁTILA Z KRIMINÁLU.

Tenkrát, když pustili starou kovářku od okresního soudu, čekala, až se hodně setmělo. Potom teprve vydala se na cestu. Má před sebou cestu tříhodinovou. Bude mít aspoň kdy zopakovat si všecko to, co si v kriminále umínila. Nějaký den ani nevyleze z chalupy. Potom

půjde jako by nic. Běda tomu, kdo by se jí poškubl! Každému bude vykládat, jak je teď ve Všenorech krásně, že by tam chtěla zůstat. Neteř ji pořád zvala a teď ji ne a ne pustit. Až to všude vypoví, počká si na Tancibudčici a vynadá jí. Potom si vyčíhá vachmajstra a dá mu co proto. Potom nadběhne fořtovi a řekne mu – no, však ona ví, co mu řekne. Zkrátka, dostanou to od ní všichni.

Pospíchá, ale cesty přece jen málo ubývá. Žízeň má, jedla by. jen jestli táta nezapomněl, že dnes ona se vrátí. Kdepak by zapomněl! Vždyť beztoho seděla taky k vůli němu. Kdyby se nebyla zakoukala do těch pitomých pomněnek, byla by tenkrát frnkla, a bylo to! To on táta vzpomínal a počítal, kdy přijde. Třeba jí přijde naproti. Přinese něco k jídlu. Takhle kdyby bylo kousek paštiky! Ulízla se. Anebo třeba mazaný chleba a do láhve kapku kafe. To on ví, že za dne domů nepůjde. Ňákou korunu v kapse má, ale do hospody nikam nezajde, toto! Tady ji všude znají.

Byla to dlouhá cesta, než konečně se blížila k Lážovu. Teď to bude musit vzít zadem kolem zahrad, aby nikoho nepotkala. Jen aby se jí neudělaly na nohou puchejře, to by se jí to špatně běhalo po Lážově. Nač by v chalupě civěla kolik dní? Stačí, když ji nikdo neuvidí teď domů běžet, z kovárny přece může vyjít, kdy chce. Už myslila, když spěchala krajem Supovic sadu, že má vyhráno.

V tu chvíli Vít Supovic, hoch 23letý, zkřížil jí cestu. Zrovna jako v pohádce. Kde se vzal, tu se vzal! Patrně se polekal, protože řekl mrzutě: „Kterou to babu čert nosí naším sadem? Co tu smejčíte?“ Posvítil si na ni elektrickou kapesní lucerničkou, až ona tím prudkým světlem oči na vteřinu zavřít musila. Vít se rozesmál hlasitě. Tak hlasitě, až se staré jabloně podivily: „Tenhle náš Vít se umí smát!“

„No ovšem, když zaskočil starou kovářku, která uháněla zadem! Té on něco provede! Však nezapomněl, co darebných řečí o něm napovídala Pepičce Slámovic, div se proto nerozešli,“ řekla panenská jabloň.

Zlatá reneta se tiše usmála: „Zrovna tady pode mnou na té březové lávce se smířila Pepička s Vítem, když on na duši se jí zaručil, že to všecko byly jen darebné, vylhané pomluvy, které kovářka na něho si vymyslila, protože ji prohnal, když s trakařem si přijela krást jejich jetel. Skoro jsem se tenkrát bála, že Pepička plakat nepřestane, že přece jen se rozejdou, a bylo by škoda, aby oni dva spolu do kostela nešli. Vždyť jsou oba mladí, hezcí, spořádaní, jak pro sebe rostlí.“

Štěp dovádivých malvazinek se rozesmál: „Však se brzy svatby dočkáme. Ale stará kovářka uhání, vidíte? A slyšíte? Co to volá náš Vít?“

Slyšel celý sad, slyšel každý statek, dům i chalupa, protože Vít vyvolával: „Trú–trú–trú! Kovářka je tu. Už přijela z lázní!“

Sbíhala se dospělejší mládež, vybíhali starší i staří. Vít proběhl celým Lážovem. Až panímáma Slámovic, která také přispěchala do houfu na silnici, se zlobila: „Víte, Víte, tyť tropíš, jako bys byl chlapcem!“

Ale Pepička se ho zastala: „Jen si vzpomeňte, maminko, že by nás hnedle byla rozvedla.“

Kovářka také slyšela. Když vzala vršíček „trapem“, zastavila se, obrátila se k Lážovu, zahrozila a řekla: „Počkej, kluku, teprve poznáš, co dokáže kovářka! Já ti dám vytrubovat! Já ti dám lázně!“ A potom, třeba už ji nohy bolely, poklusem běžela ke kovárně. Bouchá do dveří.

Po dlouhé chvíli je slyšet hlas kováře: „Kdo je?“

„Kdopak jiný než já! Nebo jsi čekal ňákou mladší? Podívejme se! Kdopak má u tebe večír co dělat, než tvoje věrná, počestná manželka, co? Otevři, než to rozkopám!“

„Jen ne tak zhurta! A pěkně vítám z kriminálu! odpovídá pořád ze světnice kovář. „To tě pustili moc brzo! Tady bylo jako v nebi! Přestaň kopat, nebo tě nechám přespat na mlátku! To si nemysli, že to bude jako dřív! Že budu mlčet nebo se tě bát! Hůl na tebe patří!“

Kovářka myslila že padne. Kopala čím dál zuřivěji, ale kovář se neozval. Když už ji nohy bolely od kopání, sedla si na práh. Křičet se bála, aby nezaslechli do dolejších chalup. Domů se dostat musí. Zkusí to po dobrém. A jak bude uvnitř, zahraje mu. „Táto," klepá tiše, „pusť mne domů!"

Kovář otvírá: „V troubě máš kafe, a snad jsi už uznala, že si teď musíš dát pozor na hubu, nebo budeš v kriminále našup!"

Nejdřív vypila kafe, potom si založila ruce v bok a spustila: „Tak ty takhle? A to budeš teprve koukat, co dokážu!"

Ostré nadávky vybíhaly jí z úst jedna za druhou. Ale než chviličku. Kovář vyskočil z postele, otevřel dveře do komory, chyt' kovářku v pasu a už stála v komoře. Přirazil dveře, zamkl a šel si lehnout.

Kovářka jen tak popaměti našla starou lavici. Sedla si na ni a začala uvažovat: „A to se všecko sepsulo proti mně. Heleme se, táta! Jak si troufá! Však ono ho to přejde. To jen tak hrůzu pouští. Vyspím se dnes na tom slamníku tady a zítra budu dělat jako by nic. Do Lážova si vyjdu po obědě. Na co leda budu čekat?"

Kovář ráno ani muk. Odemkl a ona vařila snídani, uklízela, kozu obstarala. Zrovna chtěla zadělati na pár vdolků, když ji chytla nesmírná touha vyzvědět v Lážově, co je nového, a ukázat, že se nikoho nebojí. Kovář si při práci hvízdal, ona chytla lepší sukni a zástěru, ňákou tu korunu do kapsy, a už zadními vrátky upalovala k Lážovu. Čekala pokřikování. Už se těšila, jak spustí, jak jim všem poví, ale nikdo si jí nevšiml. Řekli si včera: „Vít Supovic jí to pověděl. Dobrá! A protože se jistě nezměnila, necháme ji být."

Kovářka se usmívala na všecky strany, ale nikdo úsměv neopětoval. Ba pekařovic rychle zašli do krámu, pan Štulc se obrátil zády, Bětuška ze školy práskla před ní dveřmi.

Několik výrostků, kteří o včerejší úmluvě nevěděli, začalo zpívat:

„Když jsem já šel z kriminálu,
potkal jsem starou bábu.
Povídala, že bručela,
v base že zle se měla.

Povídala, je z Lážova,
pro hubu ji zavřeli,
a mě zase v tomto čase
pro milou zadrželi."

Narychlo složil písničku Prokop Sakařovic. Zpívali ji jako „Koupím já si koně vraný".

Kovářka se k nim rozběhla s hroznými nadávkami a zaťatými pěstmi. Ukázal se Vít Supovic: „Hoši," zavolal, „nechte ji! Nestojí za to, aby si jí někdo všímal." Než se kovářka mohla rozběsnit ještě víc, hoši odběhli. Zašla k Suchým. Koupí si dva rohlíky. Pan Suchý je vždycky samá legrace.

„Tak už jsem tady ze Všenor," hlásí mezi dveřmi. „Já holt bez Lážova nemůžu bejt. Jdu si pro dva rohlíky," usmívá se zeširoka.

Pan Suchý se neusmíval ani trochu. Podal dva rohlíky, dal na korunu zpátky, a když zase se líbezně usmála a řekla: „To by koukali, pane Suchý, jak je ve Všenorech krásně," jen tak trhl rty a pověděl: „Voda je tam taky dobrá, že ano?" Nezapomněl, co mu Aninka připomínala po ránu: „Čím míň s ní řečí, tím líp. Aby se člověk bál potahování se soudy, kdyby s ní něco začal."

„Má úcta, poroučím se!“ Ulízla se, chytla rohlíky, práskla dveřmi, až skleněné tabulky zařinčely, a rozběhla se k Čiperovům. Stará Čiperka je přece kamarádka ze školy. Vždycky si spolu moc krásně porozprávěly. Starý Čipera je dloubal, ale toho si nemusí všimnout.

Stará Čiperka seděla u okna a zašívala pytle. Starý seděl u stolku a pokuřoval si. Jak vešla, hned řekl: „Pěkně vítám z vejletu! Prej až u moře byla teta kovářovic. No, nebudu vyrušovat. Podívám se k mladým.“ Sebral měchuřinu a odešel.

„Tak jsem ti, milá holka – –“

„S tou milou holkou přestaň!“ říká Čiperka. „Dnes není jako bejvalo, to víš. S kriminálnicí spolky nepovedu. Syn by mě hnal a táta teprv. Jen si jdi mezi sobě rovné!“

Kovářka zesinala. Jen tak se rukou židle chytla: „A ty stará sůvo, ty licoměrnice jedna, ty sečmajdlej balšáme! Ty si myslíš, že mě držíš nad vodou? Ty se mi opovážíš říct ‚kriminálnice‘, ty netopejre bezbarvej!“

Stará Čiperka ku podivu rychle hnala se ke dveřím. „Vojtí,“ zavolala, a mladý hned vyšel. „Tuhle kovářka nectně mi nadává.“

Mladý Čipera byl statný, silný člověk. Než dořekla kovářka „ty jeden utřinose“, už stála na dvorku. Tak zčerstva ji mladý Čipera vynesl. „Víckrát sem nechoďte, nebo poletíte až na silnici!“

Kovářka ani nepípla. Bála se, aby neslyšeli z okolních stavení, Zahrozila k Čiperovu statku a rozhlédla se na všechny strany. Nikde človíčka. Zajde k Strakovům.

Výměnkářka plete synovi na zimu teplé punčochy, výměnkář dělá peroutky z husích brků. Tentokrát začíná kovářka jinak: „Dej Pán Bůh zdraví! Sotva dýchám, jak mě uctívali u Čiperů. Kafíčko, buchty i čokuládovou lemonádu přinesla mladá. Pobízeli, nutili. No, jen co je recht, považujou si člověka.“

Strakovi sice také jí chtěli říct, aby k nim už nechodila, že s ní cti nedojdou, ale když se tak pěkně uvedla a když u Čiperů „jakoby nic“, to oni musí také. A přece včera zrovna Čiperovic povídali: „K nám už taky nesmí! Teď jsme se přesvědčili, že ve zlosti by byla vstavu zabít!“ A zatím – no, to aby jí taky něco podali. Výměnkářka vstává: „Zrovna nám mladá přinesla pár ‚opejkaných‘ vdolečků. Vezměte si, je vám přáno!“

Kovářka si řekla v duchu, že by si dala hned jednu po hubě. Copak musila říkat, že je najedená, až dýchat nemůže! Na „vopejkaný“ jen se třese, a teď aby řekla „děkuju, už nemůžu“. „Panímámo, to jsou vdolečky jako koblihy. jak říkám, moc mě u Čiperů nutili. Teď lituji, že jsem tam jedla. Ale aspoň pro chuť, abych neurazila, si vezmu. Jako víno, panímámo zlatá, jen se vypijou! To bych si vzala ještě jeden,“ bere si dva najednou. Sama se diví, jak jí chutná, když si vzpomene: „Bodejť, vždyť jsem na takovéhle věci vyouhořená.“

Spočtla mžikem, že je na talíři ještě osm vdolků, a že by je snědla jako nic, kdyby nebyla prve řekla, že se najedla. Vykládala o příbuzenstvu, o Řevnicích i Všenorech, a jako v té řeči by byla zapomněla na to „najedení“ u Čiperů, brala jeden vdolek po druhém. Když sáhla po posledním, výměnkář se zdvihl s lavice. „Musím si dojít pro tabáček,“ povídal a šel.

Ne pro tabáček, ale k Čiperovům. Zastihl mladého na dvoře. „Jářku, Vojtíšku, když jsme si včera řekli, že stará kovářka k nám nesmí, pročpak jste ji tu uctívali, co?“

Mladý se zasmál: „Uctívali? Pantáto, ba ne! Já ji vynesl na dvůr. A maminka jí pověděla!“

„Já si to, chlapče, hned myslil. Bába se u nás láduje vdolky, a povídala přece, ani dýchat že nemůže, jak jste ji tu uctívali. Není o ten kousek Božího daru, ale ona předně nepotřebuje, a za druhé, co provedla mladé, to nám otevřelo oči, jak je mstivá a zlá. Tak ti dej Pán Bůh zdraví! Já jí to také vyřídím!“

„S Pánem Bohem, pantáto, a přijďte večer na kousek řeči!“

Straka pospíšil do výměnku. Podíval se po talíři – prázdný. „Chutnalo, chutnalo?“ ušklíbl se. „Povídal zrovna mladý Čipera, že vás vynesl na dvůr. Milá kovářko, s vámi už ‚undrholty‘ nepovedem. Hledejte sobě roveň! Počkejte si na starou Hnízdalku! Sedí pro potulku a krádež.

S tou si besedujte! Ještě byste něco na nás svedla, a k stáru bysme k soudu musili. Mohla byste mít nebe na zemi, nebýt vaší jedovaté huby! Kovář je dobrák, výdělky má, ale vy nestojíte za nic!“ Otevřel dveře dokořán. „Zčerstva, ať už jste venku!“

Kovářka vylítla jako puma. I zahrozit zapomněla. Jen v duchu zlořečila a uháněla k postranní cestě. Kam zarazí? To se navedli. To je jistá věc! Aby zrovna zaběhla k správcovům. Nanosila jim tam přece novinek a vždycky ji rádi viděli.

Jak ji zahlédla slečna Vlastička, začala ječet: „Marná, řekni Anně, ať sem nepouští kovářku! Vždyť přišla z kriminálu!“

Tohle kovářce dodalo. Zavolala do okna: „I vy odkvetlá rachejtle, vy teprv budete koukat, co vám provedu!“ A honem pospíšila za roh, protože v přízemku i vedle v domě otvírali okna. Zlostí se div nezajíkla. Mávala rukama a rozháněla se bojovně. jen teď v téhle pusté uličce kdyby jí přišel do cesty někdo, na koho má vztek, pověděla by mu.

Jako na zavolanou vyběhla od zahrady Tancibudková. Chtěla si nadběhnout. Došlo jí sádlo a nemá čím pomastit šlejšky.

„A ty stará můro, a ty jedna dryáčnice, tys mi zkazila svět! Ty jedna umouněná udavačko!“ Zrovna se kovářka na ni vyřítila a už to plesklo. Už Tancibudková ji chytla za ruce, ale přece ne dřív, pokud ji nepleskla kovářka přes druhou tvář. Zavolala silně: „Policajt, honem!“

Tancibudka v zadní zahrádce pod chalupou sbíral housenky s karfiolu a těšil se na šlejšky. Teď vůbec se pořád na něco těšil. Dobrotu sice dělat musil, ale zato těch dobrot, co Rozárka dokázala uvařit! Bramborové řízky, obalené kocmatice, vajíčka na kyselo, čočku na kyselo, bramborové placky s povidly, a což ty šlejšky!

Byl vyrušen výkřikem. Seběhl na cestu, viděl, pochopil. Odepjal si řemen.

„Já ji podržím,“ řekl Rozárce, „a ty sázej! Máš větší sílu než já.“ A Rozárka sázela. Však ji obě tváře pálily od těch dvou nehorázných pohlavků.

Kovářka se kroutila, nadávala, ale jen potichu. Jen aby se lidé neseběhli, se bála. Policajt držel pevně. Když řekla Rozárka: „Policajt, už ji pusť, dostala, co zasloužila,“ pustil ji a oba spěšně odcházeli k své chalupě. Raději pro sádlo doběhne Rozárka silnicí.

Kovářka měla v ústech dočista sucho. Už nemohla ani nadávat. Chtěla si sednout, ale kdyby mohla! Ne, sednout si rozhodně nemohla. Jít taky ne. Co jí zbývalo, než převalit se na břicho, čili – jak se poeticky říká, pást beránky! Nic neplatil pan vachmajstr, nic neplatil kriminál, ale tenhle výprask platil. Třeba dobře věděla, že rány dopadaly jen na jednu část těla, zdálo se jí, že snad jí upadla hlava. Opatrně zdvihla ruce, položila dlaň na spánky a otočila hlavou vpravo i vlevo. Hlava sedí, neupadla. Ještě sáhla po drdůlku. Byl pryč. A měla přece copánek tkaničkou pevně ke zbytkům vlasů přivázaný. Dívá se kolem. Kdož ví, jestli policajt do trávy jej nezašlápl. Má nohu jako elefant. Anebo jak se policajtka řemenem oháněla, drdůlek poposkočil, a kdož ví, kam zaletěl. Škoda! Byl tak hezky kaštanový. Jenže musí vstát a jít. Už aby měla tu studenou vodu!

Šlo se to špatné. Její myšlenky byly rozhodně trudné. Její mysl byla velmi zkrušená. To ani zejtra si nebude moci sednout, kdepak! Takhle jí namlátil jednou jedinkrát mladý Čuhalík, když mu tajuplně sdělila, že jeho mladá pajmáma chodí za Šamotou. Copak ona, děvečka ubohá, mohla vědět, že Šamotovi dohazovali Čuhalíkovi příbuznou? Viděla je stát u školy, u Štulců, co by to bylo jiného než – že se chtěli! A mladý ji takhle, zrovna takhle zmlátil. A ještě musila veřejně prohlásit, že žádá za prominutí, že nic špatného nemůže o Čuhalíkových říci. Kolik dní si tenkrát sednout nemohla. To bude teď zase tak. Už aby byla doma! Nic platno, jak jí trochu poleví, půjde někam k příbuzným. Třebas by mohla do Rosovic. Je tam přece od sestry syn Tonda, tedy jako synovec. Tuze dobře se mu vede, už pole k chalupě přikoupil. Jenže to má háček. Než si bral tu Pípkovou z Rosovic, napovídala mu o ni tolik všelijakých věcí, že šla Tondovi hlava kolem. Ale když se přesvědčil, že to není pravda, vzkázal jí, aby se neopovažovala překročit práh jejich chalupy. To už je let! Přece

jejich Pepík, nejstarší, už se učí na Dobříši kolikátý rok. A to oni už zapomněli! Tam půjde najisto. A teď už jen aby byla doma a sedla si do studené vody, nebo zrovna shoří. Má tam v komoře starý plechový „lavór“, nabere studené vody, a to jí odleví.

Konečně je doma. A táta pryč. To je dobře. Už se chladí, ale bolest nepřestává ani trochu. Uklidila se s lavórem do komory. Když se kovář vrací, zahlédne ji se nadnášet.

„Copak, copak? Snad ti někde namlátili? A to je dobře. To je moc dobře!“ a odchází do kovárny.

Za chvíli hledá kovářka olej. „Přece jsem měla ‚brabantský‘ ve ‚šlaftičce‘,“ říká si. „Tu je!“

Leží na břiše na posteli a kovář se směje: „To ti patří! Teď snad dáš pokoj!“

XV. V BRANŽOVSKÉ LESOVNĚ.

Branžovský pan lesní posílal svého adjunkta na samoty u Lážova se slovy: „Jen tam srdce neztraťte! Týnu posedlo vdávadlo, možná, že se jí budete víc líbit než Křampula. Ať z toho není souboj! A vy, Futírku, vejpadníku, ať nic neslyším! Týna Malinová žertům nerozumí a Marjánka šafářovic už chlapce má.“

Paní Líba se jen usmívala. Bohu denně děkovala, že za Pavla šla. Nic jí teskno není, ne, naopak. I když do Lážova návštěvou jedou, už kouká, aby byla zpátky. Snad by už ani v městě zůstat nemohla, Hned se jí pozasteskne po brdských lesích, po písních jejich ptáků, po tichu, po klidu, jehož město dát nemůže. Za malým Pavlíkem přišla Líba a po ní Janík. I ty děti už, třeba děda s babí snášeli kde co nejlepšího, v létě najednou si vzpomenou: „Už musíme domů! Dát králíkům, hrdličkám, sehnat z lesa kuřata, z rybníčku kachny.“

Pavel se dotkl políbením jejích rtů: „Projdu revírem. S Bohem, Libuško! S Bohem, děti!“

Paní Líba zadívala se za Pavlem: „Můj Bože, tak ten čas letí! Ji teď ani na mysl nevstoupí, že by mohla být v městě, chodit po návštěvách, být den jediný bez lesů, které tak často se jí ptávaly: „Jsi spokojena, paní Líbo?“ A ona odpovídala: „Díky Bohu, jsem!“ Tolik přála Zdeně, že se jí život povedl. Ovšem, ještě mohou přijít nehody, bolesti, ale hlavní je, když dva se mají upřímně rádi. Potom se všecko lehčeji snese.“

Malý Janík ozval se ukrutným křikem. Hned věděla, že to Líba. Liba je prach divoch. To mu jistě ublížila. Pospíšila do pokojíku.

Líba seděla u malého stolečku jako jahoda. Ještě maminka ani úst neotevřela a už hlásila: „Já mu, maminko, nic neudělala. To on sám! Chtěl Zrzka – kocourka – štípl ho do ocásku a Zrzek sekl.“

Janík vysvětluje: „Líba típla – tocouja – tocouj Janíta.“

Liba dostala plesknutí přes ruku a Janík napomenutí: „Musíš pěkně vyslovovat! Musíš říkat ‚kocour, Janík. A ty, Libo, za trest nepůjdeš v neděli k babí do Lážova!“

Liba odběhla do kuchyně a hlásila Pavlíkovi: „To je dobře, že v neděli nemusím do Lážova! Udělám si pod zahradou klouzačku, víte, Madlo?“

Madla byla v branžovské lesovně už kolik let a moc si libovala.

„To bys měla, Libuško, lepší pod dvorem. V sobotu bych ti ji polévala. Jen aby mráz vydržel! A proč jsi radši doma? Babí bude mít nachystáno věcí!“

„Já vím, Madlo, a což toho strachu! Babí pořád: Libuško, nastydneš! Vezmi si kabátek, čepičku! Pročpak nemáš kamášky ? Nespal si jazejček, čokoláda je horká, foukej! Madla, od dobrých věcí si člověk jazejček nikdá nespálí. To spíš od jíšky. Víte, jak jsem si jednou nabrala na měchačku a spálila jazejček? Děda zase pořád: ‚To dítě se vám zabije! Jen na vejšiny leze.‘ No, já než v krámě po těch vysokých ‚štaflích‘ až nahoru jsem vylezla. Děda mě hledal, nahoru se nedíval, pořád volal: ‚Libuško, kde jsi?‘ Pod pult se díval, do šuplíků i do sudu s okurkami. Tak jsem vypískla: ‚Tady jsem, dědo!‘ No, hnedle až u stropu jsem byla, a děda se trošku zlobil.“

Pavlík vykládal tiše Líbě: „Holečku, to přijdeš v neděli o moc. V neděli půjdeme k babí už před polednem a po obědě děda s babí a náš tatínek s maminkou pojedou saněmi na Dobříš k Heincovům. Povídal náš tatínek, že si udělají zimní výlet. On že se zastaví u pana doktora Václavce, že je to tuze moudrý doktor, v celém kraji známý, že se ho musí zeptat na to píchání v ruce. Tak tam budeme sami jen se Žofou. A Žofa, ta nám všecko dovolí. Bude dávat pozor na Janíka a my jsme si mohli hrát v krámě. Už jsem říkal Pepíkovi Stržilovic, taky přijde, a ty bys chodila nakupovat."

Malá Líba v rozpacích popotahuje nosíkem. Toho se nenadála, čeho se mohla zúčastnit. To ona by moc ráda. Chodila by pro svátojanský chléb a burské oříšky, pro čokoládu a nadívané bonbony. Má na sebe zlost. Proč nenechala rozbřískaného Janíka spát? Proč štípala Zrzka do ocasu, až on Janíka sekl? Chodit nakupovat do dědova krámu, to by bylo skoro tak krásné jako klouzačka pod dvorem.

„Madlo, já bych radši šla k babí než na klouzačku."

„Tak popros maminku, aby ti odpustila trest!" radí Madla. Líba má ráda všecko vyřízeno hned. Maminka sedí ve velkém pokoji u okna. Nemá v rukou jako jindy Pavlíkovy kalhotky nebo její zástěrku, nebo Janíkovu košilku k zašívání nebo šití. Na okně leží dva dopisy. Takhle maminka sedává jen v neděli a dnes je všední den!

„Maminko, prosím vás, já bysem moc ráda v neděli k babí. Prosím vás, odpusťte mi trest, já už budu hodná holčička!" tahá maminku za rukáv.

Ta byla myšlenkami docela jinde. Tam, odkud přišlo dnes psaní – v nechtínské myslivně. Neví už ani, po kolikáté čte ty dva listy. Ten první, který dostala před dvěma roky, znovu začíná číst:

„Nechci být v městě. Odmítla jsem nabídku inženýra Smíška, zachtělo se mi samoty, lesů, ticha, zkrátka takového života, jakým žiješ ty. Znáš lesního správce Bajera? Jakpak bys neznala! Má úchvatně něžné oči a vlasy zrovna cikánské. Ohromně se mi líbí. Nechtínská myslivna je jako hrádek, jako pohádka. Budeme mít na dvoře pávy a krocany. To bude velkolepé! Děsně se těším."

(Paní Liba lehce vzdychla: Ano, tohle byla Lenka. Všecko ji bylo děsně krásné, velkolepé, úchvatné, ohromné. Byla plna nadšení, ale za chvíli nadšení pohaslo. Bylo po zájmu a Lenka zas už se roztoužila po něčem jiném.)

Četla dál, třeba skoro zpaměti obsah listu znala:

„Papá nechtěl ani slyšet. Předpověděl mi, že za týden bych ze samoty utekla. A zkrátka, že to není pro mne partie. Ale to víš, nakonec se vždycky stane, co chci já. Hlavní je, že Bajer má báječný fotoaparát. Musím mít originální obrázky, jak hospodařím. Dovedeš si představit Lenku Richtrovu při pečeni chleba? Rozhodně budeme mít domácí chléb, který budu posílat známým do Prahy. Dovedeš si ji představit s dojačkou vlastnoručně nadojeného mléka? Já docela dobře. Udělám těmi obrázky rozruch mezi pražskými známými. Buď zdráva! Co nejdřív dostaneš svatební oznámení.

Tvá

Lenka."

Ani o tom paní Líba nevěděla, že hladí rusovlasou dcerku. Ani dobře nerozuměla jejím slovům. Jen viděla její velké hnědé oči a trochu ušmudlané ručky, které maličká měla skoro sepjaté, a honem řekla: „To víš, Líbo, ale běž si umýt ruce!"

Líba poposkočila, trochu prudce za ní dveře přibouchly. Toho už neviděla, že maminka sáhla po druhém listu a četla:

„Milá Líbo, divíš se, žes o mně tak dlouho neslyšela? Že jsem Ti tak dlouho nepsala? Abych Ti řekla upřímně, trochu jsem se na Tebe zlobila. Když jsem si Ti krátký čas po svatbě postěžovala, že už mne ta lesní pohádka zmrzela, že bych ráda, děsně ráda byla zase v Praze, a že by to šlo, jen kdyby Bajer chtěl, naší protekcí že dostal by se do Prahy s krásným platem, odpověděla jsi mi: ‚Milé děvče, tos mohla vědět, že nechtínská myslivna není Praha. Buďto máš svého muže ráda tak, jak se patří, nad všechno pomyšlení, a potom Ti musí být jedno, jsi-li s ním v lesní samotě anebo v Praze, anebo ho nemáš ráda a v tom případě zle jsi ublížila člověku krajně šlechetnému, když jsi lásku jenom předstírala proto, abys na chvíli svůj obvyklý letní pobyt u moře nebo v lázních zaměnila s životem na samotě. Tvůj muž je jedním z toho mála mužů, kteří pro svou ušlechtilost zaslouží si dokonalého lidského štěstí!‘ Já už ani nevím, co všecko jsi psala. Vím jen to, žes také něco o dětech povídala v listu. Má milá Líbo, jsem sice o čtyři léta mladší než Ty, ale takovou pošetilost přece nikdy neprovedu! Děti musí být hrozným břemenem! A jak trpí krása ženy! Škoda, že jsem Tě už tak dlouho neviděla! Ve Tvých letech tři děti! Poslouchej, ten Tvůj Pavel je nehorázný sobec, a já se Ti vůbec divím, že Ty můžeš psát o štěstí a spokojenosti. Co se týče těch dětí, bloudečku, to já si vymínila hned, kdepak děti!

Samota se mi tak brzo znechutila, představ si! Bajer na ty pávy nechtěl přistoupit! Tož jsem jezdila z lázní do lázní, až se mi to také zhnusilo. Nechtínská lesovna není pohádka, toto! To je poušť! Bajer přijde někdy domů, div ne po kolena v blátě, rád by teplou večeři a domácí střevíce. A mně se zrovna chce zahrát na pianě nové ‚Tango‘ nebo ‚Boston‘ a služka je k ničemu.

A vůbec má Bajer šílené nápady. Že bych snad taky mohla někdy něco uvařit a začíná mluvit o tom, že přece snad jen pořád nezůstaneme sami. Tak myslím, že do měsíce budu z nechtínské lesovny zase nadobro v Praze. A Bajer? Tož ať si hledá putičku, které opravdu bude stačit jeho láska a která při tom bude velmi vzornou ženou, pečlivou, šetrnou, nenáročnou asi jako Ty, Libo! Promiň! Ale Tvoje obzory jsou zúžené, nemáš vznětu pro vyšší cíle. Snad až do smrti stačí Ti vědomí, žes věrnou, spolehlivou ženou, které morálka nemá co vytknout. Mně ovšem ta úzká cestička nestačí. Budu jezdit na koni a svoje auto sama si budu řídit. jsem ještě mladá.

Dnes jedu ke svému právnímu zástupci. Papá se směje ‚Neříkal jsem ti to? Nechtínská lesovny bude jen episodou ve tvém životě, a ty znovu zastkvíš se v celé kráse a líbivosti v prvních pražských salonech.‘

Jako bych Tě slyšela: ‚A co Bajer?‘ Odpovídám Ti: Bajer je pro mne dočtenou kapitolou. Nic nového mi říci nemůže. Za ním jsem dávno udělala tečku. Bud zdráva a nelamentuj nade mnou! Není toho třeba. Chceš-li mi napsat mravokárné psaní, tož napiš! Tobě bude při tom dobře a já se zasměju.

Tvá

Lenka.“

Paní Líba skládá ruce v klín. Chtělo by se jí zaplakat nad Lenkou i Bajerem. Nad Lenkou proto, že nepochopila smyslu života, nad Bajerem proto, že on se nikdy už nevzpamatuje z osudové rány, když Lenka od něho odejde. Měl ji přece tolik rád! Tolik jí promíjel slovy: „Však ona Lenička přece jednou pochopí, že bez dítěte sirý byl by náš dům. Však se umoudří,“ říkal Pavlovi při náhodné schůzce. Napíše jí, ano, hned jí napíše!

Ale hned to nebylo. Z kuchyně ozvalo se ječení a výkřiky Madla bezmocně stála mezi dětmi. Janík křiklavě chtěl, aby mu Pavlík dal obrázkovou knížku, Líba naříkala, že jí Janík rozpáral nejmilejší pannu. „Dočista piliny z ní padají,“ hořekovala.

Paní Líba udělala pořádek a šla psát. Tři páry dětských, jasných očí jak by se na ni zadívaly, když začala:

„Milá Lenko,

nejsem takovou putičkou, jak se Ti zdá. Jsem dokonale šťastna mezi dětmi a Pavlem. Není mi potřebí k štěstí ani koně, ani auta, ani pávů. Mně dokonale stačí láska Pavlova a dětí. Jsi velmi zámožná, Lenko, ale pochybuju, že bys za peníze koupila tiché, radostné štěstí, takové, kterého je plna branžovská lesovna. Já Ti řeknu upřímně: Nejdokonalejším štěstím ženy je, když má zdravé děti a v očích svého muže čte každou chvíli: Jsem s tebou spokojen a mám tě rád! Přeju Ti ze srdce všecko dobré, ale nemohu dodat: Kéž Ti to Pán Bůh dá! protože jsem přesvědčena, že tomu Tvému svévolnému odchodu od pana Bajera Bůh žehnat nebude. Lámeš lehkomyslně ušlechtilé srdce lidské. Ať jednou nelituješ!

Zdraví Tě

Líba.“

XVI. BRANŽOVSKÉ DĚTI U ŠTULCŮ V KRÁMĚ.

V neděli bylo u Štulců velmi veselo. Zvlášť po odjezdu dospělých. Žofa, stará služka, seděla v kuchyni na lavici u kamen s knihou v ruce. To jí bylo v neděli odpoledne nejmilejší. Zvlášť když po dlouhém a dlouhém prošení půjčila jí Madla z branžovské lesovny: „Vražda o půlnoci u Černého potoka“. Tušila, dnes že mnoho nepřečte. Říkala si v duchu: „Aspoň jednu ‚kapitůlu‘!“

Děti jí hlásily, že si půjdou hrát do krámu na kupce, aby jim šla něco „půjčit“. Žofa jim na nízký stolek vyrovnala trochu rýže, jáhlí, krup, několik cikorií, pár kousků mýdla, několik kartáčů na podlahu, klubíčka motouzů, staré ruční váhy, pár závaží, a řekla: „To máte krám. Hezky si hrajte!“ A přidala jim ještě trochu suchých švestek.

Po jejím odchodu podíval se Pavlík po Pepíkovi Stržilovic, ohrnul ret a zadrmolil: „To je toho! To si všecko může Žofa spolykat. Pojď, Líbo, za pult!“

Podstavili si bedýnky, aby byli větší, a Pavlík zavelel: „Pepíku, přijdeš nakupovat! Já jsem pan kupec a tuhle Líba je paní kupcová.“

„Prosím, pane kupec,“ dojídal Pepík poslední suchou švestku, „když já nemám tašku.“

„Tak si vypůjč támhle tu novou!“ radí Pavlík. „A už to může jít. Má úcta, pěkně vítám, pantáto, čím mohu posloužit?“

I Pepík se vžil do úlohy! „Tak mi dají, pane Štulc, nejdřív něco pro zahřátí! To tam přituhlo! Za korunku!“

„Jakou, pantáto, jakou?“ lomozil Janík se sklenkami na pultě.

„Přece hořkou, pane Štulc, jinou nepiju!“

„Copak bych mu nalil?“ ptá se Pavlík Líby, která stojí na prázdném soudku a vybírá z vysoké úzké sklenice cukrovanou pomorančovou kůru. Říká, že bude mít v hubičce jako v pomorančovém háji. „Ale co mu naleju?“ ptá se Pavlík hlasitěji.

„No, přece hořkou!“ opakuje Pepík.

„Naber mu ze sudu lák od okurek!“ pobízí Líba a béře dlaničkou zase znova.

Pavlík se rozčiluje: „Milá paní kupcová, to takhle nejde, abyste se pořád ládovala! To bysme projedli nos mezi očima, a víte, že říká děda, že kupec nemá ani vědět, jak chutnají mlsoty, které prodává.“ Vzal sklenku, nabral láku a podal Pepíkovi: „Tak, pantáto, najednou! To je síla! To je ‚gajst‘!“ (Měl odposloucháno od dědy.) „A co pajmáma? Zdravá, zdravá? Pořád jako kulička. Tak co navážíme, prosím?“

Pepík vyzunkl lák, postavil sklenku na pult, otřel si rty jakby pantáta vousy a řekl: „Brrr! To je síla! Ta zahřeje. Tak mi dají za korunu suché švestky, za korunu svatojanský chléb a za korunu větrové certle!“

Líba si otřela hubičku a načala krabičku s čokoládou. Trochu se ušklíbla: „To bude pajmáma k obědu vařit větrové certle sypané strouhaným svatojanským chlebem, ne? A přikusovat švestky. Jo, milej pantáto, dřív vyplázněte penízky na pult a potom poroučejte! Pavlíku, tahle čokoláda je moc dobrá. To je mléčná. Pepíku, vem si!“ vypadla Líba z úlohy paní kupcové. Zapomněli na prodávání a ochutnávali.

Postupně vybírali vzácné balené bonbony, plněnou čokoládu, pochutnávali si na pár lžicích meruňkové marmelády, schroupali i zbytek cukrovaných mandlí, zakousli se do fíků, ale svorně prohlásili, ty že nestojí za nic, že jsou jako broky. Objevili na druhém pultě uherský salám.

„Ten se musí krájet na moc tenoučké kousky,“ říká děda, „nebo je to roh,“ poučuje Pavlík ostatní. „To kolega Hašek ‚naflákne‘ kusy jak vypejkaný vdolky, a to nic není. Leda nahání ‚kunčofty‘ zubařům. Hotový kopejtka dělá!“ Pavlík krájí. Ale neblaze. Odkrojil také kopejtko a k němu hned kousíček svého palečku. Jenže Pavlík není choulostivý. Ostrým nožem rozřízne šáteček, utáhne ranku a pokračuje: „Tohle necháme a ozkoušíme kohoutky u sudů.“

Petrolej tekl dobře. Líh také. V malém soudku bylo víno. Otočit vpravo kohoutkem šlo, ale zpátky ne a ne. Pavlík pohodil hlavičkou: „Beztoho tam bude na dně, tak toho moc nevyteče! Mohli bysme si třeba hrát na Popelku, jak musila přebírat čočku s mákem,“ popletl si to. „Tuhle nasypu na zem čočku, do ní mák. Líbo, ty budeš dělat Popelku. Pojď přebírat!“

Líba se ostražitě stáhla za pytel s burskými oříšky. Myslila si: „Bodejť, kluci hloupí, budu vám v neděli přebírat čočku s mákem! Ani nevíte, že Popelka přebírala popel s mákem! Nerada bych vás hněvala!“ Louská oříšky.

Pavlík nahnul pytel s čočkou trochu víc a hodně se vysypalo. S mákem bylo zrovna tak.

„Líbo, pojď přebírat!“ vyzval ji zdvořile.

„Dejte mi pokoj!“ odpověděla Líba nezdvořile. „Co jste si nasypali, to si přeberte! To bude mít děda radost! Takových kilo čočky na hromadě!“

Pavlík už ani muk. Jen rýžové koště vzal, mlčky rozmetl čočku s mákem do všech koutů a potom řekl: „To ti přijde draho, Líbo!“ A rozběhl se na ni s výzvou: „Pepíku, za ní!“

Nastal nepopsatelný rámus. Líba vyskočila na pult, křičela, nerada nohou shodila krabici se suchary do sudu s okurkami, nerada druhou nohou nakopla ošatku s vejci do sudu s kyselým zelím. Protože se chytla hořejšího pažení, spadlo s něj několik železných lopatek a letělo za vejci. Z těch ovšem hned udělal se svítek.

Janík nesmírným ječením podněcoval honící se. Pokud byly děti v klidu, spokojil se s několika kusy čokolády. Ale jak začala honička, pomáhal statečně aspoň hlasem. Pavlík v poskoku porazil pytel s ořechy, Pepík se svalil s pytlem jedlých kaštanů. Liba po nich házela zednické štětky a krabičky s krémem. Ale přece jen to byl Janíkův řev, který konečně upozornil Žofu, že se něco děje. Těžce vzdychla. Taková krásná knížka, a musí od ní vstát. Ani jednu „kapitůlu“ si nedočtla. Jak do krámu vešla, nejdřív ji sekl přes nos pronikavý pach petroleje. Potom lihu a vína. Potom viděla zhoubu a zkázu. Nejdřív chytla Janíka. Vypadal strašně. I za ouškem měl rozmazanou čokoládu a jeho bílé šatky byly jako batikované. Otřela mu hubičku, podala buchtu a šla dělat pořádek do krámu. Chytla jednoho po druhém, naprášila jim, slila jim kávu a přinesla buchty s příkazem: „Ani se mi nehněte, než přijdu z krámu!“

Pavlík na ni zavolal: „Mně se zdá, Žofo, že jste na nás měla dávat pozor!“

Po svačině se ptala Líba: „ Na copak si teď budeme hrát? Do krámu už nás asi Žofa nepustí. Kdyby to bylo v létě, bylo by nejlepší běžet domů. Tady beztoho ještě bude jeden vejprask. Na ten je času jako vody.“

„Mohly byste si hrát jednou na hodné dětičky,“ zlobivě říká Žofa: „Vy jste tam tropily!“

„Na hodné dětičky?“ divil se Pavlík, „to je asi jako na ticho, víte? A to nic není! To radši na komedii. Libo, ty budeš dělat rámus pokličkami. Pepík bude tlouct kladívkem do hmoždíře a Janík křičet. Já budu dělat pana komedianta.“

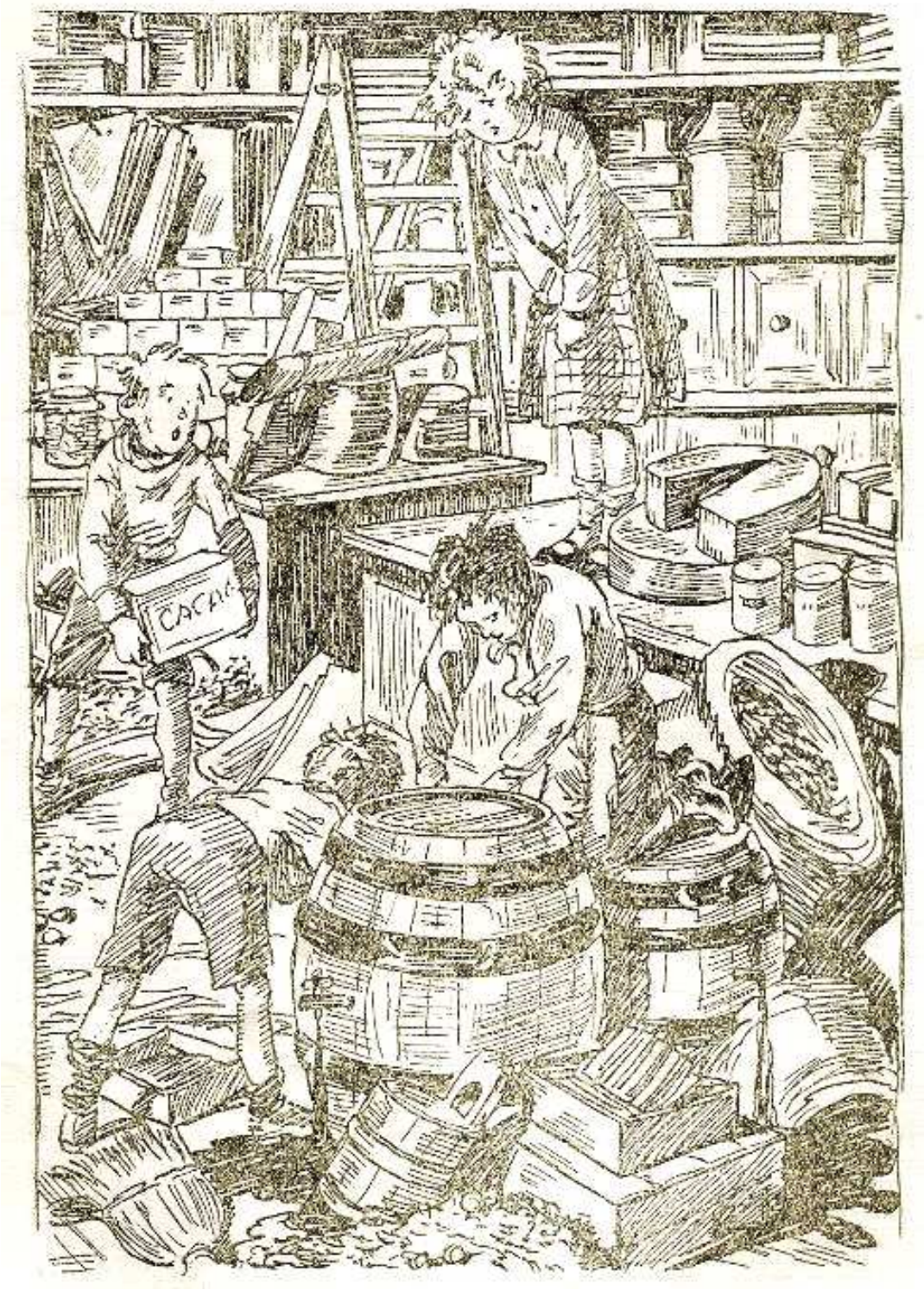

Petrolej tekl dobře, líh také…

„To bude krása!“ ušklíbla se Žofa a honem se uklidila s knížkou do malého pokojíka. Hluk jí nepřekážel.

Pavlík s Pepíkem položili na stůl žehlicí prkno. Pavlík svlékl kabátek a vyskočil na prkno. Liba zuřivě mlátila plechovými pokličkami, Pepík tloukl kladívkem do hmoždíře, Janík pískal a výskal, a Pavlík křičel: „Pozor, chytám ‚balanc'!" Jenže vkročil oběma nožkama na konec prkna ležícího mimo stůl, to se zakymácelo, druhý jeho konec vysoko se zdvihl a Pavlík sletěl s ohromnou ranou i s prknem. Ostatní přestali rámusit a Líba se zeptala: „Cože to chytal?"

Pavlík se zdvihl se země. Dopadlo to dost dobře. Úhoz do kolena a loktů bylo něčím docela všedním, a víc se nestalo. „Balanc jsem chytal," odpovídal.

„Tak jsi to neměl chytat a nebyl bys spadl," poučuje ho Líba rozšafně. „Víc už neumíš než spadnout se stolu jako slíva? To dokáže tuhle Pepík taky! Vezmi si něco, co dělá rámus, a budem si hrát na šumaře."

„Heleď, Líbo," trochu se poleká Pavlík, „to prkno rozbilo mísu!"

Líba se podívala: „Ale jen na tři kusy, to nic není. Dáme ji tuhle do kouta."

Pavlík si našel dědovu hasičskou trubku a spustil. Žofa zrovna dočetla jednu „kapitůlu". Utřela si zástěrou oči a se zájmem přečetla nadpis: „Hrabě Keck zavražděn v souboji". Žofa říkala důsledně, jak bylo tištěno. Tedy – Keck – a vzdychla: „Chudáček! Tak milostpana hraběte Kecka přece zabijou."

V téže chvíli zaslechla – zdálo se jí, zrovna za hlavou – zaječení hasičské trubky. Sešit jí vypadl z ruky, vyskočila, vykřikla: „Já nešťastní, snad nám hoří střecha nad hlavou!"

Vrazila do kuchyně. Tíha úzkostí s ní spadla. Pleskla Pavlíka přes ruku, vzala mu trubku a řekla: „Vy si umíte hloupě hrát!"

„A vy zas, Žofo, tuhle člověku nepřejete žádnou radost," dodal Pavlík. „Tak nám poraďte chytrou hru, jestli víte!"

„No, třebas si hrajte ‚na věcné učení' ve škole," radila Žofa a myslila si, jak to bude hezké, když bude chvíli ticho, aby si mohla přečíst, jestli ten pan hrabě Keck byl zabitej „virklich". Takovej hodnej pán!

„Na věcné učení," opakoval Pavlík zamyšleně, když ona odešla. „Na věcné učení, to taky nic není. To je škola, a té mám dost za tejden. V neděli chci něco užít. Na zpěváčky si budeme hrát. Na ty ‚pouťové', jak o Skalecké pouti zpívají o těch ‚mordech'."

„Ale to musíme mít obrázky na plátně a dlouhé hůlky k ukazování," říká Líba.

„To vím taky," odpovídá Pavlík. „Heleď, Líbo, kdy říkala babí, že budou malovat kuchyň?"

„Až pan Flóra nalakuje ty kříže na hřbitově, povídal, že ňáké ty papírky, co tam měl napsané ty nadpisy, ztratil. Až je najde, že to bude ‚v cuku letu'. Tak to že přijde asi ve středu. V pondělí že je u Žílinů, v úterý dodělá práci u pana Havlínka," referovala Líba.

„Tak je dobře. To asi zejtra už začne babí uklízet. Tahle ta stěna se mi hodí. Odstavíme tu poličku. Tahej, Pepíku, tak! Židlí podej, a už to začne! Líbo, budeš mi dávat kousky dřevěného uhlí z kamen, víš?"

„Já nevím! Jak jsme tuhle byli biti, když jsi uhlem maloval na chodbě na zdi!"

„Když se tu bude malovat, tak to pan Flóra setře jako nic." Pavlík stojí na stole a ptá se: „Tak co?"

„Nejdřív toho vraha, co jde s nožem za tou bábou, jak ji potom zařízne," pobízí Pepík a tváře mu hoří radostí, jaká to bude krása.

„Já už vím," přizvukuje Líba. „To je ten mord, jak začíná: ‚Po kraji lesa u pěšiny – chodila dlouho a beziny', víš, jak potom ji přepadl."

„Já už vím," rozběhl se Pavlík na bílou stěnu s uhlem. Pavlíkovou rozkoší bylo kreslení osob a zvířat. Divil se pan řídící ve škole, divili se doma, jenže to divení končívalo bezvýhradně stejně – plesknutím přes ruce, protože Pavlíkovy kresby octly se časem na tatínkově psacím stole na rozepsaném dopise, nebo v kuchyni na vydrhnutém stole nebo lavici.

Několik čar vpravo, vlevo, nahoru, dolů a už se ukázal obry s divoce vypadajícího člověka.

„To je on!“ vydechla Líba.

„Udělej mu vykasané rukávy a nůž hodně dlouhý!“ radí Pepík. Jankovi se to nelíbí. Začne kňourat: „Bu-bu-bu-bubát.“

Líba mu vysvětluje: „Dětino, kdepak bubák! Ani žádný není! To Madla ti něco nakukala. To je vrah, co zařízne bábu beziny!“ (Líba nevěděla, co je „bez viny“, říkala „beziny“.) Dala mu kus buchty a Janík si opakoval: „Vah – beziny.“

„No,“ dodala Líba, „vrah udělá nožem šmik, baba beziny se svalí, on ji přepadne a ukradne jí kolik zlatek.“

Janík se zřejmě diví a říká: „Udělá ‚šmik‘.“

Pavlík mezitím byl hotov s vrahem a začínal před ním jdoucí bábu. Ta byla hnedle.

Fantasie dětí je úžasná, proto řekla Líba uznale: „Jako živá! Jenže báby mívají bradavici. Udělej jí aspoň jednu na nos!“

Potom to šlo zčerstva. Už stál Pavlík jen na židli, už jen na stoličce, už jen na zemi a dokresloval v sedě na bobku. To byl poslední obraz. Jak četník vede vraha.

„Teď hůlky!“ zavelel Pavlík.

„Třebas si je vypůjčíme tuhle ze záclonek nad okny. Záclonky beztoho bude Žofa prát. Já s Líbou budu zpívat, Pepíku, ty budeš kupovat!“

Přezpívali kousek. Liba začala volat: „Za dva a po dvou, mládenci a panny, muži a ženy, kde jste kdo! O tom mordu v písni stojí, kdo se v lese chodit bojí,

ať tam nechodí,
kdo se tak bojí.“

Zcela tak, jak měla odposloucháno na pouti a „jarmarcích“. A zase volala: „Za dva a po dvou!“

Pepík byl duchem na Skalecké pouti. Proto zavolal, co tam slyšel: „Za dva a po dvou i se zpěvákem!“

Pavlík ho pleskl přes ruku a napomenul: „Nekaž nám kšeft, člověče, zpěváci nejsou na prodej!“

Protože Pepík mermomocí chtěl kupovat a Líba ničeho v ruce neměla, podívala se kolem. Támhle na okně leží kolik sešitů románu. Zlákaly ji barevné obrázky. Chytla sešity, rozřezala a hned měla plné ruce písniček. Pepík jí za každou zaplatil dvě kostky cukru. To Pavlík mu kostkami prve kapsy nacpal. Líba hned je podávala loveckému psu Brokovi, který blaženě sekal prutem a jistě si myslil: „Jestli nedostanu dnes cukrovku, tak už nikdá. Ale dobrota je to náramná.“ Jen se ulizoval.

Žofa konečně dočetla „kapitůlu“ o souboji. Zaplakala si bolestně dřív, než přečetla nadpis následující. Když oči osušila, vzala znovu sešit a četla: „Pomsta domněle zavražděného hraběte Kecka“. Hned se zširoka zasmála: „Tak vida, nebyl mrtev ‚virklich‘. Jen zdánlivě. To je moc dobře. Mohla jsem si přečíst nadpis dřív a nemusila jsem plakat. A co to ty děti zpívají a vykřikují? Musím se jít na ně podívat!“

Otevřela dveře a podívala se. Podívala se a zůstala stát jako zkamenělá. Sešity toho krásného románu „Vražda o půlnoci u Černého potoka“ jsou ohavně rozřezány. Pepík je mačká v ruce. Ne, ty už dohromady nedostane, toto!

A zrovna zazvoní rolničky před domem. Páni se vracejí. Měla nachystat čerstvé kotlety, bramborový salát je hotov, a ona na všecko zapomněla. Div že ne celá zeď je počmárána uhlem, v kamnech tma, záclonky pohozené v koutě. Brok už měl cukru dost a ze záclonek si udělal kutloušek. Žofa myslí, že by bylo nejlepší utéct do sklepa nebo na půdu, nebo kamkoli. Ale jen pryč! Protože to nejde, zčerstva rozdělává oheň a má štěstí.

První vchází pan Štulc. Jak vidí vyjevené hlavy uhlem kreslené na zdi, jen se zeptá: „Pavlíku, s pravdou ven! Věděl jsi, že budeme malovat nebo ne?“

„Věděl, dědo, na mou pravdu! Jen pan Flóra dodělá u Žílinů a u pana Havlínka a nalakuje ty kříže, bude tu malovat. Ve středu, dědo!“

„Tož nebudeš bit! Pan Flóra tě sice nepochválí, ale naše babí to s ním umí. Něco dobrého mu uvaří a on nebude hubovat. Jenže, Pavlíku, víckrát tohle nedělej !“

Žofa zatím zčerstva se otáčela u plotny, babí chytla Janíčka. Rodiče Pavlíkovi ztrnuli nad začerněnou stěnou a jeho maminka hned mu řekla: „Počkej, doma!“

Ale Pavlík pověděl tak dojemně: „Maminko, my už tu kolikrát dostali od Žofy a ještě doma,“ že se musila v duchu usmát a nahlas dodat: „Slyšel jsi dědu. Bylo to posledně!“

Neděle končila se ve svornosti a míru. Cesta do branžovské myslivny byla krásná a veselá. Když konečně paní Líba děti k spánku uložila, když už i Madla ztichla, přinesla Pavlovi sklenku čaje: „Vypijem spolu, Pavle! Promrzli jsme dost. Bylo to velmi hezké, ale nikde není tak pěkně jako u nás doma.“

Pavel ochotně a radostně přisvědčil.

Na samotě dělal pana fořta branžovský pan adjunkt Pokorný a hajného Futírek. Povídala Týna z lesovny Týně Malinové: „Aspoň kdyby se jmenoval ‚Futýrko‘. To si člověk hned vzpomene. Ale Futírek, to je jako Fotýlek, aby člověk pořád pozor dával. Pravdu měl branžovský pán, když povídal: „Týno, pozor, Futírek je vejpadník!“ Povídal mi prve: ‚Týnynko, přece jen by vám lepší slušelo říkat paní Futírková než Křampulová. Já bych si vás hned vzal. To já nevěděl, že umíte takové dobré kapustové karbanátky!‘ A já si zase myslím, paní, jméno jako jméno a Křampula má moc věrné oči. A už jsme tak říkajíc v lidských hubách, už měnit nebudu. To támhle Tancibudka byl k ničemuž, a co z něho udělala Rozára? Pořádného člověka! Tak si myslím, paní, jak dá Pán Bůh, na jaře bysme se vzali. Jak uhodí lepší počas, dojdu se podívat, jak a co je s tím baráčkem. Na vejstavnost smejšlet nebudu, jen kdyby byla vlastní střecha nad hlavou. Pár krejcarů mám, jen jestli to za to stojí. Bude třeba asi oprav náramných. Povídal mi: ‚Týnynko, už mám toho ‚facírování‘ dost. Rád bych měl už svůj domov.“

Týna Malinová jí horlivě svědčila: „Máte pravdu, Týno! Ještě to překoukněte a jen do toho!“

XVII. VÝPRAVA ZE SAMOT.

Malý Kája se loučil s pěti kamarády velmi dojemně. Div neplakal.

„To u nás,“ povídal smutně, „není ani jeden tak ‚vymejšlivej‘ kluk jako tady. Tak s Bohem, kluci! Já zas přijedu. Já bych tu byl o moc radši než doma s tou malou holkou.“

Kluci byli vyjevení. Každý dostal od paní lesní velikou buchtu a od vzácného pána každý po pětikoruně, a to bylo co říct! Nemohli to spočítat dohromady. Šli proto po odjezdu vlaku k babičce Fýbortovic na opatrnou poradu. Vít začal: „Babí, kolik je to pět a pět?“

„Deset přece,“ odpovídá babí.

Kluci stáli před ní v řádce. Frantík se ptal:

„A pět, a tuhle Pepíka pět.“

„To už je dvacet,“ říká babička.

„A ještě pět,“ vyhrkl poslední.

„To už je pětadvacet! A čehopak, chlapci? Suchých švestek nebo peciček?“ ptá se babí.

„Koňur, babí!“ vyhrkl Lojzík.

„Pětadvacet koňur! Pro pána Jána, to je, to máme půl třináctý zlatky. Kdopak má tolik peněz? Nejspíš Venoušek – jako ředitelovic – ne?“

Kluci už vyrazili ven. Teď by musili říct, že oni, a hned by musili peníze dát domů mamince.

„Kluci,“ volal Lojzík, „to je o moc lepší pětadvacet koňur než půl třináctý zlatky. Což abysme si koupili něco dohromady? Třebas pytel burských oříšků? A rozdělili se?“

Františk se ušklíbl: „To by bylo lepší ty maškarový papírový čepice anebo ‚ralvy‘.“

„Říká se ‚larvy‘,“ poučuje Tonda.

„Larvy,“ ohrnul nosík Francek. „Z larvy se vylíhne brouk nebo motýl. Ale kluci, když si dohromady koupíme za pět korun cicvárový semínko, tak ho dostaneme tolik, že nás bude všecky bolet břicho kolik dní. Ostatní koruny musíme dát domů. Kluci, kdyby se naše maminka dozvěděla, že celou korunu utratím, ta by mi dala! Hned by řekla: „Já ti dám za korunu cicvár! Za pěťák máš dost!“

Cestou domů nebyl Kája tak hodný jako když jel na samoty. A čím blíž k domovu, tím otázek bylo víc.

„Babí, jak velká bude ta holka?“ ptal se neuctivě.

„Holka, chlapče, jakpak to mluvíš? Takový drobeček, taková děvulinka, sestřička tvoje maličká, a ty řekneš holka,“ kárá ho babí.

„Děvulinka, babí, to je zrovna jako bambulinka. Už kouká? A pozná mě? A už budeme doma? Dědo, dejte panu ‚korduktérovi‘ korunu, ať jedou čerstvějc. Babí, to mě bolejí nožičky, když pořád sedím. Kolik je naší mamince, babí? Už je stará, vite? Už si ani nechtěla hrát se mnou na honičku. Kolik, babí, asi sto?“

„No, to by měla slyšet maminka!“ říká děda z hajnovny. „Ta by ti dala! Tvoje maminka je ještě velmi mladá.“

„Mladá, dědo?“ vrtí Kája hlavičkou. „A když jsem chtěl, abysme měli pět kluků, nechtěla. Babí, proč máme málo dětí? Heverkovic jich mají dokola stolu.“

„Teď budete už dva,“ usmívá se pan lesní.

Kája ohrnuje rtíky: „Dva, dědo? Dva – to bysme byli, kdyby to byl kluk. Ale takhle máme zase jen jedno dítě. To jsem já – a holku. Kdyby Pilkuska byla vyhrávala na flašinet ‚Já husárek malý‘ anebo ‚Copak je to za vojáka‘, tak…“

Přerušil ho pan lesní: „Ta druhá písnička, Kájo, vůbec pro děti není. Neodvaž se ji někde zpívat! Hned by byla trojka z mravného chování! To je vojenská písnička, ne dětská! Slyšíš? To Vincek, viď?“

„Hm,“ zakýval Kája hlavičkou. „Ten umí písniček! Taky ‚Já jsem si ten kvíteček za čepici dal,“ rozezpíval se Kája jasným, čistým hláskem.

Spolucestující měli náramnou zábavu. Ale Kájovi babí z lesovny položila ruku na pusu a babí z hajnovny ho lehce třepla po zádech: „Copak tě to napadá?“

Kája se trochu urazil. Tak se těšil, až přijede domů, že hned té malé holce zazpívá takové krásné písničky, ale takhle asi nebude smět. Sedí chvíli zticha. Dětské sobectví nabylo vrchu. Přemýšlí: Dva dědové, dvě babí, tatínek, maminka, Webrovic, pro pána krále, to bude lidu najednou! A všichni budou pořád říkat: „To nesmíš zpívat! Tohle taky ne! Tu holku nesmíš tahat za prstíček! To ji bolí! Buď zticha! Holka spí!“ Za chvíli se ozval: „Budeme mít asi málo postelí pro vás, babí! Taky povídal Vincek, že zejtra jistě bude padat sníh! To bude závějí! To byste se ani pozdějc nedostali domů. To se asi Týně stejská, vite, babí? Já bysem ji tam nenechal tak samotnou. Kdyby přišli lupiči – –“

Maminky dřímají. Tatínkové se na sebe podívali s polknutým úsměvu. Pan lesní podotkl: „To víš, hochu! Na zemi spát nebudeme, a jestli nemáte dost postelí, abychom se raději

vrátili. Po Týně se nám ovšem stýská, to je samo sebou. Tak jistě to víš, že máte málo místa pro všecky?“

„No, postele než čtyři. Taky máme tři pohovky, ale z těch byste spadli jako nic. My beztoho zas na prázdniny k vám přijedeme.“

V tu chvíli Kájovy oči zavadily pohledem o velkou lepenkovou krabici, kterou úzkostlivě opatrovala babí z lesovny. I teď měla ji vedle sebe na lavičce a každou chvíli se ohnala rukou, jestli krabice dobře „sedí“. Když se ptal, co je v ní, řekla babí: „Takových dobrot, Kájo, že se budeš jen ulizovat. To na křtiny!“

Kája malou chvíli vnitřně bojuje. Uvažuje. Když budou u nich doma jen Webrovic, mohl by říci, aby babí z lesovny jela až k nim k vůli těm dobrotám, které veze. Babí z hajnovny taky veze koš, ale tam je všecko syrové – krůta, domácí uzené, máslo, vajíčka, husí sádlo. To se nejí jen tak, to nic není.

„Dědo,“ začíná, „třebas babí z lesovny by mohla až k nám, a vy byste – vy byste – – –“

Pan lesní zná příliš dětskou duši, než aby se hněval. Smích už potlačit nemůže. Rozhlaholil se, až paní lesní probrala se na pár vteřin z klímání a ruku položila na krabici.

„Mně se zdá, Kájo,“ říká pan lesní, „že bys nás nejradši vyložil někde tady v polích! Prosím tě, co bychom tu dělali?“

Kája se usmívá trochu rozpačitě: „Víte, dědo, tady pořád jezdí vlaky. Ňáký byste chytli a uháněli zpátky k Týně.“

Rozesmáli se všichni. Paní lesní prokoukla, protřela si oči, a za malou chvíli vjížděli do poslední stanice.

XVIII. MALÝ KÁJA NECHCE HOLČIČKU.

Nevěděl velký Kája, který na nádraží čekal, koho dřív do náručí chytit. A přece to byl ten nejmenší z nich, malý Kája, kterého prudce stiskl a který mu pošeptal: „Tatínku, vite, s tou holkou to bylo jen tak. Vite, že máme doma pět kluků?!“

Než přivítal velký Kája všechny ostatní, úprkem rozběhl se malý k domovu. Cestu znal dobře. Jediná touha ho schvátila: Po mamince. Říkal si v duchu: „Maminka, to je nejlepší na světě. To je ještě lepší než ty dobroty v krabici babí z lesovny.“

Nemůže najednou pochopit, že mohl kolik dní být bez maminky. Utíká, už jen aby byl u ní.

Rozdrnčí se prudce zvonek u kuchyně. Paní Webrová pospíchá otevřít. Zvonek drnčí bez přestávky. Zlobí se: „Copak rozumu nemají? Zdeňa usnula, a takové zvonění!“

Otvírá a prst dává na rty. Kája vrazí dovnitř: „Pochválen Pán,“ víc neslyší. Práskly dveře u prvního pokoje, práskly u druhého, a paní Webrová se křižuje. Kája už je u maminky. Paní Weisknechtová marně ho chtěla zadržet. Nemůže se vynadívat na maminčiny oči, vlasy a úsměv.

„Má zlatá maminko, to jsem rád, že jsem u vás!“

Láskyplnými, ale neobratnými pohyby pocuchal maminčin účes, pomačkal jemné krajky na župánku, ale maminka se nezlobila. Zeptal se: „Maminko, kolik máme těch kluků? Pět, vite!“

Zavrtěla hlavou: „Ne, miláčku, holčičku máme. Podívej se přece na ni! Na kočárku leží.“

Kája už stojí u kočárku. „To je hezoučká holčička, viď,“ říká maminka.

Kája s povzdechem se obrací: „Moc ne, maminko! Je to jako nic a ještě ani nekouká. Je to jako slepé kotě. To by o moc lepší bylo pět takových kluků, jako mají Heverkovic.“

Maminka div se nekřižuje nad tou, jak si v duchu říká, bohopustou řečí. Paní Weisknechtová, která nemá ráda lidi a děti, kteří ji přehlížejí, říká poťouchle: „Bude chlapeček chovat sestřičku!“

Kája si patrně teď uvědomil přítomnost cizí osoby. Podíval se na ni skoro tázavě a řekl: „Chtěla jste něco, paní? Maminka teď nemá kdy. Za mnou jde lidu z nádraží, to byste koukala! Ani se sem nevejdou. Nejlepší, kdybyste uháněla domů.“

Paní Weisknechtová by ho byla nejraději pleskla po puse. Bodejť bude uhánět domů, když přijdou obojí rodiče. To bude věcí k jídlu a diškrece se všech stran.

Bylo slyšet tlumené hlasy v prvním pokoji a Zdeňa zavolala hlasitě: „Jen pojďte dál! Těším se na vás! Nespím.“

Paní Weisknechtová opravdu musila ustoupit do pozadí. Čtyři šedivějící hlavy sklonily se nejdřív k Zdeni a potom hned nad kočárkem. Káju, který prve stál v cestě, babí z lesovny odstrčila se slovy: „Počkej trochu, chlapče, ať už vidím maličkou!“

Odešel do kuchyně, kde zrovna stěžovala si paní Weisknechtová paní Webrové: „Tak mě páni rodiče docela přehlídli! A jsem přece při takovýchto zástojích první personou. No ne?“

Kája si přisadil: „Mě taky přehlídli, paní! A jsem víc jejich než vy! Vy jste cizí ženská, a je vás všude plno. Měla jste už jít domů!“

„Copak bych chodila domů?“ zlobí se paní Weisknechtová. „Oběd jsme odbyli dost ledabylo, přece čekám na večeři, ne? Takových košů, totě bude dobrot!“

„Ovšem, ovšem, paní Weisknechtová“, klidní ji paní Webrová. „Večeře bude náramná! Jen se posaďte, doliju vína! Zákusků máme dost.“

Libuje si paní Weisknechtová u sladkého vína a máslových rohlíčků. Už ani na Káju se nezlobí. Začíná: „Jakpak asi se bude holčička jmenovat? Copak myslí Kája?“

Kája zrovna si myslil, kdyby tak tu byl Vincek z Lážova, že by spolu došli k staré Pilkusce, že by jí řekli, holku že si mohla nechat, odpovídá: „Jmenovat? Jak by se měla jmenovat? Já bych nejradši Mordulínu nebo Smrkolu. To je aspoň něco. Mordulína byla princezna, a Smrkola – no, ta smrťuje lidi, aby umřeli. Tak bych jí řek’: Sestřičko Smrkolo, u nás nesmrťuj, my chceme na léto na samoty!“ Zdůvěrnil v hlase: „Paní, vy jste přišla k naší mamince na návštěvu?“

Rozhodila paní Weisknechtová ruce do klína a odpověděla záhadně: „Přišla a nepřišla, jak se to vezme!“

Paní Webrová otvírala koše a zkušeně prohlédla obsah. Vytáhla šrůtku domácího uzeného – krkovičku pěkně začernalou a jalovcem vonící – ukázala paní Weisknechtové a usmála se: „Z mladého. Bude jako mandle. Podáme k němu bramborový salát, je hotový.“

Paní Weisknechtová se ulízla: „Milostpaní, pro domácí uzené s bramborovým salátem bych se utloukla! Ráčejí ho hodit do vařící vody, aby šťáva neutekla!“

„Je tu také domácí ‚fašírka‘. Tu dáme na studeno s domácím chlebem. Paní lesní dělá znamenitou.“

Paní Weisknechtová se znovu ulízla. Kája už několikrát otevřel hubičku, ale k slovu se nedostal: až teď: „Znáte, paní, starou Pilkusku? Víte, tu, co nosí malé dětičky? Víte, já bysem radši než tuhle jednu holku měl pět kluků doma. Tak si myslím, to ona si špatně narafičila písničku. Místo , Já husárek malý‘ nebo ‚Copak je to za vojáka‘ začala asi hrát: ‚Sadila, sadila fialinku v roli‘, a vyběhla z domečku holka. Tak ji přinesla naší mamince. Víte, paní, já řeknu Tondovi Heverkovic – – –“

Nikdo už se nedozvěděl, co chtěl malý Kája říci Tondovi Heverkovic, protože z pokoje přišly maminky do kuchyně a začaly pomáhat při vaření. Večeře byla znamenitá a paní Weisknechtová se blahostně usmívala. Jen Kája, když se před spaním pomodlil, dopověděl si v duchu: „Já řeknu Tondovi Heverkovic, že tu holku vrátíme. Ať nám přinese pět kluků!“

XIX. KAM S HOLKOU?

Když druhého dne po ránu vyložil Kája Tondovi plán o odstranění „té holky“, zakýval Tonda hlavou. Pamětliv jsa pohlavku, který před chvílí dostal od maminky, řekl tiše: „Víš, Kájo, na tu Pilkusku já nevěřím. Flašinet jí kňourá až hanba. Leda by dětičky vylejzaly! To spíš zalejzaly. Heleď, chodí k vám paní Weisknechtová, viď? No vidíš! S tou se poraď!“

„S tou já velké řeči nevedu, Tondo! Ale heleď! jestli ta holka ještě nekouká, mohli bysme ji utopit!“ říká Kája tak klidně, jak by se jednalo o puchr a ne o sestřičku.

Tonda se usmívá: „To bys dostal! Třeba kriminál!“

Kája chvíli uvažuje o tom prvně slyšeném slově, než řekne: „Tak ji odvezeme Pilkusce, ať nám dá za ni pár kluků.“

„Což když nebude doma?“ ptá se Tonda.

„Hm, tak napíšeš ceduličku ‚My chceme kluka‘ a necháme to tam.“

Tonda byl darebák. Místo aby Kájovi vyložil, že je to nemožné, už si myslil: „Až začnou hledat tu holku, řeknu, že o ní vím, doběhnu pro ni k Pilkusce a pětizna bude jistá. Hned si koupím couláky na králikárnu a ‚pumeranč‘.“ Nahlas zapochyboval: „Jen jestli se s ní dostaneš ven! ‚Kučárek‘ nevytáhneš sám, toto!“

„Kočárek má ve správě pan Zeman. Každou chvíli čekám, že s ním přijede. Řeknu mu, aby jej nechal dole, holku seberu, až u ní žádný nebude, a podrančíme. Dnes nemáme školu, můžeme dávat pozor!“

Opravdu za chvíli přijuchal s kočárkem učedník od pana Zemana. Byl rád, že nemusí dál než k zahradě. Na výzvu Kájovu nechal jej stát u vchodu a šel zpátky. Účet sice měl v kapse, ale kdepak by jej dával klukům, ze kterých koňura od cesty nekouká. Půjde s ním „ekstra“.

„Hlídej kočárek!“ řekl Kája. Vybrakoval obě kapsy. Tři koláčky, hrst zázvorek a kus čokolády se přestěhovalo do Tondových rukou.

Sedí Kája v kuchyni u kamen a čeká, brzo-li se kuchyň vyprázdní. Říká si v duchu: „To je pořád lidí!“ Protože maminka ještě spí, leží dnes maličká na kuchyňské posteli, pevně zapovitá v peřince. Spí také. Ale každou chvíli se nad ní někdo sklání. Babí z lesovny nese do prvního pokoje snídani a říká: „Kájo, pojď, budeme snídat! Maličká spí.“

Proběhla tu ještě babí z hajnovny. Zadívala se na dítě se sladkým úsměvem a řekla polohlasem: „Chutná ti spaníčko, děvenko, to je dobře. Ale sluníčko za chvíli do očiček by ti svítilo. Překlopím přes postel tu tabuli. Tak, děvenko malá, nic se ti stát nemůže. Kolem dokola máš polštáře, vypadnout nemůžeš. A než se vyspinkáš, bude tu kočárek. Kájo, pojď snídat, hošíčku, pojď! Těšíš se, že budeš chovat, viď?“

„Já, babí, půjdu hned. Ňák mě rozbolelo bříško. A chovat? Ba ne, babí, to já nebudu!“

Maminka hajná neměla kdy ho pokárat, protože se otevřely dveře pokoje a pan lesní volal: „K snídani! Kájo, ty také!“ Maminka hajná šla, ale paní lesní řekla: „Kája, tatínku, sotva půjde! Snídal už dvakrát!“

A tak se stalo, že Kája se přiblížil k posteli, jen se dveře pokoje zavřely, a oběma ručkama se rozehnal po dokonale zapovité holčičce. Dík pevnému utažení posunul peřinku blíž. Oběma ručkama zajel pod ni, vyzdvihl, jen hekl a už byl u dveří s nákladem. Tonda počumoval už v chodbě: „To je tíha, Tondo, pones ty!“

Tonda chytl peřinku zručně jako stará chůva a už uháněl ke kočárku. A už gumová kola tlumila nárazy kamenité cesty a oni zarejdovali vpravo pod vily dolů. Asi 10 minut cesty, a byli u Pilkusky. Ta doma nebyla, ale dveře byly otevřeny a postel rozestlána.

„Ceduličku napiš!“ říká Kája.

Marně hledají kousek papíru a tužku. Odhodlaně béře Tonda prázdný sáček a Kája vítězoslavně vytahuje z kapsy kousek tužky. Piš: „My chceme kluky.“

Napsal Tonda: „Michce me kluci“. Nechal sáček na stole a vyšli. Holčička byla sytá, hezky se jí spalo na posteli, kam ji položili. O ničem nevěděla.

Kočárek strká Tonda rychle před sebou až do chodby. A Kája, protože dnes přece jen moc brzo vstal, pokládá hlavičku na ruce u svého malého stolečku a usíná.

Tak ho našla babí z lesovny. „Chudinka malá, on dospává, Počkej, milánku, položím tě na pohovku!“

Milánek spí na pohovce a v kuchyni dělají přípravy ke koupání holčičky. Paní Weisknechtová má dnes napilno, pobízí k spěchu.

Jen hekl a už byl u dveří s nákladem…

„Tak s Pánem Bohem,“ žene se paní lesní k přiklopené kuchyňské posteli. „Děvunko, musíme tě vykoupat!“

Nejdřív opatrně, ale určitě sáhne doprostřed. Nic. Potom se rozmáchne oběma rukama vpravo, vlevo, potom vyhazuje z postele bílé polštáře a na konec sráží dřevěnou tabuli. Zasvítilo sluníčko do kuchyně – a postel prázdná. Někdo se chyť zoufale za hlavu, někdo bolestně vykřikl, někdo beznadějně zalomil rukama, někdo s šíleným chvatem vyhodil z postele prošívaný slamník. S takovým chvatem, že pes Péťa a kocour Šáša v posledním zlomku vteřiny uskočili a Šáša s táhlým kňouráním vyskočil na stůl, Péťa s polekaným zavytím uskočil pod kamna. A těmi zvířecími hlasy rázem se prolomila lidská ústa. Nastal hluk k nepopsání. Bědovali, naříkali, postel odtáhli, všude se dívali, ale holčička nikde.

První se vzpamatoval pan lesní. Velký Kája zrovna se natáhl na zem a svítil si elektrickou lucerničkou pod příborník, když pan lesní vyrazil na chodbu. Div při tom neporazil pana Webra, který seděl na bobku a prohrabával popelník. Hledal holčičku.

Tonda Heverků seděl na schodě k chodbě.

„Jářku, kluku, neviděl jsi tady někoho běžet s dítětem v náručí? Dostaneš zaplaceno. Jen si vzpomeň!“

Tonda se v duchu usmívá a nahlas říká: „Esli, tak to by mohla vedít Pilkuska. Já bysem tam doběh’.“

Pan lesní ho popostrčil, Tonda se rozběhl. Tonda uhání a pan lesní dlouhými kroky za ním.

XX. HOLČIČKA ZAS DOMA.

Holčička u Pilkusky se už před hodnou chvílí probudila a hned spustila ranní serenádu. Hlučnou a dlouhou. Když vystřídala všecky hlasové rejstříky, zabrala zhluboka. Kopala nožičkama, až cíp peřinky povolil a nožičky byly na vzduchu.

Pilkuska byla zabrána v družný rozhovor se starým Šupinkou u rybníčku. On slyšel špatně na pravé, ona na levé ucho, ale vyhověli si. Byli sice konkurenti – Šupinka chodil také s flašinetem ale nepřekáželi si. Když chtěli jít přes pole, řekli si poctivě, jak to vezmou za sebou, aby nehrál jeden druhému „do huby“. Když hráli v městě, šel každý kam chtěl a neviděli se celý den. V městě byla silná konkurence a Šupinka div očima neprobodl takového, jak on říkal: „To je muzikant? Hraje? Vůbec nehraje. Točí klikou? Netočí! Než spustí kastlička písničku, párkrát páčkou otočí a potom čumí. ‚Gramofór‘, řekne! A ‚fór‘ to je. Na mámení lidí! Za co vybírá? Za čumění. Pilkusko, to my jsme ‚inčí‘ muzikanti!“

Toho dne po ránu vykládal Šupinka poklesle, že tohlecto, co se teď děje, ani Sibyla nepředpověděla. A byla to přece ženská tuze fortelná. Včera zašel s flašinetem do hospody „U dvou sov“, a Mareček – jako hospodskej – povídá: „Šupinko, už s tou rachotou budete musit zůstat doma. Teď už jsou ‚přetrumflý‘ i gramofóry. Radio, Šupinko, radio jsem si opatřil.“

„Tak jsem vám, Pilkusko, koukal jako ten ‚vosel‘. Kastlička černě lakýrovaná, jen se třpytí, všelijakých drátků a vroubků, na kastličce ‚trouba‘. Ve dveřích nahoře vyvrtaný otvor, drát jím kuchyní veden je ven oknem, u stodoly vysokánská tyč a čechmant ví, kam drát ještě od ní, ale za stodolu ne, toto! Vytáhl malou páčku – to bylo v ½5. odpoledne – a povídá: Praha vysílá odpolední koncert. No, Pilkusko, moc krásné to nebylo. Nebyli ‚halt‘ sehratý, ale hrálo to. Řek’ ‚z Prahy‘. Pilkusko, ta dálina do Prahy! Tak jsem z toho Matěj. To budeme už jen do vymření jako ty drožkářské koně. Énu, Pilkusko, jde to s námi s kopce!“

Pilkuska pokyvovala hlavou: „Baťť, baťť, s kopce, Šupinko! No, taky tu budeme jen do smrti, už to ňák doklepeme.“

„Pilkusko,“ zněžnil Šupinka hlas, „nesmíme házet flintu do žita! Mám nápad. V té staré hymně jsme zpívali: Když se ruka k ruce vine, pak se dílo podaří! Jářku, Pilkusko, spojme se proti těm novotám! Choďme spolu s flašinety, hrajme na dva! Tři, čtyři nové písničky si dáme do inštrmentů vrazit, to bude něco! To bude jako ‚piámo‘ čtyřručně.“

Pilkusce zasvítí v očích. „To by nebylo špatné, Šupinko! Ale aby nebyly marné řeči a my v lidských hubách, to bysme musili dřív na faru!“

„Jako dát se sezdat?“ škrábe se za uchem Šupinka.

„No toť! Pár krejcarů mám našetřeno, vy taky. Najmeme si tu cimru u Kováčů, Šupinko. Musíme se spojit proti špinavé konkurenci jako jeden muž,“ vykládá nadšeně Pilkuska.

Šupinka pochoval už dvě ženy. Při pohřbu druhé složil sám sobě slavný slib, že už má manželství metr nad hlavu. A tuhle přijde Pilkuska. Čepice se mu posunula k uchu. „Jako jeden muž, říkáte, Pilkusko? jen aby to nebyli dva muži na jednu ženskou, a tou bych byl já. Víte, já mám tuze měkké srdce. Svárů nevedu, mám rád pokoj a klid. Halejte, koli’ pa’ je vám vlastně?“

Pilkuska odbočila s odpovědí trochu stranou: „Víme, zubů mám ještě ‚vosum‘, no, esli dobře počítám, v dubnu mně minula vosumapadesátka. Trvám, Šupinko, vy máte na zádech šestašedesátku.“

„I toto!“ brání se stařík. „To jsme teda jen pět roků vod sebe, tak jakorát. No, to bysme teda mohli vplout do toho manželského přístavu, třeba jsem se zařek’, už nikdá víc! Tak si dejte do pořádku lejstra, ňák to dojednáme!“

Pilkuska jde domů. Vlastně nejde. Skoro poskokem uhání. Vida! Přece se vdá. Mladice už není, ale aspoň má rozum. Myslil on si, Šupinka Ferdinand, jen tak „na hromádce“, kdepak! Ona má zástoje! (Myslila – zásady!) Outrata on není, flašinet má lepší než ona (dnes si prvně přiznala), a tak k veselce jako s hráze do rybníka. Nevěstou je, ano! Poskokem srdce jí tluče. Pravé ucho nevnímá ničeho, ale levé je v pozoru. A levé slyší dětský, kvílivý pláč.

Ve dveřích svojí světničky stojí jako žena Lotova. S ohromným úlekem. V té chvíli z bezbarvých rtů splývají slova: „Tááák! Přece jsem počestná, zachovalá panna, a dítě u mne pláče na posteli! Rány do palice! jestli se tohle dozví Ferdinand, jakživi nebudeme hrát po domech jako ‚piámo na čtyry ruce.“

Tonda Heverkovic jí proběhl pod rukama. A než se ona vzpamatuje, chytá dítě. Ale za ní se ozve hlas pana lesního: „Buďtež Bohu díky vzdány! Maličká je tady.“ Sáhl do náprsní kapsy, vytáhl tašku s penězi, z ní krásnou zelenou stokorunu, zatřepá jí Pilkusce před očima a říká: „Paní Pilkusová, to za mlčení a chvíle, v nichž naše maličká vás tu obtěžovala pláčem.“

Teď se vzpamatovala. Nejdřív sebrala stokorunku, potom se líbezně usmála: „Paní ještě nejsem, prosím, ale budu co nevidět. Dnes jsme si tak říkajíc s Ferdinandem dali slovo. Budu paní Šupinková! Pán Bůh naděl stokrát víc! Ráda jsem posloužila.“

Tonda Heverkovic držel maličkou v náručí podle všech pravidel. Ozval se: „– sím, vona Pilkuska zrovna teď přilítla!“

„Cti,“ chtěla říct Pilkuska, „stáří,“ ale včas se vzpamatovala. „Cti stav počestné nevěsty a nemel na prázdno!“

Pan lesní vzal maličkou na své lokty. Opatrně založil cíp peřinky, ale maličká byla teprve asi uprostřed ranní serenády, protože v křiku neustávala. Pan lesní pospíchal s pokladem v náručí domů, Tonda za ním poskakuje.

U vily se pan lesní rozpomíná. Podává Tondovi krásnou, ještě nepřeloženou dvacetikorunu. Tonda jen vyhrkne: „Plaj Pán Bůh!“ a už ho není vidět. Pan lesní přináší dítě v nejkritičtější chvíli. Obě maminky i paní Webrová padaly z mdloby do mdloby. Vždycky jedna se posadila, dvě se skácely. Pan Weber přebíhal zmateně s místa na místo. Velký Kája „křísil“, tatínek hajný v umyvadle obklady z octa a vody namáčel. Pan lesní vrazil do dveří. Zdeňa spala tichým spánkem.

„Tu je!“ vykřikl pan lesní. „K mámě s ní! Pláče celou cestu!“ Zároveň v pokoji Zdeňa oči otvírá. Velký Kája podává jí dítě.

„Před Zdeňou,“ řekl pan lesní, „se nesmí ani pípnout!“

Děcko se ztiší u matky, maminky se posadily s paní Webrovou i paní Weisknechtovou v kuchyni. Najednou jim tuze k chuti přišla kyprá bábovka a výborná káva. Pan Weber si nesl už druhý šálek černé. „Na ten úlek,“ vysvětloval. „Jen tak čistou, aby se člověk vzpamatoval!“

Čtyři ruce vztahovaly se po novém kousku bábovky, když pan lesní vyšel z pokoje. Čtyři páry zvídavých očí otočily se po něm. Čtvero úst zeptalo se najednou: „Kde byla, chudinka?“

Pan lesní odřízl špičku svátečního cigárka, zapálil si, odfoukl labužnicky kouř a řekl suše: „U Pilkusky. Kdepak je Kája?“

„Malý Kája, tatínku, spí přece! Podívej se, v pokoji na pohovce.“

Nebylo času na další vysvětlování. Maminky i ostatní se spokojili vědomím, že Tonda Heverků, aby se domohl nálezného, holčičku v nestřežené chvíli zanesl Pilkusce.

Káju si vzal na paškál pan lesní ve chvíli, kdy on se důkladně prospal, po třetí nasnídal a vyběhl na dvůr. Šel za ním: „Heleď, Kájo, pročpak ty jsi řekl Tondovi, aby chudinku malou odnesl Pilkusce? Však já tam dobře viděl cedulku: My chceme kluci! To ty, viď?“

Kája vyhrnul dlouhé černé brvy a zadíval se do očí dědy svýma sazovýma – po tátovi – očima: „Dědo, kdyby to byla aspoň Pepka, ale povídala teti Webrová něco o Jarmilce nebo Květušce, tak jsem si myslil: To radši kolik kluků! Nejdřív jsem povídal Tondovi, jestli holka ještě nekouká, že bysme ji utopili.“

Pana lesního tvář mizí za kapesníkem a Kája jde dořeknout svoje poslání do kuchyně: „Jestli ještě nekouká, mohla se utopit jako kotě! Co s ní? Co s holkou? Tak jsme ji zavezli Pilkusce! Děda nám to všecko zkazil.“

Babí z lesovny chytla malého Káju za ruku a popostrčila ho do špíže se slovy: „Dítě nešťastné a my s tebou. Kaj se za svůj hřích!“ a přirazila za ním dveře.

Když za chvíli vcházel pan lesní do kuchyně, hned se ptal: „Kdepak je malý Kája?“ Slyšel odpověď: „Ve špíži, kaje se.“

Než zvykl Kája přítmí, zdálo se mu jen začít plakat. Ale rozsvítilo sluníčko i to okénko ve špíži a Kája se myšlenky na pláč vzdal. Totě tu bylo načatých zavařenin! A na míse bramborový salát, který nikdy nesměl jíst. A tuhle nakrájený dort. A tamhle vanilkové rohlíčky. Kája se láduje. Protože po rybízové marmeládě načal bramborový salát, což se k sobě rozhodně nehodí, ušklíbl se trochu: „To má naše maminka pravdu, ten že není pro děti. Honem to zapiju mlíčkem.“

A potom mu tuze zachutnal mandlový dort, který zakousl kouskem paštiky a zapil šťavou z brusinek. To se zas ošklíbl: „Brusinky na talířku, když maminka kousek dá, moc dobré. Ale tahle štávička nestojí za nic. Copak to má maminka tuhle?“ dívá se zvídavě na talíř, kde je několik kousků domácí slaniny, pěkně opaprikovaných. To pan lesní kousíček rád dopoledne zajedl a sklenkou slovenského zapil.

„Jako špiček to vypadá, ale je to červené.“ Ukrojí si kousek. Rozkousne, lekne se: „To je horké! To to pálí!“

Horké to nebylo, ale paprika pálila. Honem to vyndá z hubičky a přece palčivost pořád trvá. Pije mlíčko, nic nepomáhá. Támhle jsou suché švestky. Několik jich dá do hubičky, rychle kouše a myslí si: „Tak jsem si chuť po těch dobrotách všecku zkazil hloupými švestkami!“

Sedá na konec lavice. Švestičky snědl, pecky oknem vyhodil a ztichl. Po chvíli zajel rukou na bříško.

„Bolí,“ řekl si tiše. „Po takových dobrotách a bolí. To je ale hloupé bříško!“

Bříško bolí čím dál víc. Už tak moc, že jen maminka dovede potěšit. Tluče do dveří. Kladívkem. Vyletí se židle maminka hajná, protože mezi ranami je slyšet naříkání. Pospíchá ke špíži a otvírá.

Kája se žene do pokoje k mamince, bříško si drží a pláče. „Maminko, to mě kouše bříško!“

„Honem do postýlky, Kájo! Babí ti uvaří zeměžluč, zas budeš chlapík!“

Mezitím babí z lesovny udělala přehlídku ve špíži a hlásila mezi dveřmi: „Ten tam sněď věcí! Kájo, zeměžluč bude za chvíli, honem do postýlky! Dám ti zatím teplou pokličku na bříško.“

Kája leží jen půl hodiny. Potom má pořád pospěch. Když konečné bříško se usadilo, usíná. A jeho poslední slova jsou: „Babí už mě víckrát nezavírejte do špíže! To mě to prohnalo!“

Babí si spokojeně oddychla: „Zaplať Pán Bůh, že to odneslo jen bříško. Jen když žaludek zůstal v pořádku!“

XXI. POPLACH VE VILE.

V nastalých přípravách druhého dne, směřujících ke křtinám, zapomnělo se na větší trest pro Káju. Jednalo se o jméno maličké holčičky. Kája chtěl prorazit jméno „Pepka“, ale dostal od tatínka žderchu do zad se slovy: „Prosím tě, abys už maličké říkal teď ‚Pepko‘, ne?“

Paní Weisknechtová měla nalíčeno na Jiřinu nebo Jarmilu, paní Webrová na Miroslavu, babí z hajnovny v skrytu duše své na Stanislavu. „Přeceť se narodila na 7. května,“ říkala si potichu, ale nahlas ani muk. Babí z lesovny se vytasila s Miladou nebo s Vlastou. Děda z hajnovny, že by se snad patřilo „Žofie“, když se „vynachází“ také v máji. Pan Weber brnkal na housličky a říkal: „Třebas ‚Vilemína‘, taky je v máji její svátek.“

Zdeňa už měla hlavu skoro rozbolavěnou z těch nápadů. A velký Kája, který chtěl prosadit „Zdeňu“, si uvědomil, že má tatínek z lesovny pravdu: „Dost soužení vysvětlovat, co řekl velký a co malý Kája, neřku-li ještě malá a velká Zdeňa.“

Pan lesní se tentokráte rodinné porady neúčastnil. Seděl v pokoji u Zdeni s tajným, ale horoucím přáním v srdci, kdyby si tak někdo vzpomněl: Maličká ať se jmenuje tak, jaké jméno si přinesla. Sedmého května se narodila. V den jeho sv. patrona. Kéž by to byla Stanislava! Už ani velký Kája neví, co říci. Skoro mechanicky béře do rukou kalendář. Říká: „Sedmého se narodila, sedmého, tatínku, tož to bude Stáňa! Stanislava podle vás. Jméno si přinesla!“

Pan lesní si odjakživa na velkého Káju potrpěl. Usmál se šťastně: „Jak myslíš, ale byl bych tuze rád. Vidíš, naše ženské na to nepřišly!“

Ohlásil to Kája v prvním pokoji. Paní Weisknechtová hned se přitočila k maličké a říkala: „Tak budeme mít Stanislávku, Stáničku, Standičku, Stávinku.“

Malý Kája se na ni podíval nevraživě: „To ty ostatní holky ještě přinesete? My chceme kluky!“

„Ale ne, Kajoušku,“ drmolila paní Weisknechtová. „To já jen říkám, jak budeme holčičce říkat!“

Kája zčervenal, protože ničím víc ho nedopálil, než mu říci jinak než Kájo! A ona „Kajoušku“.

„Paní, já jsem Kája! A jak tu vlastně budete dlouho? Pořád jen jíte a nic neděláte!“

Tatínek ho klepl přes pusu a babí z hajnovny řekla hlasité: „Kája je prostořeký kluk a zavru ho na půdu. Kájo, pojď!“

Kája byl poslušný chlapec, je pravda, ale při této výzvě přece jen se ozval: „Tak jsem myslil, že žádná babí nezavírá malé kluky na půdu, a babí z hajnovny ju. Mohl by tam jít se mnou Tonda Heverkovic?“

Ostatní omlouvali Káju paní Weisknechtové, která dělala uraženou, a tak jeho slova slyšela jen babí z hajnovny. To už byli na chodbě.

„Milý chlapče, když ty jsi hodný, i já jsem hodná. Ale urážet paní, která vám přinesla tak zdravou, roztomilou holčičku, nesmíš! Proto budeš potrestán!“

„Mohla si holku nechat!“ odmlouvá Kája. „Kdo se jí o ni prosil? A vůbec babí, ona děti nenosí. To Pilkuska!“

Zaklaply za ním dveře u půdy a Kája se rozhlédl půdou. Ta je velká! Ani si ji ještě pořádně nikdy neprohlédl. A což tuhle ten žebřík, ten je! To by Tonda koukal! A což Pepka! Pro pánečka, žebřík je vysoký až k hřebenu střechy a tam je skleněné okénko. Otevřené! Kája moc rád leze po žebříku. Už je u okénka, už prostrčí hlavičku. „To je krása! Na hřebenu střechy je taková, no, zrovna židlička. To asi páni od telefónu tam posedají, když spravují. Kdybych tam tak mohl vylézt, sednout si a dívat se kolem!“

Copak, protáhne se jako nic. Kája už je na střeše. Už se vytahuje nahoru. Šťastný úsměv leží v jeho sazových očích i červených rtíkách. Sedí u komína zrovna jako na březové lávce u nich v zahradě za altánem. Stačil jediný neprozřetelný pohyb, a Kája se skulí po střeše a s té dolů spadne rozbitý – mrtvý. Kája neví, v jak hrozném je nebezpečí. Klátí nožkami a myslí si: „Budu se učiti telefonářem. To je krása na výšinách.“ Rozhlíží se. –

Zdeňa šeptá v pokoji Kájovi: „Věř mi, hochu, že budu ráda, až zas bude u nás klid. Kdepak je malý Kája?“

Nechtěl jí povědět, že je „v trestu“, otázku zamluvil. A že si doběhne do kanceláře aspoň na dvě hodiny.

V kuchyni i v prvním pokoji bylo hlučno. S Náhlikovic devět lidí zaplnilo jindy tichý byt Maříkovic. Velký Kája proběhl skoro nepozorován na chodbu. Opravdu příliš mnoho hluku. Jistě má všecky rád, zvlášť obojí rodiče ze samot, ale věru, skoro nepoznává teď svůj útulný byt. Na každém okně visí kus nějakého šatu, i přes postele, mluví jeden přes druhého. Všichni pořád něco dělají a celkem nic není hotovo včas. To Zdenička jinak si umí všecko zařídit. A dnes večer přibude ještě někdo. Dnes večer přijde služka, kterou opatřily rukou společnou a nerozdílnou obě babí! Ta přijde a bude u nich den ze dne. Kdyby Náhlikovic nebyli se ve čtrnácti dnech stěhovali k dceři do Písku, a kdyby aspoň on, Kája, věděl, kdo bude místo nich, jestli domovnice, která u nich vypere, umyje, palivo nanosí, ani by je nenapadlo služku najímat. Ze starého bytu, když se do vily Webrovic stěhovali, přibrali s sebou i Náhlíkovic se svolením majitele vily. Tož, když oni odejdou, kdož ví, kdo v přízemku bude. Vzdychl Kája: „Už to nebude jako dřív! Jen aspoň kdyby ta Fila Zdeně rozuměla. „I kdyby se vám na první pohled nezdála, však ona se přizpůsobí a Zdenička ji vychová,“ tvrdily babí. Pospíchá ulicí.

„Tatínku! Tatínkůůů! Tatínkůůůů!“ slyší odněkud volat svého synka. Otáčí hlavou.

„Tatínkůů! Já jsem u komína,“ slyší zřetelně a hned zdvíhá hlavu do výšky. Krve by se v něm nedořezal, jak se polekal. Vidí zřetelně Káju sedět u komína na hřebenu střechy.

„Co počít? Pane na nebi, co počít?“ Kája se naklání, nožičkama seká. „Pro Boha, co počít?“ Zrovna ve smrtelných úzkostech přikládá rozevřené ruce ke rtům a houká, co síly má: „Drž se! Oběma rukama se drž!“

A uhání jako šílený zpět k domovu. Nevyhýbá se lidem proti jdoucím. Ustupují oni sami před ním jako před opravdovým šílencem. Klobouk už dávno vypadl z ruky, mezi dveřmi v přízemku div Náhlíkovou neporazil. Když vběhl na hořejší chodbu, zrovna pan učitel Weber s housličkami vcházel do ní. Byl zřejmě v dobré náladě, protože si pozpěvoval a k tomu přibroukával Hašlerovu: „Po starých zámeckých schodech“.

Proběhl kolem něho inženýr Mařík divoce, ani si ho nevšiml. Ustrnul pan Weber: V téže chvíli prolétla jeho šedivou hlavou děsná myšlenka: „Zšílel! Pro rány do hlavy, pan inženýr zšílel! Oči má vytřeštěné, snad čtyři schody bral najednou a řítí se k půdě. Inu, jsou takové

náhlé pády. Nejlepší udělá, když doběhne na ulici pro stráž a potom rychle připraví ostatní na možnou katastrofu.“

S housličkami v ruce, co mu staré nohy stačí, pospíchá po schodech dolů. Rozhlíží se na ulici. Nikde nikoho vidět. Jen pekař Kušák usmívá se mezi dveřmi a volá: „Kampak, pane učitel? Jestli potřebujou na poštu doběhnout, náš Jožka tuze rád poslouží.“

Pan Weber už je u něho. „Pane Kušák, nikomu ani slova! Ale ať doběhne Jožka pro strážníka nebo lépe pro dva! Náhlý pád se stal. Myslím, pan inženýr Mařík náhle zšílel. S vytřeštěnýma očima hnal se divoce po schodech k půdě. Zčerstva, než se stane neštěstí!“

Kušákovi se zachvěly nohy i ruce. Úlekem začal koktavě volat: „Jo-Jo-Jo-Jo-žko!“

Pan Weber uháněl do vily. Jožka v koutku zahrady si dělal „záhon“. Naškrabal si tam s cesty bláto a sázel uvadlou lechu jarní tak, jak ji prve u lesa natrhal.

„Ta poroste,“ liboval si. „Jako z vody! jen co se zapaří kořínky!“ „Ty jseš ale chytrej,“ smál se mu Venda hostinských. „Jakpak se zapaří kořínky, když nejsou?“

„– se udělají!“ jistil Jožka zrovna ve chvíli, kdy slyšel známý tatínkův hlas. Jenže mu bylo divné, že slyší jen „Jo-Jo-Jo“.

„Poslouchej, Vendo, jak náš tatínek začíná koktat! Ne a ne říct , Jožko!“

Ale už to slyšel. Utíkal. „Safra, jestli chce něco pan učitel Weber, korunka jistá!“

Tatínek mu říká: „Běž do hlavní ulice! Jestli potkáš strážníka, řekni: Pane strážník, máte dva hned přiběhnout do vily 408 ‚na Mládečkách‘.“

„Moudy, doudy,“ myslí si Jožka, „to je ještě lepší než koruna. To by byly buď dvě kyselé okurky nebo kornout burských. Ale tuhle zastavit si policajta, pane, to je jiná! A hned s ním vést diškurs. Na tuhle radost musím pozvat Vendu. Vendóóó!“ volá za rohem do zahrady. „Pojď se mnou zastavit dva policajty!“

Venda se přehoupl přes zeď: „Cože?!“

„No jo! Dva policajty mám poslat do vily 408 na Mládečkách. Poběž!“

Srovnal s ním Venda v běhu poskok. „Krádež?“ zeptal se stručně. Venda ani muk, jen namířil vpravo, kde viděl strážníka. Přidali do poskoku. „Pane strážnej, dva mají uhánět do vily číslo 408 na Mládečkách!“

Pan strážník si oba kluky změřil hrozně přísným pohledem. „A před tím vám oběma nařezat, ne?“ zeptal se přísně. „Na klukovské výzvy my nedržíme. Alou! Už ať jste pryč!“

Takhle si to Jožka nepředstavoval. Myslil si: „Jen to vyřídím, pan strážnej hvízdne na druhého a už budou uhánět a on s Vendou za nimi. To by kluci koukali!“

Ale Jožka byl chytrý chlapec. Řekl: „Tak to je jedno. Doběhneme na strážnici, řekneme, že pan strážnej s námi nechtěl uhánět, a pošlou tam ‚votaď‘. Když náš tatínek leknutím začal koktat, tak to nebude jen tak. Mácta!“

Strážník se rozhodl v tu chvíli. Jak kluk stojí na svém a do strážnice chce jít, tak na tom něco je. „Půjdu!“ řekl důrazně. „Stačím na to sám. Ale jestli marně, těšte se!“ Protože na rohu potkali druhého strážníka, vzal ho první s sebou.

Pan Weber mezitím vyběhl až k půdě a zamkl ji. Myslil si: „Tam si nemůže nic udělat. Zbraní ani provazu ani čehokoli jiného tam není. Snad se utiší než přijde stráž.“ Zdálo se mu sice, že slyší jakési vypísknutí, ale hned se utišil: „To ty jarní větry tak hučí.“

To nebyly jarní větry. To tatínek protáhl polovičku těla okénkem, oběma rukama chytl Káju a pevně ho stiskl, aby snad z jeho ještě trochu chvějících se rukou mu nevypadl. A to malý Kája vypískl. Jak ho tatínek postavil na příčku žebříku uvnitř půdy a řekl přísně: „Lez dolů!“ věděl malý Kája, že je zle.

Začal vysvětlovat: „Tak mě sem zavřela babí z hajnovny, tatínku! Nic k hraní tu není, tak jsem lezl po žebříku.“ Hbitě byl malý Kája dole. „A teď bych zas moh’ jít do kuchyně. To jsem tam nahoře vyhlad’! Já bysem, tatínku, se učil nejradši telefonářem nebo pokrejvačem. To bysem vždycky v poledne snědl tři talíře krupičné kaše a k večeři půl kastrólu jahelníku.“

„Rychle mi pověz, proč jsi byl potrestán!“ zeptal se tatínek.

„Já jsem, tatínku, já jsem jen povídal paní Weisknechtové, kdy už půjde domů, že tu nic nedělá, jen pořád jí,“ zadíval se Kája upřímně svýma sazovýma očima do zrovna takových očí tatínkových.

Tatínek se trochu zamlčel. Očima zaběhl do kouta půdy. Snad v tu chvíli viděl se být v duchu dítětem, přešťastným dítětem na samotách, v klínu brdských lesů. Snad vzpomněl, jak při Staníkových křtinách hrozně mu překážela teta Dvořákovic. A jak byl tenkrát rád, když ona musila z lesovny uhánět, jak pro ni přišli a nebyla ještě ani v nejlepším. Ale po střechách přece nikdy nelezl, jako tuhle ten jeho synek, kterému jistě tluče srdíčko strachem, jak to dopadne. Je pravda, nejraději by ho přitiskl k svojí hrudi a řekl: „Hochu, jen Bůh tě chránil, že se nestalo neštěstí!“ Ale Kája by po druhé mohl zas něco takového provést.

„Takové věci říkat nesmíš, Kájo! Když tě za trest zavřeli na půdu, měl jsi sedět na schodě jako puta a čekat, až ti otevrou, rozumíš?“

Ku podivu! Dnes nijak se mu v těch domluvách nedaří. Snad proto, že si vzpomněl, jak tenkrát na půdě v lesovně si hráli se Zdeňou. On spadl s králičíma kůžkama, nataženýma na rukou, do moučnice. Dovedl on sedět jako puta? Násilím zahnal vzpomínky na mládí. Zpřísněl v pohledu: „Kájo, dnes jsi nám udělal velkou bolest! Úzkost jsi nám připravil a já ti říkám: Víckrát ať se taková věc neopakuje! Potrestán být musíš, aby sis pamatoval! Zítra budou křtiny naší malé holčičky. Za trest nebudeš s námi sedět u stolu a k svačině dostaneš jen kávu a ne čokoládu! A teď pojď!“

Marně bral tatínek za kliku. Bylo zamčeno.

„Vidíte, tatínku, vy jste nelezl na střechu a taky jste to dostal. To nejspíš za vámi zamkla babí z hajnovny.“

Tatínek zalomcoval klikou. Ticho. Zatloukl pěstí. Ticho.

XXII. PAN WEBER NEPOŘÍDIL.

Pan Weber přecházel neklidně kolem Zdenina lože.

„Milá Zdeničko, nechci vás poplašit, ale stanou se všelijaké pády na světě. Nedopouštěj Pán Bůh, ale, Zdeničko, ničeho jste dnes na panu inženýrovi nepozorovala? Vzrušení, neklid, zvláštní nepokoj nebo tak něco?“

Zdeňa se jeho předmluvou moc nepolekala. Říkala přece teti Webrová: „Zdeňo, Toníček, to máte podstatné jméno v živém vydání. Mluví, mluví, čechmant aby mu rozuměl. Ani si takových řečí nevšímejte!“ Proto odpovídá vesele: „Toto, ničeho jsem nepozorovala. Jen to, že na něho zbyl jen malý kousek třené bábovky a on ji tuze rád. A potom taky povídal: „Zdeňo, dnes k večeři, prosím tě, já bych tak tuze rád bramborové placky. Snad jedna nebo druhá maminka se uvolí.“

Pan Weber říká důrazně: „Milá Zdeničko, když tedy jste tak lehkomyslná a smějete se ve vážné chvíli, já vám to povím rovnou: Mám hroznou obavu, že pan inženýr náhle zešílel. Jak jsem šel prve domů, běžel, po čtyřech schody bral, rovnou k půdě. Oči měl vytřeštěné, mne ani neviděl. Abyste to věděla, Zdeničko!“

Zdeňa se přikrčila pod přikrývku: „A to on Kája snad si vzpomněl, když máme holčičku, o kterou tolik stál, že měl vystrčit prapor a běžel na půdu,“ rozesmála se upřímně.

Pan učitel Weber držel kliku. „Tak mně je to tedy jedno, Zdeničko! S Bohem!“ A odešel.

Zdeňa pohodila hlavičkou: „Jejda, strejček Webrovic myslí, že se Kája zbláznil! Co by se zblázňoval? Rádi se máme, holčičku máme, zdrávi jsme, tak co! Blíž k domovu se taky dostaneme, leda by se zbláznil! Málo strachu!“

Pan Weber řekl v kuchyni shromážděným: „Přátelé, těžce se nás dotkla ruka Páně. Pan inženýr Mařík se asi zbláznil.“

Jestli čekal zděšení, hrozně se zmýlil. Obě babí se usmívaly na lavičce u kamen: „Leda by se zbláznil! Snad radostí! A to se ještě nestalo!“

Oba dědové pokuřovali u okna. Děda z lesovny smlouval zrovna s dědou z hajnovny na večer lízaný mariáš a jen tak na půl úst řekl: „Pantáto učitelovic, to bych se leda zbláznil já nebo tuhle děda hajných radostí, že se nám děti tak povedly. A když taky s vámi nic není! Kdepak mariáš ve třech! Toto! Jen ty housličky!“

Paní Webrová s paní Weisknechtovou si povídaly o zítřejších křtinách a Náhlíkovic si libovali, jak se mají. Že jako o posvícení, a pana Webra ani neposlouchali.

Na schodech se ozvaly rychlé, rázné kroky. Dva strážníci prudce zazvonili. Ale nečekali, až jim někdo otevře. Slyšeli temné rány od půdy a rozběhli se tam. Pan Weber za nimi: „Páni, pozor! Šílenec!“

Odpověděl na bušení do půdových dveří první: „Jménem zákona! Složit zbraň!“

Chvíli velký Kája váhal, má-li se smát či odpovídat. A začal: „Páni, to je mýlka! Můj synek nedopatřením vylezl na lavičku u komína na střeše. Patrně jste jej viděli, pospíšili, ale nic se nestalo. Synka už vedu dolů. Jen otevřte! Patrně jsem prve přibouchl dveře za sebou, rozviklaný zámek zaskočil, a nemůžeme ven.“

Strážníci se na sebe tázavě podívali. Prve mluvil jako v pomatení o synkovi na střeše, ale teď rozumně. Jako na povel pokrčili rameny. Kájovi se zdálo čekání dlouhé. Řekl trochu dozlobeně: „Tož otevřte přece!“ a zalomcoval dveřmi.

Pan Weber měl nešťastnou myšlenku, kterou hned uvedl ve skutek. Zavolal: „Pane inženýre, sáhněte si na puls a počítejte! Nemáte snad náhodou trochu koňaku?“

„Což jste se všichni zbláznili?“ zlobí se Kája opravdově.

Pan Weber šeptá strážníkům: „Vidíte, to šílenci obyčejně říkají. Ubohá Zdenička!“

Jožka Kušákovic s Vendou ovšem byli tu také, ale pořád nevěděli, o co jde. Teď slyšeli slovo „šílenci“. Podívali se na sebe. Venda si ještě zčerstva utřel nos rukávem a pádili po schodech dolů.

Ve dvou minutách oživla ulice vedoucí k vilám na „Mládečkách“. Paní hostinská Brégrová s vykasanými rukávy zadýchaně vykládala: „Tak se mi nohy třesou. Povídá náš Venda: ‚Mami, ve vile č. 408 jsou na půdě šílenci. Je tam kolik strážníků. Teď je asi budou vyvádět‘.“

Někdo podotkl: „To spíš je vynesou ve svěracích kazajkách a zčerstva budou telefonovat pro vůz.“

„Ba ne, Frýbe,“ oponuje jiný. „Svážou je k sobě a povedou.“

„Číslo 408! Tam zůstává taky inženýr Mařík a má roztomilou paničku a hošíka. Chodí s naším do školy,“ podává kdosi bližší informace.

„Tak to by mohl být pan inženýr Mařík!“ zavolal jiný.

„Povídala služka od domácích, že mu přijely dvě tchyně. To by nebyl žádný div!“

„Žerty stranou!“ dopálil se kupec Výchuda. „Jestli šílenství pokročilo, policie vás všecky rozežene, protože bude hrozit nebezpečí.“

Tonda Heverkovic uháněl z města. Viděl sbíhat se lidi, slyšel výkřiky: „Na půdě č. 408.“ Hned si pomyslil: „Na půdě! To na půdě č. 408, kde zůstávají inženýrovi s Kájou. Grindy! To aby zaběhl na hasičskou stanici!“

A už se obrací a upaluje zpátky. Vyřídí zadýchaně, vyčká několik minut, než stříkačka je připravena. Pak připlichtí se mezi hasiče k ní, a už jedou. Je slyšet ponurý, zlověstný zvuk hasičské trubky.

Za chviličku dav lidí v ulici před vilou č. 408 rychle se rozestupoval. Stříkačka ujížděla tryskem. Tonda Heverkovic jen nadskakoval. A přece se mu ta jízda nesmírně líbila. Teď teprve zaplnila se okna ve vile. Maminka hajná divoce vzkřikla, maminka z lesovny zamávala beznadějně rukama, když viděla, že stříkačka zastavuje, a kácela se do náruče paní Webrové. Ta ji zčerstva posadila na pohovku a hmátla popaměti na příborník. Po láhvi. „Ocet!“

zavolala. Protože nemohla honem najít ručník, chytla Zdeni krajkovou zástěrku, zmáčkla ji v dlani a lila. Nebyl to ocet. Byl to petrolej, který tu v láhvi nechal stát tatínek z hajnovny, když po ránu postupně za sebou mazal veřeje dveří, aby nevrzaly jako včera. Paní Webrová nasáklou zástěru, až z dlaně petrolej přetékal, položila paní lesní na obličej. A paní lesní na světě byl nejodpornější pach petroleje. Rozmáchla se rukama, odhodila napetrolejovanou zástěrku prudce do kouta. Padla na Kájův malý stoleček a usadila se tam zrovna doprostřed. Paní Weisknechtová dřímala v křesle. Pan lesní vyběhl už prve na chodbu. Maminka hajná zoufale naříkala: „Vynášet! V domě hoří!“ A tatínek hajný neústupně dožadoval se na paní Webrové putýnek. „Putýnky, kdepak jsou putýnky na vodu?“

Zdeňa tiše spala. Náhlíkovic už vynášeli z prvního pokoje na chodbu: talíře, staré papíry, kartáče na boty, se zdi věšák strhli. Zkrátka, vynášeli samé bezvýznamné věci.

Mezitím Kája na půdě už křičel: „Tož otevřete, nebo dveře rozkopnu!“ A protože strážníci pořád váhali, rozkřikl se malý Kája: „No tak si dejte říct! Copak tu budeme do večera?“

Silou nadzdvihl a zahýbal dveřmi velký Kája. Povolily. Otevřely se. Strážníci zdvihli výstražně ozbrojené ruce.

Strážníci zdvihli výstražně ozbrojené ruce…

Inženýr Mařík se usmál: „Stala se asi mýlka. Pojďte k nám! Snad tam něco k občerstvení najdeme.“

Zdvižené ruce poklesly. Jeden řekl: „Jsme ve službě, nelze!“

Postrčil je Mařík před sebou: „Pro jednou nebude zle.“

Šli se schodů. Náhlíkovi právě vynášeli prádlový košík plný Kájových hraček na chodbu.

Zezdola, čtyři schody na jeden krok, pospíchali hasiči. Mařík pochopil. Vysvětlil, omluvil a také je pozval do bytu. Jeden ze strážníků seběhl po schodech dolů do ulice a vyklidil ji se slovy: „Nic se nestalo! Mýlka to byla. Rozejděte se!“

Starý Výchuda zašeptal: „Tak to budou zuřiví šílenci, jak vyklizují strážnici ulici.“

Strážník se vrátil a všichni se vhrnuli do kuchyně u Maříků.

Malého Káju, protože přece jen tohodle všeho byl původcem, vstrčil tatínek do malého pokojíku vlevo bytu, zamkl a otevřel dveře prvního pokoje: „Račte, páni, pokoj je dost veliký, a v kuchyni ohavně páchne petrolej.“

Za chvíli bylo v kuchyni živo. Nejdřív se zuřivou horlivostí odstraňoval se pach petroleje a potom hned v prvním pokoji na stole objevily se mísy lákavého nářezu, domácí uzené, obložené chlebíčky a víno. Nálada byla znamenitá. Tatínek Kája jen odskočil do druhého pokoje. Protože Zdeňa tiše, hluboce a spokojeně spala, oddychl si a šel zas do prvního pokoje. Poseděli hodinu a odešli ve výborné náladě.

Když je viděl vycházet starý Výchuda, poznamenal: „Tak to bude nebezpečná případnost. Budou je převážet v noci. No, já beztoho valného spaní nemám, budu dávat pozor.“

Dík jalovci a purpuře na plotně pálené, petrolejový pach z kuchyně vyčichl a pan lesní začal výslech: „Tož teď, Kájo, s pravdou ven! A co se to tu vlastně stalo? Jelen z brdských lesů je proti mně pán, já z toho nejsem moudrý.“

Kája krátce vysvětlil. Ten jeho zrovna šílený útěk na půdu za malým Kájou byl patrně vykládán kýmsi zcela opačně. V pěti minutách byl s výkladem hotov a ostatním nezbylo, jen se s tím smířit.

Při společném obědě pohřešován byl pan učitel Weber a malý Kája. Pro Káju došel tatínek hned, ale nepřivedl jej do pokoje. Kája, když zase byl zamčen, sedl si na pohovku, rozhodil ručkama do vzduchu a řekl: „Já už vůbec jsem víc zamčenej než živej! A tady ani nic není k jídlu.“

Rozhlíží se. Oči se mu jasní. jakpak ne! Támhle na okně je vařený uzený jazyk. Ukrojí si kouštíček. Má náramný hlad. jazyk je jako máslo měkký a na okně usmívá se a zlatí lahvička s medem. Kousek jazyku a kousek medu. A potom usíná na pohovce.

Tatínek ho nechal spát. Když zjistil načatý jazyk i med, usmál se:„Bolení bříška ho probudí a přijde.“

Pan Weber už seděl u stolu, ale byl pořád v hrozných rozpacích. Teprve když poznal, že nikdo neví, kdo vpravdě byl strůjcem poplachu, je jako jindy.

Malý Kája se opravdu probudil bolením bříška. Tuze pospíchal ze dveří a když osaměl, vzdychl těžce: „Buď jsem zamčený anebo sedím tuhle. To je život! A křtiny budou teprve zítra! To abysem si vzal dovolenou ze školy na týden.“

XXIII. MALÝ KÁJA O KŘTINÁCH.

S večerem byly horečné přípravy na zítřejší křtiny. Jen malou chviličku urval velký Kája pro Zdeňu, aby jí mohl říci: „Zdeničko, já jsem tuze rád, že máme tu malou holčičku, ale je tu teď u nás jako v kasárnách. Už aby bylo po všem.“

Křtiny byly ovšem slavné a hlučné. Pro ten den Zdeňa se odstěhovala s maličkou do malého pokojíku a v obou velkých plně bylo obsazeno. Malý Kája se tentokrát držel víc maminky než dobrot v kuchyni. Od včíra ještě neusazené bříško pobolívalo, a pamatoval si, že za trest ani čokoládu nedostane.

„Jako když mě štípá jepice,“ postěžoval si mamince.

„To snad ne, Kájo,“ směje se maminka. „Snad tiplice?“

„Ba ne, maminko! Jepice, brundibár a kvočna štípají v bříšku. Víte, maminko, jak se může někdo tak ládovat cukrovím jako paní Weisknechtová?“

„Neláduje se, Kájo, jen jí chutná,“ opravuje ho maminka. „A je jí přáno! Zaslouží si to! Ty ses včera ládoval uzeným jazykem a medem. Protože dnes k jídlu chuti nemáš, po jiných se koukáš.“

Kája beznadějně vzdychl a složil ručky v klín: „Maminko, kdy ta naše holka už začne běhat? Zkuste to, třebas už dovede. Já bysem ji trochu postrkoval.“

„Ale, Kájo, nebuď takový kruťák! Holčička maličká, ubohá! To si ještě počkáme, než začne běhat!“ říká maminka.

„Pruťák, maminko, to nevím, co je. Ale mně se zdá, že tu jste taky na trestu, vite? To jste taky něco snědla, co neměla? Já bych byl moc rád maminkou. Měl bych asi pět kluků najednou, to by byla honička! A nikdá by nebyl nikdo bit! Tak dneska už ta malá holka nevyleze z peřiny?“

„Žádná holka! Je už pokřtěna, je to Stánička, tvoje sestřička, Kájo! Nikdy jí nesmíš ublížit! Naopak! Ty jí musíš být vždycky ochráncem! Bránit ji musíš před zlými kluky! Ty jí musíš být rytířem!“ Maminka našla slabou stránku Kájových tužeb.

„Rytířem!“ vydechl zrovna zbožně. „To mi koupíte, maminko, brnění, vite, a meč, ‚přimdu‘ a koně, maminko!“ říká vzrušeně. „Jakého? Bílého? Ten by se brzo ušpinil. Černého, maminko, ju? Moh’ by zatím být třebas tady v tom pokojíčku, aby byl po ruce, až pojedu do boje,“ zadýchaně vykládá Kája.

„Pomalu, chlapče, pomalu!“ usmívá se maminka. „Zapletl jsi se do pohádky. Tak jsem to nemyslila! Budeš rytířem Stáničky v tom smyslu, že jí nedáš ublížit!“

Nadšení Kájovo pohaslo. „Bez brnění, bez koně a ‚přimdy‘, maminko?“ říká zlomeným hlasem. „To vůbec nic není. Jak jste to povídala, maminko? V tom ‚syslu‘? Gryndy, to já bych v brnění, a ne v syslu!“ Je mu skoro do pláče.

„Copak je to za výraz ‚gryndy‘?“ ptá se maminka. „Moc se mi nelíbí.“

„Mně zas moc! No, to je ‚gryndy‘. To vůbec nic není a platí to pro děti jako ‚herčoft‘ pro velké lidi.“

„Ale, ale, Kájo,“ leká se maminka, „kdepak slyšíš taková slova? Doma přece ne!“

„To moc říkají lidi. Paní Fantlová taky tuhle povídala: ‚Herčoft, jsem přece pod ‚penzlí‘ a pro tu naši Králinku (Klárinku) nikdo si nejde. Přidávala bych jim. Takhle zůstane Králinka na ocet.‘ Tak jsem jí povídal: Gryndy, milostpaní, to budete dělat slečnu na kyselo jako kapra?“

„Počkej, Kájo,“ říká maminka. „Kdopak je to paní Fantlová? Neznám jí vůbec!“

„Tak vidíte, maminko! A já ji znám. Jistě jsem tu víc let než vy. Paní Fantlová má v Ostrovní ulici krám. Prodává nitě a ‚bavrnky‘. Je pod ‚penzlí‘ a má Jendu a tu velkou Králinku. Jenda chodí se mnou do školy a říká, že Králinka jen ‚baští‘ samé dobré věci a nic nedělá.“

Maminka uvažovala o tom, že jak přijde služka, bude po skončeném vyučování čekat na Káju u školy. Takhle se neuhlídají, aby Kája nepřišel do kdožví jaké společnosti. Pohladila Káju po hlavičce, přitiskla ho k sobě: „Milý chlapče, bez našeho vědomí nesmíš nikam! Musíme vědět o každém tvém kroku. To není jako když tvůj tatínek a já jsme vyrůstali na samotách. Lesy dětskou duši zušlechťují, ale lidé velkých měst ji kazí. V lesích každý strom vzácným darem božím. Tam každý úzkostlivě šetří kultur – mladých stromečků – těch drobných dětí lesních velikánů. Ve velkoměstech není lesů, ale je tam víc. Jsou tam lidé k obrazu božímu stvoření. Ti kultur svých nešetří. Soustavně je ničí, popřávajíce jim zábav, které jsou pro ně jedem, dávajíce jim knihy a časopisy, z nichž tryská v každé stránce na kolika místech posměch Boha, Stvořitele. Zapomněli, že Bůh se posmívat nedá a že krutými tresty ohlásí se v den, kdy nejmíň Jeho hněv byl očekáván. Nejdřív to ponesou sami na své kůži. Společnost lidská cítí to o chvíli později. Lomí farizejsky rukama, ruce spíná, naříká: Jak jen se mohlo stát, že jsou dnes třináctiletí lupiči, šestnáctiletí zhýralci, zloději, vrahové,

otcovrahové! Pro pána krále, to je divení! A přece stačí krátká odpověď: Odtáhli jste děti svoje od Boha a Jeho příkazů. Řekli jste jim: Boha nepotřebujete! Nuže, tady jsou důsledky. Jestlipak mi aspoň trochu rozumíš, Kájo?“

Kájova hlavička, opřená o maminčino rameno, se ani nepohnula. Spal s takovým rozkošným úsměvem na červených rtíkách, a spal tak tvrdě, že ho maminka, aniž se probudil, odnesla na pohovku, a spal dál.

S pocitem velikého štěstí odešla ke kočárku, kde zabroukala Stánička. „Kdyby tu byl velký Kája,“ řekla si Zdeňa tiše, „bylo by moje štěstí dokonalé. Místo pohádky malému Kájovi vykládala jsem mu jako dospělému. No, nevadí. Až odjedou tatínkové a maminky, dopovíme si to s velkým Kájou.“

Jak by on o tom věděl, že Zdeňa na něj myslí, tiše dveře otevřel. Nejdřív se na ni usmál, potom lehce malého Káju pohladil a pak se sklonil nad kočárkem: „Zdeňo, to budu rád, až zas budeme sami! Věř mi, už se hlava rozbolívá! Příliš jsme zvykli jedině sami sobě.“

„Skoro se bojím, Kájo, že už to nebude tak hezké jako dřív,“ říká Zdeňa, „až přijede ta Fila!“

„I bude, Zdeňo! Zvykneme si sedat večer v pokoji. teď, prosím tě, pojď na chvíli do pokoje! Slíbil jsem, že přijdeš. Sem pošleme jednu babí.“

Zdeňa šla, ale nerada. Neměla opravdu, co by řekla i těm nejbližším. Přimkla se už dávno a docela k muži a dětem. Poseděla chvíli, dotkla se rty vína při přípitku a byla tuze ráda, že ji maminka z lesovny volala do pokojíku. Stánička se rozplakala a Kája seděl na pohovce s tak nějak divně nakroucenou hubičkou. Tak rád by byl zas na chvíli šel k mamince, ale ta přišla rovnou k maličké. Zabývala se jí tak horlivě, že dokonce s ní zašla do rohu pokoje, sedla do hlubokého křesla zády k ostatním a říkala: „Neplač, děvenko moje, neplač!“

Paní Weisknechtová ďobla Káju: „Tak to vidí, hošíčku, teď je nejdřív maličká, potom teprv on!“

Srovnal rtíky a odpověděl tiše, ale důrazně: „Už abyste uháněla domů! Už jste se naládovala dost a u vás doma třebas na vás čekají. Povídal Tonda Heverkovic, že kam přitáhne paní Weisknechtová, tam je zle!“

Odpověděla zlobně: „Tondovi Heverkovic dám pár přes hlavu, a domů půjdu, až budu chtít!“

Jenže v tu chvíli někdo prudce zazvonil a vyjevená holka po otevření volala: „– sim’ich, je tu paní Weisknechtová? Má hned běžet do Zlatnické ulice číslo 12. Náramnej ‚kvalt‘!“

Paní Weisknechtová se ušklíbla, ale přece jen dost rychle se sbírala a s velikým balíkem výsluhy odcházela. Webrovi už také že půjdou, Náhlíkovi prve s plnými kastrůlky a hrnečky odešli, tož zbyly jen maminky a tatínkové ze samot.

Pan lesní vyvětral zakouřené pokoje průvanem a pak přišla znovu Zdeňa s maličkou, a malý Kája se ohlásil s ukrutným hladem. Náramně si pochutnával na polévce s morkovými knedlíčky a říkal: „To je stokrát lepší sedět s maminkou v pokojíčku než s paní Weisknechtovou u stolu. Maminka řekla, vůbec že budu dělat teď rytíře Stáničce jako v ‚sysel‘, a taky povídala, že už víckrát nesmím být ‚pruťák‘.“

Všichni spokojeně uléhali. Jen pan lesní, který dokuřoval poslední cigárko s tatínkem hajným v kuchyni, řekl trochu teskně: „Nic platno, dědo, je to tu moc hezké, ale našim samotám nic na světě se nevyrovná. Budu moc rád, až zase budeme doma. Zítra dopoledne vyjedeme. Přiznám se, že se mi už stýská.“

A děda z hajnovny dodal: „Taky si myslím, už abychom byli doma. I to sluníčko u nás jinak vychází a hřeje. Tož dej Pán Bůh dobrou noc!“

Druhého dne dopoledne všichni odjeli. Velký Kája se vrátil od nádraží do ztichlého bytu. Vcházel tam jako do svatyně. Zdeňa zatím všecko uklidila a hned řekla, že zrovna jí a pije to ticho domova. Mluvili skoro šeptem, jak si vážili chvil, v nichž trochu přepjaté nervy nutně

vyžadovaly odpočinku. Malý Kája byl ve škole. Stánička víc spala, než byla vzhůru. A Webrovi diskretně omezovali své návštěvy na kratičkou chvíli.

XXIV. PŘIŠLA FILA.

Ve středu kolem 2. hodiny zazvonil nesměle zvonek v předsíni Maříkových. Zdeňa otevřela. Nepatrné, pihovaté děvče, zdánlivě slabé, s ustrašeným výrazem v očích, tiše se ptalo: „Prosím, jsem dobře na místě? Milostpaní Maříková? Jsem Filomena Haralíková. Mám, prosím, s sebou knížku. Ono to už teď neplatí – knížka – ale tam u nás v kraji, co je jako pořádná holka, si na ni drží.“ Podávala Zdeně zabalenou čelední knížku.

„Pantáta Bařilovic mi rád napsal, že jsem sloužila k ouplné spokojenosti. A kolik kusů hovězího dobytka máme?“ ptala se sdílně.

Zdeňa se usmála: „Ani jeden!“

Fila se podivila: „Tak kolik prasat, milostpaní? Jistě čtyři.“

„Ani jedno!“ zas odpovídá Zdeňa.

Fila vrtí hlavou: „Slepice, krůty, husy?“

„Nic z toho, Filo! Máme jen školáka Káju a tuhle maličkou Stáňu. Zmohla byste sama prádlo? Vypijte si trochu kávy! I bábovku tu máme ještě od křtin. Poslužte si!“

Nikdo neví, co se odehrálo v duši prostého venkovského děvčete z Podbrdí ve chvíli, kdy hezoučká paní Zdeňa přinesla jí pořádný hrneček výborné kávy a bábovku. Než se Zdeňa od kočárku vrátila, dojedla Fila. Smetla opatrně drobečky se stolu na dlaň, nasypala je do úst a řekla tiše: „Tak zaplať Pán Bůh, milostpaní! Takovéhle ‚kafe‘ u nás ani o největší veselce nepodávají. A prosím, tak na co budou mít služku, milostpaní?“ diví se Fila zas už tak ustrašeně.

„Na praní, mytí, luksování, uklízení, žehlení, milá Filo, práce pořád dost,“ říká Zdeňa.

„To všecko nic není!“ zadívá se Fila beznadějně k zemi. Ale v tu chvíli ukáže se na jejích rtech široký úsměv: „Kouknou se, milostpaní, tuhlec okolo těch kamen je našlapáno. Jestli mají trochu teplé vody, na jedno zakleknutí bych to vytřela.“

Teplé vody bylo dost a Fila v červené spodánce a vyrudlé bluzce řekla: „Milostpaní, jdou do pokoje, ať mi tu nepřekážejí!“

Zdeňa šla. Stánička zrovna se probouzela, nejspíš ukrutným hladem. Potom zas usnula, a zdřímla i Zdeňa. Po hodince promnula si oči: „Pro pána krále, kdyby mne viděla maminka, to bych dostala! Ve dne spát!“

Honem se hrnula do kuchyně. Podivila se. Fila zatím vydrhla do běla celou kuchyň a teď čistila boty. Kolik párů stálo jich pod okny, k čištění připravených. Tváře jí jen hořely a nesmírně radostně se usmívala: „Milostpaní, prosim’ich, jestli mě tu mohou nechat na tu malou práci! Radši mi dají míň na službě, jen když budu smět u nich zůstat. Povídali prve něco, že budu ‚rukcovat‘, a to teda nevím. Co jsem sloužila v Pardubicích v tom statku, říkala pajmáma: Chytni, Filo, ‚ruksak‘, poběžíš do města! Tak jestli něco takového –“

„Luksovat, Filo, jsem řekla. Luks je vyssavač prachu. Máme známku ‚Praga‘, je to výborný strojek. Ukážu vám, chcete? Vůbec se nepráší.“

„Milostpaní, to teda já bych radši koštětem než tím. Jak by se okolo mne kolem dokola neprášilo, myslila bych, že neuklízím.“ Než vešla za Zdeňou do pokoje, zula střevíce. Řekla: „To je krásy všude!“ Ke kočárku šla po špičkách a děcko pokřižovala: „Požehnej Pán Bůh! Milostpaní zapomněla holčičku utáhnout povianem. To by jim rostla nakřivo. Já bych ji…“

„I toto, Filo,“ směje se Zdeňa, „takhle volně to stačí. Tak se podívejte!“ Vytáhla luks, vzala kaučukovou rouru, utáhla ji na místo elektrické žárovky do lampy, otočila kličkou elektrického vedení a motorek začal hlučně pracovat.

Škubla sebou Fila a vyrazila z pokoje. Přišla za ní Zdeňa. „Milostpaní, to do ruky nevezmu!“

„Ještě ráda, Filo,“ směje se Zdeňa. „Tož abyste sem dopravila kufr nebo košík, nebo co máte. Myslím, že budu s vámi spokojena.“

Fila už jen zářila. „Zaplať jim to Pán Bůh, milostpaní! já tu budu za chvíli.“ Odešla.

Zdeňa se zamyslila: „První služka! Nemýlí se v ní? Bude to taková Týna z lesovny, která každá vždycky u nich doma byla zrovna jako členem rodiny?“

Prohlédla pokojík, zrovna když se Kája hlučně vracel ze školy. Zpíval si po schodech: „Na tý louce zelený“ a podupával si. „Pochválen Pán Ježíš Kristus! To mám hlad, maminko! Nezavřela jste za trest Stáničku do pokojíka?“ ptá se zvídavě.

„To zrovna ne, ale za chvíli přijde služka. Fila jí budeš říkat. Ta tam bude spát.“

„To je moc dobře, maminko! Nebudete mě mít kam zavírat. To tu bude lidu! Umí pohádky?“

„Vidíš, to nevím. Kájo!“ odpovídá maminka. „Budeš k ní zdvořilý, nikdy ji nesmíš hubovat! Když něco budeš chtít, pěkně ji požádáš.“

„A grindy! To nic nebude!“ myslí Kája nahlas. „Jestli neumí pohádky, tak může jít domů hned. To bych jed’, maminko!“

V půl jedné je Fila zpátky a trochu v rozpacích říká Kájovi: „Dobrou chuť, mladý pane!“

Kája s ohníčky čtveráctví v sazových očích odpovídá: „Děkuji, též nápodobně, mladá paní!“ A honem polyká sousto bábovky, aby se nezakuckal. Začíná se hlučně smát: „Grindy, Filo, kdybyste řekla ‚mladý pane‘ Tondovi Heverkovic, ten by vám nabančil! Umíte pohádky?“

„To umím,“ zasvítí oči Fily. „Dokavád jsem byla doma, babička nám povídala, ale ty už jsem zapomněla. Ve čtrnácti letech už jsem šla sloužit pořád dál a dál od domova. A ve světě jsem si pohádky vymejšlela.“

Zdeňa řekla: „Budete, Filo, říkat: Kájo, ty! A Stáňo, ty! Rozumíte?“

„Rozumím, milostpaní, ale páni zas mně budou tykat. Jináč bych tu byla jako docela cizí.“

Než se velký Kája vrátil z kanceláře, zavládla dokonalá harmonie v jeho bytě. Fila spravovala Kájovy punčošky pod vedením Zdeni, protože byla zvyklá spravování docela jinému. A přitom povídala Kájovi pohádku. Povídala ji patrně jednomu velkému dítěti – Zdeně, a druhému malému – Kájovi, protože se smáli oba.

Jak vešel velký Kája, řekl sice Kája jako jindy: „Vítám vás, tatínku,“ ale neběžel mu vstříc jako jindy, jen volal: „Já přijdu hned, tatínku! Jen co Fila dopoví, jestli tu zlou, starou čarodějnici, která trápila děti, upekli na rožni, anebo jestli ji vařili na divoko.“

„To je Fila, tatínku,“ říká Zdeňa, a Fila v hrozných rozpacích pozdravuje a dodává: „Ano, prosím, Haralíková, a dneska jsem jen jako na návštěvě a nic nedělám.“

„Pěkně vítám k nám, Filo,“ řekl velký Kája. „Zdá se mi, že Kájovi jste trefila do noty. Jen aby se vám u nás líbilo!“

Odchází do pokoje se Zdeňou, která mu povídá o File: „Moc zdá se k práci a s dětmi to podle všeho umí.“ Nesla kávu. A zrovna když tatínek projevil obavu, aby se Kája nepoděsil tou čarodějnicí na rožni snad se pekoucí, přiběhl. Rovnou k tatínkovi s pusou a smíchem: „Tatínku, to byste se nasmál! Čarodějnici Mudryhůru dali do velkého mlýnku na mletí masa, ale to už bylo po ní. Semleli ji, aby už nemohla nikdá být živá, a když domleli, najednou vyskočily z mísy čarodějnice dvě. Mudryhůra a Sůvydrápa. Otevřely huby – povídala Fila, jako vrata – jedna spolkla ten velký mlejnek na maso i s prkýnkem, a druhá stolek, a zaskuhrala: To jste mi toho udělali! Tak povídala Fila, zejtra že bude povídat, co dělal ten mlejnek v jedné a stolek v druhé, a že nakonec přece Mudryhůra nebude živá. Taky povídala, abych si dal pozor, že všecky věci kolem nás dovedou mluvit. To jsem zrovna kop’ do židle,

tak povídala Fila: ‚To nesmíš, Kájo! Nevíš, jestli zrovna na tom místě, kam jsi kopl, nemá židle nosáček nebo hubičku. To ji moc bolí.‘ Tak už, tatínku, víckrát kopat nebudu.“

Vzpomněla si Zdeňa na věčně okopané židle v kuchyni a byla v duchu File vděčna.

„Tatínku, to byste se nasmál!…“

XXV. FILA A KÁJA BUDOU STAVĚT.

Podivila se Zdeňa v několika dnech, kolik práce Fila, na pohled tak nepatrná, zastala a s jakou láskou pracovala. Přiznala se, že trochu se jí stýská po hospodářství, ale to že přejde. Přesvědčili se Maříkovi, že mohou jí Káju svěřit. A tak když maličká Stáňa onemocněla koncem května zachlazením průdušek, mohla se jí Zdeňa věnovat docela. O Kájovi věděla, že je v dobrých rukou.

Průběh onemocnění byl normální, a ani Fila neměla obav o Stáničku, kterou měla přece tolik ráda. S Kájou chodili ve volných chvilkách dost prostorným, ale tichým dvorkem a pořád měřili. Každý v ruce kus provázku, a brzo stála na nízké zídce Fila, brzo Kája. Tu se natáhl provázek nahoru, tu zas dolů, pořád nevěděli, kudy kam, až Fila nahlas vzdychla: „Tuhlec člověk slouží u inženýrů, ale to ne aby pán řek': Počkejte, já vám vyměřím, co chcete! Pán má v hlavě holčičku."

„Grindy, Filo, zas novou? A snad by se tatínkovi do hlavy ani nevešla. To by tu bylo za chvíli holek!" děsí se Kája.

Fila ho neposlouchala. Najednou se jí v hlavě rozbřesklo. Rozběhla se do kůlničky a sáhla po vyšší tyčce.

„Kájo, už to půjde!" volala. „Tuhlec ta tyčka by byla ‚zrouna' na dýlku." Poposkočila s tyčkou, párkrát se s ní rozmáchla vpravo, vlevo, do výšky, zas k zemi, až pan učitel Weber z okna se hlasitě zasmál: „Filo, to půjdeš k cirkusu na ‚balanc', ne?" Fila jen se usmála a v duchu si pomyslila: „Zaplať Pán Bůh, že se mi všichni naučili říkat ‚ty'! Jsem tu jako doma." Chytla Káju za ruku, a už to šlo. Do sklepa, na půdu, do obou kůlniček, a za chvíli ležela na dvorku hezká hromádka tyček, prkének, bedniček a beden a roztodivných věcí. Fila si vykasala rukávy a rozehnala se motykou. Zabrala. Vysvětlovala Kájovi: „Nejdřív spodek. Tak na půl metru ‚zvejší'. Na zemi bedny nechat stát, to nejde. To by nebyl odtok. Kájo, dělej taky něco! Doběhni pro kladívko a hřebíky! Je to v kuchyňském stole nalevo. Na lešeníčko dáme zatím jednu velkou bednu a dvě malé. Přední stěnu udělám z drátu, a dvířka – no dvířka nejsou piáno, to já udělám jako nic."

Pracuje Fila pilně. Kája sebral v kuchyni kladívko a hřebíky, Ale jak běžel se schodů, sjel, upadl a hřebíky se rozsypaly. Sbíral je, ale tím se zdržel. Jak je sebral, pohřešil kladívko. To nechal ležet tam, kde se svalil. A to bylo zrovna na ohybu schodiště Tam, kde zleva bylo zábradlí, a zprava dolů jdoucí okno, aby na schodišti nebyla tma. Bylo do výše dospělého člověka a pod ním tak na půl metru výklenek od země.

Rozehnal se Kája po kladívku, ale chybně. Ujelo, spadlo s ranou do výklenku pod oknem. Rozmýšlí se Kája už chvíli. Pak se přehoupne přes zábradlí, sjede po něm, zachytne se schodiště a doskočí lehce k zemi. Zdvíhá kladívko. Ale teď jak nahoru? Okraje schodiště nedosáhne, toto! Tááák! Teď tu bude čekat, až ho někdo vysvobodí. A Fila potřebuje kladívko i hřebíky. Nejdřív volá: „Strejčku učitelovic! Tetíííí!" Nic.

Potom volá: „Tatínku, tatínku, tatínkůůůl" Zas nic.

Usměje se: „Bodejť! Tatínek říkal, že přijde až k večeři." Vzpomíná si, co říká Fila: „Když je ti dlouhá chvíle, pomodli se nebo zpívej!"

Domodlí se „Andělíčku", a protože dlouhá chvíle trvá, začne táhle: „Na tý louce zelený" a potom tu, o které maminka řekla, že vůbec pro děti nepatří, ale která se moc hezky zpívala: „Já jsem si ten kvíteček za čepici dal, abych na svou panenku stále vzpomínal," jak ho naučili kluci v Lážově. Dozpíval. Zamyslil se. Mamince se ta písnička nelíbila. Proč asi?

„Hm," usmívá se Kája, „já už vím. Je tam o panence a maminka měla nejspíš vyjednáno s Pilkuskou, že přinese kluka. A když ona holku, která si za chvíli bude hrát s panenkami, tak maminka se zlobila při písničce."

Načíná jinou: „Já jsem z Kutný hory, z Kutný hory –"

Fila narychlo postavila lešeníčko. Teď jen aby kladívko a hřebíky měla. Kde jen Kája zůstal? A to on, chudinka malý, vzpomněl si asi, že maličké je dnes už hezky a zašel k ní k mamince do pokoje. Jeť ona – Fila – osoba nešetrná! Pro hřebíky ho pošle a on asi mamince vykládá. Doběhne si sama. Jak otevře hlavní dveře, slyší odněkud: „Já mám v Praze tři domy, až je koupím…“

„Pro pána krále, to zrovna Kája zpívá! Tak to on není u maminky. Ale kde to zpívá?“ Nakrucuje hlavu na všecky strany.

„Pod schodištěm, to je jistá věc!“ Už se naklání dolů: „Jak jsi se tam dostal?“ ptá se zlekaně.

„No, po zábradlí a už to bylo!“

„Můj zlatej chlapče, já ti tam podám židli, potom se zachytni schodiště!“ běží Fila pro židli.

Když se zase Kája přehoupne přes zábradlí, usmívá se filištínsky: „To bych rád věděl, Filo, kdo teď vytáhne tu židli zezdola.“ „To třebas já zejtra,“ říká Fila a jdou na dvorek.

Kája podává hřebíky, Fila je zatlouká, práce rychle ubývá. Konečně na lešeníčku stojí jedna velká bedna a dvě malé.

Fila vykládá: „Do té velké dáme párek králíků-obrů. Ty mám zamluvené u Laufrů. Do těch malých do jedné párek albínů – bílých s červenýma očima – a do druhé párek stříbrných. Ty mám slíbené u Kušáků.“

Kája se honem díval, kam by si sedl. Tož na špalek: „Filo, taky obry? Ty teda do vysokánské klece. Jinam se nevejdou.“

Fila hbitě dokončuje práci: „E, vejdou se, vejdou! A támhle do kurníku nasadíme kvočnu. Víš, Kájo, když nemáme koně, kravičky ani prasátka, aspoň králíky a slepice! Jen kdyby se mi to povedlo, aby milostpaní nevěděla nic, až to budeme mít v chodu. Zejtra to dodělám a pozejtří přinesu králíky. I kvočnu už mám slíbenou.“

„A večer budete povídat, Filo, pohádku?“ ptá se Kája naléhavě. „Naše maminka teď nemá kdy.“

Maličká byla mimo nebezpečí, ale maminka se od ní nehnula.

Kája večeří s tatínkem. První otázka tatínkova jako obyčejně zní: „Nezlobil jsi, Kájo?“

„Ani bych nemohl, tatínku! Nejsem ani moc doma. Vidíte, lepší by bylo pět kluků než ta jedna holka. Fila povídala, tatínku, že nosíte maličkou v hlavě. Prosím vás, tatínku, nechte ji tam! My holku už vůbec nepotřebujeme. Jen kňourá a stůně.“ Napíchl na vidličku kousek opečeného knedlíku a vzpomněl si na něco jiného. Vidličku už k rtíkům nedonesl: „Povídal Tonda Heverkovic, že jim zas tatínek všecko upil, že nemají co k večeři. Fila mi prve namazala dva krajíce medem. Tatínku, prosím vás, tuhle ty knedlíky – já bych je dal Tondovi, ju?“

Svýma sazovýma očima se dívá po očích tatínkových. Ale v tu chvíli se s nimi nestřetne. Tatínek se zadívá přes talíř, vidí v duchu bídu Heverkovy ženy s dětmi. Na toho mazavku Heverku nevzpomíná a volá Filu: „Dones, Filo, Heverkové a dětem něco k jídlu!“

Marně malý Kája začíná tak nebo jinak. Snad tatínek vzpomíná, jak nosil starému Divišovi do pastoušky? Možná; protože jeho oči jsou jaksi nepřítomné, jaksi zaběhlé snad do dnes jistě už zcela rozzelenalých průseků na samotách tam za Lážovem v brdských lesích.

„Maminka nepřijde?“ ptá se Kája.

„Dnes ještě ne, ale zítra jistě. Popros Filu o pohádku a pomodli se za zdraví maličké!“ říká tatínek a odchází do pokoje.

Fila se vrací s úsměvem od Heverků. „To bylo radosti, Kájo!

Děti byly vyhladlé a na jídlo zrovna padly. Teď se navečeřím a umyju nádobí!“

„Copak máte k večeři?“ ptá se Kája.

„No, to víš! Když sama vařím, tož jsem si podstrojila, co já moc ráda. Brambory s ‚mundúrem‘!“

„Pro pána krále, s čímže, Filo? S ‚bundúrem‘! To jsem ještě nejedl. To snad s marmeládou? Anebo s herinkem? Povídal Tonda Heverkovic, po ránu že chodí jejich tatínkovi pro herinka.“

„Ba ne!“ usmívá se Fila. „S ‚mundúrem‘, heleď!“ A sype z hrnku na bíle vydrhnutý stůl brambory ve slupce. Loupá, solí, pobízí. „V mundúru, Kájo, a jen se rozsejpají.“

„Tak ne ‚bundúr‘, a to je škoda! Tak aspoň pohádku!“ říká Kája.

„To musíš ještě chvíli čekat, Kájo, až umyju nádobí a sednu si ku práci. Při pohádkách se musí sedět. Teď ti budu povídat, jak to bude, až budeme mít králíky. Poprosíš tatínka, aby někde blízko koupil kus jetele, budeme na něj spolu chodit.“

„S nůší,“ má radost Kája.

„To ne, jen s košíkem, ale budeš shrabovat!“

„Co budu ‚sdrabovat‘, Filo?“

„Jetel!“

„A pustíme do jetele králíky!“

„To ne, to by ti vzal hlídač čepici!“

„Já ji nenosím.“

„Králíci budou na dvoře v bednách.“

„Jestli tatínek koupí ten jetel, tak by moh’ koupit taky koně.“

„To by moh’! A kočár! Vozila bych tě do školy.“

„Vy, Filo?“

„No, co by ne? Ale dřív musíme mít srp na jetel anebo kosu.“

„Já chytnu srp –“

„A hned si usekneš prstíček! Na srp se musí zchytra. Potom bysme mohli mít slepičky a kohouta!“

„A paviána,“ vyhrkne Kája.

„Snad páva?“ opravuje Fila. „Toho jsem jednou viděla na obrázku.“

„Což ‚artilopu‘, tu bysme taky mohli mít, ne?“ usmívá se Kája.

Fila se zamýšlí. Usilovně drhne pískem dno v hrnci. Ne, „artilopu“ nezná. Třeba to budou ňáké „ekstrovní“ slepice.

„Proč nemluvíte, Filo?“

„Tak jsem poslouchala, Kájo, co mi ten hrnec povídal.“ „Copak?“

„Proč jsem v něm dnes jídlo připálila, že mu teď dělám bolest a drhnu jej jako podlahu před posvícením. Však dám po druhé pozor!“ zamlouvá Fila „artilopu“.

„A což ta ‚artilopa‘? Chtěla byste ji?“ naléhá Kája.

„Jakpak by ne, Kájo! A co, hodně nosí?“

„Čeho, Filo?“

„No, vajec!“

„Počkejte, já se zeptám tatínka.“ Kája otvírá dveře pokoje: „Tatínku, z čeho se dělají ‚artilopy‘? Z vajíčka jako kuřátka anebo vyrostou jen tak jako nic? Fila by jednu chtěla.“

Tatínek se kousne do rtů: „Škoda, že ne dvě! Párek bych byl koupil!“

„Párek nechceme, tatínku! Ty jsme měli včera k večeři. My ‚artilopu‘.“

„Řekni File, jestli by chtěla také ‚dromedára‘ a nosorožce, že bych je objednal najednou. A kampak byste tu zvěř dali, co?“ „Zvěř ne, tatínku! Jen králíky a artilopu chceme, tatínku! Já bysem vám něco řek’, ale třebas bych dostal, Fila povídala: Ani muk, až to bude hotové. – My, tatínku, stavíme!“ vyhrkl Kája.

Hm, copak?“

„Králikárnu!“

„A kdopak vám dělal plány, hm, co? Však se zítra podívám.“

„Tatínku, prosím vás, směl bych na chvíli k mamince? Já bych se jen zeptal, jak se vyspala! Už jsem ji, chudinku, neviděl kdy!“

„E jdi,“ směje se tatínek, „jak prve. A teď se ptát na vyspání, když je po večeři?“

„No, když já ráno zapomněl, tatínku!“

„Na chviličku, Kájo, jdi vedle! Možná, že maminka zdřímla. Víš, že Stánička teprve teď se pozdravuje. A teď tě ještě musí večer uložit Fila. Já mám mnoho práce a maminka nemůže.“

„Už jdu, tatínku! Já bych potom třeba ani tu naši malou holku nepoznal. Ta už asi vyrostla. Tatínku, už chodí?“

„Chodí, Kájo, a zrovna teď si čte ‚Politiku‘,“ směje se tatínek.

„Tak to mě předběhla,“ říká Kája a po špičkách jde ke dveřím druhého pokoje. Ale jen je za sebou dovře, už je u maminky.

„Budeme mít, maminko, artilopy s párkem a ‚dromeráda‘, a ‚kosorožce‘ a – grindy, ta holka je, maminko, čím dál tím menší. Už ji není chudinku v peřině ani vidět!“ Prohlíží maličkou.

Maminka ho přitahuje k sobě: „Musíš říkat ‚Stánička‘! A abys věděl, roste! Trochu se spadla, ale to teď dohoní. Už se těším na večery, kdy budeme zas všichni pohromadě.“ Hladí ho po hlavě a líbá: „Je čas k spaní, Kájo! Pohlaď maličkou a jdi do postýlky! Až budete mít s Filou ty ‚artilopy‘, tak se přijdeme podívat,“ usmívá se.

Kájovi se najednou zdá, že u maminky je to ještě lepší než s Filou v kuchyni. „Maminko, což abyste dala na noc Stáničku k File do kuchyně a – –“

„A tebe do kočárku místo ní, ne?“ směje se maminka, třebas by tuze ráda měla obě děti u sebe, a tímhle chce předejít Kájovu smutku: „Takový chlapčík jako ty se ještě ňáký den obejde bez maminky, ale maličká ne, to víš!“ Docílila, co chtěla.

Kája se rozesmál: „Ju, do kočárku, maminko! To bych se ani nevešel. Nožičky by přepadly na jedné straně, ručičky po obou stranách, nahoře hlavička.“

„A ta by se ti kutálela po podlaze,“ dodává maminka, „a v kočárku by zbylo jen bříško.“

Kája se umí smát! Až se mu sazové oči lesknou, a on jen už mezi dveřmi zavolá: „Dobrou noc, maminko!“

V prvním pokoji běží k tatínkovi. Už mu sedí na koleně, obejme kolem krku a v stálém smíchu říká: „Dobrou noc, tatínku! To se Fila nasměje, jak by se mi kutálela hlavička po zemi a bříško spalo na kočárku.“

Honem pospíchá do kuchyně. Neví, kde začít, už aby Fila všecko věděla. V takových chvílích Kája vždycky všecko zplichtil.

„Filo, tatínek řek’, jestli chcete ‚dromeráda‘ s ‚kosorožcem‘ a párek s ‚artilopou‘, a maminka povídala, že by v kočárku spalo bříško.“

Fila se tuze ráda smála, a tohle všecko se jí moc líbilo. Tož teprve za chvíli se ptá: „A co maličká?“

„Ta, Filo, povídala maminka, že spadla.“

Fila se lekla. Vykřikla: „Můj ty Tondo kolenatej!“ A běžela do pokoje. Vyhrkla: „Maličká spadla?“

Vylít’ velký Kája a už byl v druhém pokoji. Směje se maminka: „A ta ten pleticha Kája! Já řekla, že se spadla – jako zhubla. A to on asi, že spadla, pověděl. Tatínek zůstal chvíli, Fila si oddechla a honem přinesla ještě čerstvou vodu na noc a vyslechla, co Zdeňa chtěla, aby ráno opatřila.

Malý Kája seděl v kuchyni na stoličce a říkal si: „To budou kluci koukat! To je krása! ‚Můj ty Tondo kolenatej‘, řekla Fila. Grindy, ta umí věci! Dvířka do beden a ‚můj ty Tondo kolenatej!‘ jestlipak se to říká jen Tondům anebo každému? Snad každému, protože u nich není nikdo Tonda, a přece Fila tak řekla. Nebo se spletla? Pan učitel je taky Antonín. Antonín Peterka se jmenuje. Copak by asi řek’, kdybych zavolal: ‚Můj ty Tondo kolenatej?‘ To asi Tondové musí mít kolena! Jako sáňky! Hned zejtra si musí prohlédnout ve škole všecky Tondy, jestli mají kolenatý kolena! Teď už jen aby Fila uklidila to nádobí, začala dělat dvířka a povídala pohádku.“

Fila byla za chvíli hotova. Chytla drát, kroutila jím sem tam a začala: „Tak byl jednou starý hrnec – plecháč, který konečně panímáma Zelánkovic dala na vůz čeledínovi Antonovi, když jel s prázdnem pro seno.“

„Taky byl ten Anton kolenatej?“ ptal se Kája dychtivě.

„No, to ti dá rozum! Přeceť říkáme: ‚Můj Tondo kolenatej!‘ Tak! A panímáma řekla: ‚Anton, zahoď ten hrnec někam do ‚pankejta‘!“

„Copak je to ‚pankejt‘, Filo?“

„Jejky, Kájo, pankejt je přece jako strouha!“

„Tak ju! Už vím!“ je Kája spokojen. „A co hrnec?“

„Nejdřív Anton, potom hrnec, Kájo!“ pokračuje Fila. Anton se podíval po hrnci: „No, už je po kráse! To já ho přidám k té hromadě támhle pod ‚šraňkem‘. Už je tam toho na forku. Až přijdou cikáni, budou si z toho vybírat ‚vejbavu‘,“ smál se.

„Co je to ‚vejbavu‘?“ ptá se Kája, který chce mít ve všem jasno.

„Jejky, Kájo, vejbava, no, až naše Stánička bude mít veselku, taky dostane vejbavu: hrnce, talíře, žlíce, kastrůlky, peřiny, prádlo.“

„Jejky, Filo, jakpak by naše Stánička mohla mít veselku, když náš tatínek tuhle povídal, že Veselku u Lážova koupil pan Filípek z Prahy? Povídal tatínek, že je to moc hodný pán a že tam bude mít – já už nevím co – na žír. Holka asi vůbec běhat nebude, a vy tuhle s Veselkou.“

Teď byla Fila chvíli Matěj. Ale řekla si v duchu, že Kája je opravdu pleticha, jak říká milostpaní, a řekla krátce: „To se s tím hrncem nedostaneme ani ze dvora, než půjdeš spát. Tak ti řeknu: Vejbava jsou hrnce, a jak jsem řekla, Anton švihl nad koni a jeli. U šraňku hrnec vyhodil na hromadu všelijakých střepů a frnčel dál.

Zarachotilo to, starý hrnec chrčivě zakašlal, chraptivě zavolal: „Dělejte místo! Nejsem jen tak obyčejný hrnec!“

Nastavila rozbitá láhev nejostřejší hranu a zaječela: „Daj nám pokoj, dědo, a nenatřásají se! Dno mají jako sejto, ucha nakřivo, a budou nám tu něco kukat? Platěj’ si obecní dávky jako my, aby se tu chtěli roztahovat?“

Vypískla krabička od olejovek: „Copak ty, ubohá láhvi od mizerného, páchnoucího petroleje, co ty se budeš rozkřikovat? Dnes, kdy v každé chaloupce se svítí elektrikou, a petrolejem leda maží lidé dveře, když jim vrzají? Já jsem ze všech nejvznešenější. Byla jsem plná rybiček, nóbl pán mi otevřel hubičku a vybíral. Jednu sobě, jednu krásné dámě.“

„A potom s tebou, když jsi byla prázdná, praštili na smetiště, viď?“ skoro zavrčel rozbitý „lavór“. „To já bych mohl povídat – –“ Ale nedořekl.

Starý hrnec se zatím pohodlně uvelebil na polorozpadlý pytel a zavolal: „Teď ticho! Já sedím nejvýš, já jsem pánem. A teď vám povím, co jsem já. Vyvezli nás z továrny mnoho najednou. Krásných, lesklých, skvělých. V obchodě mne dali s jinými menším do výlohy. Sluníčko na mne svítilo, mladí páni a slečinky chodili kolem výkladu, i starší a sehnutí a chudí. Potom přišel mráz a na okno výkladní skříně položil neprůhlednou záclonu. Ale zas mi smutno nebylo. Povídal jsem si s mandarinkami, datlemi, fíky, které taky byly vyloženy za sklem.

Kteréhosi dne sáhl po mně příručí. Vytřel mne čistou utěrkou, postavil na váhu a potom zabalil. Začal jsem pracovat. Vařili ve mně v panském domě šunky, drůbky, jazyky, hovězinu, telecí nožičky, uzená kolínka, slepice, vepřové hlavy a taky jednou, když místo kuchařky vařila panička, vařila ve mně bažanta. Tfí! Kdo je tu takovým pánem jako já?

Potom to šlo, pravda, trochu s kopce, ale slavná minulost mi zůstala. Z panského domu jsem se dostal do statku Zelánkovic. To už jsem byl všecek začernalý, nakřivený. Vařila panímáma ve mně ječmen drůbeži, šlichtu prasátkům kolik let. Pak mi proděravělo dno, křivila se ucha, ale do pense jdu ještě statný. Ticho bude! Chci odpočívat! Chci spát!“

Ozvala se nakřáplá sklenice od piva: „To je cerátů! Já tuhle…“

„Já vím," přerušil ji hrnec, „tebou prolil pantáta Zburek celý statek, tak mlč!"

Ještě kvíkla lahvička od benzinu: „My jsme páni od benzinu a hýbáme světem, ne starý hrnec!"

Vykřikl starý hrnec: „Už chci mít pokoj! To víš, vy jste páni od benzinu, ale jenom tenkrát, když ne v takové malé ‚šlaftičce', ale ve velkých bandaskách benzinu je vyrovnáno. Do tebe leda někdo za korunu benzin na vyčištění rukavic koupil."

Za „šraňkem" je klid a ticho. Jen náhlý větřík přehodil přes starý hrnec zbytek rozpadávajícího se pytle. Zaliboval si: „Taky jednou se zahřeju seshora, ne pořád zdola!"

Když zelí nabíhalo do hlávek, zastavil se u hromady střepů a odhozených věcí chalupník Kvasil. Sáhl po starém hrnci: „Ten se mi hodí! Máma udělá strašáka do zelí a já místo hlavy na tyčku dám tenhle hrnec."

Od té doby pokaždé, když zelí zakládá na hlávky, starý hrnec pomáhá zaháněti zajíce. Přes zimu odpočívá u Kvasilů ve sklepě. A libuje si.

Tak! A tuhlec dvířka jsou hotová," dodala Fila.

Toho Kája neslyší. Celou duší se zaposlouchal do Filina vyprávění. Byl tak rád, že ten větříček přikryl starý hrnec a ještě radši, když slyšel, že přes zimu je schován ve sklepě u Kvasilů.

Fila ví, co přijde a nemýlí se.

„Tož, Filo, ten hrnec je jistě ve sklepě u Kvasilů přes zimu?"

„Jejky! Vždyť jsem to povídala."

„Je mu tam zima !"

„Není, Kájo, ve sklepě je v zimě teplo."

„Jistě, Filo?"

„Jistě, Kájo!"

„To jsem rád! To bylo moc krásné, Filo!"

„A teď pomodlit, Kájo, a spát!"

Kája usíná s radostnou představou hrnce-vysloužilce, který je přece na zimu opatřen.

XXVI. KÁJA A TONDA HEVERKOVIC.

Maminka řekla: „Teď, když máš Filu za kamaráda, doopravdy přestane kamarádství s Tondou Heverkovic. Viděla jsem včera, jak se pral s kluky. To byla hrůza!"

„Přepral je, maminko, vite?" usmívá se Kája. „Copak Tonda!" „Říkala jsem něco jiného, Kájo!"

„Já už vím, maminko, ale Fila je přece holka. Nosí drdól, tak to nemůže být kamarádem venku, jen doma!" posmutněl Kája.

„Tož snad aby se dala k vůli tobě ostříhat dohola, ne?" zlobí se maminka. „Už jsem řekla! Tondovi to vyřiď! Kdyby se nepral, nenadával, ani bych nepípla! Ostatně, kdyby jeho matce na tom záleželo, chodí-li k nám nebo ne, už by byla dávno přišla a řekla: ‚Kluka napomenu, ať je hodný, aby směl ke Kájovi!' Jistě bych mu leccos dala."

Kája vykládá cestou ze školy Tondovi: „Jen řekni vaší mamince, aby k nám přišla říct, že budeš hodný. A zas k nám budeš smět! Víš, jak vždycky říkáš: Pane, to je kafe, to je síla!"

„A což ty kalvasy domácího chleba s máslem," ulízl se Tonda.

„A mandlové rohlíčky od babí, viď?" pomáhá mu Kája vzpomínat.

„A teď pomodlit, Kájo, a spát!“

„A preclíčky a knedlíky a koláče,“ dodává Tonda. V tu chvíli by slíbil, co by kdo chtěl, jen kdyby se mu někdo zaručil, že dál bude chodit k Maříkovům. „To naše maminka k vám přijde za chvíli,“ říká a přidá do kroku.

„Tondo, vyhrál jsi to včera?“

Tonda kývne hlavou a s pocitem naprosté převahy říká: „–se vajs!“ Tohle Kája ještě neslyšel. A také, kdo by chtěl poznat krásu toho výroku, musil by to slyšet promluvit právě jen Tondou.

„Copak to asi je?“ myslí si Kája a hned se ptá.

Tonda se zastavuje. „Čoveče, ty ani nevíš, co je to ‚se vajs‘? To je jako ‚to se vrrr‘,“ zavrčel znova.

Kája věděl tolik jako prve. „Co vrčíš?“ zlobil se.

Tonda se rozesmál. „Tak ti to řeknu česky: ‚– se ví‘. Ale ‚– se vajs‘ je o moc hezčí. Tak já běžím to říct mamince.“

Maminka Heverková stála nad bochníkem koupeného chleba, v ruce držela nůž. Rozběhla se jím po bílé kůrce třemi křížky, ale ještě nenačala. Zadívala se na tři hladové kluky, jejichž ústka tak jako u tří holek byla pootevřena. Odhadla znalecky, že děti jsou pořádně vyhladlé. S povzdechem přejela očima bochník a řekla si v duchu: „Je zle! Ten dnes praskne! Z měkkého se teprv nic nevykrájí a tvrdý dnes pekař neměl.“ Zajela nožem do chleba. Šestero lačných očí lpělo na každém jejím pohybu.

„Maminko, větší krájejte!“ ozval se Lojza.

„A také větší pohlavky dávejte, viď?“ řekla. A myslila si: „Ještě štěstí, že ten nedojedený Tonda se tak chyt u těch pánů a nají se tam. Když máte měkký chléb, dost na něm! Kafe bude až k večeři!“ Rozdávala krajíce.

Každé dítě řeklo: „– plaj Pán Bůh, maminko!“ A už začaly pracovat čelisti všech.

Maminka se podívala, co zbylo z bochníku, a vzdychla. Byla by si také ráda zakrojila, ale dva kalvasy sní táta, až přijde z práce.

„Copak, ať se nají! Jen kdyby se pustil ‚breberky‘! Toho všeho je vinen ten Kroužil. Ten ho vždycky svede. Bude musit přece jen na Kroužila si počkat a vyřídit mu něco. Jemu je hej! Je vdovec, starosti nemá, to není jako Heverka. Když on se prospí, říká: ‚Mámo, aspoň kdybys tak nenadávala, když mám v hlavě!‘ A ona mu odpovídá: ‚Bodejť! Snad řeknu: Má poklona, vašnosti, nechtějí eště grog‘?“

Tonda vrazil do kuchyňky: „Pochválen, maminko! Prosím vás, doběhněte k Maříkovům, že se nechám prosit, abysem tam zase směl, že už se nebudu prát!“

„Já ti dám, že se necháš prosit! Copak jsi provedl? Nesmíš tam, viď?“ Honem uklízela zbytek chleba. Tonda dostal žderchu, maminka chytla čistou zástěru a už běžela. Těch šest dětí doma uživí, ale Tonda je takový hladovec, že by snad snědl i nejmenšího Methůdka. U pánů se najedl a doma ani k ničemu se nehnal. Přeptá se, co provedl, naseká mu doma a poprosí, aby zase k pánům směl.

Když Zdeně podle pravdy všecko vysvětlila a zadušovala se, že Tondovi naseká a jen aby milostpaní mu naflákala a dost, jen aby zase k pánům směl, zjihla Zdeňa. Když o takovém těžkém živobytí slyšela, přinesla v tašce trochu krupice, mouky, omastku, máku, povidel, půl bochníku chleba a kus slaniny, a řekla: „Tož ať Tonda zase přijde a přinese mi tašku! Dáme na děti pozor!“

Přešťastná Heverková děkuje a pospíchá domů a Tonda zase smí ke Kájovi.

V tom týdnu, když Tonda, aby nikdo nevěděl, zaučoval na zahradě Káju dělat kotrmelce jeden za druhým, dolehlo jejich sluchu zavolání zvenčí: „Kluci, poběžte ven, Pilkuska bude kuchat flašinet!“

Kája s Tondou div se nepřerazili. Konečně uvidí, kde byla schovaná „muzika“. Doběhli k rybníku. Bylo tam pár kluků a Pilkuska ještě nekuchala. Toto! Vyhrávala a plakala při tom.

Když přehrála rozkníkanou písničku, začala naříkat: „A můj ty smutku a zármutku, co já se natěšila, že budeme vyhrávat ve dvou, že to bude jako na dvoje ruce na pijáno, a najednou Ferdinand řekne: „Barbor, vykuchej ten svůj ukňouranej inštrment a udělej si z něj jarmárku na chleba!“

A spustila: „Hořela lípa, hořela.“ Pár vteřin to hrálo, pár zas vynechalo. Ale ona přece jen cedila horké slzy žalu. Přitočil se k ní Tonda Heverkovic: „Paní, budete jej kuchat nebo ne?“ ukázal na flašinet.

Jen se mu hlava natočila, jaký dostal pohlavek. Pilkuska přestala hrát i plakat a křičela: „Já ti dám, darebáku! Takovou drahocennou věc budu kuchat! Dyť on Ferdinand si dá říct a budeme vyhrávat vobá!“

Tonda na ni vyplázl jazyk a řekl Kájovi: „Kuchat to nebude, tak co! Pojď k vám! Jistě už bude kafe!“

„Ta ti dala, viď?“ ptá se soustrastně Kája.

Tonda se ušklíbl: „Jeden! To je toho! To je jako nic! Míň než tři nikdá doma nedostanu!“

Pilkuska byla toho dne v moc rozměklé náladě. Pořád jí bylo do pláče, když si vzpomněla, proč jen se téhle chvíle nedočkala stará Švihlice, která jí vždycky říkala: „Barka, ty se nevdáš za nic na světě! Zapředně, máš hubu nakřivo, a potom nemáš na vejbavu!“ Pilkuska si říká v duchu: „Hubu křivou? Ať se na mě někdo koukne! Měla jsem ji kapánek šejdrem, než mi vypadaly zuby. Potom se mi huba srovnala ‚an cvaj‘. A vejbavu už taky mám! Kolik ‚šnuptychlů‘, kolik zástěr, tři páry podšitých punčoch, dvě trika a flašinet. To je celé jmění. Věčná škoda, že Švihlice už dávno umřela. Ta by jí záviděla! Šupinka, je pravda, flašinet má lepší, ale zato má, jak povídal, jen jedno triko. To když si vypere, než uschne, vleze do postele a spí tak dlouho, až triko uschne. V neděli budou mít prohlášky.“

Povídal pan děkan, který náramně hraje na kolik inštrumentů: „Přijdete po třetí prohlášce ráno v 8 hodin, oddám vás zadarmo. Přece jste oba od ‚fochu‘.“

To myslil jako, že jsme taky muzikanti jako on. Vida, jakou má člověk ouctu. Pan děkan hraje „místrovně“, ale kdož ví, jestli by uměl s klikou jakorát točit!“

To už seděla ve světničce na lavici a znovu se zamýšlela: Na oddavky si vezme to ‚paleto‘, co dostala před lety od milostpaní z fabriky. Nosívá je jen v nejtužších mrazech v neděli do kostela. Je tuze teplé a vzadu má šúsky. Moc hezky se nese. Budou mít oddavky v červnu, ale je to nejkrásnější kus její výbavy. A upeče pár koláčů. I čtvrtku masa koupí na krapet polévky. Budou taky spolu chodit na pařezy, aby bylo v zimě čím topit. Je to přece docela jiné, když ženská má zastání v muži. Ničehož se nebude bát. Bude s ní Ferdinand a ten by ji bránil. Samotná ženská je jako kůl v plotě. –

Snědí krapet polévky, maso do ní nakrájí, vezmou si koláč, zapijí kafem a půjdou. Jenže Ferdinand si bude musit dát říct, že budou hrát oba zároveň.

Kája s Tondou proběhli dnes ještě jednou kolem rybníku, a Tonda si vzpomněl: „Mohl bys se zeptat staré Pilkusky, kdy bude mít veselku, Kájo! Třebas bysem šel ministrantovat, a něco by dala. Zeptej se jí, kolik dá za ministrantování! Já bych tam šel s tebou, ale víš, jak mi dala prve jeden pohlavek, mohla by jich dát teď víc, kdyby si vzpomněla, že jsme jí tuhle s Franckem Nezdalovic odnesli flašinet až na křižovatku.“

Kája je ochoten se zeptat. Pamatuje si dobře, že doma říkají: „Se zdvořilostí nejdál dojdeš!“ Proto vešel do pootevřených dveří s poklonou a pozdravem: „Poklona, paní Pilkusová! Dej Pán Bůh zdraví! Tak jestli se budete ženit, kolik byste dala za ‚ministrantýrování‘?“!

Pilkuska byla velmi pohnuta zdvořilostí a usmála se sladce: „Ženit se bude pan Šupinka Ferdinand, chlapečku, a já budu nevěstou. No ‚ministrantýrovat‘ se musí, ať už na to něco praskne! Já dám celou korunu. Čípak je chlapeček?“

„Přece Kája Maříkovic! Víte, paní, jak jsme sem přivezli tu naši malou holku, a děda z lesovny s Tondou sem pro ni běželi!“

Jakpak by si Pilkuska nevzpomněla na zelenou stokorunku, kterou tenkrát dostala. Než může z líbezného úsměvu přejít do obyčejné mluvy, předejde ji Kája:

„Korunu, paní, říkáte? To já nevím, jestli Tonda Heverkovic půjde. Nepřidala byste?“

„Tondovi Heverkovic? Ale jo, s radostí. Pár pohlavků bez koruny. To já, chlapečku, když dám korunu, za to budu něco chtít! Ne bosého Tondu, ale tuhle chlapeček by mohl na tu chvíli jít. Má takové pěkné střevíčky a punčošky, a za korunku by si moh' koupit větrové certle."

„Tak to já se doma zeptám," řekl Kája a rozloučil se: „Poklona, poroučím se!"

V chodbičce stál Tonda. „Poslouchal jsem," pověděl. „Vida, babu! Za korunu by chtěla obuté ministrantování. To by bylo pohlavků od maminky, kdybych chtěl ve všední den vzít si boty! Pojď, aby nás nehledali k večeři!"

XXVII. FILA S KÁJOU ZAKLÁDAJÍ HOSPODÁŘSTVÍ.

Po večeři, když Kája přišel k File o pohádku, řekla: „Dnes pohádku ne, Kájo! Ale mám v bedýnce králíky. Už jsem zasadila dvířka. Až umyju nádobí, přenesem tam králíky. Máme tři párky: albíny, stříbrné a belgické. To budou páni koukat! Pan inženýr mi dnes řekl, že pozve komisi na tu naši králikárnu. Ale heleď, Kájo," ztlumila hlas, „možná, že by to sám nedokázal ani takhle. – V jedné bedně už sedí kvočna na vajíčkách. Napsala jsem babičce do Lážova, aby mi opatřila 16 vajec od těch krásných, černobíle puntíkovaných slepic. U Párů v Kytíně je mají. Že jí pošlu za ně peníze, jen jak milostpaní ukážeme, že je to v chodu, v provozu."

„Co je v provazu, Filo?" ptá se dychtivě Kája.

Ale Fila je příliš zabraná do příštího hospodářství. „Na naší zahradě ten cíp dole, kde vůbec roste jen ‚pamprdlice' a tráva, bude tuze dobrý pro husu s housaty. To máš tak, Kájo! Nejdřív králíky, potom kuřata a housata, a potom už velký skok, potom už hned kravička. Ani by si toho milostpaní nemusila všímat!" Rychle sklízí čisté nádobí a říká: „Už půjdeme."

V Kájovi srdíčko radostí se třese, když tiskne k hrudi hezoučkého králíka. Snad zrovna tak poplašeně mu tluče jako králíkovi, který není zvyklý lidské náruči a jistě čeká, že to na konec špatně dopadne. Kája ho hladí a drmolí: „Ty jsi malý králíček, já ti neublížím, toto! Jsi moc hezoučký, a já ti budu nosit košťálky a listy od salátu i květáku. Nedrap, maličkej, nedrap! Grindy, Filo, já bych si ho hned vzal do postýlky!"

„Co by tě napadlo, Kájo! On by ten nocleh zadarmo nechtěl, toto! Zaplatil by ti, a jak by milostpaní našla v postýlce bobky, bylo by zle!"

„Bobky, Filo? Copak je to?"

„No, bobečky, víš? To uvidíš hnedle!"

Králíci jsou rozděleni. Dostanou nápoj i jídlo, a Fila říká: „Jsem tu hned! Doběhnu jen do kuchyně. Mám tam v hrnečku pro kvočnu namočené zbytky žemlí a rohlíků. Kvočny si ani nevšímej!"

Kája s ohromným, zájmem prohlíží posadu. Taková moc hezká slepička v ní seděla. Jak se přiblížil, zlobila se. Jak se i ježila! Kája povzbuzen prve úspěchem u králíka, chce ji pohladit po hlavičce. Ale kvočna s hrozným dopalem a rámusem vyletí, klofne ho do ruky a s roztaženými křídly pobíhá kolem posady. Kája má plnou ruku krve, a Fila, která se vrací, poděšeně volá: „Copak se ti stalo?"

„To kvočna," trochu nabírá k pláči Kája. „A pálí to!" Za chviličku je prstík zavázán a Kája s obdivem si prohlíží zavázaný prstík. „To nebudu moct psát," říká radostně. „Já beztoho nerad."

Toho večera, ručku se zavázaným prstíkem v kapsičce, jak Fila nařídila, šel k mamince ohlásit, co je nového. „Tak jsme, maminko, postavili králikárnu, máme tři páry králíků." (Ale to už ručka v kapse nevydržela, protože musila naznačovat, jak vysoké jsou bedny.)

Lekla se maminka: „Copak to máš na prstíku?"

„To kvočna, maminko, ale už to nebolí. Sedí na vajíčkách, a na zahradě v tom cípu dole budeme asi mít housata," hlásí Kája.

Usmívá se Zdeňa: „To je Filina práce. No, budeme vidět! Zítra se půjdu podívat, Kájo, a zítra prvně dáme kočárek na sluníčko. Neruš tatínka, má mnoho práce! Dnes už tě uložím já.“

Proběhne Kája tatínkovou pracovnou, ale neodolá tatínek, třebaže má tolik práce, aby nezavolal: „Kájo, pojď chvíli ke mně! Nezlobíš ve škole?“

„Kdepak, tatínku, ani se nehnu! Prosím vás, směl bych se zeptat našeho pana učitele, jestli má kolenatý kolena?“

Tatínek sebou trhl a zeptal se zdiveně: „Jak to?“

„No, říká Fila, když se diví: ‚Můj ty Tondo kolenatej!‘ a pan učitel se jmenuje Antonín Peterka.“

Tatínek Kájovi zřetelně pověděl, že nesmí o tom ve škole ani pípnout, že je to nehezký výrok, pro který by jistě byl velice přísně napomenut, byl po škole a dostal třeba i špatnou známku z mravů. Kája musil slíbit, že tedy ani nepípne, ale potom řekl tatínkovi, hned že má o radost míň, a šel k File.

„Honem mi, Filo, něco hezkého povídejte! Je mi moc smutno. O Tondovi kolenatém nesmím ve škole ani pípnout,“ říká.

„Hned, Kájo, jen si připravím práci. Zašívání. Tak! O čem bych ti povídala? Což o tom staviteli lážovského kostela? Jenže to není pohádka. To nebožka babička vyprávěla, že se opravdu stalo. Znáš dobře lážovský kostel, viď? Jestlipak jsi si všiml, že nemá uvnitř ani jednoho sloupu?“

Kája zavrtěl hlavičkou: „To ne! A co je na tom, že tam nejsou sloupy?“

„No, moc je na tom!“ vysvětluje Fila. „Přece sloupy v kostelích jsou proto, aby se klenba nezřítila. Víš, aby strop nespadl. Už když stavbu dokončovali, říkali lidé tomu staviteli: ‚Měl jste přece jen podepřít klenbu sloupy. Jen aby to všecko nespadlo, až se lešení odstraní!‘ On se jen usmíval. Měl všecko dobře propočteno. Věděl jistě, že bez sloupů klenba staletí přetrvá. Ale když pořád a pořád lidé chodili a totéž opakovali, už i on měl obavy.

Čím blíže byl den, kdy se mělo lešení odstranit a hotovou stavbu měl odevzdat, tím byl rozčilenější. Konečně ten den přišel. On nečekal v městečku, toto! Rozběhl se na zlatý vršek a tam čekal. Počítal minuty i vteřiny, kdy lešení se odstraní. Čekal, uslyší-li ránu, která by znamenala: Lešení bylo strženo a klenba se zřítila. Byl odhodlán k nejhoršímu. Jak by uslyšel ránu, zastřelí se. Revolver měl v kapse.“

Kája zrovna visel očima na Filiných rtech.

„A on ten stavitel zapomněl v tom rozčilení, když strhnou lešení, to že také dá obrovskou ránu. A proto když lešení s ohlušující, do daleka slyšitelnou ranou se zřítilo, myslil si: Klenba se zřítila. Konec všemu! Sáhl po revolveru a zastřelil se zrovna ve chvíli, kdy zástupy před dostavěným kostelem začaly jásavě provolávat mu slávu a hledali ho, aby mu vyslovili svůj obdiv a dík. Ale on v tu chvíli už byl mrtev. Už o ničem nevěděl.“

Fila látá punčochu s teskným vzdechem, a Kája, když chvíli marně potlačoval pláč, rozběhl se k tatínkovi do pokoje: „Tatínku, že ten pan stavitel se nezastřelil! Víte, ten, co stavěl lážovský kostel. Prosím vás, ne!“

Tatínek viděl úzkost svého synka v jeho poděšených očích, lesknoucích se slzami. Vzpomněl na tuto zkazku, jak ji jemu a Zdeně vyprávěla teta šafářovic a jak i oni přiběhli domů s pláčem a tatínek jim řekl: „To víte, děti, že ten pan stavitel jistě se jen lehce postřelil, a měl radost, že to tak dobře dopadlo.“ Pohladil Kája synáčka: „Jakpak by se mohl zastřelit, hochu! Vždyť on – jak já jsem slyšel vyprávět – se vzpamatoval, když bylo slyšet ránu. Uhodl, že to padá lešení, a uháněl ze Zlatého vršku jen což. Lidé ho nosili na ramenou a provolávali mu slávu.“

Kája se usmívá spokojeně a líbezně: „Tak je to dobře, tatínku, musím to povědět File.“

Fila sice se chtěla ohradit proti tomuhle konci, ale Kája už prosil: „Ňákou jinou, Filo! K smíchu, víte? Třebas tu, co jste mi slibovala. Jak se stěhovala paní vodníková do zadního rybníka.“

„No, stěhovala, Kájo, stěhovala. Jenže to nešlo tak zčerstva, jak ty povídáš. Paní vodníková Trůdinka žila v zadním rybníku už jen jako na pensi, víš? Na vejminku! Když umřel v Berounce její muž, vodník Žďábek, nastoupil tam vládu mladý Coureček. Ten řekl: „Co s Trůdinkou? S mou Ráchou by se nesnesla. Trůdi je samý klep, Ráchinka samá kniha. Musíme bábě najít ňáký rybník, kde už se nevodníkuje, ale je tam byt s příslušenstvím. Jen kde?“

„Jen kde?“ řekla nejstarší dcerunka Mokřinka. „Jéje, tatínku, v zadním rybníku u Lážova! Tam prý je místa!“

„Ty můj couravý šúsku!“ zvolal Coureček, „na to jsem nevzpomněl! Mokřinko, dostaneš čokoládu za radu!“

Telefonoval honem do zadního rybníku. „Přeceť,“ myslil si, „někdo v opuštěném domku žije a ozve se!“ Volal: „Haló, haló!“

Poslouchal. Někdo se do telefonu rozkašlal. Pak skuhral: „Haló, co se děje? Sluchátka jsou zrezivělá, léta už se nikdo nehlásil – kdo tam?“

„Vodník Coureček, nový vládce v řece Berounce. Kdo mluví a kašle do telefonu?“

„Hepčí, hepčí!“ Je slyšet kýchání a potom hlas: „Má poklona, vaše blahorodí, gratulór, gratulór! Ehm, ehm, hepčí, hepčí! Berounka, to je něco – hepčí. Prach sec rýma! Hepčí!“

„Pozdrav Pán Bůh!“ říká Coureček netrpělivě. „No, ale vy máte rýmu! Napařte si hlavu, srkejte nosem slanou vodu, zavažte si koleno! Ale honem mi řekněte, kdo jste! To víte, vladařské starosti mne volají.“

„Hepčí, ehm – jsem, prosím, velkomožný pane – starý rak Čuchmon. Moc starý! Čítám tak přes sto let! Hlídám léta vodní chaloupku. Ale je mně samotnému bez posluhy smutno. Neráčejí vědět o nějaké starší usedlé vdově, která by mi poklidila, čaje navařila, noviny přečetla?“

„Ano, Čuchmone! Budeš mít společnici. Trůdinku! Dám ji tam na pensi!“ říká Coureček a slyší: „Trů-trů-trů-trů!“

„Prosím tě,“ zlobí se, „co tam vytrubuješ? Trůdinku, ano, Trůdinku.“

„Vaše blahorodí, Trů – Trů – Trůdinka je náramná klepna.“

„Však ji zkrotíš,“ směje se Coureček. „Řeknu jí, že majitelem jsi ty! Má peníze, brachu! Heleď, mohl bys třeba potom v létě do lázní!“

„To ji sem ráčejí poslat ‚perplex‘,“ řekl Čuchmon místo „express“. „Hepčí, hepčí! A do těch lázní, vašnosto, hepčí –“ Nedomluvil. Odzvoněno.

Coureček šel k Trůdince. „Trůdi, stěhunk na krku! Pojucháte do zadního rybníka u Lážova! Čuchmon už se těší. Budete mu číst noviny.“

„Noviny?“ ušklíbla se Trůda. „Nejlepší noviny je ‚vlastnoruční‘ huba, vašnosti! Čuchmon? Tomu, trvám, do stovky moc let nechybí – plesnivci starému!“

„No, no, vám už taky bylo dvacet před šedesáti roky,“ směje se Coureček. „Tak, jen se chystat!“

Trůdinka se zlobí, ale poslechnout musí! Coureček zavolal na dva páry čápů a řekl jim, aby odstěhovali Trůdi. Poklonili se, zaklepali zobáky a řekli: „Poroučejte, velkomožný pane!“

A začali stěhovat. Trochu toho nábytku dali na malý vozík, který uchopili dva, a letěli. Třetí vzal ranec s peřinami a čtvrtý bezradně klapal zobákem nad pianem. Ano, Žlábek byl muzikus! A Trůdi uměla jedním prstem: „Na tý louce zelený…“

Coureček řekl: „Piano, brachu, v zobáku ani na hřbetě neudržíš. Počkej ! Zavolám na pomoc královnu vil ze Zlatého vrchu, pomůže nám!“

Královna tu byla ve chvilce a poslední čáp honem zastrčil hlavu pod piano, protože od ní šla veliká záře. Zahovořila sladce: „Nevíte, co s pianem?“ Párkrát na ně klepla stříbrným proutkem a byl z piana ořech. Zmizela.

Čáp chytil ořech, letěl, a Trůdi se loučila. Čekal na ni na hrázi bystrý, čerstvý černý koník, který v případě potřeby mohl roztáhnout křídla a přeletět s ní propasti a hluboké jámy.

Je osm hodin pryč, Kájo, pohádky půl také pryč! Dnes tě uloží maminka, běž spát! Jindy to dopovím.“ Fila udělá náhlý konec a rozhání se jehlou.

Kája se nemohl dočkat, už aby slyšel, jak bude Trůdi poskakovat na koníku, že jistě spadne, a najednou Fila řekne: „Spát!“

„Tááák,“ lekne se hlasitě. „V nejlepším jste přestala. Už jste někdy slyšela, že pohádka se půlí? Já jakživ ne!“

„Tak jsi to slyšel teď, Kájo,“ odpovídá Fila, „a zrovna maminka volá.“

Kája sice běžel hned, ale mezi dveřmi řekl tak trochu dopáleně: „Filo, vy jste – vy jste sojka!“

Tatínek šel zrovna z chodby a podivil se: „Co to slyším? To nesmíš, milý chlapče, říkat! To by Fila od nás odešla a všude by pověděla, že jsi nezvedený chlapec!“

Kája se zlobil. Nejen že Fila v nejlepším přestala, nejen že se dnes nedozví, jak Trůdi dojela do zadního rybníka, ještě tatínek hubuje. Zapomněl, že má mlčet. Ozval se: „To je toho, tatínku! Děda z lesovny řek’ kolikrát jejich Týně ‚sojko‘!“

„Tož ještě odmlouvat budeš? Je mi líto, Kájo, ale dnes k mamince už nechoď! Řeknu jí, že jsi zlobil. Nemusíš už chodit do pokoje. Popros Filu, ať ti ustele na staré pohovce v kuchyni!“ Vysvětlil mu tatínek a odešel.

Kája nerozhodně přešlapuje na prahu. Ví, kdyby se teď rozběhl za tatínkem a odprosil, že by bylo všecko v pořádku, ale on má plnou duši Trůdi s koníkem. Pohodí hlavičkou.

Ano, Kája trošičku vzdoruje. Stiská kliku, vrže dveřmi, až řekne Fila: „Přestaň, Kájo! Slyšel jsi! Pomodli se a spát! Máš ustláno na pohovce.“

Dovře dveře a blíží se k File: „Mohla byste, Filo, dopovídat pohádku?“

„Ani pomyšlení, Kájo! Slyšel jsi přece! Ovšem, lepší by bylo, kdybys šel tatínka poprosit, aby se nehněval, ale nejdeš-li sám, mně je to jedno.“

Kája se tiše modlí. Maminka v pokoji přece čeká, že Kája přijde a vysvětlí, jak to bylo.

„Nejde,“ řekl tatínek. „To vypadá jako vzdor! Nechme ho! Zítra po ránu, maminko, pěkně mu pověz, jestli už budu já pryč, jak vzdor dětem nesluší a jak je ošklivý!“

Kája se tiše modlí, a potom se ptá: „Tak mi jen povězte, Filo, jestli Trůdinka spadla s koníka! Jistě, víte? Ta asi křičela.“

„Myslím, Kájo, že bys přece měl jíti povědět do pokoje, co a jak. Podívej se! Což, nedopouštěj Pán Bůh, kdyby maminka nebo tatínek do rána umřeli?“

„Ju, Filo, to ani tak zčerstva nejde! Umře jenom, kdo nemá zuby a je moc starý“, Kája nechce věřit. Ani si vlastně neuvědomuje dosah slova „umřít“. Jen od Pepíka Heverkovic slyšel: „Tak nám loni umřela babička. Už byla moc stará a neměla zuby.“

„To by měla maminka malou radost z tebe, kdyby tě slyšela. To budou takhle všichni mít radši Stáničku, než tebe. A spi už!“

Vida! Na Stáničku Kája zapomněl. Trochu se mu sevřelo srdíčko. To jistě teď maminka ji chová a říká jí samá hezká slovíčka, a on tuhle – chudinka – leží na staré pohovce a ani si ho nikdo nevšimne. To takhle on třeba umře. Třebas mu do rána vypadají zoubky, a bude to. To by maminka koukala! On by ještě řekl: „To jsem umřelej, maminko, protože jste si mne včera nevšimla.“ Kája potichu pláče a v pláči usíná.

XXVIII. VRABČÍ VAJÍČKO. – KONEC POHÁDKY.

Malý Kája po ránu zapomene docela, proč vlastně spal v kuchyni na pohovce. Jen si vzpomněl, že mu slíbila maminka dnes na desátou dvě škvarkové placky. Musí dát jednu Jendovi Čimelkovic, který mu slíbil vrabčí vajíčko. Dá je pod kvočnu, a to bude maminka koukat, až z posady vyletí vrabeček. Dá si ho do klece a bude ho učit zpívat.

„Dej Pán Bůh dobré jitro!“ vrazí skoro do pokoje, „maminko, prosím vás, nezapomeňte na ty placky!“

Co to? Maminka ne jako jindy, aby se k němu shýbla s políbením. Toto! A když se jí hnal po ruce, aby ji políbil, hned měla obě vysoko, aby nedosáhl. Vzpomíná si. Už ví! To za tu „sojku“ a že nešel říct, jak to bylo. Poklesle zadívá se na špičky svých střevíčků. Sojka, vrabčí vajíčko, a – maminka se hněvá! Srdíčko se mu zachvěje a oči jsou plné slz.

Maminka jen tak na půl úst odpověděla na ranní pozdravení. Sedí u zrcadla a pročesává si husté vlasy. Kájovy oči v slzách se začínají usmívat.

„Grindy, naše maminka je hezká!“ říká si v duchu a nahlas říká: „Maminko, prosím vás –“

Maminka se obrátí a podiví: „Tys tu ještě? Já myslila, že jsi šel ještě vzdorovat do kuchyně.“ A česá se dál.

„Maminko, prosím vás, já už nebudu nikdá říkat File ‚sojko‘, už se nezlobte!“ Tře o sebe dlaničky a oba koutky červených rtíků zase se povážlivě stahují dolů k bradičce. „Už jsi se pomodlil?“ ptá se maminka úsečně.

„Ještě ne, maminko!“

„No, to je pěkná věc! To jsi zapomněl, že první, co člověk, jak ráno oči otevře, má udělat? Že kříž, a poděkovat Bohu za to, že vstává zdráv? Milý hochu, modlitbě se musí zvykat od mládí! Teď ovšem slíbené placky nedostaneš! A víckrát ať neslyšíme, že jsi snad i vzdorovat chtěl!“

Věděl Kája, jak řekne maminka „ne“, marně by prosil. Jde do školy a pořád si říká: „Jak se maminka zlobí, nic se nemůže člověk smát. Dokud sama neřekne: Teď už jsi zase můj hodný Kája – tak člověka nic na světě netěší.“

Ještě k tomu, sotva do třídy vešel, rozběhl se k němu Jenda s tajuplným úsměvem a otázkou: „Neseš?“ Musil říci: „Až zejtra!“ Jenda naň vyplázl jazyk a řekl zlobně: „Jestli je nepřineseš v jednu hodinu, dám vajíčko Tondovi Heverkovic, on mne za to naučí hvízdat skrz prsty. Víš, jak to umí!“ Bodejť by to Kája nevěděl! Jednou tak hvízdl Tonda u nich v kuchyni, mamince vypadla z ruky mísa, jak se lekla, a maminka potom hned hnala je z kuchyně a řekla: „Opovaž se, Kájo, takhle hvízdat! Přes práh by mi sem Tonda nesměl, a ty bys byl bit! Takový nezpůsob!“ Tak si myslil tenkrát Kája: „Jak jen někdo může říkat takovému krásnému hvízdání nezpůsob!“

Protože šel zrovna pan učitel do dveří, už mu Jenda jen pošeptal: „V deset hodin ti je ukážu! To budeš koukat!“

To byl Kája rád, že ho dnes pan učitel nevyvolal! Pořád myslil jen na vrabčí vajíčko. Jaképak asi je? Až z něj bude vrabeček, nejdřív ho naučí zpívat maminčinu „Letěla běhounká (Kája říkal „běhounká“) holubička.“ Až pojedou na prázdniny na samoty, vezme si vrabečka s sebou. Jakpak mu bude říkat? U pana vrchního inženýra mají papouška a tomu říkají „Kakadů“. On bude vrabečkovi také říkat „Kakadů“.

V 10 hodin vytáhl Jenda opatrně z kapsy vajíčko. Grindy, to bylo! Kropenaté! Hnědě, světle a tmavě kropenaté. Maličké, ale roztomilé. Jenda podotkl: „Už musí do tepla, nebo se zastudí, a konec! V půl jedné čekám před vašimi. Přineseš mi dvě škvarkové placky a z ručky do ručky dostaneš vajíčko!“

Maminka v poledne už si dala ruku políbit, už se trošku usmála, pohladila Káju a řekla: „Buď už hodný, hochu, ať nemáme bolest!“

Když poprosil o placky, dostal je. Vyběhl s nimi ven. Opravdu! Jenda už stál na rohu. Vzal placky, Kája vajíčko a s ohromnou radostí v srdíčku uháněl domů. Vajíčko pečlivě ukryl do dvou kapesníčků a zatím nechal v zásuvce svého stolečku. Až přijde ze školy, poví File, a ta dá vajíčko pod kvočnu, Tak rád by byl maminku potěšil zprávou, že hnedlínko bude vrabeček na světě, a nemohl. To by bylo divné překvapení!

Po polévce, když předtím tatínkovi dopodrobna vše vysvětlil, jak to včera bylo, přece jen nařekl: „To budete koukat, maminko, až bude zpívat!“

„Copak? Kdopak?“ diví se už teď maminka.

Tatínek se směje: „Snad Stánička, ne?“

„Ba ne, tatínku! Ta by ho rozmáčkla jako nic!“ tvrdí Kája. „Tož to bude překvapení,“ rozhoduje maminka a plní Kájův talíř po druhé rýžovou kaší.

Kája pospíchá do školy. Dal „s Pánem Bohem“, File pověděl, aby nezapomněla, kde včera přestala s pohádkou, a uháněl. Už zahýbá za roh, když si vzpomene, že Fila vybírala z koše prádlo.

„A to ona bude namáčet!“ si říká. „A to ona bude jako vždycky hledat jeho kapesníčky. Vytáhne jistě šuplátko jeho stolečku, uvidí tam ze dvou šátečků jako cumlíček, neví, že je v něm vajíčko, aby bylo v teple, hodí do necek, a grindy, bude po vrabečkovi!“

Uhání zpátky. Zadýchaně vrazí do kuchyně. Dveře do pokoje jsou pootevřené. Volá: „Filo, prosím vás, v šuplátku mám schované v kapesníčkách vrabčí vajíčko. Dáme je potom pod kvočnu, a až vyletí vrabeček, budu ho učit zpívat. Dejte pozor!“

Práskly dveře, ale honem je zase Kája otevřel a zavolal: „To já nebouch’! To mi vylítly dveře z ruky!“ Tiše dovírá a úprkem se žene ke škole.

Tatínek byl třemi kroky u jeho stolečku. Rozbalil šátečky a našel vajíčko. Ukázal je Zdeně: „Myslí Kája, že vrabčí, a ono sýkorčí. Ale to je jedno. Ne on, ale ten, který je vybral, zaslouží nářez. Zajdu do školy a hned.“

Zaklepal na dveře třídy. Vyšel pan učitel a pověděl mu tatínek co a jak. Zavolal si pan učitel na chodbu Jendu Čimelkovic a nasekal mu. Místo psaní potom ve třídě začal o tom, jak trestuhodné jest vybírat ptačí vajíčka.

Kája sedí jak na jehlách. Zdálo se mu, že slyší pouze z chodby tatínkův hlas. Jenda, jak mu trochu okřálo, mu šeptem vzkázal po Jiříkovi Kejřovic, že mu nabančí, jak ze školy vyjdou. Proto ze školy uháněl zčerstva, ale od rohu se loudal. Nevěděl, co bude doma. Ale nebylo ničeho. Vajíčko bylo sice pryč, ale až večer tatínek s ním dlouho rozprávěl ve své pracovně a nakonec Kája svatosvatě slíbil, že víckrát nebude stát o ptačí vajíčko.

Napsal si úkol a chodil za Filou: „Spadla Trůdinka, Filo?“ Fila si nachystala práci a Kája si sedl proti ní: „Tak začněte!“

„No, koníček vyhazoval jen což! Myslil on si asi, že ponese krásnou princeznu, ale zatím viděl starou bábu. Ale protože ona se ho houževnatě chytala, napadlo jej, že je třeba ještě zakletá, a když on ji párkrát shodí s hřbetu, že z ní bude krásná královská princezna.

Konečně seděla Trůdinka na koni, držela se pevně jeho hřívy, a vyjeli.

Pokud to šlo kamenitými cestami, myslil si koník Rogur: „Kdybych ji shodil tady, roztloukla by si frňáček. A co by to bylo za princeznu s rozbitým frňáčkem? Jen co budeme na mechovité cestě a lukách!“

Za pár hodin dojel s Trůdinkou k mechovitému svahu. Natřásl se, poposkočil, a už se Trůdinka kutálela po měkkém svahu. Dívá se Rogur, dívá a čeká. Bába se dolů dokutálí, a princezna z ní bude, ale ono nic. Zdvíhá se dole zase bába. Hubuje a zase se štrachá na Rogura. Zkouší to Rogur ještě třikrát. Marně. Konečně pochopí, že bábu nese a bábu donese. Roztáhne křídla a letí s ní rovnou k zadnímu rybníku. Tam ji setřepl na louce pod rybníkem zrovna do samých kvetoucích pomněnek. Zahrábl pravou nohou a vesele zařehtal: „To jsem rád, bábo, že jsem se vás zbavil! Teď si chvíli houkejte na starého raka Čuchmona. On kapku

nedoslejchá. To víte, do toho vršíčku s vámi nepoběžím. Musím být ve čtvrthodince na Habrovém. Královna vil ze „Zlatého vrchu“ tuze ráda by zadala stavbu velké vily. Mám to projednat. Chce tam posílat choré víly k načerpání nových sil. Poklona, paní Trůdi, poroučím se!“ V tu chvíli zmizel jí s očí.

„To jsou krásné pomněnky!“ řekla Trůdi a trhala je. Když jich měla kytici, zahoukala vzhůru: „Čuchmone, už jsem tady!“

Jen teskně větřík zašeptal. Více nic. Zahoukala ještě jednou a potom se pustila strání vzhůru. Přeběhla úzkou lávkou a posadila se na stavidla. Zase houkala: „Čuchmone!“ Čuchmon si nahříval omrzlá klepítka u kamen, a když žába Kvíkňa otevřela dveře a zavolala: „Pane domácí! Trůdinka z Berounky sedí na stavidle a volá je,“ odbroukl: „Zavírej, táhne to! A Trůdě řekni, ať pospíší sem! Noviny jsem nečetl kolik dní a rýmu mám ohavnou. Uvaří mi čaj s citronem.“

Vyřídila Kvíkňa. Trůdi se ponořila do chladící vody rybníka a za chvíli byla u domečku pod vodou.

„Čuchmone,“ spustila mezi dveřmi, „to já zas nejsem hej-počkej, abyste mi jen tak vzkazoval! To se musí pěkně poprosit. Máte vařené kafe? A což moje vejbava?“

„Nejdřív zavřete! Průvanu nesnesu! Kafe nemám, ale uvaříte mi čaj s citronem. Potom mi budete číst noviny, a vaše vejbava je složená vedle v pokojíčku.“

Čáp Chytlák na vejražní mísu položil ořech a řekl: „To není ořech! To je vlastně ‚pijámo‘! Paní Trůdinka jím sekne o zem, a pijámo bude stát!“

„Kašlu vám na pijámo, Trůdi! Já radši kus flanelu na ‚regma‘ v klepejtkách!“

Ale Trůdi už byla vedle. Už sekla ořechem, a už tu stálo „pijámo“ a ona spustila: „Na tý louce zelený“. Potom teprve šla postavit na čaj. A jak ho hrnek podala Čuchmonovi a hrnek sobě přistrčila, řekla: „Noviny budu čítat až na jaře. Teď budu mít dost jiné práce. Vypadá to tu jako v komíně.“

Tak se, Kájo, Trůdi odstěhovala. Hlučno bylo v domku pod vodou. Trůdinka si dělala co chtěla, a Čuchmon musil nakonec poslouchat. Ale přece si liboval: „Jen když mám teď pořád doma teplo!“

A jak Trůdi přece jen na jaře začala číst noviny, to zas je jiná pohádka, tu zas jindy.“

XXIX. KÁJA SÁZÍ STÁNIČKU K POTOKU, ABY ROSTLA JAKO Z VODY.

Jak byla skončena pohádka, Kája se rozesmál. Jen se kmitl mezi dveřmi a v pokoji hned se ptal: „Už budu smět povídat Stáničce pohádku? To bych teď věděl jednu, že by se usmála.“

„Copak by tě napadlo, Kájo?“ říká maminka. „To bude ještě dlouho trvat, než začne chápat! Ale ty už se musíš starat, abys ji dovedl utišit, kdyby náhodou bylo třeba, a zůstal s ní sám. Věru, mnoho si jí nevšímáš! Podívej se, jak je roztomilá!“ zdvihla maminka dcerunku z kočárku. Ta hned otevřela pusu a začala křičet.

„Grindy, maminko,“ všiml si Kája, že maličká nemá ani jednoho zoubku. „Grindy, ta bude umřelá do rána jako nic. Nemá zuby.“

Maminka ho klepla přes prsty a pokárala. Kája začal: „Slyší, maminko? Stáničko, Stáňo!“ zavolal.

Ale maličká neúnavně křičela dál. „Vidíte, maminko, je taky hluchá!“

Fila honem odvolala Káju do kuchyně: „Heleď, Kájo, takhle nesmíš mluvit! Stánička moc dobře slyší. Jen to zkus za kočárkem něčím bouchnout! Ta sebou škubne! To už jsme vyzkoušely.“

„A čím jste bouchaly, Filo?“ jeví Kája náramný zájem o rámus.

„Jen tak milostpaní trochu dupla nohou. Inu, bude to moc čiperná holčička,“ chválí ji Fila.

„Já myslím, Filo, že je to ta nejhloupější holka na světě. Tamhle Anka Štefanovic už si hraje na honičku, a Mařena Holečkovic je mrňous a mrskne kamenem jen což!“

„Ance je pět let, Mařeně čtyři, a naší Stáničce dva měsíce!“ rozhorleně vykládá Fila. „Copak to je porovnání?“

„Což, Filo, abyste jí dávaly něco užívat, aby zčerstva rostla a mohla se už s námi honit?“ domlouvá se Kája.

Teď už toho měla Fila dost. Řekla dozlobeně: „K vydržení s tebou není! Nejlepší když zasadíš ubohou Stáničku i s peřinkou k potoku pod naší zahradou; potom snad poroste jako vrba, ‚jako z vody‘.“

Co jen to Filu napadlo, takhle mluvit? Copak zapomněla, že když se před Kájou řekne „nejlepší uděláš“, že on to tuze rád zkusí?

Kája už ani muk. Pomodlil se, maminka ho přikrývá lehkou přikrývkou a tiše se ptá: „Maminko, u vody všecko roste zčerstva ? Taky nohy?“

Maminka byla zvyklá všelijakým dotazům svého synka, proto se jen usmála a řekla: „Jestli nohy, chlapče, nevím. Ale co má kořínky u vody, ovšem zčerstva roste. Dobrou noc, Kájo!“

„Dobrou noc, maminko!“

Ale dnes Kája tak rychle neusíná jako jindy. Jedná se mu jen o to, aby ta jejich holka už vyběhla z peřiny a mohli ji s Tondou Heverkovic prohánět. Takhle je k ničemuž. Jestli pak má někde kořínky? Maminka řekla, co má kořínky, všecko u vody zčerstva roste. Jestli má ta malá holka kořínky, mohli by ji s Tondou, až budou někdy ostatní pryč, zanést k potoku a na ňákou chvíli ji tam zasadit. Třebas potom vyběhne z peřinky jako nic. Jen jestli má kořínky! Maminky už se ptát nebude, ta už leží. Tatínek v pracovně ještě kreslí, ale mohl by doběhnout k File. Snad je ještě vzhůru.

Sesmekne se s postýlky. Ale maminka hned se ptá: „Co chceš, Kájo?“

Tomu bylo horko v tu chvíli! Kdyby měl aspoň žízeň! No, už ji dostává, to je rád! Kdyby lhal, maminka by to na něm ještě ráno poznala.

„Tak jsem dostal takovou žízeň, maminko!“ říká.

„Popros Filu! Je jistě ještě vzhůru, dá ti čerstvou vodu,“ posílá ho maminka.

Fila píše psaní babičce do Lážova. Trochu slz v očích, trochu na papíře.

„Grindy, Filo, vy pláčete?“

„Radostí, Kájo, že jsem tu u vás jako doma. Píšu babičce, aby se modlila za pány i za tebe, a že milostpaní už Bárovům Kytína poslala peníze za vajíčka, a že – dá-li Pán Bůh – v červenci na shledanou. To bude babí koukat, kolikery šaty po sobě mi dala milostpaní přešít, kolik nových zástěr dala a slíbil mi, že dostanu na hlavu takový ten novomódní bílý čepeček, kterém budu chodit do Lážova nakupovat!“

Kája nemá patrně zájmu na babičce Fily ani na novomódním čepečku, protože se ptá: „A co, Filo, má ta naše malá holka kořínky?“

I Fila už zvykla na někdy komické otázky Kájovy. Usmívá se: „Co by neměla? Má kořínky na zoubečky v dásničkách, má kořínky na svaly v ručičkách a nožičkách, kořínky na vlasy na hlavičce.“

Kája se usmívá celou pusou, jakou má radost, že je Stánička zrovna samý kořínek. Dá průchod své radosti slovy: „Tak to je zrovna jako telecí kořínek! A to jsem rád! To přece poroste, vite, Filo?“

„To víš, že poroste. Jako z vody!“

„Už jsme zase u té vody,“ mysli si Kája radostně. Říká: „To jsem moc rád, Filo! Holka je samý kořínek, a prosím vás, dejte mi napít, abych nezapomněl!“

Druhého dne – to už prázdniny zrovna visely ve vzduchu a ve škole bylo už jen veselo – Kája s Tondou vedli důležitý rozhovor pod altánem v zahradě. A potom už se drželi jen při domě.

Ale pořád nebylo to, co chtěli a na co čekali. Pan učitel už jim řekl ve škole, že bude pozítří konec školního roku, aby si přivstali a šli na „Te Deum“, že on tam také přijde, protože tam povede svého prvňáčka Ivánka, potom že dostanou vysvědčení a začnou prázdniny.

Kája s Tondou pořád nenašli chvíle, v níž by mohli zanést Stáničku k potoku pod zahradou a zasadit ji mezi vrby, aby rostla. Už se chystali u Maříků i Webrů k odjezdu na samoty. Už skoro zahořekoval Kája: „Tondo, nic to není platný, tu holku povezeme na samoty v peřině. Koukej se, tak krásně nám tu mohla vyrůstat a v průsekách už běhat!“

Tonda neměl plné oči slz jako Kája. Proto mohl zrovna teď vidět, jak paní Webrová s Kájovou maminkou pospíchaly zahradou do ulice. Dokonce i slyšel, že paní Webrová povídala: „Za dvě hodiny jsme tu zpátky. Teď se zrovna hodí jíti koupit dárky na samoty. Pan inženýr se vrátí také za dvě hodiny, a Tonoušek, jako tatínek, Stáničku ohlídá. Napapaná je, převinutá je, bude spát jako dudek!“

Tonda to zčerstva pověděl Kájovi. Ten hned zazářil a podotkl: „Myslíš, za dvě hodiny že vyroste?“

„To se vajs,“ zakýval Tonda hlavou. „Ale teď jak dostat pana učitele od kočárku?“

Vtáhli se do kuchyně. Pan učitel Weber seděl u stolu a psal noty. Stánička spala. Kája s Tondou si sedli u stolečku a začali stavět z Richtrovy stavebnice. Pan učitel položil prst na rty, když kuchyní prošel: „Buďte zcela zticha! Přehraju si tuto píseň ve svém pokoji, zatím dejte pozor!“ Dovřel za sebou tiše dveře.

Kája s Tondou už stojí u kočárku.

„Zaplať Pán Bůh!“ říká Tonda. „Dnes je aspoň trochu Stánička v peřině. A kdepak je Fila?“

Ta zrovna otvírala dveře do kuchyně. „To jsem ráda, že tu jste. Hlídejte Stáničku! Doběhnu k paní Barešové, aby nám přes prázdniny ošetřovala králíky a kuřata. Za chvíli tu jsem zpátky.“

„Paní Barešová zůstává v Široké ulici, viď?“ říká Tonda.

„Tak to přijde Fila taky až asi za dvě hodiny. Počkejme ještě chvíli!“

Je v celé vile naprosté ticho. Jen z bytu Webrových je slyšet vyhrávání. Pan učitel Weber byl ohromně rád, když získal takovou chvíli naprostého klidu pro svou práci.

„Tak ji chyť!“ říká Kája.

Tonda se vyzná. Nachoval se sourozenců! Opatrně béře z kočárku spící Stáničku.

„Vidíš, ani nemuká,“ říká Kája. „Beztoho je hluchoněmá! Mě tak chytit, tak se ukřičím!“

Tonda se Stáničkou v náručí a Kájou za sebou proklouznou chodbou. Ve chvíli jsou u potoka pod zahradou. Tonda vykládá: „Vidíš, jak se nám to hodí, že jsem vykopal tu jámu tuhlec u vrbiček. Stáničku do ní zasadíme.“ A opravdu ten raneček peřinky se Stáničkou dával do jámy.

Ale Stánička se probudila. Kolem zádíček měla peřinku, ale nahé nožičky se dotýkaly země. A jak ji zpříma Tonda postavil, kdež by se mohla chudinka v stoje udržet! A tak hned za pokleslýma nožičkama celá se v peřině do jámy zhroutila a začala naříkat.

„Kdyby měla růst, musila by stát, ne?“ ptá se Kája.

„No, třebas jí porostou nožičky, i když bude sedět na bobku,“ říká Tonda.

„Můžeme ji třeba pokropit!“ Chytá Kája kropicí konev a béře vodu z bazénu.

Stáničce se v jámě nelíbí ani trochu. A když Tonda béře od Káji konev a zlehýnka ji začne kropit, zrovna vejská a ječí.

„Třeba musí mít nožičky ve vodě, aby zčerstva rostla,“ myslí Kája hlasitě. Řekla Fila, „v nožičkách také má kořínky. Tak ty když budou ve vodě, poroste jako nic.“

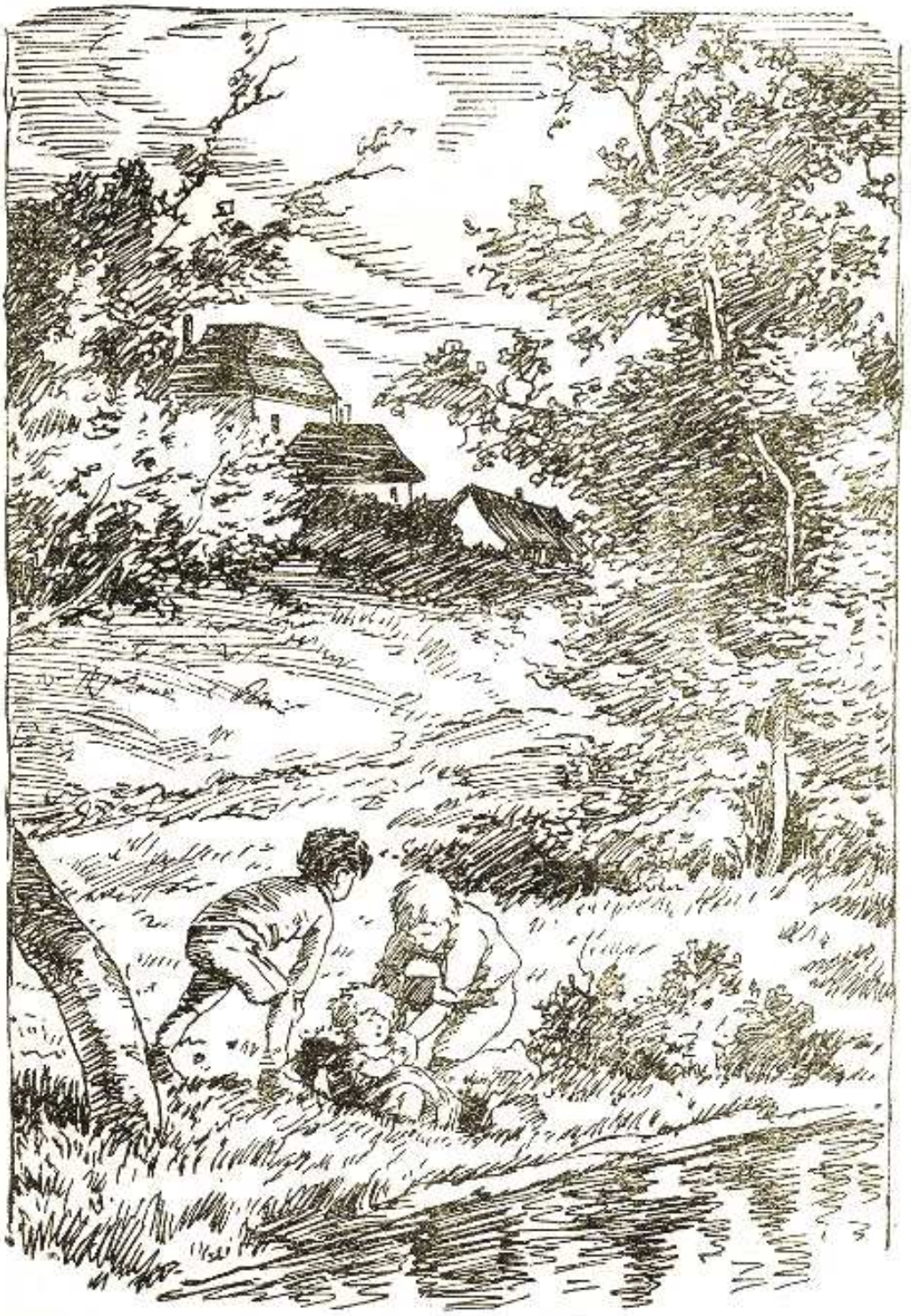

„Kdyby měla růst, musila by stát, ne?“ ptá se Kája.

Štěstí, že byl žhavý den k poslednímu červnu. Voda v bazénu i v potoce byla zrovna teplá, a vodu, kterou Kája zaléval nožky Stáničky, lačně vtáhla vyprahlá zem. Když se Stánička vykřičela až do ochraptění, usnula.

„Asi roste, Tondo, viď?“ usmíval se Kája.

„To víš! Jako z vody!“ odpovídal Tonda.

Pan učitel Weber byl dokonale spokojen se svou skladbou. Několikrát si ji přehrál na houslích, zčerstva načrtl klavírní doprovod, když si vzpomněl, že měl hlídat Stáničku.

Rychle vyběhl z bytu k Maříkovým. Naslouchal. V pokoji bylo ticho. Ten byl rád!

„Má zlatá děvenka," řekl si tiše, „to ona spí jako dudek!" Nepodíval se do kočárku. Jen po špičkách šel k houpací židli a vzal do rukou noviny.

Stánička, zrovna jako ptačátko v hnízdečku, spala v jámě v peřince sice ohavně umazané a provlhlé, ale červnové sluníčko zrovna se opíralo o peřinku těmi nejteplejšími paprsky, a ty vysoké, pyšné slunečnice, které rozkvétaly opodál u zahradního plotu, si říkaly: „Král Slunce se dnes tolik usmívá. To on jistě na tuhle malou holčičku." A zavolaly do výše: „Královská Výsosti, to je Stánička Maříkovic! Kluci ji sem, chudinku, zanesli, aby rostla jako vrba u potoka!"

Dolehl jejich hlas až vzhůru, nejvýš? Kdož ví. Ale jisto je, že skřivánek, který právě nad loukou u potoka převysoko vyzpěvoval svou veselou písničku, zlomil nejkrásnější svůj trylek, zaposlouchal se a potom střemhlav jako kámen s výše zrovna spadl mezi slunečnice. Natřásl si skromný fráček, jiskrná očka zdvihl vzhůru k přepychovým květům slunečnice a pověděl: „Víte-li, mé dámy, co Královská Výsost Slunce povídalo? Já byl vysoko, převysoko. Viděl jsem úsměv a slyšel slova: ‚Chudinka Stánička! Ta ještě od Káji zkusí! Ale všecko jí to bude svědčit. Náramně otuží!"

Jedna ze slunečnic sklonila nepatrně část svého pyšného květu: „Skřivánek, hleďme! A pročpak ty, když střelhbitě padáš dolů, raději místo na šedivou zem nepadneš do našich zářivých květů?"

„Protože, milá paní slunečnice, jsem jen jako hrstička té zemské hroudy. Ani nekvetu do zlatova jako vy, ani nemám takový vzrůst jako vy, jen dar písně dal mi Hospodin a možnost, aby ten nepatrný skřivánek v noci pod mezí se vyspal, ve dne mohl vyletět převysoko do oblak a vesele zpívat. Vy, paní slunečnice, jen se natřásáte zlatým okvětím, ale zpívat neumíte. Já bych s vámi neměnil za nic na světě."

A už vylétl vysoko nad ně, už se ztrácel z dohledu slunečnic, už byl než jako malá tečka v oblacích, a už ho ani neviděly, ale jasně slyšely jeho nekonečnou píseň, která jistě za samou Výsostí Sluncem letěla ještě výš, až pokorně před trůnem Hospodinovým se poklonila.

Vzdychly slunečnice. Nejstarší zašeptala: „Pravdu má skřivánek! Ke cti a chvále Boží my jen honosně rozkvítáme." A nejmladší pověděla: „Tonda Heverků s Kájou Maříkovic utekli do ulice, protože Ferda Švestkovic volal přes zeď: ‚Kluci, uhánějte, jede sem zvěřinec'!"

Pravda to byla. Oba chlapce už omrzelo čekat u jámy, až Stánička doroste, a proto tuze rádi poslechli lákavé výzvy a uháněli do ulice. Pro útěchu si řekli: „Zatím holka vyroste jako nic. Třebas taky musí mít k tomu ticho."

XXX. STÁNIČKA U POTOKA PŘECE NEVYROSTLA.

Zvěřinec! Kludského zvěřinec! Povídal Kája, když viděl tu dlouhou řadu ohromných vozů: „Tondo, tohle je o moc lepší než ta naše holka. Tak jsem si zrovna myslil, že jí začnu natahovat nožičky. Ale tuhlec je jinší legrace!"

Zvěřinec měl vykázané místo v odlehlé čtvrti města. Než tam první vůz dojel, nebylo v celém městě dítěte od 5 let nahoru, aby se nebylo přidalo k průvodu.

Pospíchala také zrovna Fila od paní Barešové ze Široké ulice. Protože i ona už víc byla v duchu na samotách než tady, připojila se k těm, kteří z vnitřního města pospíchali obhlédnout takovou vzácnou podívanou, a místo vlevo domů dala se vpravo se zástupem. Jeden vůz za druhým stavěly se do řady. Mnoho zřízenců zvěřince najednou začalo rozměřovat, kolíky zatloukat, jiní rozvinovali obrovské plachty.

Fila se dívá a dívá, a myslí si jen: „Kdyby tohle viděla naše babička!“ když ji chytne za ruku Kája: „Grindy, Filo, vy tu jste taky?“

Lekla se: „Copak já, ale tys měl počkat u Stáničky! Spí?“

„Jestli teď spí, nevím, Filo, ale rozhodně roste. Jako z vody! Panečku, sluníčko na ni svítí.“

Fila už dál neposlouchá a zrovna letí domů. „Sluníčko na ni svítí. Pro pána Jána, snad ji vyvezli na sluníčko, a což kdyby se ona probudila?“ Co řekla Kájovi o vodě, zapomněla!

Druhou stranou pospíchá paní Webrová se Zdeňou. Nesou obě mnoho balíků i balíčků. Setkávají se na rohu s panem inženýrem a Filou. Pan inženýr nejdřív radostně se usmívá na Zdeňu, pak jí odbírá balíky, a paní Webrové Fila.

Ptá se Fila: „Kdopak je u Stáničky?“

„Ta je v dobrých rukou,“ říká paní Webrová. „Tatínek ji hlídá. Je napapaná, převinutá, spí jistě jako dudek. Moc dobře jsme nakoupily. V tuhletu dobu je nejlepší jít kupovat!“ libuje si.

Pan učitel Weber usnul v houpací židli. Noviny se honosně roztáhly po koberci.

Předbíhá Fila ostatní. Pokládá balíky v kuchyni na stůl a běží hned do pokoje. Je tam ticho. Bodejť by ne! Stánička spí a pan učitel klímá. Jen se přesvědčí, jestli Stánička nepotřebuje převinout, a zčerstva ohřeje kávu. Rozhrne záclonky u kočárku, shýbne hlavu, má na jazyku sladká slova: „Miloučká Stáničko, jen spinkej!“ Ale v tu chvíli zatrne jí úžasnou hrůzou nejen v patách, ale od nich až k spánkům, a ona vykřikne zoufale: „Stánička tu není! A to ona je někde na sluníčku!“

Pan učitel se probouzí z klinbání. Vyletí pružně: „Že tu není? Ale byla tu!“

Fila vyděšeně pádí po schodech dolů. Volá: „Je na sluníčku!“ A poleká Maříkovic s paní Webrovou, kteří zrovna vcházejí za domovní dveře tak, že balíky a balíčky rázem leží pod schody na hromadě a všichni zároveň se ptají: „Kdo je na sluníčku? Snad Stánička?“ a uhánějí za Filou.

Nejdřív kolem vily v okrasné zahradě, potom Fila pořád napřed a oni za ní. Nejposlednější běží pan učitel Weber jako provinilec. Rozlehlá zahrada je prohledána na všech stranách a nikdež nic. Paní Webrová řekla panu učitelovi: „Otče, ty už jen tak abys ohlídal ty naše vycpané ptáky!“

Zdeňa tiše kvílela, Fila hlasitě. Ale byl to pan učitel Weber, který doběhl až k plotu zahrady, až k dvířkám a cestě, vedoucí k potoku pod zahradou.

„Támhle se něco bělá!“ najednou vykřikl pan učitel. Ano, to se z jámy bělal volán peřinky ubohé Stáničky. Už běží úprkem.

„Díky Bohu! Stánička jako špůlčička leží a spí klidně v umorousané peřince na dně velké jámy. Haló!“ volá, „haló! Stánička se tuhle sluní!“

Byla to Fila, která přiběhla první. Chytla Stáničku jako drahocenný poklad a s očima plnýma slz uháněla s ní domů. Pospíšili za ní ostatní. Ohavně umazanou peřinku zaměnila Zdeňa čistou a rovněž Stáničku do vlahé koupele položila. A teprve tam se ona probudila. Dala se vykoupat a pusičku k nářku otevřela zrovna v tu chvíli, když si ji maminka nesla do pokoje. Rázem bylo ticho, a dítě v maličké chvíli usnulo znova. Uložila je Zdeňa, a v krátké rodinné poradě, při níž předsedala, bylo rozhodnuto, že tohle všecko zavinil Kája nejspíš s Tondou Heverkovic. Ale nikdo nevěděl, proč našel pan učitel Stáničku u potoka ve vlhké jámě.

„Není tak docela jisto,“ řekla paní Webrová, „že Stánička přece jen nenastydla.“

„Bude nutno Káju přísně potrestat,“ ozval se pan učitel.

„Jenže náhodou, otče,“ řekla paní Webrová přísně, „dnes do toho nebudeš moc mluvit! Měl jsi hlídat, nebylo by se to stalo.“

Pan Weber se urazil a šel domů. Za chvíli ho bylo slyšet. Hrál na housle.

Pan inženýr seděl trochu podmračeně. „Tohle přece je trochu mnoho. To už vypadá jako svévole! Jako zlomyslnost!“ říká si v duchu. „Také jsme se Zdeňou leccos provedli, ale

tohle…“ dívá se zamyšleně k oknu a jím ven do šíra rozzelenalých zahrad. V tu chvíli cosi se ozvalo v jeho srdci otázkou: „A což Marjánka šafářovic, co? Chudinka ubohá! Polévkové koření jste jí dávali, ládovali ji cukrovím v bezbožném přání, aby dostala škrkavku, poplašili jste truhláře Marka, tetu Dvořákovic a celé samoty, když se ona – chudinka – svalila za truhlík u kamen a vy jste myslili, že umřela. To není nic?“ Vráska mezi obočím se vyhlazuje. Stín kolem očí mizí. Rty se maličko pohnou.

Zdeňa seděla také bez hnutí. Bolelo ji vědomí, že malý Kája takové uličnictví provedl. Myslila si: „Já také s Kájou leccos provedla, ale něco takového, to přece ne. A přece!“ najednou jí škubne rty. „Copak Marjánka šafářovic málo od nich zkusila?“

Snad jedním okamžikem potkaly se oči obou ve stejné myšlence. Snad oba zároveň v duchu řekli „Marjánka šafářovic“, protože když paní Webrová po usilovném přemýšlení najednou řekla: „Nejlepší bude, když vy se Stáničkou a Filou pojedete do Lážova, jak bylo ujednáno, a Kája za trest zůstane aspoň čtyři dny u nás. Jel by pak s námi. V těch dnech by nesměl z domu ani na krok, a tatínek by s ním opakoval učení“ – řekla Zdeňa: „Teti, na Kájovo těšení na samoty bude stačit den toho trestu, pořádné vyhubování a pár žderch. Viď, tatínku,“ obrátila se na pana inženýra, „že to tak bude dobře.“

Přikývl: „Myslím, že ano. Náš synek má rozhodně větší talent k různým výstřelkům než jiné děti. My pojedeme ve čtvrtek, vy, teti, s Kájou v sobotu ráno. Ale Kája už má být dávno doma!“

Fila hlásila: „Hned, prosím, pro něho doběhnu. To oni jsou u zvěřince. A snad by, prosím, snad by,“ otáčí se ve dveřích, „snad by – –“

„No, copak?“ ptá se paní Webrová.

„Snad by mohl Kája jeti s námi najednou a na samotách opisovat aspoň půl čítanky. Tady mu bude přece jen smutno!“ „Tam by toho napsal!“ směje se Zdeňa. „Jen běž!“

Kája už před hezkou chvílí pospíchal nejkratší cestou domů s Tondou. Oba měli plnou hlavu zvěřince. Kája povídá: „Heleď, Tondo, máš ty kuráž. On si řekne: „Pane zvěřinečkář, kdy budou otvírat?“

„– se wajs,“ nafoukne se v běhu Tonda. „A vidíš, ani pohlavek mi nedal. To naše maminka už by přilípla dva. Jen řek’: ‚Zejtra je slavnostní otevření ve tři hodiny odpoledne!‘ Takový zvěřinečkář má denně vejdělku kolik dvacetikorun.“

„Tak by ses mohl vyučit zvěřinečkářem,“ radí Kája.

„Ty jseš chytrej,“ směje se Tonda. „Z čeho bysem koupil lvy, žirafy a to ostatní? Dromedára by mohl dělat náš Pepík. Lidi, Kájo, z toho kluka nebude nic! Je mu pět let a ještě nedostal ani jeden pohlavek! Heleď, Kájo, tuhle oběhneme zahradu a jsme u vás.“

Přeskočili potok, když Kája se zastavil. Ukrutně se lekl. Vzpomněl si: „Tuhle přece nechali růst tu jejich holku, a teď tu nikdež není.“

Vzpomněl si i Tonda: „Herdek, mně se zdá, že jsme zapomněli na Stáničku!“

Kája rozpačitě přešlapuje. „Možná,“ říká, „možná, že už tak vyrostla, že uháněla domů sama!“

Ušklíbl se Tonda: „To by tu nechala peřinku! Viděl jsi někdy kuře, když se vydrápe ze skořápky, aby ji chytlo a uhánělo s ní? To si skořápky ani nevšimne! Tak vidíš! To ji třeba někdo ukradl.“ Říká tak, jako by se jednalo o suchou švestku.

Kájovy zoubky trochu zacvakly. „Nebo se třeba rozpučela,“ říká.

„Prosím tě, holka se rozpučí!“ zlobí se Tonda. „Asi ji ukradli cikáni! Heleď, já už musím domů!“ dodává náhle, protože tuší, že to dnes špatně dopadne, a zrádně Káju opustí.

V Kájovi je malá dušička. Copak se asi stalo se Stáničkou? Usměje se: „Snad mrňousa snědly ryby. Jen jsou-li v potoce?“

Znovu posmutněl. No, dnes dostane! Ale proč by nebylo možné, že holka vyrostla a běžela sama domů? Proto ji přece zasadili k potoku. Třebas přijde domů, Stánička se k němu

rozběhne a zavolá: „To jsem ráda, žes mne poslal k potoku! To jsem vyrostla! To se budeme honit v průsekách!“

Jestli ji ukradli cikáni, bude moc bit. A zaslouží dnes pořádně! Zítra aby běžel prosit tetu Pilkusku o novou holku. Ale on poprosí o kluka bez peřiny. Tak se mu zdá, že má nožičky jako z olova. Jde pomaličku a přece cesty tak rychle ubývá. Konečně otvírá se chodba, konečně bere za kliku u kuchyně. Je prázdná. Pomalu se šourá k pokoji. Zas tak tiše otvírá.

Na malém stole u okna leží peřinka, maminka se nad ní sklání, říká zrovna: „Má ubohá beruško!“

Kája radostí div neposkočí. V tu chvíli má Stáničku tolik rád, že by se uplakal, kdyby ji byli cikáni ukradli. Ale maminka se podívá takovým studeným pohledem, že mu mráz po zádíčkách běží. A ani muk.

Kája mne rozpačitě ručky: „To je náhoda, maminko, že Stánička je zase v peřině! Tak jsme ji dali s Tondou do jámy k potoku, aby rostla jako z vody. I zalili jsme ji, aby se mohla na samotách honit v průsekách. A nic to nebylo platno. To mám hlad, maminko!“

Ani Kája nepozoroval, že se zlehka prve otevřely dveře vedlejšího pokoje a že tatínek poslouchá.

„Když máš hlad, tak jej hlaď!“ řekla maminka stroze. „Anebo mu dej hrát!“ dodala.

Tohle bylo Kájovi hrozně k smíchu. „Když máš hlad, tak jej hlaď, anebo mu dej hrát!“ Jen aby to nezapomněl! Zasmál se hlasitě.

Tatínek se ozval od dveří: „Kájo, na slovíčko!“ – – –

Tož opravdu jel Kája na prázdniny až s Webrovic v sobotu ráno a svatosvatě nahlas si umiňoval, že už víckrát Stáničku nebudou s Tondou dávat do jámy u potoka, aby zčerstva rostla.

Když přijel na samoty s Webrovic a tam šel z náruče do náruče a zrovna teta šafářovic po něm ruce vztáhla, řekl: „Až bude po tomhle uvítání, to budu rád! A to tu bude letos lidí, když tu zůstanou Webrovic! To bude někdo musit spát na seníku. Já myslel, že zas pojedou zpátky!“

Dostal žderchu od maminky právě ve chvíli, kdy Marjánka šafářovic, už vdaná, se naň líbezně usmála a k sobě ho přitiskla: „Však jsem utekla z pole, Kájo abych tě mohla přivítat!“

Pepka se širokým blahostným úsměvem stála opodál, a teprve když bylo po uvítání, zavolala radostně: „Kájo, já už se tě nemohla dočkat!“

S pocitem naprostého štěstí zatahal ji Kája za cůpek a dal povel: „Pepka, vo rozpíček, kdo bude dřív u Velké louže?“

Na trapný, smutný den, plný pláče, v němž seděl vedle pana Webra a psal, četl a počítal, vzpomněl Kája jen v tu chvíli, když viděl Stáničku! A jak by chtěl odčinit, co jí před prázdninami provedl, nosil jí maliny, jahody a co les dal. Stranou řekl sice Pepce: „Ta naše holka asi do smrti bude v peřině,“ ale až na to, že když prohraboval jednou po dešti lopatou kyprou zem v cípu zahrady v hájovně a našel tam takové, jak on řekl, „moc krásné šťovky“, přinesl v kapsičce dvě domů a dal je Stáničce na „cintáček“, a nebýt pohotovosti Fily, byla už jedna u hubičky Stáničky, neprovedl jí ničeho.

Brdské lesy zachytily svou krásou malého Káju zrovna tak, jako kdysi jeho tatínka. Brdské lesy! Jejich šumění bylo ukolébavkou jeho dětských snů, bylo časně zrána ptačí písní jeho probuzením.

Čarovné lesy! Vaše písně zůstanou navždy těmi nejkrásnějšími, jaké kdy Kája slyšel! Nikde jinde není hedvábnějšího mechu nad ten váš! Nikde jinde červenějších a sladších jahod a malin než ve vašem klíně! Nikde jinde lesní ptáci nezazpívají krásněji než u vás.

Brdské lesy, buďte požehnány!

KONEC.